

รายงานการวิจัย

เรื่อง

การศึกษาอบรมและพัฒนาเยาวชนกลุ่มเสี่ยงในโรงเรียนให้ดำเนินชีวิต
อย่างเหมาะสมตามหลักพุทธธรรม

**Training and development of the school risky youth for a proper living in
line with the Buddha dhamma.**

โดย

พระมหาไกรสร โชติปญฺโญ

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาลัยสงฆ์ลำพูน

พ.ศ. ๒๕๕๒

ได้รับทุนอุดหนุนการวิจัยจากมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

MCU RS 610652060

รายงานการวิจัย

เรื่อง

การศึกษาและพัฒนาเยาวชนกลุ่มเสี่ยงในโรงเรียนให้ดำเนินชีวิต

อย่างเหมาะสมตามหลักพุทธธรรม

**Training and development of the school risky youth for a proper living in
line with the Buddha dhamma.**

โดย

พระมหาไกรสร โชติปญฺโญ

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาลัยสงฆ์ลำพูน

พ.ศ. ๒๕๕๒

ได้รับทุนอุดหนุนการวิจัยจากมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

MCU RS 610652060

(ลิขสิทธิ์เป็นของมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย)

Research Report

**Training and development of the school risky youth for a proper living in line
with the Buddha dhamma.**

By

Phramaha Kaison Sotipanyo

Mahachulalongkornrajavidyalaya University, Lamphunbuddist college

B.E. 2552

Research Project Funded by Mahachulalongkornrajavidyalaya University

MCU RS 610652060

(Copyright Mahachulalongkornrajavidyalaya University)

ชื่อรายงานการวิจัย:	การศึกษาอบรมและพัฒนาเยาวชนกลุ่มเสี่ยงในโรงเรียนให้ดำเนินชีวิตอย่างเหมาะสมตามหลักพุทธธรรม
ผู้วิจัย:	พระมหาไกรสร โชติปัญญา
ส่วนงาน:	มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาลัยสงฆ์ลำพูน
ปีงบประมาณ:	๒๕๕๒
ทุนอุดหนุนการวิจัย:	มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษากระบวนการศึกษาอบรมเยาวชนกลุ่มเสี่ยงในโรงเรียนที่ดำเนินชีวิตขัดต่อหลักพุทธธรรม และเพื่อศึกษาแนวทางการพัฒนาเยาวชนกลุ่มเสี่ยงในโรงเรียนให้ดำเนินชีวิตอย่างเหมาะสมตามหลักพุทธธรรม ในการวิจัยได้ใช้ระเบียบวิธีการวิจัยเชิงคุณภาพโดยการเก็บรวบรวมข้อมูลจากการสัมภาษณ์เชิงลึกจากบุคลากรที่เกี่ยวข้องกับงานกิจการนักเรียนของโรงเรียนมัธยมศึกษาจำนวน ๕ แห่ง ในอำเภอเมืองลำพูน

จากผลการศึกษาพบว่า การศึกษาอบรมเยาวชนกลุ่มเสี่ยงในโรงเรียนที่ดำเนินชีวิตขัดต่อหลักพุทธธรรมเป็นกระบวนการที่บุคลากรในโรงเรียนได้ตระหนักต่อสภาพปัญหาเยาวชนกลุ่มเสี่ยงด้านยาเสพติดในโรงเรียน นับว่าเป็นปัญหาที่จะต้องอาศัยสถาบันทางสังคม โดยเฉพาะสถาบันทางพระพุทธศาสนาได้เข้ามามีส่วนร่วมในกระบวนการศึกษา กระบวนการศึกษาเยาวชนกลุ่มเสี่ยงมีปัจจัยที่ส่งผลต่อการดำเนินการ ได้แก่ นโยบายของผู้บริหาร บริบทของโรงเรียน และการมีส่วนร่วมเพื่อหาแนวทางป้องกัน แก้ไขและพัฒนาเยาวชน ในส่วนการดำเนินงานพบประเด็นปัญหาในกระบวนการศึกษาเยาวชน ได้แก่ ครอบครัวยุคใหม่ในการยอมรับพฤติกรรมของบุตรหลาน และเครื่องมือที่มีประสิทธิภาพในการศึกษา ส่วนของแนวทางการพัฒนาเยาวชนกลุ่มเสี่ยงในโรงเรียนให้ดำเนินชีวิตอย่างเหมาะสมตามหลักพุทธธรรม ประการสำคัญในส่วนของบุคลากรในโรงเรียนจะต้องมีการศึกษาวัฒนธรรมย่อยของเยาวชนกลุ่มเสี่ยง และกระบวนการในการพัฒนาเยาวชนกลุ่มเสี่ยง ได้แก่ กระบวนการวิธีละมุนละม่อม วิธีรุนแรง และวิธีปล่อยให้เป็นตามระเบียบกติกาสังคม แนวทางการพัฒนาเยาวชนจะต้องดำเนินการภายใต้การมีส่วนร่วมของสถาบันทางสังคม โดยเฉพาะครอบครัวเป็นสถาบันหลักในการมีส่วนร่วมป้องกัน แก้ไขและพัฒนาเยาวชน และบทบาทของพระสงฆ์มีความสำคัญในการดำเนินการภายใต้กิจกรรมทางพระพุทธศาสนาที่ต่อเนื่องในการปลูกฝังและขัดเกลาเยาวชนให้ดำเนินชีวิตอย่างเหมาะสมตามหลักพุทธธรรม เป็นคนดีมีศีลธรรม จริยธรรมและคุณธรรมต่อไป

Research Title:	Training and development of the school risky youth for a proper living in line with the Buddha dhamma.
Researchers:	Phramaha Kaison Sotipanyo
Department:	Mahachulalongkornrajvidyalaya University, Lamphunbuddist college
Fiscal Year:	2552 / 2009
Research Scholarship Sponsor:	Mahachulalongkornrajvidyalaya University

ABSTRACT

The purposes of this research was to study the process of training and development of the school risky youth in living was against the line with Buddha Dhamma, and for studying the way how to train and develop the school risky youth for a proper living in line with the Buddha Dhamma. In working this research by using the quantity research procedure, by collecting the data from doing a profound interview the school activity personal of five secondaries level school in Amphur Moug Lamphun.

The results of studying problems are the training and development of the school risky youth in living are against the line with Buddha Dhamma, These are the personal processes in the school have realized to the drugs risky youth problems conditions in school. They are the problems that should have to depend on the social institution, especially the Buddhism institution should have been interested in the educational process. The risky youth educational process have an element to the work proceeded in orderly, such as the policy of the administrators, the objective of school, and the co-operating to find the way how to protect and develop the youth. In working have some problems in the youth educational process such as the family in accepted behavior of their children, and the efficiency instrument in educational. The way how to develop the school risky youth for a proper living in line with the Buddha Dhamma. The main fractions, the personals in school would have to study the minor culture of the risky

youth, such as gentle means processing, harsh means process, and the way how to let them go along the social system. The trend of the youth development would have to work together with the co-operating of the social institute especially, the family is the main institute in protecting and youth development, also the role of the monks. Are the main part in working under the Buddhism activity to be succeeded in youth implant character in appropriate living in the line with Buddha Dhamma, They would be good conduct and good virtue in living.

กิตติกรรมประกาศ

การวิจัยครั้งนี้ได้รับทุนสนับสนุนจากสถาบันวิจัยพุทธศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย เป็นทุนสนับสนุนการวิจัยประจำปีงบประมาณ ๒๕๕๒ ภายใต้แผนงานวิจัยของสำนักงานคณะกรรมการวิจัยแห่งชาติ (วช.) งานวิจัยนี้ได้รับการดำเนินการวิจัยโดยผู้วิจัย จากมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาลัยสงฆ์ลำพูน ในการนี้ผู้วิจัยได้ทำการศึกษากระบวนการศึกษาอบรมและแนวทางการพัฒนาเยาวชนกลุ่มเสี่ยงในโรงเรียนให้ดำเนินชีวิตอย่างเหมาะสมตามหลักพุทธธรรม ของโรงเรียนมัธยมในเขตอำเภอเมืองลำพูน

ผู้วิจัยขอขอบคุณคณะกรรมการวิจัยแห่งสถาบันวิจัยพุทธศาสตร์ ที่ได้พิจารณาให้ทุนอุดหนุนการวิจัยเรื่องนี้ ขอขอบคุณผู้บริหารของมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาลัยสงฆ์ลำพูน ที่ได้ให้โอกาสให้เกิดการวิจัยครั้งนี้ ขอขอบคุณที่ปรึกษางานวิจัยที่ได้ให้คำแนะนำและข้อคิดเห็นที่เป็นประโยชน์ต่อการดำเนินงานวิจัย ขอขอบคุณบุคลากรในโรงเรียนมัธยมศึกษาทุกท่าน ที่เกี่ยวข้องกับการวิจัยในการให้ข้อมูลการวิจัยในครั้งนี้ จากการให้ความร่วมมือในการทำงานของทุกฝ่ายทำให้งานวิจัยครั้งนี้สำเร็จลงด้วยดี และผู้วิจัยหวังว่าจะได้รับข้อเสนอแนะอันจะเป็นประโยชน์ในการพัฒนาการศึกษางานวิจัยต่อไป

พระมหาไกรสร โชติปญโญ (แสนวงศ์)

๕ สิงหาคม ๒๕๕๕

สารบัญ

หน้า

บทคัดย่อภาษาไทย.....	ก
บทคัดย่อภาษาอังกฤษ.....	ข
กิตติกรรมประกาศ.....	ง
สารบัญ.....	จ
คำอธิบายคำย่อ.....	ช
บทที่ ๑ บทนำ.....	๑
๑.๑ ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา.....	๑
๑.๒ วัตถุประสงค์ของการวิจัย.....	๔
๑.๓ ขอบเขตของการศึกษา.....	๔
๑.๔ ขอบเขตด้านเนื้อหา.....	๕
๑.๕ นิยามศัพท์เฉพาะ.....	๖
๑.๖ ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ.....	๖
บทที่ ๒ แนวคิดทฤษฎีและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง.....	๗
๒.๑ ข้อมูลพื้นฐานของโรงเรียนกลุ่มเป้าหมายการศึกษาวิจัย.....	๗
๒.๒ แนวคิดเกี่ยวกับปัญหาเยาวชนที่เกิดขึ้นในสังคมไทย.....	๘
๒.๓ แนวคิดเกี่ยวกับเยาวชนกลุ่มเสี่ยงที่ดำเนินชีวิตขัดต่อหลักพุทธธรรมศีลธรรม ด้านยาเสพติด (สุราเมรยมชชปมาทภูฐานา เวมณี).....	๑๑
๒.๔ แนวคิดทฤษฎีการพัฒนาและแก้ไขปัญหาเยาวชนกลุ่มเสี่ยงที่ดำเนินชีวิตตาม พุทธธรรมศีลธรรม ด้านยาเสพติด (สุราเมรยมชชปมาทภูฐานา เวมณี).....	๒๔
๒.๕ งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง.....	๕๑
บทที่ ๓ วิธีการดำเนินการศึกษาวิจัย.....	๕๗
๓.๑ ประชากรศึกษา.....	๕๗
๓.๒ เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษา.....	๕๘
๓.๓ วิธีการสร้างเครื่องมือ.....	๕๘
๓.๔ การเก็บรวบรวมข้อมูล.....	๕๘
๓.๕ การวิเคราะห์และสังเคราะห์ข้อมูล.....	๕๙

บทที่ ๔ การวิเคราะห์ผลการศึกษา.....	๖๐
๔.๑ กระบวนการศึกษาเยาวชนกลุ่มเสี่ยงในโรงเรียนที่ดำเนินชีวิตขัดต่อหลักพุทธธรรม.....	๖๐
๔.๒ แนวทางการพัฒนาเยาวชนกลุ่มเสี่ยงในโรงเรียนให้ดำเนินชีวิตอย่างเหมาะสมตามหลักพุทธธรรม.....	๗๓
บทที่ ๕ บทสรุป อภิปรายผลและข้อเสนอแนะ.....	๘๔
๕.๑ บทสรุป.....	๘๔
๕.๒ อภิปรายผล.....	๘๘
๕.๓ ข้อเสนอแนะ.....	๘๙
บรรณานุกรม.....	๙๗
ภาคผนวก.....	๑๐๑
ผนวก ก.บทความการวิจัย.....	๑๐๑
ผนวก ข.กิจกรรมที่เกี่ยวข้องกับการนำผลจากโครงการวิจัยไปใช้ประโยชน์.....	๑๑๕
ผนวก ค.ตารางเปรียบเทียบวัตถุประสงค์ กิจกรรมที่วางแผนไว้และกิจกรรมที่ได้ดำเนินการมาและผลที่ได้รับของโครงการ.....	๑๑๖
ผนวก ง. แบบสอบถาม.....	๑๑๘
ประวัตินักวิจัย.....	๑๒๖

คำอธิบายคำย่อ

พระสุตตันตปิฎก	คำเต็ม
ที.ปา. (ไทย)	สุตตันตปิฎก ทีฆนิกาย ปาฎิกวรรค (ภาษาไทย)
ส.ม. (ไทย)	สุตตันตปิฎก สังยุตตนิกาย มหาวารวรรค (ภาษาไทย)
อง.จตุกก. (ไทย)	สุตตันตปิฎก อังคุตตรนิกาย จตุกกนิบาต (ภาษาไทย)
ขุ.ธ. (ไทย)	สุตตันตปิฎก ขุททกนิกาย ธรรมบท (ภาษาไทย)
ขุ.ชา.เอกก. (บาลี)	สุตตันตปิฎก ขุททกนิกาย เอกกนิปาต ชาตกปาติ (ภาษาบาลี)
ขุ.ม. (บาลี)	สุตตันตปิฎก ขุททกนิกาย มหานิเทศปาติ (ภาษาบาลี)

การอ่านอักษรย่อ

อักษรย่อในงานวิจัยนี้ ใช้อ้างอิงพระไตรปิฎกจะแจ้งเล่ม ข้อ หน้า ตามลำดับ เช่น ขุ.ชา. (ไทย) ๒๘ / ๑๗๕ / ๑๑๒ หมายถึง ขุททกนิกาย ชาตก (ภาษาไทย) เล่มที่ ๒๘, ข้อที่ ๑๗๕, หน้าที่ ๑๑๒ เป็นต้น

บทที่ ๑

บทนำ

๑.๑ ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหาวิจัย

กระแสความเปลี่ยนแปลงแห่งโลกาภิวัตน์ ส่งผลให้เยาวชนสังคมไทยขาดคุณธรรม ศีลธรรมและจริยธรรม ทั้งที่สังคมไทยมีภูมิคุ้มกันทางพุทธศาสนามาช้านาน นับว่าเป็นสังคมพุทธศาสนาที่ถูกสั่นคลอนโดยเฉพาะเยาวชนไทย^๑ ซึ่งเกิดอะไรขึ้นกับพฤติกรรมของเยาวชนที่แสดงออกมาอย่างน่าเป็นห่วง จากศูนย์คุณธรรมแห่งชาติ เปิดเผยผลงานวิจัยในกลุ่มเยาวชนพบว่า คนไทยห่างไกลศีล ๕ เข้าไปทุกวัน พบสถิติฆ่ากันตายวันละ ๒๐ คน เยาวชนถึง ๘๓% มองความซื่อสัตย์เกินไปจะถูกเอาเปรียบ และมีถึง ๕๑% เห็นว่าโกงบ้างอภัยกันได้ นอกจากนั้นยังมีถึง ๔๔% ที่ประพาศติคิดในกามนอกใจคู่ครอง^๒ จากสถิติแสดงให้เห็นว่าปัจจุบันประเทศไทยได้ประสบกับปัญหาด้านคุณธรรมจริยธรรม จนเป็นเหตุทำให้สังคมเกิดวิกฤตในเรื่องนี้ จากการวิจัยที่เกี่ยวข้องกับคุณธรรมจริยธรรมพบว่า คนไทยยังไม่สามารถปฏิบัติตามศีล ๕ ทางพุทธศาสนาได้อย่างครบถ้วน อันจะสังเกตได้จากเหตุการณ์ต่างๆ ที่เกิดขึ้น โดยผลการวิจัยระบุว่า เกิดเหตุประชาชนถูกทำร้ายร่างกายจนถึงแก่ชีวิตมากกว่าวันละ ๒๐ คน, มีการทำร้ายชีวิตจากการจี้ ปล้น หรือฆ่าตัวตายเฉลี่ย ๓ คนในทุก ๒ ชั่วโมง, ผู้หญิง ๒๓% ยังคงถูกทำร้ายจากสามีหรือคู่ครอง และเยาวชนยังคิดที่จะใช้ความรุนแรงในการแก้ไขปัญหา

สิ่งที่น่าเป็นห่วง คือ มิติทางวัฒนธรรม และศีลธรรม ถูกทำลายไป อันสะท้อนให้เห็นว่าสังคมไทยกำลังขาดวัคซีนด้านพุทธธรรมที่ช่วยป้องกันให้บรรดาเยาวชนมีความปลอดภัยในเรื่องศีลธรรม จากการสำรวจของสถาบันวิจัยกรุงเทพ ๒๕๕๑ พบว่า คนไทยมีความเห็นต่อการประพาศติคิดศีลธรรมที่ก่อเป็นการสร้างปัญหาต่อสังคมมากที่สุด คือศีลธรรมข้อที่ ๕ และอันดับรองลงมาคือการประพาศติคิดศีลธรรมข้อที่ ๓ ว่าด้วยเรื่องการประพาศติคิดในกาม

^๑ แทนคุณ จิตต์อิสระ. วิกฤตเยาวชน วิกฤตอนาคตของชาติ คอลัมน์ หัวใจนักปราชญ์, www.childmedia.net/node/๒๓๔, มติชน ๑๕ ต.ค. ๒๕๕๐.

^๒ นราทิพย์ พุ่มทรัพย์ ผู้อำนวยการศูนย์ส่งเสริมและพัฒนาพลังแผ่นดินเชิงคุณธรรม (ศูนย์คุณธรรม), ๒๕๕๐

สถานการณ์เยาวชนในสังคมไทยจึงเป็นวิกฤตเยาวชน เป็นปัญหาระดับชาติในการฟื้นฟูให้เยาวชนไทยกลับมาเป็นบุคคลผู้มีคุณธรรม ศีลธรรมและจริยธรรม ที่นับว่าเป็นอนาคตของการพัฒนาประเทศและความสันติสุขของสังคมไทย จำเป็นต้องมีส่วนร่วมทุกภาคส่วนในการแก้ปัญหาวิกฤติเยาวชน เพราะจากการแก้ปัญหาเยาวชนขาดศีลธรรมที่ผ่านมาไม่สามารถทำให้เยาวชนไทยมีพฤติกรรมที่ดีขึ้น ซึ่งแสดงให้เห็นถึงความจำเป็นอย่างยิ่งในการมีส่วนร่วมระหว่างสถาบัน องค์กร หน่วยงาน และภาครัฐ ในการช่วยกันแก้ปัญหาเยาวชนอย่างเร่งด่วนที่เกิดขึ้น^๓ และที่สำคัญในการแก้ปัญหาวิกฤตเยาวชนต้องเป็นผู้ที่มีความจงรักภักดีต่อชาติ ศาสนา พระมหากษัตริย์ ต้องทำงานเป็นรูปธรรม การทำงานถึงจะสมบูรณ์ โดยนโยบายเร่งด่วนที่รัฐบาลใหม่ต้องเร่งแก้ปัญหาที่มีทั้งเรื่องเศรษฐกิจ ปัญหาปากท้องประชาชน ปัญหาสังคมขาดคุณธรรมจริยธรรม^๔

นับว่าการแก้ไขปัญหาเยาวชนในเรื่องศีลธรรมจึงเป็นเรื่องที่ละเอียดอ่อนที่เกี่ยวกับกับจิตใจของแต่ละบุคคล เพราะในเรื่องการประพฤติตามหลักศีลธรรมนั้นจากการสำรวจของสถาบันวิจัยกรุงเทพพบว่า เยาวชนเห็นความสำคัญของเบญจศีลมากที่สุด ร้อยละ ๙๔.๒ แสดงว่าปัจจุบันเยาวชนมีความตระหนักในเรื่องศีลธรรม แต่ในการนำมาใช้นั้นยังเป็นปัจจัยที่ไม่สัมพันธ์กับปัญหาที่เกิดขึ้น ทั้งหน่วยงานองค์กรต่าง ๆ ในการให้ความร่วมมือในการแก้ปัญหาดังกล่าว “ซึ่งนอกจากจะมีพระสงฆ์เป็นสถาบันหลักในการแก้ปัญหาเยาวชนจำเป็นอย่างยิ่งที่สถาบันการศึกษาที่จะต้องเข้าร่วมมือในการเยียวยาเยาวชน ดังภายใต้การดำเนินงานของรัฐบาลที่เล็งเห็นว่า "การศึกษา" จะต้องเข้ามามีบทบาทสำคัญในการสร้าง และพัฒนาคน จนกระทั่งสังคมเกิดความเข้มแข็ง สามารถอยู่ร่วมกันได้อย่างร่มเย็นสมานฉันท์นั้นจะต้องอาศัย "คุณธรรม" เป็นพื้นฐาน รวมถึงกรณี "วิกฤตเยาวชน" เช่นกัน เพื่อให้การดำเนินการแก้ไขสอดคล้องกับทิศทาง และเป้าหมายการจัดการศึกษาของประเทศ โดยเฉพาะในช่วงเวลานี้ที่เป็นยุคของการปฏิรูปการศึกษา กระทรวงศึกษาในฐานะตัวแทนภาครัฐ ได้มีความมุ่งมั่นอย่างยิ่งในการแก้ไขปัญหาโดยมุ่งเน้นไปที่การนำ "คุณธรรมนำความรู้" เพื่อให้การแก้ไขปัญหามีการดำเนินงานอย่างเป็นรูปธรรมแก้ปัญหาเยาวชนได้จริง และที่สำคัญสำหรับวิกฤตที่เกิดขึ้นกับเยาวชนขณะนี้พบว่าบุคคลที่มีอิทธิพล และสามารถเป็นแรงจูงใจให้เยาวชนเป็นคนดี มีคุณธรรมมากที่สุดนั้น ได้แก่ พ่อแม่ผู้ปกครอง ๑๐.๑๗% รองลงมา ได้แก่ ครูบาอาจารย์ ๘.๒๕% สื่อประเภทต่างๆ ทั้งทีวี วิทยุและอินเทอร์เน็ต ๘.๑๑%

^๓ สุขุม เฉลยทรัพย์, มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนดุสิต, ผลการวิจัยศูนย์คุณธรรม, ๑ เม.ย. ๒๕๕๐.

^๔ พระพรหมวชิรญาณ, ประชุมเชิงปฏิบัติการพัฒนาองค์กรเครือข่ายส่งเสริมศีลธรรมคุณธรรมและจริยธรรม, ๓ ก.ย ๕๑.

^๕ อ่างแก้ว.สุขุม เฉลยทรัพย์, ๑ เม.ย. ๒๕๕๐.

ความร่วมมือระหว่างสถาบันสงฆ์กับสถาบันการศึกษานับว่าเป็นแนวทางสำคัญยิ่งในการแก้ปัญหาวิกฤตเยาวชนไทยให้เป็นคนมีศีลธรรม คุณธรรมและจริยธรรม^๖ แต่ประการสำคัญในการแก้ไขปัญหาเยาวชนจำเป็นต้องมีกระบวนการอย่างเป็นระบบของการแก้ปัญหาอย่างถูกต้องตามแนวทางพุทธศาสนาคือหลักอริยสัจ ๔ ประกอบด้วย ๑. ต้องศึกษาค้นหาตัวปัญหาให้ได้(ทุกข์) ๒. สาเหตุแห่งปัญหาหรือที่มาของปัญหา (สมุทัย) ๓. ต้องแก้และดับปัญหาให้ได้และสำเร็จ (นิโรธ) ๔. วิธีการที่จะแก้และดับ (มรรค) ซึ่งนับว่าสถาบันการศึกษามีกระบวนการอย่างเป็นระบบในการแก้ปัญหาเยาวชน ภายใต้โครงการระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนตามพระราชบัญญัติการศึกษา

การกำหนดบทบาทให้โรงเรียนมีการดูแลช่วยเหลือนักเรียนอย่างใกล้ชิด เพื่อสามารถดูแล ป้องกัน และช่วยเหลือนักเรียนที่อยู่ในความรับผิดชอบของสถานศึกษานั้น ทำให้สถาบันการศึกษาได้วิเคราะห์สาเหตุแห่งการเกิดปัญหาสำหรับเยาวชนและสามารถแก้ปัญหาเยาวชนได้ในระดับหนึ่ง ซึ่งแตกต่างจากบทบาทของพระสงฆ์ที่มีหน้าที่ในการแก้ปัญหาเยาวชนแต่ไม่ได้มีการศึกษาวิเคราะห์ต้นตอแห่งปัญหาเยาวชนอย่างแท้จริง ภายใต้โครงการระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนในสถานศึกษานำมาซึ่งเป็นข้อมูลในการวิจัยพบว่า เยาวชนไทยมีความเสี่ยงสูงสามารถเดินไปร้านขายเหล้าได้ภายใน ๗ นาที ไปร้านเกมและแหล่งพนันได้ในเวลา ๑๕ นาที แหล่งซื้ติลามกและสถานบันเทิงในเวลา ๓๐ นาที ส่วนเด็กวัยเรียน มีพฤติกรรมเสี่ยง ๕ ข้อ มีหนีเรียนมากที่สุด รองลงมาคือชอบดูแข่งรถ ดื่มเหล้า สูบบุหรี่ และใช้ยาเสพติด และยังพบว่าปัญหาเยาวชนส่วนใหญ่เกิดจากสภาพสิ่งแวดล้อมในชุมชนและครอบครัว

บริบทของชุมชนในอำเภอเมืองลำพูนเป็นแหล่งอุตสาหกรรมที่ใหญ่ที่สุดในภาคเหนือหน่วยงานองค์กรภาครัฐมียุทธศาสตร์การพัฒนาและขยายแหล่งอุตสาหกรรมมากขึ้น จึงทำให้เกิดการอพยพและย้ายแรงงานจากจังหวัดต่าง ๆ ของประเทศไทยเข้ามาอาศัยอยู่ในชุมชนอำเภอเมืองลำพูน นอกจากนั้นแล้วเกิดการขยายพื้นที่บริการด้านความบันเทิงไปทั่วอำเภอเมืองลำพูน “จึงเป็นแหล่งมั่วสุมของแรงงานและเยาวชนในจังหวัดลำพูน ทำให้สถานการณ์ยาเสพติดจังหวัดลำพูนพื้นที่ค้าและแพร่ระบาดส่วนใหญ่เป็นหมู่บ้าน ชุมชน ที่มีสถานประกอบการประเภทที่พักอาศัยเชิงพาณิชย์ หอพัก บ้านเช่า ซึ่งตั้งอยู่โดยรอบนิคมอุตสาหกรรมภาคเหนือ มักใช้เป็นแหล่งซุกซ่อนยาเสพติดเพื่อรอจำหน่าย ผลการจับกุมผู้ต้องหาหาคดียาเสพติดในจังหวัดลำพูน ประจำปีงบประมาณ ๒๕๕๕ สามารถจับกุมผู้ต้องหาที่มีภูมิลำเนาอยู่ใน จังหวัดลำพูน ได้ ๔๖๓ คน และผู้ต้องหาที่มี

^๖ ดร. สุเทพ สุวีรางกูร, คณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย, ๒๕๕๐.

^๗ มหาวิทยาลัยอัสสัมชัญ (เอแบค), ๒๕๕๐.

^๘ สำนักข่าว INN ให้ข้อมูลโดย นายสุรัชย์ ชันอาสา ผู้ว่าราชการจังหวัดลำพูน, ๒๒ เมษายน

ภูมิลาเนาในจังหวัดอื่น ๑๒๑ คน ส่วนใหญ่เป็นผู้ใช้แรงงานโรงงานอุตสาหกรรมและเยาวชนซึ่งมีอายุระหว่าง ๑๕-๒๕ ปี

การแก้ปัญหาวิกฤตเยาวชนขาดศีลธรรมในด้านการละเว้นยาเสพติด จำเป็นอย่างยิ่งในการมีส่วนร่วมระหว่างสถานศึกษาและพระสงฆ์ในการหาแนวทางในการป้องกัน แก้ไขและพัฒนาเยาวชนที่เกิดขึ้น ซึ่งสถานศึกษาบางแห่งมีกระบวนการในการศึกษาปัญหาเยาวชนและแก้ไขปัญหาเยาวชนขาดศีลธรรม คุณธรรมและจริยธรรมให้ดำเนินชีวิตตามหลักพุทธธรรมได้อย่างมีประสิทธิภาพ และสถานศึกษาบางแห่งก็ไม่สามารถแก้ปัญหาเยาวชนได้ สถานศึกษาในฐานะเป็นสถาบันหนึ่งในการเป็นส่วนสำคัญในการแก้วิกฤตเยาวชน หากสถานศึกษาแต่ละแห่งมีกระบวนการอย่างเป็นระบบในการศึกษา แก้ไขและพัฒนาเยาวชนให้ดำเนินชีวิตตามหลักพุทธธรรมได้อย่างมีประสิทธิภาพและเป็นแนวทางเดียวกัน ปัญหาเยาวชนขาดศีลธรรม คุณธรรมและจริยธรรมในโรงเรียนจะลดลง ทั้งยังเป็นการฟื้นฟูเยาวชนไทยมีศีลธรรมกลับคืนมา

ผู้ศึกษาวิจัยในฐานะบทบาทของพระสงฆ์จึงมีความมุ่งที่จะศึกษาและพัฒนาเยาวชนในโรงเรียนระดับมัธยม ในอำเภอเมือง จังหวัดลำพูน โดยศึกษาถึงกระบวนการศึกษาเยาวชนกลุ่มเสี่ยงในโรงเรียนที่ดำเนินชีวิตขัดต่อหลักพุทธธรรม และศึกษาแนวทางการพัฒนาเยาวชนกลุ่มเสี่ยงเหล่านั้นให้ดำเนินชีวิตอย่างเหมาะสมตามหลักพุทธธรรม เพื่อวิเคราะห์และนำเสนอแนวทางถึงกระบวนการศึกษา ป้องกัน แก้ไขและพัฒนาเยาวชนกลุ่มเสี่ยงในโรงเรียน ที่เป็นองค์ความรู้ในการนำไปประยุกต์ใช้อย่างเหมาะสมของสถาบันการศึกษาและสถาบันทางสังคมอื่น เพื่อให้เยาวชนดำเนินชีวิตอย่างเหมาะสมตามหลักพุทธธรรมอย่างยั่งยืนต่อไป

๑.๒ วัตถุประสงค์ของการศึกษา

๑. เพื่อศึกษากระบวนการศึกษาอบรมเยาวชนกลุ่มเสี่ยงในโรงเรียนที่ดำเนินชีวิตขัดต่อหลักพุทธธรรม

๒. เพื่อศึกษาแนวทางการพัฒนาเยาวชนกลุ่มเสี่ยงใน โรงเรียนให้ดำเนินชีวิตอย่างเหมาะสมตามหลักพุทธธรรม

๑.๓ ขอบเขตของการศึกษา

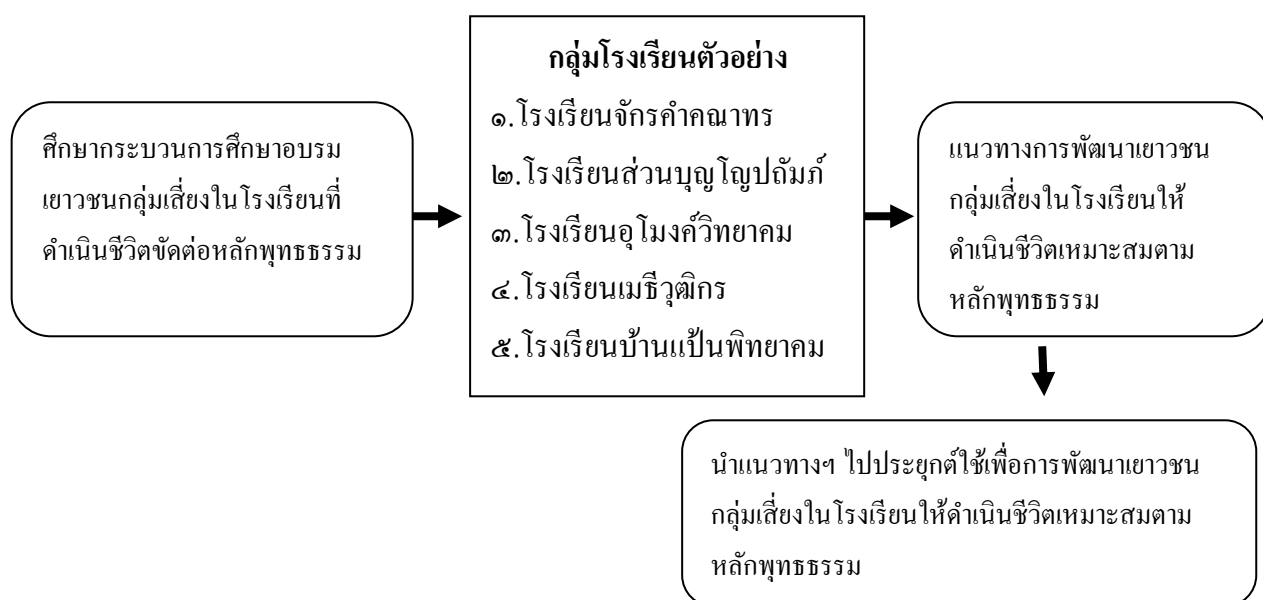
๑. กลุ่มเป้าหมาย

กลุ่มเป้าหมายของการศึกษาวิจัยในครั้งนี้ คือ บุคลากรในโรงเรียนที่มีหน้าที่เกี่ยวกับงานกิจการนักเรียน โดยศึกษาโรงเรียนระดับมัธยมศึกษา อำเภอเมือง จังหวัดลำพูน ได้แก่

- โรงเรียนจักรคำคณาทร

- โรงเรียนสวนบุญโญปถัมภ์
- โรงเรียนบ้านแป้นพิทยาคม
- โรงเรียนอุโมงค์วิทยาคม
- โรงเรียนเมธีวุฒิกร

กรอบแนวคิด

๑.๔ ขอบเขตด้านเนื้อหา

การศึกษาในด้านเนื้อหาครั้งนี้ ผู้ศึกษาวิจัยได้ทบทวนเอกสาร ดังนี้

๑. แนวคิดเกี่ยวกับปัญหาเยาวชนที่เกิดขึ้นในสังคมไทย
๒. แนวคิดเกี่ยวกับเยาวชนกลุ่มเสี่ยงที่ดำเนินชีวิตขัดต่อหลักพุทธธรรม ศีลธรรมด้านยาเสพติด(สุราเมรยมชฺชปมาทฏฐานา เวรมณี)
๓. แนวคิดทฤษฎีการพัฒนาและแก้ไขปัญหาเยาวชนกลุ่มเสี่ยงที่ดำเนินชีวิตตามพุทธธรรม ศีลธรรม ด้านยาเสพติด(สุราเมรยมชฺชปมาทฏฐานา เวรมณี)
๔. ทบทวนเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

๑.๕ นิยามศัพท์เฉพาะ

การศึกษาอบรม หมายถึง กระบวนการในการศึกษาหาเหตุของปัญหาเพื่อหาแนวทางในการอบรมพัฒนาเยาวชน(กลุ่มเสี่ยง) ให้เกิดการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมในการดำเนินชีวิตที่มีคุณธรรม ศีลธรรมและจริยธรรม

หลักพุทธธรรม หมายถึง การประพฤติตนตามแนวศีลธรรมหรือเบญจศีล (ศีล ๕ สุราเมรยมชฺชปมาทฏฐานา เวรมณี) กล่าวคือ การไม่ไปยุ่งเกี่ยวกับยาเสพติดที่ให้โทษทุกชนิด

เยาวชนกลุ่มเสี่ยง หมายถึง กลุ่มเยาวชนที่เป็นนักเรียนในโรงเรียนที่มีลักษณะพฤติกรรม ทัศนคติ ค่านิยม โอกาสและเงื่อนไขปัจจัยในการใช้ชีวิตที่มีโอกาส/แนวโน้มผิดศีลธรรมธรรมด้านยาเสพติด(สุราเมรยมชฺชปมาทฏฐานา เวรมณี)มากกว่าบุคคลอื่น หรือตกอยู่ในสภาวะการณ์ที่มีแนวโน้มเข้าสู่การเสพยาเสพติดมากกว่าบุคคลอื่น ซึ่งการใช้คำว่า “เยาวชนกลุ่มเสี่ยง” มีจุดมุ่งหมายหลักเพื่อให้บุคคลหรือองค์กรที่ดำเนินงานด้านการพัฒนาและแก้ปัญหาด้านยาเสพติดมีความเข้าใจตรงกันว่าควรดำเนินงานกับกลุ่มใดเป็นเป้าหมายสำคัญ อย่างไรก็ตาม การใช้คำว่า “เยาวชนกลุ่มเสี่ยง” ถือเป็นคำที่ไม่เหมาะสมสำหรับใช้สื่อสารกับเยาวชนหรือใช้สื่อสาร ในการดำเนินงานโดยตรงกับกลุ่มเป้าหมาย เนื่องจากมีนัยเชิงลบ ในการดำเนินงานกับกลุ่มเป้าหมาย

พัฒนา หมายถึง วิเคราะห์สังเคราะห์ของแนวทางของกระบวนการหรือกิจกรรมต่างของโรงเรียนนั้น ๆ เพื่อให้เกิดแนวทางในการแก้ปัญหา นักเรียน(กลุ่มเสี่ยง)ในโรงเรียนให้ปรับเปลี่ยนพฤติกรรมที่ดีขึ้นสามารถใช้ชีวิตอย่างมีศีลธรรม คุณธรรมและจริยธรรม เป็นปกติเช่นเดียวกับเพื่อนนักเรียนในโรงเรียน

๑.๖ ประโยชน์ที่จะได้รับการศึกษา

๑.รู้ถึงกระบวนการศึกษาอบรมเยาวชนกลุ่มเสี่ยงใน โรงเรียนที่ดำเนินชีวิตที่ขัดต่อหลักพุทธธรรม

๒.รู้ถึงแนวทางการพัฒนาเยาวชนกลุ่มเสี่ยงใน โรงเรียนให้ดำเนินชีวิตอย่างเหมาะสมตามหลักพุทธธรรม

๓.ได้องค์ความรู้ด้านกระบวนการการศึกษาและพัฒนาเยาวชนกลุ่มเสี่ยงใน โรงเรียนให้ดำเนินชีวิตอย่างเหมาะสมตามหลักพุทธธรรมเพื่อนำไปประยุกต์ใช้

บทที่ ๒

แนวคิดทฤษฎีและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

การศึกษาและพัฒนาเยาวชนกลุ่มเสี่ยงในโรงเรียนให้ดำเนินชีวิตอย่างเหมาะสมตามหลักพุทธธรรม ผู้ศึกษาวิจัยได้ทำการศึกษา ค้นคว้าเอกสารเกี่ยวกับแนวคิดทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง เพื่อใช้เป็นกรอบแนวคิดในการศึกษา และการสร้างความเข้าใจ ต่อปรากฏการณ์ที่ได้รับจากการศึกษาวิจัยดังกล่าว คือ

๒.๑ ข้อมูลพื้นฐานของโรงเรียนกลุ่มเป้าหมายการศึกษาวิจัย

๒.๒ แนวคิดเกี่ยวกับปัญหาเยาวชนที่เกิดขึ้นในสังคมไทย

๒.๓ แนวคิดเกี่ยวกับเยาวชนกลุ่มเสี่ยงที่ดำเนินชีวิตขัดต่อหลักพุทธธรรม ศีลธรรมด้านยาเสพติด (สุราเมรยมชชปมาทภูฐานา เวรมณี)

๒.๔ แนวคิดทฤษฎีการพัฒนาและแก้ไขปัญหาเยาวชนกลุ่มเสี่ยงที่ดำเนินชีวิตตามพุทธธรรม ศีลธรรม ด้านยาเสพติด (สุราเมรยมชชปมาทภูฐานา เวรมณี)

๒.๕ ทบทวนเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

๒.๑ ข้อมูลพื้นฐานของโรงเรียนกลุ่มเป้าหมายการศึกษาวิจัย

โรงเรียนจักรคำคณาทร

สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัชฌมศึกษา เขต ๓๕ สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน กระทรวงศึกษาธิการ เป็นโรงเรียนระดับจังหวัด ตั้งอยู่เลขที่ ๔๒๖ ถ.เจริญราษฎร์ อ.เมือง จ.ลำพูน มีนักเรียน ๓,๖๔๐ คน ครูประจำและอัตราจ้าง ทั้งหมด ๒๑๒ คน

โรงเรียนสวนบุญโญปถัมภ์

สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัชฌมศึกษา เขต ๓๕ สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน กระทรวงศึกษาธิการ ตั้งอยู่เลขที่ ๑๒ หมู่ ๓ ตำบลในเมือง อำเภอเมือง จังหวัดลำพูน เป็นโรงเรียนประจำจังหวัดลำพูน มีนักเรียน ๓,๑๘๘ คน ครูประจำและอัตราจ้าง ทั้งหมด ๒๔๐ คน

โรงเรียนอุโมงค์วิทยาคม

สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต ๓๕ สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน กระทรวงศึกษาธิการ ตั้งอยู่บ้านเขตะวัน หมู่ ๘ ตำบลอุโมงค์ อำเภอเมือง จังหวัดลำพูน เป็นโรงเรียนประจำตำบล มีนักเรียน ๔๐๓ คน มีครูประจำและอัตราจ้าง ทั้งหมด ๑๖ คน

โรงเรียนเมธีวุฒิกร

เป็นโรงเรียนราษฎร์ของวัด ตามระเบียบของกระทรวงศึกษาธิการว่าด้วยเรื่องโรงเรียนราษฎร์ของวัด ภายใต้การดูแลของกรมวิชาการกระทรวงศึกษาธิการ และตามระเบียบของสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาเอกชน ตั้งอยู่ ๑๓๕ ถนนรอบเมืองใน ตำบลในเมือง อำเภอเมือง จังหวัดลำพูน มีนักเรียนจำนวน ๕๐๐ รูป/คน มีครูทั้งหมด ๓๔ รูป/คน

โรงเรียนบ้านแป้นพิทยาคม

สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต ๓๕ สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน กระทรวงศึกษาธิการ เป็นโรงเรียนประเภทสหศึกษา ตั้งอยู่เลขที่ ๒๕๖ ถนนท่าจักร-แม่ทา ตำบลบ้านแป้น อำเภอเมือง จังหวัดลำพูน มีนักเรียน ๑๒๐ คน มีครูประจำและอัตราจ้าง ทั้งหมด ๔๕ คน

๒.๒ แนวคิดเกี่ยวกับปัญหาเยาวชนที่เกิดขึ้นในสังคมไทย

สังคมไทยท่ามกลางการเปลี่ยนแปลงทางเศรษฐกิจวัฒนธรรมและเทคโนโลยี อย่างรวดเร็ว ทำให้ต้องมีการปรับเปลี่ยนในโครงการสร้างทุกระบบ เพื่อให้สามารถรับมือกับผลกระทบที่เกิดขึ้นกับชีวิตของคนในสังคมไทยทั้งสภาพแวดล้อมและสถานะของประเทศ ความพยายามที่จะผลักดันให้โครงสร้างที่สำคัญ มีการเปลี่ยนแปลงไปในทางที่พึงประสงค์ บังเกิดขึ้นอย่างชัดเจนในความพยายามปฏิรูปทางการเมือง ปฏิรูปทางการศึกษา ปฏิรูประบบบริหารราชการซึ่งเกิดความก้าวหน้าขึ้นตามลำดับในบางส่วน

อย่างไรก็ตาม เป็นที่ยอมรับว่า คนเป็นปัจจัยสำคัญของการเปลี่ยนแปลงและเป็นเป้าหมายของการเปลี่ยนแปลง ดังปรากฏเป็นกระแสความคิดหลักในการระดมความคิดเห็นในการวางแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่ ๘ กลุ่มคนที่ควรได้รับความเอาใจใส่อย่างยิ่ง คือ กลุ่มเด็กและเยาวชนเพราะเป็นอนาคตของสังคมไทย แต่สถานการณ์ของเด็กและเยาวชนไทยอยู่ในภาวะที่อ่อนแอและน่าเป็นห่วงอย่างยิ่ง เห็นได้ชัดเจนถึงคุณภาพทางความคิดจิตใจของเด็ก/เยาวชนไทย เช่น ปัญหาเด็ก/เยาวชน ที่ตกเป็นเหยื่อของกระบวนการค้ายาเสพติดทั้งในฐานะผู้เสพ

และผู้ค้าประมาณการว่ามีจำนวนกว่า ๖ แสนคน เป็นเหตุให้มีเด็กและเยาวชนต้องโทษในคดีอาญาในช่วง ๕ ปีมานี้เพิ่มขึ้นถึง ๓ เท่า โดยเป็นความผิดที่เกี่ยวกับยาเสพติดเพิ่มขึ้นถึง ๖-๘ เท่า^๑ ในสังคมไทย และยิ่งกว่านั้นในเรื่องพฤติกรรมของเด็กและเยาวชนในปี ๒๕๕๐^๒ พบว่ากลุ่มเยาวชนที่มีโอกาส/ความเป็นไปได้ในการเข้าไปเกี่ยวข้องกับสารเสพติด ๕ อันดับแรก ได้แก่ กลุ่มที่ทัศนคติที่ผิดเกี่ยวกับยาเสพติด กลุ่มที่มีวัฒนธรรม/วิถีชีวิตยอมรับการใช้ยาเสพติด กลุ่มที่ใช้ชีวิต/เวลาในทางที่ไม่ควร อาทิ หนีเรียน มีเพศสัมพันธ์ไม่เหมาะสม ดัดเกม เสพสื่อลามกอย่างไม่เหมาะสม และกลุ่มที่มีปัญหาครอบครัว นับว่าปัญหาเหล่านี้เป็นปัญหาที่สำคัญในสังคมไทย

ความหมายและความสำคัญของเยาวชน

พระพุทธศาสนาให้ความสำคัญต่อเด็กและเยาวชนเป็นอย่างยิ่ง ในฐานะมนุษย์คนหนึ่งที่ย่อมมีศักยภาพในการพัฒนาตนเองเท่าเทียมกับผู้ใหญ่ บางครั้งอาจทำให้คิดว่าผู้ใหญ่บางคนเสียอีก ฉะนั้น พระพุทธศาสนาจึงให้ความสำคัญต่อเด็กและเยาวชนในการกระทำของเขา เมื่อเขามีพฤติกรรมที่ดั่งงามทางกาย วาจาและจิตใจแล้ว ย่อมเป็นผู้ประเสริฐได้เนื่องจากวัยหรือไม่ใช่ตัวชีวิตทางพระพุทธศาสนาเลย ว่า คนดีจะต้องเป็นผู้ใหญ่เท่านั้น เด็กและเยาวชนก็ทำดีได้เช่นกัน ดังคำอุปมาอุปมัยในขุททกนิคาयชาดกว่า “หงส์ นกกระเรียน นกยูง ช้าง ฟาน ย่อมกลัวราชสีห์ทั้งนั้น จะถือเอาร่างกายเป็นประมาณไม่ได้ ฉันทใด ในหมู่มนุษย์ก็ฉันทนั้น ถ้าแม่เด็กมีปัญญาก็เป็นผู้ใหญ่ได้ คนโง่ถึงร่างกายใหญ่โต ก็เป็นผู้ใหญ่ไม่ได้”^๓

อย่างไรก็ตาม เยาวชนจึงเป็นบุคคลผู้มีความสำคัญเป็นอย่างยิ่งต่อมวลมนุษย์ดังที่พุทธทาสภิกขุได้กล่าวถึงเด็กและเยาวชนที่พึงประสงค์ของสังคมว่า คือ ผู้ที่เป็นสัตบุรุษ หรือ คนดีตามหลักพระพุทธศาสนานั้นเอง จะทำให้สังคมน่าอยู่และโลกมีคนดีเพิ่มมากยิ่งขึ้น ฉะนั้น จึงมีความสำคัญต่อครอบครัวและสังคมโลก ดังความตอนหนึ่งว่า

“เยาวชนที่พึงปรารถนานั้น แม้จะยังมีมากเท่าไร ก็ไม่มีอาการคับโลกหรือรกโลกเพราะในปัจจุบันมีปัญหาเรื่องคนจะล้นโลก แล้วจะไม่มีอะไรกิน จะไม่มีอะไรใช้^๔ สอຍ หากขาดสัตบุรุษ

^๑ ดร.วันทีย์ จันทร์เอี่ยม และคณะ, รายงานการวิจัยฉบับสมบูรณ์ โครงการวิจัยเชิงปฏิบัติการเพื่อพัฒนาองค์ความรู้ในการจัดการปัญหาและพัฒนาเยาวชนโดยกระบวนการมีส่วนร่วมของเยาวชนและชุมชนกรณีศึกษาการจัดการปัญหาเสพติด:พื้นที่เชียงใหม่, (กรุงเทพมหานคร:ม.ป.ท., ๒๕๔๖).

^๒ ศูนย์วิจัยเอแบค, โครงการวิจัยเชิงสำรวจ, พฤติกรรมเสี่ยงของเด็กและเยาวชน, ๒๕๕๐.

^๓ ขุ.ชา.(บาลี) ๒๗/๒๕๓/๗๖.

^๔ รุ่ง แก้วแดง, ธรรมสำหรับครู:พุทธทาสภิกขุ, (กรุงเทพมหานคร:กรมการศาสนา, ม.ป.ป.), หน้า

แล้ว จะเป็นอันตรายอย่างยิ่ง คนที่บกพร่องต่อหน้าทีนั้นแหละ เป็นคนรกโลก แต่หากเป็น สัตบุรุษ คนดีก็จะให้โลกน่าอยู่ยิ่งขึ้น”

ความหมายของเยาวชน

ตามหลักพุทธธรรม “เยาวชน” ไม่ได้เรียกตรงตามศัพท์ แต่จะเรียกว่า “เด็ก” “กุลบุตร” (เยาวชนชาย), “กุลธิดา”(เยาวชนหญิง),เรียก “ยูวและยุวดี” หมายถึง ชายหนุ่มหญิงสาว^๕ และเรียกรวมกันว่า “บุตรธิดา” ก็มี ดังปรากฏในสังคาลกสูตร^๖ ว่าบุตรธิดา หรือเยาวชนนั้น พึงทำหน้าที่ ๕ ประการต่อบิณฑามารดาของตนเอง คือ ๑. รู้จักเลี้ยงตอบแทนด้วยปัจจัย ๔ และน้ำใจอันงาม ๒. รู้จักช่วยเหลือกิจจำเป็นต่างๆ ๓. รู้จักรักษาชื่อเสียงตระกูลไว้ได้ ๔. รู้จักทำตนให้เหมาะสมที่จะสืบทอดสมบัติ และ ๕. รู้จักทำบุญอุทิศส่วนกุศลให้ท่านเมื่อล่วงลับไปจากโลกนี้แล้ว ฉะนั้น ศัพท์ว่า “เยาวชน” ตรงๆในทางพระพุทธศาสนาจึงไม่ค่อยปรากฏนัก

อย่างไรก็ตาม เมื่อก้าวโดยนัยแห่งพระราชบัญญัติจัดตั้งศาลคดีเด็กและเยาวชนใน ปี พ.ศ. ๒๔๙๔ มาตรา ๔ แล้ว แบ่งเป็น ๒ ศัพท์ ได้แก่

๑. คำว่า “เด็ก” โดยคำนิยาม หมายถึง บุคคลที่มีอายุเกินกว่า ๗ ปีบริบูรณ์ แต่ยังไม่เกิน ๑๐ ปีบริบูรณ์

๒. ส่วนคำว่า “เยาวชน” โดยคำนิยาม หมายถึง บุคคลที่มีอายุเกินกว่า ๑๐ ปี บริบูรณ์ แต่ยังไม่ถึง ๑๘ ปี และไม่ได้หมายถึง บุคคลผู้บรรลุนิติภาวะแล้วด้วยการสมรส^๗ และความหมายตามพระราชบัญญัติคุ้มครองเด็ก พ.ศ. ๒๕๔๖ ให้ความหมายว่า “บุคคลซึ่งมีอายุต่ำกว่า ๑๘ ปี บริบูรณ์ แต่ไม่รวมถึงผู้ที่บรรลุนิติภาวะด้วยการสมรส”^๘

ความสำคัญของเยาวชน

รัฐให้ความสำคัญต่อเยาวชนเป็นอย่างดี และต่อเนื่อง ดังจะเห็นได้จากกิจกรรมที่ ส่งเสริมสนับสนุนการศึกษาและปฏิบัติธรรมของเยาวชนไทย สรุปเป็น ๒ แนวทาง คือ

^๕ สมเด็จพระมหาสมณเจ้า กรมพระยาวชิรญาณวโรรส, บาลีไวยากรณ์ วจีวิภาค ภาคที่ ๒, (กรุงเทพมหานคร: มหามกุฏราชวิทยาลัย, ๒๕๔๓), หน้า ๑๓.

^๖ ที.ปา.(ไทย) ๑๑/๒๑๒/๒๖๗.

^๗ ทศนิษฐ์ ทองสว่าง, สังคมไทย, (กรุงเทพมหานคร: โอ.เอส.พรินติ้ง เฮ้าส์, ๒๕๓๗), หน้า ๒๑๕-๒๑๖.

^๘ สำนักนายกรัฐมนตรี, พระราชบัญญัติคุ้มครองเด็ก พ.ศ. ๒๕๔๖, ประกาศเมื่อ ๒๔ กันยายน พ.ศ. ๒๕๔๖, มาตรา ๔, หน้า ๑.

๑. มีการปรับปรุงหลักสูตรสาระการเรียนรู้ทางพระพุทธศาสนาและจริยธรรมให้เหมาะสม เพื่อให้เยาวชนมีความรู้ ความเข้าใจอย่างถูกต้องตามหลักพุทธธรรม มีความศรัทธา เลื่อมใส และประพฤติตนตามหลักพุทธธรรม ช่วยกันทำนุบำรุงพระพุทธศาสนา

๒. รัฐขอความร่วมมือไปยังสื่อมวลชน เพื่อให้นำเสนอสิ่งที่เหมาะสม เพราะสื่อมีบทบาทอีกทางหนึ่ง เพื่อส่งเสริมศาสนาและจริยธรรม ในการปลูกฝังคุณธรรมจริยธรรม และค่านิยมที่ดีแก่เยาวชน เช่น รายการเผยแพร่ความรู้เกี่ยวกับศาสนา จริยธรรม ช่วยเปลี่ยนทัศนคติที่ผิดและค่านิยมที่ไม่ดี^๕

ฉะนั้น เด็กและเยาวชน จึงเป็นบุคคลที่เกิดมาพร้อมกับการได้รับสถานภาพเป็น “ลูก” เป็นอันดับแรก และมีสถานภาพต่าง ๆ ต่อมาโดยลำดับ เมื่อเข้าโรงเรียน ก็เรียกว่า “นักเรียน, นักศึกษา, นิสิต” เป็นต้น เมื่อเจริญเติบโตขึ้นมาอีกระดับก็เรียกว่า เป็น “พลเมือง” เมื่อเข้าสู่พระพุทธศาสนาก็เรียกว่า “พุทธศาสนิกชน” เด็กและเยาวชน จึงมีส่วนเกี่ยวข้องกับสถาบันต่างๆ ทางสังคมในฐานะเป็นสมาชิก และเมื่อเติบโตขึ้น ก็มีบทบาทและความสำคัญต่อสังคมมากขึ้น เช่นเดียวกัน^๖ ฉะนั้น รากฐานของสังคมจึงมาจากเด็กและเยาวชนก่อนเป็นเบื้องต้น

๒.๓ แนวคิดเกี่ยวกับเยาวชนกลุ่มเสี่ยงที่ดำเนินชีวิตขัดต่อหลักพุทธธรรม ศีลธรรมด้านยาเสพติด (สุราเมรัยมชูปมาทฐฎานา เวมณิ)

สภาพปัญหาของเยาวชนไทย

สภาพครอบครัว ชุมชน และสถาบันในการอบรม บ่มเพาะเด็กและเยาวชนมีความอ่อนแอในทุกสถาบัน ประกอบกับนโยบายของรัฐและกลไกต่าง ๆ ที่รับผิดชอบในการพัฒนาเด็ก/เยาวชนไทยขาดเจตจำนงในการพัฒนาเด็กและเยาวชนอย่างจริงจัง สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาฯ ได้สรุปผลการพัฒนาประเทศในแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่ ๕ ไว้ว่า สังคมไทยตกอยู่ในกระแสวัตถุนิยมและบริโภคนิยม คำนึงถึงประโยชน์ส่วนตนมากกว่าส่วนรวม จึงเป็นสาเหตุหนึ่งที่ทำให้เกิดวิกฤตเศรษฐกิจรุนแรง คนไทยจำนวนมากยังขาดความสามารถในการกลั่นกรอง และเลือกใช้ประโยชน์จากวัฒนธรรมต่างชาติอันหลากหลายที่เข้ามาพร้อมกับเทคโนโลยีสารสนเทศ และสื่อฯ เกิดปัญหาในสังคม เช่น เด็กเร่ร่อนเยาวชนขับขีรถจักรยานยนต์แข่งกันบนท้องถนน รวมกลุ่มกันเสพยาของมีนเมา ซึ่งพบว่าเป็นปัญหาไม่เฉพาะแต่ใน

^๕ พุทธสมาคมแห่งประเทศไทยในพระบรมราชูปถัมภ์, แผนปฏิบัติการเกี่ยวกับการส่งเสริมพระพุทธศาสนาและการพัฒนาจิตใจ, (กรุงเทพมหานคร: สมชายการพิมพ์, ๒๕๔๐), หน้า ๑๗-๑๘.

กรุงเทพมหานครเท่านั้น ปัญหาทะเลาะวิวาทของกลุ่มวัยรุ่น นักเรียนมัธยมศึกษา อาชีวศึกษา ที่เป็นปัญหาเรื้อรัง และพัฒนาไปในทางที่รุนแรงขึ้นและเกิดปัญหาใหม่ ๆ ตามสถานการณ์ของสิ่งเร้าต่าง ๆ เช่น การพนันฟุตบอล ขาดความยั้งคิดในการบริโภคนำไปสู่การเกิดปัญหาของเยาวชนไทยเกี่ยวกับ ค่านิยม ยาเสพติด ดังต่อไปนี้

นิยาม “เยาวชนกลุ่มเสี่ยง”^{๑๑}

เยาวชนกลุ่มเสี่ยง^{๑๒} หมายถึง เยาวชนในช่วงอายุระหว่าง ๑๓-๑๘ ปี ที่มีลักษณะพฤติกรรม ทักษะคิด ค่านิยม โอกาสและเงื่อนไขปัจจัยในการใช้ชีวิตที่มีโอกาส/แนวโน้มเกี่ยวข้องกับยาเสพติดมากกว่าบุคคลอื่น หรือตกอยู่ในสถานการณ์ที่มีแนวโน้มเข้าสู่การเสพยาเสพติดมากกว่าบุคคลอื่น โดยแบ่งได้เป็น ๓ กลุ่มหลัก ดังนี้

๑. **กลุ่มที่สังคมมองในเชิงลบ** คือ เยาวชนที่มีพฤติกรรมที่นอกเหนือจากบรรทัดฐานของสังคมดีตราในเชิงลบ เช่น

- เยาวชนที่อยู่ในแก๊งค์ที่ใช้ความรุนแรง
- เยาวชนที่อยู่ในแก๊งค์ซึ่งรถมอเตอร์ไซด์
- เยาวชนที่เคยกระทำความผิด หรือมีประวัติถูกคุมประพฤติ
- เยาวชนที่เคยเสพยาเสพติด
- เยาวชนที่หนีเรียน

๒. **กลุ่มที่อยู่ในภาวะบริโภคนิยม** คือ เยาวชนที่ได้รับอิทธิพลความคิดจากกระแสบริโภคนิยมและวัตถุนิยมจนส่งผลให้ความคิด ความเชื่อและค่านิยมมุ่งเน้นการแสวงหาความสนุกสนานให้กับตนเอง ไม่สนใจในสังคมรอบข้าง และขาดเป้าหมายในชีวิต เช่น

- เยาวชนที่เที่ยวเตร่/มั่วสุม
- เยาวชนที่ว่างงาน เตรีอเตรออยู่ในชุมชน
- เยาวชนที่ฟุ้งเฟ้อ แสวงหาความสนุกสนานจากการบริโภคและใช้จ่ายเงินเกินตัว
- เยาวชนที่ไม่ได้อยู่กับครอบครัว หรืออาศัยอยู่ตามหอพักและที่พักอาศัยเชิงพาณิชย์

^{๑๑} แนวทางป้องกันยาเสพติดในเยาวชนกลุ่มเสี่ยง,สำนักงาน ป.บ.ส.กระทรวงยุติธรรม,๒๕๕๑,หน้า ๓-๔.

^{๑๒} การใช้คำว่า “เยาวชนกลุ่มเสี่ยง” มีจุดมุ่งหมายหลักเพื่อให้บุคคลหรือองค์กรที่ดำเนินงานด้านการป้องกันยาเสพติดมีความเข้าใจตรงกันว่าควรดำเนินงานกับกลุ่มใดเป็นเป้าหมายสำคัญ อย่างไรก็ตาม การใช้คำว่า “เยาวชนกลุ่มเสี่ยง” ถือเป็นคำที่ไม่เหมาะสมสำหรับใช้สื่อสารกับเยาวชนหรือใช้สื่อสาร ในการดำเนินงาน โดยตรงกับกลุ่มเป้าหมาย เนื่องจากมีนัยเชิงลบ ในการดำเนินงานกับกลุ่มเป้าหมาย จึงควรใช้คำอื่นแทนที่ไม่แฝงนัยเชิงลบ.

๓. **กลุ่มที่อยู่ในภาวะวิกฤติ** คือ เยาวชนที่ต้องเผชิญกับปัญหาต่าง ๆ ในชีวิตอย่างโดดเดี่ยวโดยขาดกลไกต่าง ๆ ครอบคลุม ประคอง ช่วยเหลือ ดูแล เช่น

- เยาวชนเร่ร่อน
- เยาวชนที่ถูกละเมิด/ทารุณบังคับใช้แรงงาน
- เยาวชนที่กำพร้าอพยพหนีภัยสงคราม/ภัยธรรมชาติ/อุบัติเหตุ และความรุนแรงต่าง ๆ

โดยปราศจากกลุ่ม/องค์กร หรือบิดามารดา ผู้อุปการะเลี้ยงดู

ดังนั้นจึงสรุปได้ว่า เยาวชนกลุ่มเสี่ยงนั้น หมายถึง กลุ่มเยาวชนที่ยังมิได้เข้าไปเกี่ยวข้องกับยาเสพติดโดยตรงแต่มีค่านิยม ทักษะคิดและพฤติกรรมที่แสดงได้ว่ามีแนวโน้ม/โอกาสเป็นอย่างสูงที่จะเข้าไปเกี่ยวข้องกับยาเสพติด ซึ่งกลุ่มเยาวชนมีโอกาส/แนวโน้มเกี่ยวข้องกับยาเสพติดมากกว่าบุคคลอื่น หรือตกอยู่ในสภาวะการณ์ที่มีแนวโน้มเข้าสู่การเสพยาเสพติดมากกว่าบุคคลอื่น ๓ กลุ่มคือ กลุ่มที่สังคมมองในเชิงลบ กลุ่มที่อยู่ในภาวะบริโภคนิยม และ กลุ่มที่อยู่ในภาวะวิกฤติ

ปัญหาค่านิยมของเยาวชน

การพัฒนาประเทศเน้นความสำคัญด้านเศรษฐกิจ ส่งผลกระทบต่อพฤติกรรมในวิถีชีวิต และสังคมไทยดั้งเดิม เกิดอำนาจนิยม วัตถุนิยมขึ้นในสังคมไทย มีความขัดแย้งระหว่างบทบาทและหน้าที่ของบุคคล และสถาบันต่าง ๆ มากขึ้น ส่งผลกระทบต่อระบบ โครงสร้างและแบบแผนประเพณีดั้งเดิมที่ดั้งเดิมแปรเปลี่ยนไปด้วย^{๑๑} ค่านิยมก่อนนี้ สังคมเคยยกย่องคนที่มีคุณธรรม คนที่ประพฤติดีศีลธรรม ทุจริตคดโกงจะถูกประณาม ไม่มีใครอยากคบหาด้วยแต่ในปัจจุบัน สังคมกลับยกย่องคนที่มีเงิน คนที่มีฐานะดี มีตำแหน่งสูง มีอำนาจวาสนา มีชื่อเสียง แม้ว่าคนเหล่านั้นจะประพฤติดีศีลธรรมได้ทรัพย์สินชื่อเสียงมาโดยทางทุจริต พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวได้พระราชทานพระบรมราโชวาทเกี่ยวกับเรื่องค่านิยมว่า

ในบ้านเมืองของเราทุกวันนี้มีเสียงกล่าวกันว่า ความคิดจิตใจของคนเปลี่ยนแปลงไปในทางเสื่อม ความประพฤติที่เป็นความทุจริตหลายอย่าง มีที่ท่าที่จะกลายเป็นสิ่งที่คนทั่วไปพากันยอมรับ และสมยอมให้กระทำได้เป็นธรรมดา สถานการณ์เช่นนี้ ย่อมทำให้วิถีชีวิตของแต่ละคนมีคมัวลงไป เป็นปัญหาใหญ่ที่เหมือนกระแสกลืนอันไหลบ่าเข้ามาท่วมทั่วไปหมด จำเป็นต้องแก้ไขด้วยการช่วยกันฟันคลื่นที่กล่าวนั้น การทำสิ่งที่ดั้งเดิมนั้น ไม่ใช่ของที่พ้นสมัยหรือน่ากระดาก

^{๑๑} สำนักงานคณะกรรมการวัฒนธรรมแห่งชาติ, เอกสารประกอบการสัมมนา ๕ ปีศิลปินแห่งชาติ, ศูนย์วัฒนธรรมแห่งประเทศไทย, ๒๕๓๗ หน้า ๑๗.

อายุ หากเป็นของที่ทุกคนทำได้ไม่ยากและให้ผลตอบแทนอย่างคุ้มค่าเพราะความคิณั้นทรงค่าและทรงผลคืออยู่ตลอดกาล มิได้เปลี่ยนแปลง มิแต่ค่านิยมในความดีเท่านั้นที่เปลี่ยนแปลง^{๑๔}

สังคมปัจจุบันมีกลุ่มคนที่มีค่านิยม ทศนคติ ที่แปลกแตกต่างไปจากบุคคลส่วนใหญ่ในสังคม ทำให้เกิดปัญหาตามมามากมาย โดยเฉพาะเด็กเยาวชนปัจจุบันกำลังเผชิญกับกระแส “วัฒนธรรมกิน ดื่ม ซ้อป” อันเป็นตัวเร่งให้เกิดค่านิยมบริโภคอย่างมหาศาล เด็กวัยรุ่นถูกดึงดูดจากโฆษณาให้นิยมแฟชั่นราคาแพงหรือของมีชื่อห้อง อาทิ โทรศัพท์มือถือ นาฬิกา น้ำหอม กระเป๋าถือ เป็นต้น รวมถึงการนิยมบริโภคของมีแบรนด์ต่าง ๆ ก็มีอัตราที่เพิ่มขึ้นทำให้เกิดปัญหาอุบัติเหตุไปจนถึงการมีเพศสัมพันธ์โดยไม่ตั้งใจ ซึ่งไม่สอดคล้องกับทศนคติและค่านิยมของสังคมส่วนใหญ่ เกิดปัญหาข่มขืนกระทำชำเรา ลามกอนาจาร ปัญหาตั้งครรถ์ไม่พึงประสงค์ปัญหามั่วเพศมั่วยาเสพติดและเกิดปัญหาต่อยอดไปสู่ปัญหาอาชญากรรมอื่น ๆ อีกมากมาย

ค่านิยมในสังคมไทยเบี่ยงเบนไปจากเดิมอย่างน่าเป็นห่วง เกิดค่านิยมสมัยใหม่ที่มีลักษณะสากลมากขึ้น เช่น นิยมยกย่องวัตถุ ความหรูหราฟุ่มเฟือย ความเป็นอิสระ ไม่ยึดมั่นในประเพณี ชื่นชมวัฒนธรรมตะวันตกและเทคโนโลยีสมัยใหม่ โดยเฉพาะการใช้โทรศัพท์มือถือ กระแสแฟชั่นการแต่งกายตามสมัยนิยม อำนาจและเกียรติยศชื่อเสียง การดูแลรักษาสุขภาพด้วยโภชนาการและการออกกำลังกาย เป็นต้น กระแสโลกาภิวัตน์ที่ไหลเข้ามาสู่สังคมไทยโดยมีกระแสวัตถุนิยมและบริโภคนิยมเป็นเครื่องกระตุ้นให้วัยรุ่น โดยเฉพาะในเรื่องค่านิยมแฟชั่นการแต่งกาย อาหารการกิน สื่อบันเทิงเรีงรมย์ ฯลฯ อย่างไม่ยั้งคิด และไม่เป็นตัวของตัวเองโดยไม่คำนึงว่าสิ่งนั้นถูกหรือผิด

ในปัจจุบันสื่อและข่าวสารมีอิทธิพลต่อพัฒนาการเด็กด้านการกระตุ้นให้เกิดจินตนาการต่อการสร้างค่านิยม ที่ไม่เพียงประสงค์ให้แก่เด็ก กรมอนามัยได้ร่วมกับคณะนิเทศศาสตร์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัยศึกษาทบทวนวรรณกรรมเกี่ยวกับสื่อ ผลการศึกษาพบว่า สื่อข่าวสารในปัจจุบันมีค่อนข้างมาก แต่กลไกการควบคุมสื่อของรัฐ รวมทั้งการประสานความร่วมมือระหว่างผู้ผลิตสื่อ และข่าวสารยังไม่มีประสิทธิภาพเท่าที่ควร สื่อบางสื่อมุ่งผลเชิงธุรกิจค่อนข้างมาก และยังขาดประเด็นส่งเสริมการพัฒนาการแก่เด็กเท่าที่ควร เด็กไทยยังคงเป็นทาสของการโฆษณาชวนเชื่อ ทำให้เด็กไทยบริโภคเกินความจำเป็น ทำให้เกิดปัญหาโภชนาการเกินตามาดังที่เห็นได้ในสภาพสังคมไทย วัยรุ่นไทยมีค่านิยมเลียนแบบตามสื่อ ดารา นักร้อง กระตุ้นเรื่องรูปลักษณ์-เรีอนร่างเป็นอุดมคติขึ้นมา อยากจะมีรูปร่างตามอย่างี่เห็นในนิตยสารละคร โทรทัศน์และในภาพยนตร์

ในปัจจุบันค่านิยมการมี “เพศสัมพันธ์ก่อนวัยอันควร” วัยรุ่นเห็นเป็นสิทธิเสรีเฉพาะตนถือเป็นเรื่องปกติ การรักนวลสงวนตัวเป็นสิ่งล้าสมัย การมีประสบการณ์ทางเพศกับผู้ชายมาหลาย

^{๑๔} สมพร เพทสิทธา,การควบคุมทางสังคม,(กรุงเทพมหานคร:สมชายการพิมพ์,๒๕๔๑), หน้า ๓๑

คนกลายเป็นเรื่องไว้คุยอวดกันว่า ใครสามารถมีได้มากกว่ากัน ค่านิยมเรื่องเสรีทางเพศ ที่ไม่ต้องมีความรัก ไม่ต้องรู้จักกันลึกซึ้ง เพียงแค่มีความพอใจ ก็สามารถจะมีเพศสัมพันธ์กันได้ไม่ต้องพูดถึง การแต่งงานหรือครอบครัว ความรับผิดชอบต่อผลที่จะตามมา และค่านิยมการออกเที่ยวเตร่ กลางคืนที่ นับวันจะเป็นเด็กและเยาวชนที่มีอายุน้อยลง

สำนักงานกองทุนสนับสนุนการสร้างเสริมสุขภาพรายงานว่าใน ๑๐ ปีที่ผ่านมาอัตราเสี่ยงเรื่องความไม่ปลอดภัยทางเพศอยู่อันดับต้นมาตลอด การตั้งท้องของวัยรุ่นไทยสูงมากขึ้น โดยติดอันดับหนึ่งในสิบของโลก เมื่อเทียบกับญี่ปุ่นแล้ว อัตราการตั้งท้องของวัยรุ่นไทยสูงกว่าถึง ๒๐ เท่า ในประเทศไทย ๑ ปี จะมีเด็กผู้หญิงประมาณห้าแสนคน ที่ตั้งท้องแล้วต้องหยุดเรียน โดยไม่มีโอกาสได้กลับไปเรียนต่อ ผลสำรวจพบว่า เด็กเรียนรู้เรื่องเพศจากอินเทอร์เน็ตที่มีเรื่องเพศอยู่กว่า ๔๐๐ ล้านเว็บไซต์ เฉพาะในไทยมีกว่าล้านเว็บไซต์ ปัจจุบันเด็กสามารถเข้าถึงข้อมูลทางอินเทอร์เน็ตได้ง่ายเพราะไม่มีการควบคุมอย่างเข้มงวด^{๑๕}

จากสถานการณ์ข้างต้น สรุปได้ว่า เพราะสังคมไทยได้ให้คุณค่าและความสำคัญกับการบริโภคตามกระแสวัตถุ ตามสื่อโฆษณาซึ่งเป็นตัวกระตุ้นผลักดันให้สังคมเห็นว่า “วัตถุ” มีความสำคัญและเป็นสิ่งจำเป็นในการดำเนินชีวิต สังคมไทยจึงตกอยู่ภายใต้กระแสแห่งการเสพบริโภค จึงทำให้กลุ่มของเด็กและเยาวชนซึ่งยังขาดวิจารณญาณ ในการพิจารณาแยกแยะถึงความถูกต้องเหมาะสมได้ด้วยตนเอง ถูกสื่อมอมเมาให้เกิดพฤติกรรมการเสพบริโภคและเลียนแบบโดยมิได้คำนึงถึงโทษของสิ่งต่าง ๆ จึงนำไปสู่ปัญหาดังกล่าว

ปัญหาสุขภาพจิตของเยาวชน

ท่ามกลางการต่อสู้กับปัญหาที่มีอยู่ในสังคม ปัญหาสุขภาพจิตเป็นปัญหาหนึ่งที่มีการต่อสู้กันมาทุกยุคทุกสมัย ยืดเยื้อยาวนาน แต่ก็ดูเหมือนว่าสภาพปัญหาสุขภาพจิตจะมีมากขึ้นโดยมีตัวชี้วัดทั้งในด้านจำนวนปริมาณยาเสพติด การกระทำผิด ด้านการผลิต การค้า การเสพและผลกระทบที่เกิดจากการใช้ยาเสพติด ทั้งทางตรงและทางอ้อม ซึ่งสร้างความเสียหายให้ทั้งทรัพย์สินและชีวิต ตลอดจนความรู้สึกไม่ปลอดภัยของผู้คนในสังคม รวมทั้งการสร้างความสุขสบาย เดือดร้อน ทุกข์ทรมานให้แก่ผู้คนที่เข้าไปเกี่ยวข้องและใกล้ชิด ซึ่งล้วนแล้วแต่มีจำนวนหรือปริมาณที่เพิ่มมากขึ้น

^{๑๕} สำนักงานกองทุนสนับสนุนการสร้างเสริมสุขภาพ,โครงการติดตามสภาวการณ์เด็กและเยาวชน, ๒๕๕๐.

กระบวนการค้ายาเสพติดในปัจจุบัน มีการวางแผนทางการตลาดโดยมีกลุ่มหรือเป้าหมายผู้ซื้อคือวัยรุ่น เหตุผลที่กลุ่มผู้ค้ายาเสพติดเน้นกลุ่มวัยรุ่นเป็นเป้าหมายการค้ายาเสพติด เนื่องจากวัยรุ่นเป็นวัยที่มีลักษณะมีโอกาสใช้ยาเสพติดได้ง่ายกว่าวัยอื่น ๆ เพราะ

๑. วัยรุ่นเยาว์วัย ง่ายต่อการชวนเชื่อชักชวนและมีวิธีเอาเปรียบได้โดยไม่ยาก
 ๒. วัยรุ่นมีอัตราความเจริญเติบโตทางร่างกายอย่างรวดเร็ว มีการเปลี่ยนแปลงทางฮอร์โมนเกิดภาวะขาดความสมดุลทางมีซึ่งส่งผลต่อความไม่มั่นคงทางอารมณ์ของวัยรุ่น การใช้ยาเสพติดเพื่อเปลี่ยนแปลงอารมณ์จึงเป็นเรื่องที่ทำนายสำหรับวัยรุ่น

๓. วัยรุ่นชอบลองและแสวงหาประสบการณ์ใหม่ๆ แปลกๆ โดยเฉพาะวัยรุ่นที่ขาดความมั่นใจในตัวเอง มักจะถูกเพื่อนที่ติดยาเสพติดชักชวนให้ใช้ยาในที่สุด

๔. วัยรุ่นชอบความสะใจ และมักจะประชดชีวิตด้วยวิธีการกระทำในสิ่งที่ไม่คิด โดยเฉพาะการกระทำผิดหรือความชั่วซึ่งทำได้ง่ายกว่า

๖. การผลิตยาเสพติดในปัจจุบัน มีการออกแบบตัวยาให้ง่ายต่อการใช้/บริโภคมีรูปร่างลักษณะเป็นเม็ดคล้ายกับยารักษาโรคโดยทั่วไป สามารถเลือกเสพได้หลายวิธีแล้วแต่สะดวกและสามารถซุกซ่อนหลบหลีกได้ง่าย จึงยากต่อการสังเกตเห็น

๗. มีการออกแบบตัวยาให้สอดคล้องกับความต้องการของลูกค้าซึ่งเป็นเยาวชน เช่น มีการให้สีสันทันทีสดใสและสวยงาม ที่สำคัญมีการให้กลิ่นที่เด็กและเยาวชนชื่นชอบ คั้นเคย เช่น กลิ่นวนิลา สตอเบอร์รี่ หรือช็อกโกแลต เป็นต้น

๘. มีลักษณะการขายในกลุ่มคนสนิทและไว้ใจได้เท่านั้น ดังนั้นผู้ที่เข้าไปอยู่ในกลุ่มผู้ใช้ถ้ามีจิตใจไม่มั่นคง ก็จะทำให้เกิดความรู้สึกว่าตนเองเป็นคนพิเศษจึงได้รับความไว้วางใจให้ล่วงรู้ในเรื่องที่ปกปิดเช่นนี้ โดยเฉพาะวัยรุ่น จึงทำให้การแพร่ระบาดเป็นไปในที่มืด (ไม่โจ่งแจ้ง) ยากต่อการป้องกัน แต่ง่ายต่อการแพร่ระบาดเพราะการโฆษณา เป็นการบอกต่อมีการให้ข้อมูลทางบวกด้านเดียวผู้ใช้จึงไม่รู้จริงถึงอันตรายหรือผลกระทบในระยะสั้น/ระยะยาว ที่จะทำให้เกิดโทษพิษภัย

๙. มีการเชิญชวนทดลองใช้โดยใช้เงิน(ใช้ฟรี) และด้วยเหตุที่ยาเสพติดมีฤทธิ์ทางเภสัช(ที่ทำให้ติด)เมื่อใช้ไประยะหนึ่ง(ซึ่งติดแล้ว)จึงจำเป็นต้องลงทุนหาเงินมาซื้อเองและกลายเป็นลูกค้าประจำทำให้ขายได้โดยไม่ยาก ซึ่งต่างจากการขายสินค้าอื่นๆ

๑๐. ผู้ค้ายาเสพติดคิดสัดส่วนใหญ่มีพัฒนาการมาจากผู้เสพที่ต้องการเสพฟรี หรือหารายได้จากการเสพเพราะมีการแบ่งปันผลประโยชน์ในรูปแบบของการจำหน่ายตรง มีการแตกตัวผู้ค้าเป็นจำนวนทวีคูณ มีเครือข่ายการค้าในกลุ่มคนที่ไว้ใจได้/เพื่อนสนิท

๑๑. ผู้ค้ายาเสพติดใช้อำนาจเงินเป็นเครื่องล่อใจเด็กและวัยรุ่น ซึ่งเป็นผู้ที่อยู่ในวัยกำลังกิน กำลังเที่ยว และใช้เงิน ดังนั้น เงินก้อนจำนวนไม่มากเท่าไรก็สามารถดึงดูดใจวัยรุ่นให้มาอยู่ในเครือข่าย ทั้งรูปของ “มือขน” “คนค้า” (ผู้ส่งยาเสพติด/ผู้ค้ายาเสพติด) และ “คนเสพ” ได้

๑๒. ปฏิเสธไม่ได้ว่าผู้คนในสังคมที่ถูกอำนาจบริโภคนิยมครอบงำ จนคุณธรรมในใจตกต่ำ เหือดหายเมื่อมีโอกาสก็จะหาประโยชน์และสร้างความร่ำรวย จากการค้ายาเสพติดแม้ว่าบุคคลเหล่านั้นจะเป็นเจ้าหน้าที่บ้านเมือง นับตั้งแต่กำนัน ผู้ใหญ่บ้าน ข้าราชการทุกระดับชั้น นักการเมือง ไม่เว้นแม้กระทั่งพระสงฆ์ และครูบาอาจารย์ ซึ่งถือว่าเป็นผู้นำทางจิตวิญญาณ สร้างคุณธรรมและยกระดับจิตใจให้กับเด็กและเยาวชน ดังเคยปรากฏเป็นข่าวอยู่เสมอ

๑๓. ผู้คนในสังคมมีการแข่งขันในทางเศรษฐกิจสูง ทุ่มเทเวลาไปกับการแสวงหาทุนทรัพย์ สร้างความมั่นคง และมั่งคั่งให้กับตนเอง จนลืมที่จะให้ความสนใจในเรื่อง ความเอาใจใส่ในเรื่องจิตใจของตนเองและผู้อื่น โดยเฉพาะ เด็กและเยาวชนที่อยู่ในความดูแลของตนทำให้เยาวชนขาดสิ่งยึดเหนี่ยวทางจิตใจ จึงมีสัมพันธภาพทางสังคมตกต่ำ เมื่อชีวิตต้องพบกับสิ่งเลวร้ายอย่างไม่คาดคิด และไม่สามารถหาทางออกได้ จึงต้องหาที่พึ่งโดยการเปลี่ยนอารมณ์ด้วยการใช้ยาเสพติด^{๑๖}

ปัญหาเสพติดเป็นปัญหาสังคมที่สำคัญ รัฐบาลพยายามทุกวิถีทางทั้งภายในและภายนอกประเทศโดยร่วมมือกับนานาชาติ ด้วยตระหนักว่า ปัญหายาเสพติดทำให้เกิดปัญหาสังคมหมุนเวียน เช่น ปัญหาอาชญากรรม ปัญหาจับปล้น ปัญหาโสเภณี ซ่องโจร และการพนัน เป็นต้น ซึ่งจะส่งผลกระทบต่อด้านเศรษฐกิจ ความมั่นคงของประเทศ ความสงบเรียบร้อยและศีลธรรมอันดีของประชาชน ยาเสพติดได้แพร่ระบาดในเยาวชน เด็กวัยรุ่น และเพิ่มปริมาณมากขึ้น

สำนักวิจัยเอแบค เคนเอสซี อินเทอร์เน็ต (เอแบคโพลด์) มหาวิทยาลัยอัสสัมชัญ (๒๕๔๔) พบว่า ตัวแปรสำคัญประการหนึ่งที่บั่นทอนการมีคุณภาพชีวิตที่ดีของเยาวชน คือการแพร่ระบาดของยาเสพติด ซึ่งปัจจุบันได้แพร่กระจายเข้าสู่กลุ่มนักเรียนอย่างกว้างขวาง การปฏิบัติการในเชิงรุกทางการตลาดของกลุ่มผู้ค้า ไม่ว่าจะเป็นการเพิ่มช่องทางเข้าถึงนักเรียนนักศึกษาโดยใช้นักเรียนนักศึกษาด้วยกันเป็นเครือข่ายของผู้จำหน่าย^{๑๗}

มูลนิธิเพื่อการพัฒนาเด็ก (มพด.) (๒๕๕๑) รายงานว่า กลุ่มเด็กและเยาวชนที่ใช้ยาเสพติด มักเข้าไปเกี่ยวข้องกับการค้าขายด้วย จากเหตุผลหลายประการ เช่น จำใจทำเพราะถูกหลอกหรือขู่ฆ่าทำร้าย ตั้งใจทำเพื่อให้สามารถมียาเสพติดไว้เสพ เพื่อหาเงินไปเที่ยวตามสถานเริงรมย์

^{๑๖} วันทนีย์ จันทร์เอี่ยม, เอกสารประกอบการฝึกอบรมเชิงปฏิบัติการเรื่องเทคนิคการจัดกิจกรรมกลุ่มเพื่อพัฒนาจริยธรรมและEQ.เยาวชน, ๒๕๕๔, หน้า ๓๕-๔๐.

^{๑๗} อัญชติ บุรณาการนนท์ และคณะ, สถานการณ์ปัจจุบันของเด็ก เยาวชนและครอบครัวและข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย, (กรุงเทพมหานคร:มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, ๒๕๔๖), หน้า ๒๗.

รวมทั้งใช้จ่ายในสิ่งที่ฟุ่มเฟือยเพื่อสนองความต้องการของตนเอง^{๑๘} จึงทำให้เยาวชนที่เกี่ยวข้องกับยาเสพติด ไม่อาจหลีกเลี่ยงหรือถอนตัวได้ จำนวนนักเรียนนักศึกษาที่เกี่ยวข้องกับสิ่งเสพติด โดยเก็บตัวอย่างนักเรียนนักศึกษา (ระดับชั้น ป.๖ ถึงปริญญาตรีจากทุกสังกัดการศึกษาทั่วประเทศ หก ล้านกว่าคน ไม่นับรวมนักศึกษาจากมหาวิทยาลัยเปิด ๒ แห่ง) โดยจะเกี่ยวข้องกับยาบ้าเป็นอันดับหนึ่งถึงร้อยละ ๕๘.๕^{๑๙}

รายงานของสำนักงานคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามยาเสพติด เกี่ยวกับสถิติการจับกุมผู้ต้องหาคดียาบ้า จำแนกตามข้อกล่าวหา เพศ อายุ พ.ศ. ๒๕๔๒ พบว่า การจำหน่ายครอบครองเพื่อจำหน่ายและผลิตนั้น เพศชายมากที่สุดอายุ ๒๑-๓๐ ปี ส่วนเพศหญิงมากที่สุดในอายุ ๒๑-๓๐ ปี ปี ๒๕๔๓ พบว่า มีนักเรียนนักศึกษาเข้าไปเกี่ยวข้องกับปัญหายาเสพติด ทั้งผู้เสพ ผู้ขาย ผู้ค้าถึงร้อยละ ๑๒.๔ โดยร้อยละ ๓๔.๒ เป็นนักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนต้น นับวันปัญหายาเสพติดจะทวีความรุนแรงกระจายไปยังกลุ่มเด็กมากขึ้น^{๒๐} สำนักงาน ป.ป.ส. รายงานข้อมูลอายุที่เริ่มใช้ยาเสพติดครั้งแรกในกลุ่มเด็กและเยาวชนพบว่าส่วนใหญ่จะเริ่มใช้ยาเสพติดเมื่ออายุระหว่าง ๑๕-๑๙ ปี แต่มีแนวโน้มในกลุ่มอายุที่ต่ำกว่า ๑๕ ปี มีสัดส่วนที่สูงขึ้น โดยลดลงจากร้อยละ ๑๘.๓ ในปี ๒๕๓๙ เป็นร้อยละ ๒๙.๙ ในปี ๒๕๔๓

ยาบ้าเป็นยาเสพติดชนิดแรกมากเป็นอันดับหนึ่งและมีแนวโน้มเพิ่มขึ้นอย่างรวดเร็วถึงร้อยละ ๗๐.๗ ในปี ๒๕๔๓ สาเหตุการใช้ยาเสพติดเป็นเรื่องยากที่จะชี้ชัดว่าอะไรคือสาเหตุที่ทำให้บุคคลทั่วไปใช้ยาเสพติด เพราะโดยแท้จริงแล้วอาจมีหลายปัจจัยผลักดันให้เกิดการใช้ยาเสพติด โดยเฉพาะอย่างยิ่งในกลุ่มเด็กและเยาวชน ที่อาจจะเกิดจากความคึกคะนองหรือเป็นการสะสมความกดดันที่เกิดจากปัญหาครอบครัว ปัญหาการเรียน ปัญหาเพื่อน ปัญหาความรัก เป็นต้น ปัจจุบันมีเด็กและเยาวชนที่ไม่เคยเสพยาบ้าหรือยาเสพติดมาก่อนเข้ามาเป็นผู้ค้าด้วยเหตุผลเพียงเพื่อต้องการเงินเป็นสำคัญ^{๒๑} ความสับสนในชีวิต ขาดกัลยาณมิตรที่ดีหรือขาดความรักความเอาใจใส่จากครอบครัวที่จะเป็นที่ปรึกษา จึงเป็นสาเหตุหนึ่งทำให้เด็กและเยาวชนพึ่งยาเสพติดทดแทน จากการศึกษาสภาพปัญหาเสพติดในเด็กเร่ร่อน ในปี ๒๕๓๙ พบว่า ประมาณเกินครึ่ง มาจาก

^{๑๘} มูลนิธิเพื่อการพัฒนาเด็ก, รายงานการดำเนินงานปี ๒๕๔๓. (กรุงเทพมหานคร:เขตโลการ์พิมพ์ ,๒๕๔๓).

^{๑๙} สำนักคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามยาเสพติด, ประเมินจำนวนนักเรียน-นักศึกษาที่เกี่ยวข้องกับสิ่งเสพติด:กรณีตัวอย่างนักเรียน-นักศึกษา จากสถาบันการศึกษาทุกสังกัดทั่วประเทศ, ๒๕๔๕.

^{๒๐} สำนักคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามยาเสพติด, สถานการณ์การแพร่ระบาดของยาเสพติดในกลุ่มเด็กและเยาวชน, ๒๕๔๔.

^{๒๑} อ่างแล้ว, อัญชิตี บุรณกานนท์ และคณะ, สภาวะการณ์ปัจจุบันของเด็ก เยาวชนและครอบครัวและข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย, หน้า ๒๘.

ครอบครัวที่ไม่สมบูรณ์ สภาพครอบครัวไม่ราบรื่นความสัมพันธ์ระหว่างเด็กกับพ่อแม่ไม่ราบรื่น การใช้ยาเสพติดประมาณเกินครึ่ง จะเริ่มใช้ยาเสพติดเมื่อออกมาเร่ร่อนแล้ว อยู่ในช่วงอายุประมาณ ๑๐-๑๓ ปี ประมาณครึ่งหนึ่งเคยใช้ยาเสพติดมากกว่า ๑ ชนิด

การดำเนินคดีฐานความผิดยาเสพติด เด็กที่ถูกจับส่งเข้าสถานพินิจและคุ้มครองเด็กและเยาวชน จำแนกตามอายุและเพศ พบว่าในปี ๒๕๔๒ ช่วงอายุที่ถูกจับส่งตัวเข้าสถานพินิจมากที่สุดคือ อายุ ๑๕-๑๘ ปี จำนวน ๓ หมื่นกว่าคน และพบว่า ผู้ถูกจับกุมในคดียาเสพติดเป็นเด็กและเยาวชนเกินกว่าครึ่งสอดคล้องกับสถิติผู้ถูกจับกุมที่สำนักงานคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามยาเสพติด พบว่า ในจำนวนผู้ถูกจับกุมในปี ๒๕๔๓ ซึ่งมีประมาณหนึ่งล้านหนึ่งแสนคน เป็นเด็กและเยาวชนจำนวนสูงเกินครึ่งและมีแนวโน้มเด็กและเยาวชนที่ถูกจับกุมเพิ่มขึ้นทุกปี จากการรายงานข้อมูลศูนย์บำบัดรักษาเสพติดทั่วประเทศ ในช่วงปี ๒๕๓๕-๒๕๔๓ ผู้เสพยาเสพติดที่เป็นเด็กอายุน้อยกว่า ๑๕ ปี มีแนวโน้มเพิ่มขึ้นมาจากจากร้อยละ ๗ ในปี ๒๕๓๕ เป็นร้อยละ ๑๐ ในปี ๒๕๓๙ และร้อยละ ๑๗ ในปี ๒๕๔๓^{๒๒}

จากการรายงานข้างต้น จึงสรุปได้ว่า ปัญหายาเสพติดเป็นปัญหาสำคัญระดับชาติ ซึ่งเป้าหมายสำคัญของการแพร่ระบาดของยาเสพติดคือ กลุ่มวัยรุ่นหรือเยาวชน เพราะเป็นวัยที่มีแรงจูงใจมากต่อความเสี่ยงในการเสพยาเสพติด นอกจากปัญหายาเสพติดที่แพร่ระบาดในกลุ่มเยาวชนแล้ว ปัญหาในสังคมต่าง ๆ อาทิ ปัญหาอาชญากรรม ปัญหาเด็กแว้น เป็นต้น นับว่าเป็นปัญหาที่เกิดจากการแพร่ระบาดของยาเสพติด ดังนั้นเยาวชนจึงเป็นกลุ่มเป้าหมายสำคัญในการป้องกันการพึ่งยาเสพติด เพราะเยาวชนนับว่าเป็นทรัพยากรมนุษย์ที่สำคัญของการพัฒนาสังคม

ประเภทของสิ่งเสพติดที่ปรากฏในคัมภีร์ทางพระพุทธศาสนา

สิ่งเสพติดทางพระพุทธศาสนามี ๓ ประเภทคือ

๑. สุรา คือ เหล้าที่ได้จากการกลั่นล้วน ๆ มี ๕ ชนิดด้วยกัน คือ สุราเป้ง สุราขนม สุราข้าวสุก สุราใส่เชื้อและ สุราผสมเครื่องปรุง

๒. เมรัย คือ น้ำเมาที่ได้จากการหมัก หรือ การแช่น้ำที่ยังไม่ได้กลั่นมี ๕ ชนิด คือ น้ำคองคอกไม้ น้ำคองผลไม้ น้ำคองน้ำหวาน น้ำคองน้ำอ้อย และน้ำคองผสมเครื่องปรุง

๓. มัชชะ คือ ของเมา หรือของมินเมา สิ่งของที่ทำให้ผู้เสพเข้าไปแล้วมีเมมาเรียกตามภาษานิยมปัจจุบันว่า “ยาเสพติด” และคำว่ามัชชะในการวิจัยครั้งนี้มี ๒ ประเภท คือ ประเภทที่ถูกกฎหมายได้แก่ สุรา เมรัย และประเภทที่ผิดกฎหมาย ได้แก่ เฮโรอีน ฝิ่น กัญชา ยาบ้า ไบโกระ

^{๒๒} อ้างแล้ว, อัญชติ บุรณกานนท.และคณะ,สภาวการณ์ปัจจุบันของเด็กเยาวชนและครอบครัวและข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย,หน้า ๒๕.

ทองและสารเสพติดประเภทต่าง ๆ ที่ระบุไว้ในกฎหมาย เป็นต้น ไม่ว่าจะถูกกฎหมายหรือผิดกฎหมายต่างก็เป็นมัจชะ เพราะเป็นที่ตั้งแห่งความประมาท หรือว่าแม้ของอย่างใดอย่างหนึ่งซึ่งเป็นที่ตั้งแห่งความเมา คนดื่มแล้วเมามาย เรียกว่า มัจชะเหมือนกัน

ในปัจจุบัน มัจชะ ที่เป็นยาเสพติดที่ผิดกฎหมายได้มีการพัฒนาการผลิตออกมาเป็นหลายรูปแบบ หลากหลายชนิดเป็นจำนวนที่นับไม่ได้ และล้วนเป็นของที่ทำให้ผู้เสพมันเมา ก็ถือเป็นมัจชะ ทั้งนี้ อีกทั้งมีการพัฒนาในด้านวิธีการเสพ นอกจาก กิน ดื่มแล้ว ยังมี สูบ นิดเข้า เส้นเลือด คม เป็นสติเกอร์ติดใต้ลิ้นให้ซึมผ่าน หรืออม เป็นต้น

โทษของยาเสพติดหรือสุรา เมรัย และมัจชะนั้น ก่อให้เกิดโทษต่อตนเองและผู้อื่น หรือสังคมกล่าวคือ ทำให้เกิดความประมาท ในคำสอนทางพระพุทธศาสนาเน้นความสำคัญของการมีสติอยู่เสมอไม่ให้ประมาท ผู้ที่ประมาทย่อมจะพลาดโอกาสจากประโยชน์หรือคุณความดีต่าง ๆ สมดังพุทธพจน์ว่า

“ดูก่อนภิกษุทั้งหลาย รอยเท้าของสัตว์ทั้งหลาย ผู้สัญจรไปในแผ่นดิน ชนิดใดชนิดหนึ่งทั้งหมดนั้นย่อมประชุมลงในรอยเท้าข้าง รอยเท้าข้าง บัณฑิตกล่าวว่า เลิศกว่ารอยเท้าเหล่านั้น เพราะเป็นรอยใหญ่ แม้นันใดกุศลธรรมเหล่าใดเหล่าหนึ่งทั้งหมดนั้น มีความไม่ประมาท เป็นมูลรวมลงในความไม่ประมาท ความไม่ประมาท บัณฑิตกล่าวว่าเลิศกว่ากุศลธรรมเหล่านั้น”^{๒๓}

“ดูก่อนภิกษุทั้งหลาย แม้เราก็ไม่เคยเห็นไม่เคยได้ยินข้อที่ว่า บุคคลเว้นจากเหตุเป็นที่ตั้งแห่งความประมาทในเพราะการเสพของมีนเมา คือ สุรา เมรัย จะถูกพระราชอาญา จองจำเนรเทศ หรือลงโทษอย่างอื่นตามควรแก่กรณี เพราะเหตุตั้งใจเว้นจากที่ตั้งแห่งความประมาทในเพราะการเสพของมีนเมา คือ สุรา เมรัย โดยที่แทกรรมชั่วของเขาต่างหากที่ชื่อว่า เขาประกอบการเสพของมีนเมาคือ สุรา และเมรัย เนื่อง ๆ จึงฆ่าหญิงบ้าง ชายบ้าง จึงลักขโมยจากบ้านบ้าง จากป่าบ้าง จึงประพฤติดิถีประเวณีในภรรยา หรือในบุตรของผู้อื่นจึงพูดเท็จหักกราษฎรประโยชน์ของผู้อื่น เขาย่อมถูกพระราชอาญา จับ ฆ่า จอง จำ หรือลงโทษอย่างอื่นตามสมควรแก่กรณี เพราะสาเหตุจากที่ตั้งแห่งความประมาทในเพราะการเสพของมีนเมา.”^{๒๔}

เมื่อปรากฏความประมาทในตนแล้ว ย่อมสามารถที่จะกระทำความผิดในส่วนอื่น ๆ ได้ง่ายขึ้น เช่น ทะเลาะวิวาท เบียดเบียนผู้อื่น เบียดบังลักขโมยทรัพย์ของผู้อื่น ประพฤติดิถีในกาม หรือกล่าวคำเท็จง่ายขึ้น เพราะได้ประมาทเสียแล้ว ด้วยเหตุจากการเสพ สิ่งเสพติดเหล่านั้นเป็นเบื้องต้นนั่นเอง จึงส่งผลกระทบต่อผู้อื่นหรือสังคม

^{๒๓} ส.ม.(ไทย).๑๕/๒๕๓/๖๕..

^{๒๔} อ.ปญจก.(ไทย),๒๒/๑๙๘/๒๓๕.

“คูก่อนคหบดีบุตร โทษ ๖ อย่าง ต่อไปนี้ ผู้ที่ดื่มน้ำเมา คือ สุรา เมรัยเป็นประจำ จำ
ได้เห็นทันตา คือ

๑. ความเสื่อมแห่งทรัพย์ อันผู้ดื่มพึงเห็นเอง
๒. ก่อการทะเลาะวิวาท
๓. เป็นบ่อเกิดแห่งโรค
๔. เป็นเหตุให้เสียชื่อเสียง
๕. เป็นเหตุให้ประพาศติมารยาทที่ไม่น่าดู
๖. เป็นเหตุทอนกำลังปัญญา

โทษของการเสพสุราเมรัยนั้น ย่อมส่งผลถึงการกระทำที่เกิดจากการดื่มสุราเมรัยและ
ของเมา ให้เป็นไปในทางที่เป็นทุจริตกรรม ทั้งที่เกิดทางกายทุจริต วาจทุจริต และมโนทุจริต
เพราะเมื่อกิน ดื่ม หรือเสพมากๆ แล้ว ความละเอียดก็ไม่มี ความกลัวก็ไม่มี ความขังคึดก็ไม่มี จะ
ทำทุจริตกรรมต่าง ๆ นี้โดยฤทธิ์ของความเมึนเมา อันเป็นกรรมฝ่ายอกุศลที่เป็นบาป เป็นความชั่ว
เป็นความไม่ดี ด้วยอำนาจแห่งโลภะก็ดี โทสะก็ดี และโมหะก็ดี อันเป็นมูลเหตุหลักที่สำคัญ ที่
ก่อให้เกิดการกระทำผิดต่อตนเองและผู้อื่นตลอด อีกทั้งส่งผลให้ในปัจจุบันชาติคือ การถูกรหา
นินทา ว่ากล่าวติเตียน แม้ในปรโลกเบื้องหน้า ก็ย่อมมีทุกคิดเป็นหวัง

จะเห็นได้ว่า ยาเสพติดในสมัยพุทธกาลนั้น หมายถึง สุรา เมรัยและมัจฉะ แต่โดดเด่น
ในเรื่องของ สุราและเมรัย ที่แยกประเภท แจกแจงโทษไว้ทุกแง่มุม ส่วนในประเด็นของมัจฉะ
หรือของมีนเมาประเภทอื่น ๆ ไม่ค่อยปรากฏเด่นชัดในคัมภีร์ทางพระพุทธศาสนา แต่ก็เชื่อว่าไม่ให้
ความสำคัญสังเกตได้จากการตีความหมายของคำว่ามัจฉะ นั้นหมายรวมเอา สุรา และเมรัยให้มา
อยู่ในความหมายของมัจฉะด้วย เสมือนหนึ่งจะบอกว่า สุราและเมรัยเป็นองค์ประกอบพื้นฐานของ
มัจฉะที่มีคุณสมบัติเหมือนกันคือ อันเป็นเหตุที่ตั้งแห่งความประมาท

สาเหตุของปัญหาของเยาวชน

ในทางจิตวิทยา สันนิษฐานว่า สาเหตุของปัญหาทั้งปวงมาจาก “พฤติกรรม” ซึ่ง
หมายถึง พฤติกรรมที่เป็นกิจกรรมที่เยาวชนนั้นได้แสดงออกมาจะรู้ได้ด้วยการสังเกตหรือใช้
เครื่องมือตรวจสอบ จากการศึกษาพบว่า พฤติกรรมของมนุษย์ทุกวัย ที่แสดงออกนั้น จะต้องม
จุดมุ่งหมาย คือ มีเป้าหมายทุกครั้งที่ทำลงไปนั้น หมายถึงว่า ผู้แสดงพฤติกรรมต้องการไปให้
ถึงสิ่งที่ตนปรารถนา โดยมีหลักอยู่ ๓ ประการ คือ อยากเรียนหนังสือให้เก่ง อยากทำงานให้

เจริญก้าวหน้า อยากร่วมคนยากจน อยากร่วมปัญหาของเยาวชนให้ดียิ่งขึ้น อยากร่วมปรามปรามพวกมีอิทธิพลให้หมดไป เป็นต้น^{๒๕}

ซึ่งสาเหตุของปัญหาเยาวชนนั้นมาจาก ๒ องค์ประกอบด้วยกัน ได้แก่^{๒๖}

๑. เกิดจากตัวเด็กและเยาวชน โดยเฉพาะเยาวชนที่อยู่ในวัยรุ่น ต้องการแสดงออกและมักแสวงหาประสบการณ์แปลกใหม่ ทั้งชอบสนุกสนาน ดังจะเห็นได้จากข่าวว่าเยาวชนอายุต่ำกว่า ๑๗ ปี ไปใช้บริการสถานเริงรมย์ ซึ่งเป็นการผิดกฎหมาย

๒. เกิดจากบิดามารดาหรือครอบครัว ไม่ได้ให้ความอบอุ่นหรือความสุขแก่เด็กและเยาวชนอย่างเพียงพอ โดยเฉพาะบิดา มารดาอย่างร้าย ครอบครัวแตกแยก สร้างความเครียดและความกดดันให้แก่เด็กและเยาวชน เป็นเหตุให้เด็กและเยาวชน ประสบกับความทุกข์ ต้องการแสวงหาความสุขนอกบ้าน จึงเที่ยวสถานเริงรมย์ เพื่อคลายความเครียดและความกดดัน ขณะเดียวกันก็นำไปสู่การมั่วสุม การประพฤติดนไม่เหมาะสม ปัญหาทางเพศปัญหายาเสพติด และปัญหาเด็กและเยาวชนกระทำผิด (ปัญหาทุพกรรม) ในที่สุด

ทัศนีย์ ทองสว่าง ก็ได้กล่าวไว้ในหนังสือสังคมไทย ว่าสาเหตุของปัญหาเยาวชนของการกระทำผิดในปัจจุบันนั้น สามารถแบ่งเป็น ๒ สาเหตุ ได้แก่

๑. สาเหตุจากตัวเยาวชนเอง เช่น ความผิดปกติในด้านร่างกาย ความพิการ ความบกพร่อง ความมีปมด้อย จึงก่อเหตุเพื่อปิดบังปมด้อยนั้น

๒. สาเหตุจากสิ่งแวดล้อมภายนอก เช่น เพื่อที่คบหาสมาคมด้วย ความยากจนทำให้เยาวชนต้องขายบริการทางเพศ หรือ ทำงานผิดกฎหมาย เพราะไม่มีความรู้จะประกอบอาชีพใดได้ และปัญหาความแตกร้างในครอบครัว บิดามารดาไม่มีเวลาให้แก่บุตรธิดาเพียงพอ หรือบางรายก็แยกกันอยู่ เป็นต้น

ผลกระทบของปัญหาเยาวชน

ผลกระทบของปัญหาที่เกี่ยวกับเยาวชนนั้น จัดเป็นกรณีพิเศษไม่เหมือนกัน กล่าวคือการกระทำผิดของเด็กและเยาวชนนั้น ไม่ถือว่าเป็นอาชญากร แต่ให้ถือว่าเป็นผู้กระทำความผิดเท่านั้น เพราะต่างจากผู้ใหญ่ที่กระทำลงไป เนื่องจากความยังคิมน้อยกว่าผู้ใหญ่ โดยมีผลกระทบแบ่งเป็น ๓ ประการ ดังนี้

^{๒๕} พระราชวรเมธี (ประยูร ชาญโต), การศึกษา: เครื่องมือพัฒนาที่ยังต้องพัฒนา, วารสารศึกษาศาสตร์ปริทัศน์, ๒๕๓๐.

^{๒๖} ผศ.ปรกรณ์ คุณารักษ์, ปัญหาสังคม, (ขอนแก่น: คลังน่านาวิทยา, ๒๕๔๖), หน้า ๑๓๔-๑๓๕.

๑. ผลกระทบด้านกฎหมายอาญา เช่น การทำร้ายร่างกาย การลักทรัพย์ การเสพยาเสพติดให้โทษ การกระทำผิดด้วยอาวุธ วัตถุระเบิด การทำร้ายกัน ขกพวกตีกัน เป็นต้น

๒. ผลกระทบด้านความประพฤติที่ผิดทางศีลธรรม เช่น ชอบเที่ยวในสถานเริงรมย์ มั่วสุมเล่นการพนัน คบหาคนที่ทำผิดกฎหมาย หรือบุคคลที่ทำผิดด้านมิชฌาชีพ การพูดที่ก่อให้เกิดอันตรายต่อศีลธรรม

๓. ผลกระทบด้านการปรับตัวเข้ากับสังคมไม่ได้ คือ ไม่ยอมรับกฎระเบียบทางสังคม เช่น ชอบหนีโรงเรียน หลบหนีออกจากบ้าน พุดจาไม่สุภาพ ชอบอยู่ในสถานที่ล่อแหลมต่อการจะกระทำผิด ไม่เชื่อบิดามารดา ครูอาจารย์ เป็นต้น^{๒๓}

ภาพรวมลักษณะของเยาวชน

เยาวชนกลุ่มเสี่ยงถือเป็นกลุ่มเป้าหมายสำคัญในการดำเนินงานป้องกันปัญหาเสพติด การทำความเข้าใจถึงนิยาม ลักษณะและการดำเนินงานกับ “เยาวชนกลุ่มเสี่ยง” จึงมีความสำคัญอย่างยิ่ง โดยการที่จะเข้าใจถึงเยาวชนกลุ่มเสี่ยงได้ จำเป็นที่จะต้องทราบถึงภาพรวมลักษณะของเยาวชนก่อน เพื่อให้เข้าใจถึงลักษณะโดยรวมของกลุ่มเยาวชน และความสัมพันธ์ของเยาวชนกลุ่มเสี่ยงในกลุ่มเยาวชนภาพรวมทั้งหมด ซึ่งมีรายละเอียดเป็นดังนี้^{๒๔}

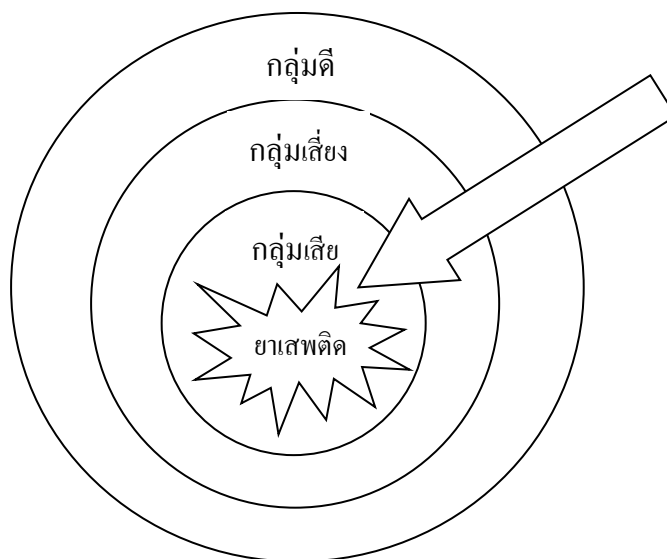
ลักษณะเยาวชนโดยรวมสามารถจำแนกออกได้หลากหลายลักษณะตามแต่มุมมองในด้านต่าง ๆ สำหรับกรอบความคิดเพื่อการดำเนินงานป้องกันปัญหาเสพติดในปัจจุบัน ได้แบ่งเยาวชนตามลักษณะทางพฤติกรรมออกเป็น ๓ กลุ่ม ได้แก่ เยาวชนกลุ่มดี กลุ่มเสี่ยงและกลุ่มเสีย โดยเยาวชนแต่ละกลุ่มมีลักษณะดังต่อไปนี้

๑.เยาวชนกลุ่มดี คือ เยาวชนทั่วไปที่มีพฤติกรรมตามปกติในบรรทัดฐานทางสังคมและมีภูมิคุ้มกันต่อยาเสพติดในระดับที่มากกว่าเยาวชนกลุ่มอื่น โดยเปรียบเทียบ

^{๒๓} ทศนีย์ ทองสว่าง, สังคมไทย, หน้า ๒๓๖.

^{๒๔} แนวทางป้องกันยาเสพติดในเยาวชนกลุ่มเสี่ยง,สำนักงาน ป.ป.ส.กระทรวงยุติธรรม,๒๕๕๑.

๒.เยาวชนกลุ่มเสี่ยง คือ กลุ่มเยาวชนที่มีพฤติกรรมเบี่ยงเบนหรือมีโอกาสแนวโน้มนสูงที่จะใช้ยาเสพติด หรืออาจรวมถึงเยาวชนที่เสพยาเสพติดหรือเคยทดลองใช้บ้างแล้วแต่ยังไม่ถึงขั้นเป็นผู้ติด

ภาพรวมลักษณะเยาวชนด้านการป้องกันยาเสพติด

จากรูปภาพข้างต้น เห็นได้ว่า เยาวชนกลุ่มดี กลุ่มเสี่ยงและกลุ่มเสีย มีโอกาส/แนวโน้มนที่จะเข้าไปเกี่ยวข้องกับยาเสพติดที่แตกต่างกัน โดยเยาวชนกลุ่มเสี่ยงเป็นกลุ่มที่เกี่ยวข้องกับยาเสพติดโดยตรง หรือเป็นผู้ใช้ยาเสพติด เยาวชนกลุ่มนี้จึงขาดภูมิคุ้มกันยาเสพติด แนวทางการดำเนินการหลักสำหรับเยาวชนกลุ่มนี้จำเป็นต้องได้รับการแก้ไขหรือบำบัดรักษา รวมถึงติดตาม ดูแล ช่วยเหลือเพื่อให้มีพฤติกรรมที่ออกจากเยาวชนกลุ่มเสียหรือสามารถเลิกใช้ยาเสพติดได้ในขณะที่กลุ่มเยาวชนที่อยู่รอบนอกหรืออยู่ไกลจากปัญหาเสพยาเสพติดมากกว่ากลุ่มอื่น โดยเปรียบเทียบ ได้แก่ เยาวชนกลุ่มดี ซึ่งเยาวชนกลุ่มนี้มีภูมิคุ้มกันยาเสพติดที่ดีพอสมควรเมื่อเทียบกับเยาวชนกลุ่มอื่น การดำเนินการป้องกันสำหรับเยาวชนในกลุ่มนี้ โดยหลักจึงเป็นการรณรงค์ให้ความรู้และเสริมสร้างทักษะชีวิต เพื่อส่งเสริมและสนับสนุนให้สามารถรักษาภูมิคุ้มกันยาเสพติดที่มีอยู่ได้

ส่วนเยาวชนกลุ่มเสี่ยง เป็นกลุ่มเยาวชนที่ยังมิได้เข้าไปเกี่ยวข้องกับยาเสพติดโดยตรง แต่มีค่านิยม ทักษะและพฤติกรรมที่แสดงได้ว่ามีแนวโน้มน/โอกาสเป็นอย่างสูงที่จะเข้าไปเกี่ยวข้องกับยาเสพติด การดำเนินงานจึงจำเป็นต้องแทรกแซงเยาวชนกลุ่มนี้ให้ออกจากสถานะ/พฤติกรรมเสี่ยง หรือสร้างภูมิคุ้มกันยาเสพติดให้เกิดขึ้นเพื่อระคับระคอง/ดูแลมิให้มีโอกาส/แนวโน้มนที่จะเข้าไปเกี่ยวข้องกับยาเสพติดให้ได้มากที่สุด

เยาวชนกลุ่มเสี่ยงจึงเป็นกลุ่มเป้าหมายที่มีลำดับความสำคัญเป็นลำดับแรกในการดำเนินงานป้องกันปัญหาเสพยาเสพติด อย่างไรก็ตาม การที่จะเข้าถึงและดำเนินการป้องกันปัญหาใน

เยาวชนกลุ่มนี้ได้ จำเป็นต้องทราบว่า “เยาวชนกลุ่มเสี่ยง คือใคร ” หรือเยาวชนกลุ่มเสี่ยงมีรูปแบบ/ชุดพฤติกรรมเป็นอย่างไร เพื่อให้สามารถดำเนินการได้ตรงตามกลุ่มเป้าหมายให้มากที่สุดเท่าที่สามารถกระทำได้

๒.๔ แนวคิดทฤษฎีการพัฒนาและแก้ไขปัญหาเยาวชนกลุ่มเสี่ยงที่ดำเนินชีวิตตามพุทธธรรม ศีลธรรม ด้านยาเสพติด (สุราเมรยมชฺชุปมาทฏฐานา เวรฺมณี)

แนวคิดเกี่ยวกับการขัดเกลาทางสังคมและการอบรมเลี้ยงดู

นักวิชาการในสาขาต่าง ๆ ให้การยอมรับถึงความสำคัญของการขัดเกลาทางสังคมที่มีต่อการพัฒนาพฤติกรรมของบุคคลให้มีคุณลักษณะที่พึงประสงค์ตามที่สังคมต้องการ การที่บุคคลคนหนึ่งจะเรียนรู้ว่าเมื่อตนอยู่ในฐานะตำแหน่งใด ควรมีบทบาทอย่างไรได้นั้น เป็นเพราะได้รับการอบรมให้รู้ระเบียบสังคม การอบรมนี้เป็นกระบวนการที่มนุษย์ทุกคนต้องผ่านมานับตั้งแต่คลอดออกมาเป็นทารก และสังคมกลุ่มแรกที่ทำหน้าที่ให้การอบรมนี้ คือ ครอบครัว ความเป็นคน โดยสมบูรณ์เกิดจากองค์ประกอบ 2 สิ่งด้วยกัน คือ คุณสมบัติ-ทางชีวภาพ ซึ่งได้รับการถ่ายทอดตามลักษณะทางพันธุกรรม และองค์ประกอบที่ 2 คือ การขัดเกลาทางสังคม ซึ่งทำให้มนุษย์มีพฤติกรรมตามบรรทัดฐานที่แต่ละสังคมคาดหวัง BROOM AND SELZNICK อธิบายการขัดเกลาทางสังคมไว้สองความหมาย กล่าวคือ ในแง่สังคม การขัดเกลาทางสังคม หมายถึง การถ่ายทอดวัฒนธรรมและการทำให้บุคคลมีวิถีชีวิตที่เป็นระเบียบ และในแง่ของแต่ละบุคคล การขัดเกลาทางสังคมเป็นกระบวนการที่ทำให้คนเปลี่ยนจากชีวอินทรีย์เป็นมนุษย์ที่สามารถควบคุมพฤติกรรมของตนเองได้ และปฏิบัติตามค่านิยม อุดมคติ และระดับความทะเยอทะยานได้ โดย BROOM AND SELZNICK กล่าวถึงการขัดเกลาทางสังคมว่า มีความมุ่งหมายหลัก ๔ ประการ ดังนี้ คือ

๑. การปลูกฝังระเบียบวินัย การมีระเบียบวินัยถือเป็นพื้นฐานสำคัญในการดำเนินกิจกรรมในสังคมและการอยู่ร่วมกันของกลุ่ม การปลูกฝังระเบียบวินัยจะทำให้บุคคลยอมทำตามระเบียบกฎเกณฑ์ที่สังคมกำหนด ถึงแม้ว่าจะมีความยากลำบากแต่ก็ต้องฝืนใจทำ ระเบียบวินัยเป็นสิ่งที่บุคคลได้รับนับตั้งแต่วัยต้นของชีวิตจวบจนเติบโตเป็นผู้ใหญ่ บุคคลควรทำตามระเบียบวินัยอย่างสม่ำเสมอและยึดหยุ่นอย่างมีเหตุผล เพราะมีผลต่อบุคลิกภาพของบุคคลอย่างมาก

๒. การปลูกฝังความมุ่งหวังในชีวิตตามที่กลุ่มยอมรับ โดยปกติระเบียบวินัยเป็นสิ่งที่บุคคลไม่ค่อยอยากปฏิบัติ แต่ความมุ่งหวังจะช่วยให้บุคคลมีความมุ่งมั่นและยอมรับระเบียบวินัยที่จะต้องประพฤติปฏิบัติ เพื่อลุล่วงสู่ความต้องการในอนาคต ความลุล่วงที่ต้องการนั้น คือความมุ่งหวังที่บุคคลได้รับจากสังคมหรือกลุ่มที่ตนเป็นสมาชิกอยู่ได้ถ่ายทอดค่านิยมทางสังคมนั้นมาถึงตัวบุคคล เช่น คุณค่าของสังคมไทยที่ยกย่องให้เกียรติคนที่มีการศึกษาสูง ค่านิยมทางสังคมจะได้รับ

การปลูกฝังทั้งทางตรงและทางอ้อม ทำให้บุคคลเกิดความมุ่งมั่นในค่านิยมเหล่านี้ และยอมลำบากทำตามบรรทัดฐานที่กลุ่มวางไว้เพื่อเป็นเป้าหมายในชีวิต

๓. การกำหนดบทบาทในสังคม บุคคลจะได้รับการกำหนดบทบาทจากสังคม รวมทั้งรับรู้ทัศนคติต่าง ๆ ที่เกี่ยวกับบทบาทนั้น ๆ โดยลักษณะของการรับรู้แบบค่อยเป็นค่อยไป เช่น ลักษณะการวางตัวให้มีพฤติกรรมที่เหมาะสมถูกกาลเทศะต่อบุคคลอื่นที่มีความสัมพันธ์ด้วย

๔. การให้ความชำนาญเฉพาะอย่างหรือทักษะ บุคคลจะได้รับการอบรมสั่งสอนให้เกิดความชำนาญหรือทักษะที่จะมีส่วนร่วมกิจกรรมในสังคมกับคนอื่น ๆ จุดมุ่งหมายในข้อนี้เป็นผลสุดท้ายที่ต่อเนื่องมาจากจุดมุ่งหมายแต่ละข้อตามลำดับ ในสังคมที่มีความเป็นอยู่อย่างง่าย ๆ วิธีการเรียนรู้มักเกิดจากการเลียนแบบถ่ายทอดกันลงมาับชั่วอายุคน แต่ในสังคมที่สลับซับซ้อน ความรู้ทางวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี เข้ามามีบทบาทในชีวิตของบุคคลอย่างมาก วิธีการเรียนรู้ในสังคมที่ซับซ้อนนี้จึงต้องเป็นการเรียนรู้อย่างเป็นทางการจึงจะได้ผล โดยแหล่งการเรียนรู้ที่สำคัญ คือ โรงเรียนนั่นเอง

ด้วยเหตุนี้การพัฒนาเยาวชนจึงต้องมีแนวคิดในกระบวนการขัดเกลาทางสังคม เนื่องจากการที่มนุษย์จะเป็น “คน” ที่สมบูรณ์ได้นั้น นอกจากการมีร่างกายที่ครบสมบูรณ์แล้ว ยังจำเป็นต้องเป็นคนที่มีคุณธรรม จริยธรรมด้วย ดังนั้น จิตใจจึงเป็นสิ่งสำคัญที่มีผลต่อตนเองและสัมพันธ์กับคนอื่น ๆ ดังนั้น การพัฒนาเยาวชนให้ดำเนินชีวิตอย่างเหมาะสมตามหลักพุทธธรรมจึงให้ความสำคัญกับกระบวนการขัดเกลาทางสังคมด้วย โดยจะให้ความสำคัญกับรูปแบบการปฏิบัติสังสรรค์ระหว่างบิดา มารดา และบุตรเพื่อพัฒนาให้เป็นผู้มีบุคลิกภาพที่ดี เป็นผู้ที่มีความประพฤติดี ถูกต้อง และเหมาะสม สามารถอยู่ร่วมกับสมาชิกคนอื่น ๆ ในสังคมได้ดี ซึ่งเรียกว่า “วิธีการอบรมเลี้ยงดูของบิดามารดา” และพยายามแยกรูปแบบการปฏิบัติสังสรรค์ระหว่างบิดา มารดา และบุตร ไว้หลายประเภท

การพัฒนาเยาวชนตามหลักพุทธธรรม

ความหมายของพุทธธรรม

หลักพุทธธรรม หมายถึง การประมวลคำสอนของพระพุทธเจ้า หรือคำสั่งสอนของพระพุทธองค์ที่ทรงประกาศ และบัญญัติไว้โดยรวบรวมเป็นคัมภีร์หลักในพระพุทธศาสนาเรียกว่า “พระไตรปิฎก” เพื่อให้เป็นแหล่งสืบค้นคำสอนเดิมของพระพุทธศาสนา ซึ่งเป็นเสมือนตัวแทน

แห่งพระพุทธเจ้า และพุทธธรรมยังรวมไปถึงความเป็นไปในพระชนม์ชีพและพระพุทธจริยวัตรที่สะท้อนออกมาให้ปรากฏในพุทธธรรม^{๒๕}

พุทธธรรมนั้น ถือเป็นการแนะนำแนวต้นแบบ เพราะการแนะนำพุทธธรรมนี้ส่งเสริมให้บุคคลรู้จักช่วยตัวเอง ยอมรับศักยภาพของมนุษย์ในการแก้ปัญหาตลอดจนให้รู้จักในเรื่องเงื่อนไข เหตุปัจจัย และวิธีการ ซึ่งมีขั้นตอนครบถ้วนตามหลักการแนะนำ^{๒๖}

อย่างไรก็ตาม วิถีชีวิตของคนไทย มีพุทธธรรมเป็นฐาน ฐานวัฒนธรรมไทย ก็คือพุทธธรรม เมื่อกล่าวโดยสรุปพุทธธรรมจึงมีอิทธิพลต่อวิถีชีวิตของคนไทยในภาพรวม คือ

๑. กำหนดพฤติกรรม การกระทำต่าง ๆ ที่ควรประพฤติ วิธีคิด การมองโลกและชีวิต
๒. เป็นตัวสร้างระเบียบและบรรทัดฐานในสังคม เพราะสร้างความเชื่อ ค่านิยม กฎเกณฑ์ ประเพณี วัฒนธรรมในการดำรงชีวิต
 ๑. เป็นตัวกำหนดวิถีชีวิตของคนในสังคมไทย เป้าหมาย คือ ชีวิตที่สุขสงบด้วยความสันโดษ โดยการปรับตัว และความเรียบง่ายของชีวิต
 ๔. เป็นตัวสร้างให้เกิดสติปัญญา มีความไม่ประมาทในชีวิต รู้กาลเวลา รู้บุคคล รู้สถานที่ ปฏิบัติในสิ่งที่ควรปฏิบัติ เว้นในสิ่งที่ควรเว้น^{๒๗}

ดังนั้น จึงสรุปได้ว่า พุทธธรรม หมายถึง หลักธรรมในพระพุทธศาสนาที่สอนให้พุทธศาสนิกชนเป็นผู้มีวัฒนธรรมที่ดีงาม รู้จักการดำเนินชีวิตอย่างรู้เท่าทัน และรู้จักทางเสื่อมไม่ควรทำ สำหรับเยาวชนไทย ควรรู้หลักพุทธธรรมเพื่อการพัฒนาตนเองตามลำดับ

ความหมายของการพัฒนาในทัศนะของนักวิชาการพระพุทธศาสนา

การพัฒนาชีวิต เพื่อการฝึกฝน อบรมให้ชีวิตมีความเจริญก้าวหน้า ประสบผลสำเร็จในหน้าที่การงาน การศึกษา ชีวิตครอบครัว และสังคมการเป็นอยู่โดยสันติสุขนั้นพอจะสรุปได้ดังต่อไปนี้

พุทธทาสภิกขุ ได้ให้ความหมายของการพัฒนาว่า เป็นสภาพที่กลางๆทำให้เจริญก้าวหน้า และการพัฒนานั้นต้องดับทุกข์ได้ด้วย ไม่มีดีมีชั่วปะปนอยู่ด้วย ดังความตอนหนึ่งว่า พัฒนาแปลว่าเจริญ หมายถึง มากขึ้นหรือเพิ่มขึ้นเท่านั้นเอง ไม่ได้หมายความว่าชั่วหรือดี เช่น

^{๒๕} พระธรรมปิฎก(ป.อ.ปยุตฺโต), พุทธธรรม ฉบับปรับปรุงและขยายความ, (กรุงเทพมหานคร: มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๔๑, หน้า ๑-๒.

^{๒๖} พระเทพเวที (ประยูร ปยุตฺโต), พุทธศาสตร์กับการแนะนำ, พิมพ์ครั้งที่ ๑, (กรุงเทพมหานคร: สมาคมแนะนำแห่งประเทศไทย, ๒๕๓๔.

^{๒๗} มั่นเกียรติ โกศลนิรันดร์, พุทธธรรม: ทฤษฎีและเทคนิคการให้คำปรึกษา, กรุงเทพมหานคร: สุวีริยาสาส์น, ๒๕๔๑, หน้า ๒๗.

ผมที่ศรัทธามั่นรทหนนแน้นขึ้นก็เรียกได้ว่ผมมันพัฒนาเหมือนกัน แต่ไม่ได้หมายความว่าดี คำว่พัฒนาเป็นคำกลางๆคือ ต้องพัฒนาให้เป็นในทางที่ดับทุกข์ คือ ต้องไม่มีดีมีชั่ว ไม่มีบวมมีลบ^{๓๒}

พระราชวรรมุณี ได้ให้ความหมายของการพัฒนาไว้ว่ มีอยู่ ๔ ด้าน คือ พัฒนาด้านกายภาพด้านสิ่งแวดล้อม ด้านจิตใจและปัญญา ดังความตอนหนึ่งว่

๑. พัฒนาด้านกาย ได้แก่ ให้มีร่างกายสมบูรณ์แข็งแรง มีพลานามัยสุขภาพดี

๒. พัฒนาด้านศีล ได้แก่ ทำให้คนในสังคมมีระเบียบวินัย มีความประพฤติดีมีความสัมพันธ์กับผู้อื่นที่ดี รวมทั้งมีความสุจริตทั้งทางกาย วาจา และอาชีวะ

๓. พัฒนาด้านจิตใจ ได้แก่ ฝึกจิตใจให้มีคุณภาพดีให้มีสมรรถภาพดี และให้มีสุขภาพจิตดี

๔. พัฒนาด้านปัญญา ได้แก่ ฝึกอบรมปัญญาให้รู้ให้เข้าใจ มองเห็นสิ่งทั้งหลายตามความเป็นจริงหรือตรงตามทีมันเป็น ต้องฝึกปัญญาทั้งในแง่ที่ทำให้กระบวนการคิดการรับรู้ไม่ให้กิเลส เช่น โลภะ โทสะ โมหะ เข้าครอบงำ ทำให้เป็นการคิดที่ไม่มีอคติด้วยการใช้โยนิโสมนสิการพิจารณาให้เห็นจริงด้วยปัญญา^{๓๓}

เสวลักษณ์ สิงหโกวินท์ และคณะ ได้ให้ความหมายของการพัฒนาว่เป็นหนทางหรือโอกาส และทำให้เราคาดการณ์ล่วงหน้าได้ว่จะมีอะไรเกิดขึ้นภายหลัง ทีเราได้พัฒนาสิ่งที่ตั้งเป้าหมายเอาไว้แล้วนั้น เช่น การรู้จักวางแผนงานที่ดี การให้ความรู้ต่อผู้ปฏิบัติงาน การฝึกอบรมคน เป็นต้น^{๓๔}

สานิตย์บุญชู ได้ให้ความหมายของการพัฒนาว่ หมายถึง การยกระดับตนเองให้สูงยิ่งขึ้นกว่าการเป็นอยู่เดิมในปัจจุบัน ทั้งในระดับปัจเจกชน และระดับมหาชน ดังความตอนหนึ่งว่ การพัฒนาคือสิ่งทีมีผลกระทบต่อทุกคนไม่ว่าทางใดก็ทางหนึ่ง ไม่ใช่เป็นไปเพื่อปัจเจกชน แต่ละคนทีต้องการจะยกระดับของตนเองขึ้นเท่านั้น เป้าหมายสูงสุดของการพัฒนาคือ การยกระดับคุณภาพชีวิตของทุกๆคนให้มีมาตรฐานสูงขึ้น ดังนั้นต้องพยายามพัฒนาเพื่อให้บรรลุไปสู่เป้าหมายในทิศทางทีให้เกิดประโยชน์กับคนส่วนใหญ่^{๓๕}

^{๓๒} พุทธทาสภิกขุ,การสังคมนาสงเคราะห์ส่วนทียังขาดอยู่,(นนทบุรี:พิมพ์ดี),๒๕๓๗, หน้า ๓๓.

^{๓๓} พระราชวรรมุณี,สถาบันสงฆ์กับสังคมไทย,(กรุงเทพมหานคร:สำนักพิมพ์มูลนิธิโกมลคีมทอง,๒๕๓๗), หน้า ๗๕-๗๖.

^{๓๔} เสวลักษณ์ สิงหโกวินท์ และกมล อุดลพันธ์,การพัฒนาบุคคล,กรุงเทพมหานคร:ออฟเซ็ทโปรดักชั่น,๒๕๒๕,หน้า ๒.

^{๓๕} สนิตย์ บุญชู,คู่มือฝึกอบรมการวางแผนพัฒนาชนบท,(เปิดธานี:มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์วิทยาเขตปัตตานี,๒๕๓๐),หน้า ๓.

ส.ศิวัรักษ์ ได้ให้ความหมายของการพัฒนา พอสรุปได้ว่า การพัฒนามุ่งไปที่วัตถุประสงค์ ปริมาณมากจนเกินไป การพัฒนานั้นมุ่งเอาตัวเลขเป็นเกณฑ์ว่าได้เท่าไร ส่วนคนจะมีคุณภาพ หรือไม่ อย่างไรนั้น ไม่คำนึงนัก เมื่อพัฒนาด้านเศรษฐศาสตร์เพียงด้านเดียวทำให้เสียด้าน คุณธรรมจริยธรรม ความยุติธรรมก็ลดน้อยลงไปในสังคม การพัฒนาสังคมควรมุ่งที่ปัจเจกชนก่อน และรักษาสิ่งแวดล้อมด้วย และควรเน้นการพัฒนาตามแนวทางพระพุทธศาสนา ได้แก่ การลดละ ความอยากได้ อยากดี อยากมี อยากเป็นลงมาบ้าง แล้วเพิ่มคุณธรรมให้มากยิ่งขึ้น ไม่ใช่แข่งกัน รวย

ดังความตอนหนึ่งว่า ในปัจจุบัน ผลการการพัฒนาประเทศ มุ่งเฉพาะในการพัฒนา เพียงด้านวัตถุเพื่อให้เกิดความสามารถขึ้นในประเทศ โดยเป็นการมุ่งพัฒนาวัตถุในเชิงปริมาณและ เงินตรามากกว่าความจำเป็น แสดงถึงลักษณะที่ตัดทอนสาระคุณค่าของชีวิตออกไปจนเหลือเพียง ปริมาณตัวเลข ชีวิตมนุษย์ถูกตัดทอนจนเหลือเพียงเรื่องทางเศรษฐกิจส่วนความต้องการของมนุษย์ ซึ่งมีอยู่หลายมิติ ก็ถูกตัดทอนเหลือเพียงเรื่องวัตถุและเงินตรา และมุ่งพัฒนาทางจิตวิญญาณ มากกว่าด้านวัตถุ การพัฒนาจะต้องอาศัยความร่วมมือไม่ใช่แข่งขันกัน ไม่เป็นทั้งทุนนิยมที่เข้าชำนายทุน และไม่เป็นทั้งสังคมนิยมที่เข้าข้างกรรมกร^{๓๖}

ภัทรพร สิริกาญจน ได้ให้ความหมายของการพัฒนาไว้ว่า สังคมไทยแม้จะเป็นสังคม แห่งพระพุทธศาสนา แต่ก็มีวัฒนธรรมของชาวตะวันตกไหลบ่าเข้ามา จึงทำให้วัฒนธรรมอันดีงาม เริ่มเสื่อมถอยลง เกิดปัญหาตามมาเพราะคนไม่ประพฤติธรรม ผิดศีล ผิดกฎหมายมากยิ่งขึ้น ก่อ อาชญากรรมต่าง ๆ จึงควรรักษาสิ่งที่ดีเอาไว้ ดังความตอนหนึ่งว่า

สังคมไทย เป็นสังคมที่อาศัยหลักพุทธธรรมของพระพุทธศาสนา มาเป็นเวลานานแล้ว กระทั่งกลายเป็นวัฒนธรรมและอารยธรรม แต่หลักจากประเทศไทยได้พัฒนาประเทศไปตาม พระพุทธศาสนา สังคมไทยจึงมีมลภาวะและสัญญาณแห่งความเสื่อมถอยขึ้นทุกขณะไม่ว่าจะเป็น ประเทศที่เจริญในด้านวัตถุ เช่น อเมริกา เป็นต้น โดยหันหลังให้แก่อัตถธรรมทางด้าน อาชญากรรม ความทุจริต และความขาดแคลนทางศีลธรรมในด้านต่าง ๆ ปัญหาทางสังคมที่ เกิดขึ้นและเพิ่มทวีขึ้นอย่างรวดเร็ว ในปัจจุบันนี้เป็นเครื่องแสดงว่าสังคมไทยจำเป็นต้องนำหลัก พุทธธรรมมาพัฒนาสังคมอย่างเร่งด่วน เพื่อให้รอดพ้นจากความพินาศทางศีลธรรม เพื่อให้สมาชิก ของสังคมได้พัฒนาในทุกด้าน และมีชีวิตอยู่อย่างสงบสุข^{๓๗}

^{๓๖} สุทธิชัย ศิวัรักษ์, ศาสนากับสังคมไทย, (กรุงเทพมหานคร: พลพณิชการพิมพ์, ๒๕๒๕), หน้า ๑๑๕-๑๑๗.

^{๓๗} ภัทรพร สิริกาญจน, เอกสารวิชาการเรื่อง “สามทศวรรษของการพัฒนามนุษย์ สังคม และ เศรษฐกิจไทย”, (กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, ๒๕๓๑), หน้า ๑.

ประเวศ วะสี ได้ให้ความหมายของการพัฒนาไว้ว่า หมายถึง มนุษย์แม้จะมีความต้องการในด้านวัตถุเพื่อมาบริโภคใช้สอย จนลืมนึกถึง หลักพุทธธรรมทางพระพุทธศาสนาและไม่นำมาปฏิบัติ จึงก่อให้เกิดความเห็นแก่ตัวกันมากยิ่งขึ้น ถ้าคนเราขาดที่พึ่งทางใจแล้วก็ยากจะพัฒนาให้เจริญงอกงามได้ในเรื่องอื่น ๆ เพราะไม่มีมนุษยธรรมนั่นเอง อีกอย่างหนึ่งพระสงฆ์ก็ควรที่จะช่วยเหลือ เอาใจใส่ต่อศาสนิกชนของตน เพราะเป็นศูนย์กลางในการนำพาชาวบ้านให้เกิดการพัฒนาในด้านต่าง ๆ ได้เป็นอย่างดี ดังความตอนหนึ่งว่า

จากแนวความคิดเกี่ยวกับการนำพุทธศาสนามาพัฒนาสังคมนั้น จะเห็นได้ว่าพุทธศาสนาเป็นสถาบันที่จำเป็นของสังคมอันจะขาดมิได้ แม้จะถูกระทบกระเทือนบ้างในบางคราว ทั้งนี้เพราะชีวิต

มนุษย์ไม่สามารถดำรงอยู่ได้ด้วยวัตถุประการเดียว วัตถุไม่สามารถตอบสนองความต้องการที่ไม่รู้จักจบสิ้นของมนุษย์ คุณค่าทางจิตใจยังคงมีความหมายยิ่งสภาพสังคมปัจจุบันมีลักษณะผันผวนเต็มไปด้วยความขัดแย้งและทวีความรุนแรง เพราะพระสงฆ์นอกจากจะเป็นผู้เรียนรู้พุทธธรรมแล้ว ยังเป็นที่เคารพนับถือของประชาชนอีกด้วยดังนั้นพระสงฆ์จึงควรมีส่วนร่วมในการพัฒนา^{๓๘}

หลักพุทธธรรมเพื่อการพัฒนาเยาวชน

เมื่อเรามองเห็นคนที่เขามีหน้าที่การงานที่สูง และประสบความสำเร็จในด้านต่าง ๆ ทั้งด้านครอบครัว หน้าที่การงาน และการศึกษาแล้ว มักจะมีคำถามในใจเสมอว่า เขาเหล่านั้นมีหลักพัฒนาตนเองอย่างไร และฝึกหัดโดยวิธีใด จึงทำให้ชีวิตเจริญก้าวหน้า และมีคนนับถือเป็นที่เคารพให้เกียรติต่อคนที่พบเห็น และยังได้รับการยกย่อง สรรเสริญ ว่าเป็นคนดีศรีของชาติบ้าง เป็นพระสงฆ์นักพัฒนาบ้าง เป็นพ่อแม่ดีเด่นประจำปีบ้าง เป็นครูแบบอย่างบ้าง เป็นเยาวชนดีเด่นเยาวชนยอดกตัญญูบ้าง คำถามเหล่านี้มีคำตอบง่าย ๆ ก็คือ บุคคลที่ประสบความสำเร็จเหล่านั้นล้วนต้องฝึกฝน พัฒนาตนเองมาด้วยกันทั้งสิ้น คือ ถือกติที่ว่า มนุษย์สามารถฝึกฝนตนเองได้ ดังนั้นแม้พระพุทธองค์ก็ได้ตรัสรับรองไว้เช่นเดียวกันว่า บุคคลที่จะเจริญก้าวหน้าในระดับโลกียสมบัตินี้ พึ่งตั้งอยู่ในความขยันหมั่นเพียร มีความระมัดระวังด้วยสติ ทำงานซื่อสัตย์มีื่อสะอาดไม่คดโกง โคร่ครวญก่อนแล้วจึงทำการหรือสั่งการ สारวมตนเอง ใช้ชีวิตอยู่โดยธรรม(มีคุณธรรมประจำตน)และต้องไม่ประมาทในกิจทั้งปวง ในการงานทุกอย่าง เขาย่อมได้รับยศ เกียรติ อันเป็นวิสัยของโลกอย่างแน่นอน^{๓๙}

^{๓๘} ประเวศ วะสี, พระสงฆ์และศาสนิกชนจะปฏิบัติได้อย่างไร, กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์มูลนิธิโกมลคีมทอง, ๒๕๓๐, หน้า ๑๓-๑๐.

^{๓๙} พ.ธ.(ไทย) ๒๕/๒๔/๓๒.

หลักการฝึกฝนตนเองในระดับนี้ มุ่งให้บุคคลรู้จักรับผิดชอบต่อตนเองเสียก่อนแล้วค่อยพัฒนาคนอื่นและสิ่งแวดล้อมภายหลัง เพราะมีฉะนั้น ถ้าไม่ฝึกฝนตนเอง ก็เป็นบัณฑิตไม่ได้ เป็นได้ก็แต่คนพาล คนทำลายสังคม ให้พินาศเสียหาย เช่น พวกก่อการร้าย พวกโจรกรรมทรัพย์ ชาวบ้าน พวกก่ออาชญากรรมสร้างปัญหาให้แก่ประเทศชาติของเรา และอีกเหตุผลหนึ่ง คนที่ไม่ฝึกฝนตน เชื่อว่าประมาทมัวเมาอยู่ในบาปอกุศลกรรม ย่อมได้รับทุกข์รำไปในการกระทำของตนนั้น^{๔๐} เพราะเหตุที่ว่าถ้าขาดการพัฒนาตนเองที่ดีแล้ว ย่อมประสบกับความทุกข์ในโลกนี้และโลกหน้า หากความสุขในการดำเนินชีวิตได้ยากยิ่ง จะมีก็สุขชั่วครั้งชั่วคราวไม่ใช่สุขถาวรแต่ประการใดเลย

การศึกษาและการทำความเข้าใจสภาพปัญหาและเยาวชน

การดำเนินงานแก้ไขปัญหายาเสพติดโดยเฉพาะกลุ่มเยาวชนเสี่ยง จะไม่สามารถบรรลุผลสัมฤทธิ์ได้ หากกระทำโดยไร้เป้าหมาย ไร้หลักในการดำเนินการ หรือดำเนินการโดยขาดความเข้าใจในสภาพปัญหา ความต้องการ ลักษณะของเยาวชน ตลอดจนบริบทในพื้นที่ ดังนั้นลำดับแรกในการดำเนินงานป้องกันปัญหายาเสพติดในเยาวชนกลุ่มเสี่ยงจึงจำเป็นต้องเข้าใจสภาพปัญหา และลักษณะธรรมชาติของเยาวชนเสียก่อน เพื่อให้สามารถดำเนินงานที่ส่งผลต่อเป้าหมายได้อย่างแท้จริง

การทำความเข้าใจสภาพปัญหาและเยาวชนสามารถดำเนินการได้ ๒ ลักษณะ ดังนี้

๑. การศึกษาวัฒนธรรมย่อยของเยาวชนกลุ่มเสี่ยง การศึกษาในลักษณะนี้เป็นการแสวงหาค้นคว้าความรู้ เพื่อสร้างความเข้าใจในธรรมชาติและลักษณะของเยาวชนกลุ่มเสี่ยงในแง่มุมต่าง ๆ อย่างลุ่มลึกและรอบด้าน เนื่องจากปัญหาพฤติกรรมเบี่ยงเบนและปัญหายาเสพติดในเยาวชน โดยเฉพาะเยาวชนกลุ่มเสี่ยงเป็นหนึ่งในปัญหาสังคมที่มีลักษณะซับซ้อนและเป็นพลวัต จึงจำเป็นต้องศึกษาวัฒนธรรมย่อยของเยาวชนกลุ่มเสี่ยงในแต่ละกลุ่มแต่ละพื้นที่ เพื่อให้เข้าใจกลุ่มเป้าหมายในการดำเนินงานอย่างแท้จริง ดังนั้นวิธีการศึกษาจึงควรเป็นวิธีการที่ละเอียด สามารถเข้าถึงข้อมูลและตัวตนของเยาวชนได้อย่างลึกซึ้ง โดยสามารถประยุกต์ใช้วิธีการศึกษาตามวิธีวิจัยในเชิงคุณภาพ เป็นหลักในการศึกษาได้^{๔๑}

^{๔๐} บุ.ธ.(ไทย) ๒๕/๑๑๓/๖๗.

^{๔๑} ตัวอย่างของการศึกษาวัฒนธรรมย่อยของเยาวชนกลุ่มเสี่ยงสามารถดูได้จาก มูลนิธิภูมิพลังชุมชนไทย สาขาภาคเหนือตอนบน, รายงานวิจัย เรื่อง การศึกษารูปแบบวัฒนธรรมย่อยและกลไกการมีส่วนร่วมของเครือข่ายกลุ่มเด็กและเยาวชนนอกสถานศึกษาในพื้นที่ชุมชนเมืองและพื้นที่เสี่ยงเพื่อการป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติด, ๒๕๕๑.

๒. การสำรวจข้อมูลเยาวชนกลุ่มเสี่ยง รวมถึงข้อมูลอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้อง เป็นการสำรวจข้อมูลเพื่อให้เข้าใจสภาพปัญหาที่เกิดขึ้นในเชิงปริมาณ โดยจะทำให้ทราบถึงลักษณะและขนาดของปัญหา สำหรับนำไปวางแผน กำหนดเป้าหมายในการปฏิบัติการ และใช้สำหรับติดตามประเมินผลการดำเนินงานข้อมูลต่าง ๆ ที่ควรสำรวจ เช่น ข้อมูลเยาวชนกลุ่มเสี่ยงในพื้นที่ ทั้งจำนวน/ปริมาณของเยาวชน ข้อมูลประชากรพื้นฐานของเยาวชนกลุ่มเสี่ยง และลักษณะความเสี่ยง/พฤติกรรมเสี่ยงของเยาวชนในพื้นที่ เป็นต้น นอกจากการสำรวจข้อมูลเยาวชนกลุ่มเสี่ยงโดยตรงแล้ว ควรสำรวจข้อมูลด้านอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้องในการดำเนินงาน เช่น ปัจจัยเสี่ยงในพื้นที่ / พื้นที่เสี่ยงในพื้นที่ ปัจจัยสนับสนุนการดำเนินงาน / ปัจจัยบวกในพื้นที่ ทรัพยากร หน่วยงานและกลไกต่าง ๆ ในพื้นที่ เป็นต้น เพื่อเป็นข้อมูลในการประเมินศักยภาพ โอกาสและอุปสรรค สำหรับการดำเนินงาน^{๔๒}

ข้อมูลที่สำรวจมาได้ อาจนำมาวิเคราะห์ทางสถิติได้ทั้งในเชิงพรรณนาและเชิงอนุมาน แล้วแต่กรณีในการออกแบบการสำรวจข้อมูลความต้องการและความจำเป็นในการใช้ประโยชน์ รวมถึงความพร้อมและศักยภาพของผู้วิเคราะห์ข้อมูล โดยการวิเคราะห์ข้อมูล โดยการวิเคราะห์ในเชิงพรรณนาเป็นการวิเคราะห์เพื่ออธิบายลักษณะของข้อมูลหรือลักษณะของปัญหาตามกลุ่มตัวอย่างที่สำรวจมาว่ามีลักษณะเป็นอย่างไร เช่น ข้อมูลจำนวน ความถี่สัดส่วน ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ค่ามัธยฐาน ฐานนิยมและการกระจายของข้อมูล เป็นต้น

ส่วนการวิเคราะห์ในเชิงอนุมานเป็นการวิเคราะห์ข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่างที่สำรวจมาได้ เพื่ออ้างอิงหรืออนุมานค่าไปยังประชากรทั้งหมดที่สนใจศึกษา โดยอาจเป็นการประมาณค่าหรือทดสอบสมมติฐาน ซึ่งจะช่วยให้ค้นพบคำตอบหรือเกิดความรู้ที่จำเป็น สำหรับนำไปประยุกต์ใช้สำหรับการดำเนินงานต่อไป ทั้งนี้ในการวิเคราะห์ข้อมูล โดยเฉพาะการวิเคราะห์ในเชิงอนุมาน จำเป็นต้องใช้ความรู้ด้านสถิติพอสมควร ดังนั้น อาจหาผู้เชี่ยวชาญด้านสถิติมาเป็นที่ปรึกษาหรือคณะทำงานในการสำรวจข้อมูล เพื่อให้สามารถใช้ประโยชน์อย่างสูงสุดจากข้อมูลที่สำรวจมาได้

การทำความเข้าใจสภาพปัญหาและเยาวชนทั้ง ๒ ลักษณะ มีจุดเด่น จุดด้อยที่แตกต่างกัน โดยการศึกษาวัฒนธรรมย่อยจะช่วยให้สามารถเข้าใจสภาพปัญหาได้ในเชิงลึก ทราบถึงที่มาที่ไปหรือสาเหตุของปัญหา อันจะนำสู่แนวทางแก้ไขที่เหมาะสมแต่อาจไม่ทราบถึงขนาดของปัญหาในเชิงปริมาณหรือทราบถึงขนาดปัญหาในภาพรวม ส่วนการสำรวจข้อมูลเยาวชนกลุ่มเสี่ยงสามารถทำให้ทราบถึงภาพรวมของสภาพปัญหาว่ามีลักษณะและขนาดเป็นอย่างไร แต่อาจไม่สามารถ

^{๔๒} ตัวอย่างแบบสำรวจเยาวชนกลุ่มเสี่ยง, คำสั่ง คอ.ปส.ที่ ๑๐/๒๕๕๐ เรื่องแนวทางการจัดระเบียบสังคมแบบบูรณาการ

รพทำให้ทราบถึงสภาพปัญหาในเชิงลึกได้ ดังนั้น จึงควรทำความเข้าใจสภาพปัญหาอาจทั้ง ๒ วิธีควบคู่กันไป เพื่อให้สามารถเสริมจุดแข็งและลดจุดอ่อนนอกของการศึกษาสภาพปัญหาทั้งสองวิธี

พัฒนาการของเยาวชน

การพัฒนาการด้านต่าง ๆ ของเด็กในแต่ละช่วงวัย มีความจำเป็นมากต่อการวิเคราะห์หลักการพัฒนาพฤติกรรมให้มีความเหมาะสมในด้านศีลธรรม จริยธรรม ทั้งตัวเด็กเองและสิ่งแวดล้อมของเด็ก เพื่อให้การพัฒนานั้นมีประสิทธิภาพดียิ่งขึ้น การเจริญเติบโตด้านร่างกายและจิตใจของเด็ก หมายถึง การเจริญเติบโตทางด้านสมอง ตลอดจนถึงอารมณ์และสังคม จะกินเวลานานกว่าเป็นการเจริญเติบโตที่มีความเกี่ยวพันกันตลอดเวลา พัฒนาการด้านหนึ่งก็ยังมีอิทธิพลต่อพัฒนาการด้านอื่น ๆ และ พัฒนาการทุก ๆ ด้านเหล่านี้ ก็มีอิทธิพลต่อพัฒนาการโดยทั่วไปของเด็กด้วย ซึ่งแบ่งออกเป็น ๔ ด้าน คือ พัฒนาการทางด้านร่างกาย สติปัญญา ภาษา อารมณ์และสังคม ส่วนแนวคิดที่เกี่ยวกับเงื่อนไขในการทำความคิด หรือ พัฒนาการทางด้านจริยธรรมของมนุษย์ จะเป็นอีกด้านหนึ่ง ไม่เน้นพัฒนาการทางร่างกาย ดังที่กล่าวมาแล้วนั้น โดยแบ่งเป็น ๒ กลุ่มแนวคิด ได้แก่

๑. กลุ่มแรก เห็นว่า สิ่งแวดล้อมทางสังคมย่อมมีอิทธิพลต่อการพัฒนาทางด้านจริยธรรมของคนเรา คือ ถือว่าคนเราไม่ได้ดีหรือชั่วมาแต่เกิด จิตใจอยู่ในสภาวะกลาง ๆ พร้อมทั้งจะทำในทางบวกให้คุณ หรือ ทางลบให้โทษก็ได้ ฉะนั้น สภาพแวดล้อมจึงเป็นเหตุปัจจัยสำคัญยิ่ง

๒. กลุ่มที่สอง เห็นว่า ความพร้อมที่จะมีความเติบโตทางจิตใจนั้น มีอยู่ในบุคคลมาตั้งแต่เกิดแล้ว คือ เขามีจิตใจที่บริสุทธิ์มาตั้งแต่เกิด แต่เมื่อเติบโตขึ้นมาลักษณะทางด้านจริยธรรมของเขาจะเริ่มเปลี่ยนแปลง และจะพัฒนาการไปตามวิธีทางที่ดียิ่งขึ้น^{๑๑}

วุฒิภาวะของคนเรามีความแตกต่างกันออกไป การที่จะพัฒนาคนจำต้องคำนึงถึงระดับวุฒิภาวะของเขาประกอบด้วย ตามหลักพุทธธรรมไม่เรียกว่า วุฒิภาวะแต่เป็นการพัฒนาบุคคลตามประเภทของกลุ่มเป้าหมายที่จะพัฒนา ดังจะได้อธิบายตามลำดับต่อไป

๑. พัฒนาการของเยาวชน วุฒิภาวะ (MATURITY) หมายถึง ความเจริญเติบโตเต็มที่ทั้งร่างกายและจิตใจ พร้อมทั้งจะทำงานตามหน้าที่ได้ เช่น เมื่อถึงระยะหนึ่งทารกในครรภ์เริ่มเดินได้ เมื่อเจริญเติบโตเต็มที่ ทารกจะเริ่มมีวุฒิภาวะ เริ่มเดินได้ พูดได้ เป็นต้น ในด้านจิตใจนั้น ก็จะเจริญควบคู่กันไปกับร่างกาย เมื่อจิตใจเจริญเต็มที่ก็เริ่มรู้จักใช้เหตุผล มีความรับผิดชอบและควบคุมอารมณ์ของตนได้ เป็นต้น เพื่อปลูกฝังนิสัยความเป็นระเบียบวินัยแก่เด็ก และในปัจจุบัน

^{๑๑} เสฐียรพงษ์ วรรณปก, การปลูกฝังจริยธรรมในแนวทางการพัฒนาค่านิยมและคุณธรรมของเยาวชนในปัจจุบัน, (กรุงเทพมหานคร:พี.เอ.ลีฟวิ้ง, ๒๕๓๓), หน้า ๒๓.

นิยมส่งบุตรหลานเข้าโรงเรียนอนุบาล^{๔๔} เพราะง่ายต่อการอบรมสั่งสอนเนื่องจากอาศัยกัลยาณมิตร คือ ครูเป็นผู้ดูแล อบรมแทนผู้ปกครอง ซึ่งนับวันจะมีเวลาให้แก่เด็กวัยนี้น้อยลงไปทุกวัน เพราะต้องทำมาหาเลี้ยงชีพทำงานค่อยข้างจะหนัก

๒. พัฒนาการของวัยตอนกลาง ได้แก่ เด็กอายุ ๖-๙ ปี (ส่วนเยาวชนมีอายุระหว่าง ๙ – ๑๐ ปีบริบูรณ์) เป็นวัยที่เข้าโรงเรียนชั้นประถมศึกษา ถ้าเป็นโรงเรียนเอกชนก็เป็นชั้นประถมปีที่ ๑ เด็กในวัยนี้มีการเปลี่ยนแปลงมาก บางครั้งก็ทำตัวน่ารัก บางครั้งก็คือดิ่ง ทางร่างกายก็เจริญเติบโตมากยิ่งขึ้น ไม่ชอบอยู่นิ่ง การใช้มือและเท้ายังไม่คล่อง ชอบทำอะไรด้วยตนเองเสมอ แต่ทำได้ไม่ดีเท่าที่ควร และเริ่มสนใจว่าเด็กเกิดจากที่ไหน ทางด้านภาษา ชอบอ่านหนังสือ สะกดคำง่ายๆ ชอบคิดตัวเลข สนใจวิทยุ โทรทัศน์ และสื่อต่างๆเช่น อินเทอร์เน็ต

ในช่วงวัยตอนกลางนี้ จึงเป็นวัยหัวเลี้ยวหัวต่อ เนื่องจากต้องปรับสภาพของตนให้เข้ากับสิ่งแวดล้อมใหม่ในโรงเรียน เพื่อนใหม่ เช่น ครู บทเรียน สถานที่ อาหารการกิน ระเบียบของโรงเรียน และสิ่งแวดล้อมนี้เองทำให้เด็กมีการเปลี่ยนแปลงทางพฤติกรรมได้ทั้งด้านอารมณ์และจิตใจ โดยต้องสอนให้รู้จักสิทธิและหน้าที่ของเด็ก อาจมีการชกต่อยกันอยู่บ้าง ไม่เอาใจใครต่อเมื่อเด็กอายุพ้น ๘ ขวบ แล้วจึงจะรักเพื่อน และโรงเรียนควรให้อิสระแก่เด็กด้วย สอนให้เด็กรู้จัก แพ้ รู้จักชนะ และรู้จักให้อภัยต่อกัน มีการละเล่นกีฬาที่ส่งเสริมความพร้อมทางร่างกายด้วย

๓. พัฒนาการวัยตอนปลาย ได้แก่ เด็กอายุ ๑๐-๑๒ ปี(จัดอยู่ในเกณฑ์เยาวชน) นับว่าเป็นวัยที่ไม่ต้องการความแตกต่างไปจากกลุ่มเพื่อน รักภักดีต่อกลุ่ม ชอบทำตามเพื่อน มีความเป็นกลุ่มก้อน และวัยนี้มักจะควบคุมอารมณ์ได้ดีกว่าวัยตอนกลาง คิดได้เอง มีบุคลิกภาพเฉพาะตัว ถ้าใครก็แสดงออกมาเลย เช่น บ่นรำพัน กระตือรือร้น กระแทกเสียงใส่ เป็นต้น ในวัยนี้ เด็กหญิงจะโตเร็วกว่าเด็กชาย ประมาณ ๒ ปี ฉะนั้นเด็กหญิงจะเป็นสาววัยรุ่นในขณะที่เด็กชายยังดูเด็กและไม่ทันกัน จึงเกิดปัญหาในด้านวุฒิภาวะของเด็กหญิงและเด็กชายไม่ทัดเทียมกัน อาจทำให้อีกฝ่ายละอายเพราะเริ่มเติบโตกันแล้ว ฉะนั้นผู้ปกครองบิดามารดา ครู อาจารย์ จึงควรอธิบายให้เด็กรู้และปฏิบัติตนให้ถูกต้อง ว่าเป็นไปตามวัยของพัฒนาทางร่างกาย อารมณ์ สร้างความรักสามัคคีในกลุ่มเด็กให้ได้ เพื่อป้องกันไม่ให้เด็กมีปัญหา เพราะวัยนี้เป็นวัยที่ดีที่สุดที่จะปลูกฝังความคิดอ่าน นิสัยใจคอที่ดี เนื่องจากพวกเขาเปลี่ยนแปลงอะไรได้ง่ายมาก(ไม่อ่อนดัดง่าย ไม่แก้คัดยาก) ทั้งนี้ เด็กจะดีหรือเลวจึงขึ้นอยู่กับวัยนี้เป็นสำคัญอย่างยิ่ง

^{๔๔} รศ.สุพัฒนา สุภาพ,สังคมและวัฒนธรรมไทย คำนิยม:ครอบครัว :ศาสนา:ประเพณี,พิมพ์ครั้งที่ ๑๑,(กรุงเทพมหานคร:ไทยวัฒนาพานิช,๒๕๔๓),หน้า ๓๘-๓๙.

ความต้องการของเยาวชน

ความต้องการของวัยรุ่นนี้ ขึ้นอยู่กับค่านิยม(VALUE) ที่แต่ละคนยึดถือ และส่วนใหญ่ก็มักจะยึดถือค่านิยมในกลุ่มที่ตนเข้าร่วมด้วย เช่น การรับน้องใหม่เป็นค่านิยมที่ดี แต่ในปัจจุบันกลับเปลี่ยนเป็นค่านิยมที่แอบแฝงไปด้วยวิธีการอันลามก ผิดประเพณีต้อนรับน้องใหม่ที่งดงามและเป็นไปในทางอนาจารมากกว่าพัฒนาด้านร่างกายและจิตใจ

ดังนั้น จึงต้องมีความเข้าใจว่าเยาวชนหรือวัยรุ่นนั้น เขามีความต้องการที่หลากหลาย ทั้งด้านร่างกาย สิ่งแวดล้อม บุคคลที่เกี่ยวข้อง และด้านจิตใจ แต่วัยรุ่นนั้นจะอิงกลุ่มเป็นหลักถ้ากลุ่มเพื่อนว่าอย่างไรก็มักจะมีค่านิยมตามกันไป พอสรุปความต้องการของเยาวชนหรือวัยรุ่นดังต่อไปนี้

๑. ต้องการความรัก คือ อยากให้บิดามารดารัก อยากให้เพศตรงข้ามรัก อยากให้คนที่เกี่ยวข้องกับตนเองรักตน

๒. ต้องการความสนุกสนานเพลิดเพลิน ซึ่งส่วนใหญ่มักจะแสดงออกทางการเล่นกีฬา เช่น เล่นฟุตบอล เทนนิส และบันเทิง เช่น ร้องเพลง ประกวดเชียร์ลีดเดอร์ เป็นต้น

๓. ต้องการความเป็นอิสระ คือ ไม่อยากให้ผู้ใหญ่คอยแนะนำ หรือชี้ทางให้

๔. ต้องการได้รับการยกย่อง คือ อยากได้ชื่อเสียง อยากให้สังคมยอมรับตนอยากให้เพื่อน ๆ ยอมรับความสามารถของตนเอง

๕. มีอุดมคติสูง คือ เป็นพวกอุดมคตินิยม แต่ขาดประสบการณ์ในชีวิตจริง จึงอาจตกเป็นเครื่องมือของคนพาลได้ง่าย และเชื่อคนง่าย เพราะรู้แต่ตำราไม่รู้จิตใจของคน

๖. มีความสนใจเรื่องเพศและเพื่อนต่างเพศ คือ ให้ความสนใจเรื่องเพศศึกษามากเป็นพิเศษ ไม่ว่าจะเป็นวัยรุ่นหญิงหรือวัยรุ่นชาย เช่น ชอบดูภาพอนาจารทางอินเทอร์เน็ตชอบดูภาพยนตร์ที่เกี่ยวกับเรื่องเพศ เป็นต้น จึงควรให้คำแนะนำเขาว่า อย่างซิงสุกก่อนห้าม

๗. ต้องการการรวมกลุ่ม คือ เพื่อนเรียนคณะใดก็อยากจะเรียนด้วย เพื่อนไปทำงานอะไรก็อยากจะไปทำงานนั้นด้วย เป็นต้น

๘. ต้องการการยอมรับจากผู้ใหญ่ คือ อยากให้ผู้ใหญ่ยอมรับความรู้ความสามารถของตนเอง ว่าสามารถทำงานได้ดีเช่นเดียวกับท่านแล้ว

๙. ต้องการแบบอย่างที่ดี คือ อยากเห็นตัวอย่าง แบบอย่างในทางสังคมที่ดี เป็นบุคคลตัวอย่างเป็นปฐุนีบุคคลที่น่าเคารพ ยกย่อง มีผลงาน และมีความดีปรากฏต่อสังคม

๑๐. ต้องการความปลอดภัยและความมั่นคง คือ อยากให้ผู้ใหญ่รับประกันว่าจะไม่ทำโทษตนเมื่อทำผิด และอยากให้ท่านให้อภัยเมื่อทำผิดลงไปแล้ว

๑๑. ต้องการประสบการณ์ใหม่ๆ คือ อยากคบหาเพื่อนต่างเพศ อยากเรียนรู้เรื่องราวที่ผู้ใหญ่ห้ามปรามไว้ เช่น ไม่ให้สูบบุหรี่ แต่เยาวชนก็ต้องการทดลองสูบ เป็นต้น

๑๒. ความรู้สึกรุนแรง คือ อารมณ์ที่เกิดจากความสมหวังก็จะดีใจสุดขีด และถ้าผิดหวังก็จะแสดงอารมณ์เสียใจอย่างสุดขีดชีวิตเช่นกัน บางรายถึงกับฆ่าตัวตายเมื่อรู้ว่าตนสอบไล่ไม่ผ่าน

๑๓. ต้องการมีอนาคต และต้องการความสำเร็จในชีวิต คือมีความฝันต่าง ๆ นานา เช่น เรียนจบแล้ว อยากจะเป็นแพทย์ เป็นทหาร เป็นตำรวจ วิศวกร ครู เป็นต้น

สรุปได้ว่า ความต้องการของเยาวชนจึงเป็นปัจจัยสำคัญในการศึกษาและพัฒนาเยาวชน เพื่อความต้องการของเยาวชน จะทำให้การศึกษาของผู้ศึกษามีความเข้าใจในการวิเคราะห์ข้อมูล ถึงสภาพปัญหาและการหาทางแก้ปัญหาให้ถูกต้องมากที่สุด

การศึกษาและพัฒนานักเรียน(เยาวชน) ภายใต้โครงการระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน

ระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน เป็นกระบวนการดำเนินการดูแลช่วยเหลือนักเรียนอย่างมีขั้นตอน พร้อมด้วยวิธีการและเครื่องมือการทำงานที่ชัดเจน โดยมีครูที่ปรึกษาเป็นบุคลากรหลักในการดำเนินการดังกล่าว และมีการประสานความร่วมมืออย่างใกล้ชิดกับครูที่เกี่ยวข้อง หรือบุคคลภายนอก รวมทั้งการสนับสนุน ส่งเสริมจากโรงเรียน

การดูแลช่วยเหลือนักเรียน หมายถึง การส่งเสริม การป้องกัน และการแก้ปัญหา โดยมีวิธีการและเครื่องมือสำหรับครูที่ปรึกษาและบุคลากรที่เกี่ยวข้องเพื่อใช้ในการดำเนินงานพัฒนา นักเรียนให้มีคุณลักษณะที่พึงประสงค์และปลอดภัยจากสารเสพติด

ระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน เป็นกระบวนการดำเนินงานที่มีองค์ประกอบสำคัญ ๕ ประการ คือ

๑. การรู้จักนักเรียนเป็นรายบุคคล
๒. การคัดกรองนักเรียน
๓. การส่งเสริมนักเรียน
๔. การป้องกันและแก้ไขปัญหา
๕. การส่งต่อ

แต่ละองค์ประกอบของระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนดังกล่าว มีความสำคัญ มีวิธีการและเครื่องมือที่แตกต่างกันไป แต่มีความสัมพันธ์เกี่ยวเนื่องกันซึ่งเอื้อให้การดูแลช่วยเหลือนักเรียนของโรงเรียนเป็นระบบที่มีประสิทธิภาพ

แนวคิดเกี่ยวกับการเรียนรู้

แนวคิดเกี่ยวกับการเรียนรู้จะเป็นแนวทางในการฝึกฝนและพัฒนาเยาวชน เนื่องจาก^{๔๕} การเรียนรู้ (LEARNING) หมายถึง การเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมอันเนื่องมาจากประสบการณ์หรือการฝึกหัด และพฤติกรรมที่เปลี่ยนแปลงนั้นมีลักษณะค่อนข้างมั่นคงถาวร

BOWER AND HILGARD (๑๙๘๑, P. ๑๑) อธิบายว่า การเรียนรู้ หมายถึง การเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมของผู้กระทำ หรือการเปลี่ยนแปลงโอกาสในการเกิดพฤติกรรม ณ สถานการณ์หนึ่ง ๆ อันมีเหตุผลจากการมีประสบการณ์ซ้ำในสถานการณ์นั้น ๆ ของผู้แสดงพฤติกรรม CHANCE (2003, PP. 41-44) กล่าวว่า การเรียนรู้ หมายถึง การเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมอันเนื่องมาจากประสบการณ์ และด้วยเหตุที่การเรียนรู้เป็นการเปลี่ยนแปลงของพฤติกรรม ดังนั้น การเรียนรู้จึงวัดได้จากการเปลี่ยนแปลงของพฤติกรรม ซึ่งมีหลายวิธี เช่น การวัดจากการลดลงของความผิดพลาด (REDUCTION IN ERROR) การวัดจากรูปแบบของพฤติกรรมที่เกิดขึ้น (TOPOGRAPHY OF BEHAVIOR) การวัดจากความเข้มข้นของพฤติกรรม (INTENSITY OF BEHAVIOR) การวัดจากความเร็วของการเกิดพฤติกรรม (SPEED) การวัดจากการเปลี่ยนแปลงที่แฝงอยู่ภายใน (LATENCY) และการวัดจากความถี่ของการเกิดพฤติกรรม (FREQUENCY) เป็นต้น

KELLY ให้คำจำกัดความของการเรียนรู้ไว้อย่างง่าย ๆ ว่าเป็นการได้มาซึ่งความรู้และทักษะใหม่ ๆ MCSHANE AND VON GLINOW (๒๐๐๐, P. ๕๓) สรุปความหมายของการเรียนรู้ไว้ว่าหมายถึง การเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมหรือแนวโน้มของพฤติกรรมที่มีลักษณะค่อนข้างถาวร ซึ่งพฤติกรรมดังกล่าวเกิดขึ้นเนื่องจากการที่บุคคลมีปฏิสัมพันธ์กับสภาพแวดล้อมและการเรียนรู้จะเกิดขึ้นเมื่อผู้ที่เรียนรู้แสดงพฤติกรรมออกมาแตกต่างกัน QUICK AND NELSON (๒๐๐๕, P. ๑๘๔) กล่าวว่า การเรียนรู้ หมายถึง การเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมที่เกิดขึ้นจากประสบการณ์ โดยการเรียนรู้อาจเริ่มขึ้นจากกระบวนการคิด หรือการรับรู้ในสิ่งใด ๆ และพัฒนามาเป็นความรู้

ดังนั้น จึงสามารถกล่าวได้ว่า การเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมเป็นสิ่งที่ชี้ให้เห็นว่า มีการเรียนรู้ และการเรียนรู้ที่เกิดขึ้นนั้น ก็คือ การเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมนั่นเอง ดังนั้น การเรียนรู้ หมายถึง การเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมหรือแนวโน้มของพฤติกรรมที่เกิดขึ้นจากการที่บุคคลมีปฏิสัมพันธ์กับสภาพแวดล้อม และการเปลี่ยนแปลงดังกล่าวนี้มีลักษณะเป็นการถาวร

^{๔๕} ไพบุลย์ เทวรักษ์, จิตวิทยาการเรียนรู้ (พิมพ์ครั้งที่ ๒), กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์ เอส ดี เพรส การพิมพ์, ๒๕๔๐.

วิธีการฝึกฝนเยาวชนตามแนวพุทธธรรม

การฝึกเยาวชนให้เป็นคนดีของสังคม อาจทำได้หลายวิธี เพื่อให้เขาได้เกิดจิตสำนึกที่ดีต่อตนเองและสังคมที่เกี่ยวข้องกับตัวเขา ถึงแม้ว่าบางวิธีอาจจะไม่สามารถนำไปประยุกต์ใช้ได้ทั้งหมด แต่ก็ได้ผลในระดับหนึ่ง ฉะนั้น พระพุทธองค์จึงทรงแนะนำพุทธบริษัทไว้หลายแห่งด้วยกัน แต่จะยกมาเป็นตัวอย่างเพียงบางส่วน

มีตัวอย่างการฝึกม้าของนายสารถิ ที่พระพุทธองค์ทรงวางแนวทางไว้เพื่อฝึกให้ม้าสามารถนำไปใช้งานได้ และสามารถนำมาประยุกต์ใช้ฝึกเยาวชนได้ในบางข้อ ดังจะเสนอวิธีการดังกล่าว ต่อไปนี้

ตัวอย่างที่ ๑ ฝึกเยาวชนด้วยอุบาย ๔ อย่าง คือ

๑. โดยวิธีละมุนละม่อม หมายถึง สอนให้เห็นคุณค่าของความดีและรู้ผลของความดี เช่น ถ้านักเรียนขยันเรียน เขาย่อมจะมีโอกาสสอบผ่านได้มากกว่านักเรียนที่เกียจคร้าน

๒. โดยวิธีรุนแรง หมายถึง สอนให้เห็นโทษภัยของความชั่วและผลวิบากกรรมของความชั่วนั้น เช่น เมื่อนักเรียนหนีเรียนบ่อยๆ ต่อไปเขาก็จะเกียจคร้านทำข้อสอบและไม่สามารถจะสอบผ่านไปได้ หรือ การสอบตกในรายวิชานั้นๆ

๓. ฝึกผสมทั้งวิธีละมุนละม่อมและวิธีรุนแรง หมายถึง สอนให้รู้จักทั้งคุณและโทษในสิ่งที่บุคคลกระทำหรือปฏิบัติอยู่นั้น ให้มองทั้งในแง่บวกและแง่ลบ เช่น การมีศีล ทำให้เป็นคนดีของสังคม คนที่รักใคร่ นับถือ ส่วนการทุจริต ทำให้เป็นคนน่ากลัวของสังคม เป็นที่หวาดระแวงภัยและไม่น่าคบหาสมาคมด้วย เป็นต้น

๔. ถ้าฝึกไม่ได้ทั้ง ๓ วิธีการ ดังกล่าวมาแล้วนั้น ก็ให้ม้าม้าตนนั้นเสีย หมายถึงปล่อยให้มันเป็นไปตามระเบียบ กติกา ของสังคม เช่น ถ้าเป็นพระสงฆ์ก็จะถูกขับออกจากหมู่คณะ ถ้าเป็นคฤหัสถ์ทำผิดซ้ำซากจนใคร ๆ ก็ไม่คบหาด้วยแล้ว ที่พึ่งสุดท้ายต้องเข้าเรือนจำ ถ้าเป็นเด็กเยาวชนไม่เชื่อฟังผู้ปกครอง และสอนไม่ได้แล้ว ที่พึ่งถาวรก็เป็นสถานพินิจคุ้มครองเด็กและเยาวชน(หรือบ้านเมตตา)

สรุปได้ว่า หลักการฝึกดังกล่าวมานี้ เป็นไปตามกฎกรรมคาของสังคัมมนุษย์^{๔๖} เนื่องจากการฝึกหัดพัฒนาตนนั้น พระพุทธองค์ทรงยกอุปมาเรื่องเกตุสูตรนี้ขึ้นแสดง เพื่อวัตถุประสงค์ให้บุคคล ผู้ปรารถนาจะฝึกตนและคนอื่น นำไปใช้ได้จริงในชีวิตประจำวันเพราะว่าบุคคลไม่ได้ฝึกฝน ก็เหมือนกับม้าที่ไม่ได้ฝึกฝน ย่อมขาดความรับผิดชอบต่อหน้าที่ขาดจิตสำนึกที่ดี และไม่เป็นที่พึงประสงค์ของสังคมใด ๆ เลย ฉะนั้น หลักการที่กล่าวมานี้ ก็สามารถนำมาประยุกต์ใช้กับคนเราได้

^{๔๖} อัง.จตุกก.(ไทย) ๒๑/๑๑๑-๑๑๒/๑๖๕-๑๖๔.

ตัวอย่างที่ ๒ การฝึกเยาวชนที่ประยุกต์มาจากการฝึกม้าอาชาไนย คือ

๑. เห็นปลุกแล้วสำนึกผิด หมายถึง บุคคลผู้ที่พอฝึกได้ง่าย เพียงแต่เราห้ามปรามไว้ว่า ถ้าขึ้นทำอย่างนั้นอีก จะถูกตัดรางวัลที่ได้รับ หรือ ถูกไล่ออกจากงาน เขาก็จะเปลี่ยนพฤติกรรมมาทำความดี และทำงานที่เคยทำนั้นให้เหมือนเดิม

๒. เห็นเงาปลุกยังไม่สำนึกผิด เมื่อถูกปลุกลงจึงสำนึกได้ หมายถึง บุคคลที่เราจะฝึกฝนนั้น เป็นคนค่อนข้างหัวคื้อร้น ทิฎฐิฐูรณแรง ถูกตักเตือนก็ยังไม่ปฏิบัติตาม จึงต้องลงโทษ โดยวิธีการต่าง ๆ เช่น เมมาแล้วขับรถต้องถูกปรับควบคุมความประพฤติ โดยการให้ไปทำงานสาธารณประโยชน์ทดแทน จะเป็นก็วันก็แล้วแต่กรณีเป็นรายบุคคลไป เพราะได้ประกาศเตือนไว้ล่วงหน้าให้ประชาชน รับทราบแล้ว เมื่อไม่ทำตามก็ต้องลงโทษ เป็นต้น

๓. เห็นปลุก หรือถูกแทงแล้ว ยังไม่ทำตามอีกต่อเมื่อถูกแทงจนเลือดไหลจึงสำนึกและรับผิด ตัวอย่างเช่น นักเรียนที่มักหนีเรียน แม้ครูจะตักเตือนแล้วก็ไม่ฟัง จึงต้องลงโทษด้วยการปรับให้ไปเขียนรายงานมาส่งใหม่ จึงสำนึกว่าตนไม่ตั้งใจเรียน

๔. ต้องถูกแทงจนถึงกระดูก จึงสำนึกผิดได้ เช่น นักเรียนที่ไม่ตั้งใจเรียนและไม่เอาใจใส่การศึกษามากทีเดียว ครูลงโทษโดยการปรับให้ตก และให้ไปลงเรียนในรายวิชานั้นใหม่อีกครั้ง จึงสำนึกในภายหลังว่าตนต้องเสียเวลาไปเพราะมัวเล่นจนเกินไป^{๔๓}

การปรับเปลี่ยนพฤติกรรมของบุคคล หรือ ฝึกหัดพัฒนาคนให้มีนิสัยที่เกื้อกูลต่อตนเอง และสังคมนั้น จำเป็นต้องอาศัยหลักการเหล่านี้เข้ามาปรับใช้ เพื่อให้เหมาะสมต่อบุคคลที่เราฝึกฝน และสิ่งแวดล้อมทางครอบครัว และสังคมด้วย จึงจะได้ผลสำเร็จตามเป้าหมายในการพัฒนา

คุณสมบัติเยาวชนที่พึงประสงค์เมื่อผ่านการฝึกดีแล้ว

หากเยาวชนได้รับการฝึกฝนตนเองที่ดีแล้ว ท่านอุปมาเหมือนม้าต้นของพระราชามีคุณสมบัติ ดังต่อไปนี้

ก. มีความซื่อตรง หมายถึง เป็นคนซื่อสัตย์สุจริต ในการศึกษาเล่าเรียน

ข. มีความว่องไว หมายถึง มีความคล่องตัวสูงในการศึกษา ไม่อืดอาด ศึกษาเล่าเรียนไม่ค้างการบ้านหรืองานที่ครูมอบให้ มีความรวดเร็ว ถูกต้อง แม่นยำ เรียนมีเป้าหมาย

ค. มีความอดทน หมายถึง มีความมั่นคง ไม่หวั่นไหวต่อคำนิทา หรือคำยกย่องของคนอื่น และมีความตั้งใจต่อสู้กับอุปสรรคหรือปัญหาที่ตนประสบ และสามารถแก้ไขปัญหาเหล่านั้นให้ลุล่วงไปได้ด้วยดี มีความพากเพียรสูง ไม่ย่อท้อ ไม่อ่อนแอหรือหมดกำลังใจที่จะศึกษาเล่าเรียนต่อไปอีก

^{๔๓} อ.จตุกก.(บาลี)๒๑/๑๑๓/๑๕๓.

ง. มีความสงบเสงี่ยม หมายถึง มีความเยือกเย็น สุขุม รอบคอบ ในการพิจารณา การศึกษาเล่าเรียนด้วยการพิจารณาไตร่ตรองให้รู้เหตุ รู้ผล มีจิตใจที่สงบ ไม่อ่อนไหวไปตาม อารมณ์โกรธ เกลียด หรือ อารมณ์หลง^{๔๘}

การพัฒนาเยาวชนนั้น หากพัฒนาดีแล้ว ย่อมให้ผลที่โดดเด่นออกไป อย่างน้อยก็ทำให้ เป็นคนซื่อสัตย์ ซึ่งตรงข้ามกับคคโกง ความคล่องตัว ตรงข้ามกับความเฉื่อยชา ความอดทน ตรง ข้ามกับคนขาดการยับยั้งสติอารมณ์ และคนสุขุมรอบคอบ ตรงข้ามกับคนทำอะไรมักจะโง่งมงาย ทำอะไรตามใจของตนขาดเหตุผล ขาดปัญญาที่ยั่งยืนถึงคุณโทษในเรื่องที่ตนกระทำ ดังนั้น แม้ว่า กระบวนวิธีเหล่านี้ จะไม่สามารถนำไปใช้ได้ทุกกรณีก็ตาม แต่ก็ยังเป็นแนวทางให้ผู้ปกครอง บิดา มารดา ได้นำไปประยุกต์ใช้ให้เหมาะสมแก่เยาวชนในครอบครัวเพื่อความร่วมมือเป็นสุขตามแนว พุทธธรรมต่อไป

การพัฒนาบุคลิกภาพของเยาวชน

บรรดามนุษย์ทั้งปวงในโลกนี้ ย่อมมีพฤติกรรมที่แสดงออก หรือ การกระทำที่แตกต่าง กันออกไปโดยคุณธรรม การพัฒนาอบรม การฝึกฝนปฏิบัติลงมือทำ หรือ การฟังความคิดเห็น จากคนอื่นแล้วปรับเปลี่ยนพฤติกรรมที่ไม่ดีนั้นเสียได้ กลายเป็นคนดีของสังคมก็มี แต่หลักสำคัญ ทางพระพุทธศาสนาบอกว่า ถ้าหากคนจะปรับเปลี่ยนพฤติกรรมเหล่านั้นได้ก็ต้องรู้จักพื้นเพดั้งเดิม ของเขาเสียก่อน ที่เรียกว่า จริตนิสัย เพื่อประกอบการพัฒนาบุคคลให้สัมฤทธิ์ผลสมบูรณ์ หรือ มี แนวโน้มที่ดีขึ้น ไม่เลวลงกว่าเดิม มีรายละเอียดดังนี้

๑. ฝึกปรับเปลี่ยนราคจริต คือ คนที่มักประพฤติหมกมุ่นในเรื่องเพศศึกษา ในเรื่อง กามารมณ์ วิธีแก้ไขปรับเปลี่ยนพฤติกรรมก็คือ โดยการฝึกมองรูป เสียง กลิ่น รส สัมผัส ว่าเป็นสิ่ง ที่ไม่สวยงาม พิจารณาให้เห็นเป็นอสุภะกรรมฐาน และกายาคตาสติ คือ อาการ ๓๒ มี ผม ขน เล็บ ฟัน หนัง กระดูก เป็นต้นว่า เป็นสิ่งปฏิญฺสูโสโครก ไม่สวย ไม่งาม

๒. ฝึกปรับเปลี่ยนโทสจริต คือ คนที่มักประพฤติขุ่นเคือง บันดาลโทสะ มีความ โกรธอยู่เสมอเป็นเจ้าเรือน ใครพูดอะไรนิดหน่อยก็โกรธเป็นเรื่องใหญ่โต มักใช้อำนาจความ รุนแรงเป็นใหญ่ มักใช้กำลังเข้าตัดสินปัญหา วิธีแก้ไขก็คือ การฝึกหัดด้วยหลักพรหมวิหาร ๔ คือ ฝึกหัดมีเมตตาจิต เป็นต้น โดยให้มองเห็นคุณค่าของสัตว์อื่น คนอื่น ว่าเขาก็รักตัวกลัวตาย เช่นเดียวกับเราจะไปทำร้ายกันเพื่ออะไร

๓. ฝึกปรับเปลี่ยนโมหะจริต คือ คนที่มักจะหลงไปตามกระแสสังคมและคนอื่นได้ ง่าย เมื่อถูกชักชวน หรือถูกแนะนำสิ่งใดก็เชื่อใจสนิทโดยขาดการใคร่ครวญ และขาดเหตุผลใน

^{๔๘} อ.จตุกก.(ไทย) ๒๑/๑๑๒/๑๗๑-๑๗๒.

การปฏิบัติตาม จึงทำให้หลงตกเป็นเหยื่อของคนพาลเป็นจำนวนมากในสังคมที่เห็นแก่ตัวปัจจุบันนี้ เช่น ลุ่มหลงในอบายมุขทางแห่งความเลื่อม เป็นต้นว่า หลงติดการเล่น การพนัน หลงติดเพื่อน เลว หลงติดสุรายาเสพติด หลงติดการเที่ยวละเล่น หลงติดการเที่ยวกลางคืน มั่วสุมกับเพื่อนแล้ว ไม่ทำงานเกียจคร้าน ไม่ใส่ใจในการศึกษาเล่าเรียน การทำงานขาดความรับผิดชอบต่อหน้าที่ จนทำให้เสียงาน แก่โดยอุบายธรรม คือ ให้กำหนดลมหายใจเข้า ออกเป็นอารมณ์ของจิต และพึงแก้ไขด้วยการเรียน ถาม ฟังธรรม สนทนาธรรมตามกาลกับท่านผู้รู้หรือครูอาจารย์

๔. ฝึกปรับเปลี่ยนพุทธิจิต ได้แก่ คนที่มักใฝ่หาความรู้ มุ่งมั่นการศึกษาเล่าเรียนแล้ว เกิดทิฏฐิ คือ ความเห็นว่าฝ่ายคนเท่านั้นถูกต้อง วิชาการของฝ่ายอื่นผิดหรือไม่ถูกต้องแก้ไขโดยให้ การส่งเสริมคำแนะนำให้ใช้ความคิดในทางที่ชอบ เช่น พิจารณาไตรลักษณ์ มรณสติ อุปสมานุส สติ จตุราตุวักฐาน อาหารแปดกมลสัตตยา ก็จะเปลี่ยนพฤติกรรมเสียได้

๕. ฝึกปรับเปลี่ยนศรัทธาจิต ได้แก่ คนที่มักจะมีเชื่อ ความศรัทธาง่ายต่อคำพูด คนอื่น โดยไม่ได้ไตร่ตรองสอบสวนเหตุผลให้ชัดเจน คือ ขาดวิจาร์ณญาณในการรับข้อมูล ข่าวสาร แก่นิสัยโดยการแนะนำไปในสิ่งที่ควรแก่ความเลื่อมใสของเขา และความเชื่อที่มีเหตุผล เช่น พิจารณาอนุสสติ ๖ ข้อเบื้องต้นนั้น

๖. ฝึกปรับเปลี่ยนวิตกกจิต ได้แก่ คนที่มักจะมีวิตก กังวล กัดกัดลุ่มกับสารพัด เรื่อง ไม่ปล่อย ไม่วาง ไม่ปลง มีแต่ทับถมเข้ามาใส่ตน จนเกิดเป็นความเกิบกตภายในจิต ทำให้ คุณภาพจิตขำแย่ เลื่อมโทรมลงไปทุกวันๆ เช่น บางคนมักจะวิตกในเรื่องกามารมณ์ บางคนก็วิตก ในเรื่องความผูกอาฆาตพยาบาทคนอื่น บางคนก็มักจะคิดทำร้ายคนอื่นด้วยวิธีการต่าง ๆ นานา เพื่อให้ตนเองได้ชนะสมใจอยาก เป็นต้น วิธีแก้นิสัยคนชนิดนี้ พึงแก้ด้วยการให้ฟังกสิณ หรือ การเจริญอานาปานสติ กำหนดดูลมหายใจเข้า ออกเป็นอารมณ์ที่จะตัดความกังวลของเขาเสียได้^{๔๕}

การพัฒนาทางสังคมสำหรับเยาวชน

การพัฒนาทางสังคม หมายถึง ความประพฤติที่ดีงาม เรียบร้อย เป็นระเบียบ กติกา ทางสังคม ทำให้อยู่ร่วมกันอย่างสงบสุข ปราศจากการหวาดระแวงซึ่งกันและกัน ขณะเดียวกันก็ ทำให้มนุษย์มีคุณค่า มีความสมบูรณ์ในด้านมนุษยธรรม มโนธรรมสำนึกที่ดีต่อเพื่อนร่วมเกิดแก่ เจ็บตายโดยไม่เลือกปฏิบัติว่าจะอยู่ในเชื้อชาติ ศาสนา หรือประเทศใด ดังนั้น การพัฒนาสังคม และสิ่งแวดล้อมพึงอาศัยหลักพุทธธรรม ดังต่อไปนี้

^{๔๕} พ.ม. (บาลี) ๒๕/๓๒๓/๔๓๕, พ.ญ. (บาลี) ๓๐/๔๕๒/๑๔๑.

๑. ศิลเพื่อเสริมความดีงามของการพัฒนาชีวิตและสังคม ได้แก่ หลักคำสอนในสังคาลกสูตร คือ หลักทศ ๖ ทั้งหมดนั้น จัดเป็นคิหิวินัย (หมายถึง วินัยของคฤหัสถ์)^{๕๐}

๒. ศิลพื้นฐาน คือ ศิลที่เป็นหลักกลาง หมายถึง ๑. สัมมาวาจา พูดชอบ คือ เว้นจากพูดเท็จ พูดส่อเสียด พูดคำหยาบ พูดไร้สาระ ๒. สัมมากรรมมันตะ กระทำชอบ คือ เว้นจากทำลายชีวิต เว้นจากการลักทรัพย์สิน เว้นจากประพฤติผิดในกาม และ ๓. สัมมาอาชีวะ เลี้ยงชีพชอบ คือ ละมิจลาชีพ แล้วตั้งอยู่ในความ پاکเพียรแสวงหาทรัพย์ รู้จักรักษา รู้จักใช้จ่ายเป็นต้น สำหรับคนทั่วไป ก็ตั้งอยู่ในศีล ๕ มีเว้นจากการทำลายชีวิต เป็นต้น

๓. วัตถุประสงค์ของศิลปทุกประเภท เพื่อจะรักษาความประพฤติทางกาย วาจา ให้เรียบร้อยดีงาม ทำให้สังคมมนุษย์เป็นสังคมอุดมคติที่น่าอยู่ ปราศจากการเบียดเบียนกัน และเมื่อมีศีลแล้ว ย่อมส่งผลไปถึงคุณธรรมทั้งให้เจริญก้าวหน้าด้วย คือ ทำจิตให้มีคุณภาพดียิ่งขึ้นและช่วยให้ปัญญาเข้าใจในสรรพสิ่งอย่างแจ่มแจ้ง บริสุทธฺิ์ บริบูรณ์ ผ่องใส^{๕๑}

การดำเนินงานเพื่อพัฒนาและแก้ไขปัญหาในเยาวชนกลุ่มเสี่ยง

การดำเนินงานพัฒนาและแก้ไขปัญหาเกี่ยวกับกลุ่มพื้นที่เป้าหมายโดยตรง ซึ่งการดำเนินงานโดยหลักสามารถแบ่งได้เป็น ๔ มิติเพื่อให้ครอบคลุมการดำเนินงานต่าง ๆ ที่จำเป็นต่อการป้องกันปัญหาในเยาวชนกลุ่มเสี่ยง อันได้แก่ การดำเนินงานในมิติเยาวชน มิติปัจจัยเสี่ยง มิติปัจจัยบวก และมิติธรรมรงค์ประชาสัมพันธ์ โดยแต่ละมิติมีรายละเอียดดังต่อไปนี้

๑. มิติเยาวชน เป็นการดำเนินงานแทรกแซง(Intervention) เพื่อพัฒนาและแก้ไขปัญหาพฤติกรรมเสี่ยงกับตัวเยาวชนโดยตรง เพื่อให้เยาวชนกลุ่มเสี่ยงเกิดภูมิคุ้มกันและทักษะชีวิตในการป้องกันยาเสพติด รวมถึงมีทัศนคติค่านิยมและพฤติกรรมที่ห่างจากพฤติกรรมเสี่ยงหรือพฤติกรรมเบี่ยงเบนต่าง ๆ โดยวิธีการดำเนินงานสามารถกระทำได้หลากหลายวิธี เช่น ค่ายปรับเปลี่ยนพฤติกรรม ค่ายพัฒนาคุณธรรม จริยธรรม การสอดแทรกการปรับเปลี่ยนพฤติกรรมผ่านกิจกรรมบำเพ็ญประโยชน์ ช่วยเหลือสังคมและกิจกรรมการแสดงออกตามความสนใจของเยาวชนในทางที่สร้างสรรค์ การเป็นที่ฟัง/ฟังเสียง/ที่ปรึกษา เพื่อช่วยเหลือให้คำปรึกษา/คำแนะนำต่าง ๆ การพัฒนาวิธีคิดและการส่งเสริมอาชีพ เป็นต้น โดยวิธีการเหล่านี้สามารถปรับเปลี่ยนและเลือกใช้ได้ตามสภาพปัญหาศักยภาพการดำเนินงานและบริบทในพื้นที่ อย่างไรก็ตาม วิธีการ/กิจกรรมต่าง ๆ เพื่อแทรกแซง และปรับเปลี่ยนพฤติกรรมเยาวชน ควรมีลักษณะหรือก่อให้เกิดสิ่งต่าง ๆ ดังต่อไปนี้

^{๕๐} ที.ปา. (ไทย) ๑๑/๒๔๔-๒๓๒/๒๐๐-๒๑๖.

^{๕๑} ที.ปา. (ไทย) ๑๑/๓๐๕/๑๓๒.

- ปรึกษาประคอง/เยียวยา เพื่อให้เยาวชนกลุ่มเสี่ยงสามารถผ่านพ้นช่วงวัยไปได้ เนื่องจากตามธรรมชาติของวัยรุ่น เป็นวัยที่อยากรู้ อยากรลอง กล้าและอยากที่จะท้าทายระบบสังคมที่เป็นอยู่แล้ว และยิ่งเมื่อเผชิญสภาพแวดล้อม ปัจจัยเสี่ยงต่างๆ ที่ช่วยทำให้เกิดพฤติกรรมที่เบี่ยงเบนไปจากบรรทัดฐานที่ควรเป็น ก็จะทำให้เยาวชนมีพฤติกรรมเสี่ยงต่อปัญหาต่าง ๆ รวมถึงปัญหาเสพติด การดำเนินการแทรกแซง เยาวชนเพื่อไม่ให้มีพฤติกรรมเสี่ยงจึงจำเป็นต้องพยายาม ปรึกษาประคองหรือเยียวยาสภาพการณ์ต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นเพื่อให้เยาวชนผ่านพ้นช่วงวัยอยากรู้ อยากรลอง หรือวัยที่ชอบ “เสี่ยง ซ่าส์ กล้า สนุก” นี้ได้ หรือปรึกษาประคอง/เยียวยา เพื่อให้เยาวชนกลุ่มเสี่ยงเกิดภูมิคุ้มกันและทักษะชีวิตที่จะสามารถจัดการกับสิ่งแวดล้อมที่ช่วยหรือเป็นภัยรอบตัวได้ การดำเนินงานปรึกษาประคองเยียวานี้จึงจำเป็นต้องอาศัยความเข้าใจและเข้าถึงเยาวชนกลุ่มเสี่ยงเป็นอย่างมาก เพื่อช่วยเหลือและแก้ไขปัญหที่เกิดขึ้นกับเยาวชนกลุ่มเสี่ยงอย่างใกล้ชิด รูปแบบกิจกรรมในด้านปรึกษาประคองเยียวยาเยาวชนกลุ่มเสี่ยง เช่น การเป็นศูนย์ดูแล ให้ความช่วยเหลือแก่เยาวชน เป็นที่ปรึกษา พี่เลี้ยง ที่พึ่งพา ให้คำแนะนำ และคอยแก้ไขปัญหาดังๆ ที่เกิดขึ้นให้กับเยาวชน การเปิดสายด่วนหรือช่องว่างทางต่าง ๆ เพื่อให้คำปรึกษาแก่เยาวชน เป็นต้น

- สร้างคุณค่าในตนเอง ตามธรรมชาติของเยาวชนและมนุษย์โดยทั่วไปต้องการมีศักดิ์ศรี ได้รับการยกย่องนับถือทั้งจากตนเองและผู้อื่น เยาวชนหรือมนุษย์แต่ละคนจึงพยายามแสวงหาคคุณค่าและความเป็นตัวตน เพื่อให้ตนเองและผู้อื่นยอมรับ อย่างไรก็ตาม หากเยาวชนคนหนึ่งไม่สามารถสร้างการยอมรับในความเป็นตัวตนจากสังคมที่แวดล้อมเขาอยู่ได้ ก็อาจมีแนวโน้มเป็นไปได้ว่า เยาวชนคนนี้จะไม่เห็นคุณค่าและความสำคัญของตนเอง หรืออาจไปแสวงหาคคุณค่าและตัวตนในทางที่ไม่ถูก ไม่ควร หรือเป็นในทางที่เสี่ยง เพื่อเป็นการประชดสังคมหรือเพื่อให้บุคคลแวดล้อมหันมาให้ความสนใจและให้การยอมรับ ฉะนั้น การดำเนินงานแทรกแซงเยาวชนกลุ่มเสี่ยงที่สำคัญประการหนึ่ง คือ การช่วยแสวงหาคคุณค่าหรือแสวงหาตัวตนให้กับเยาวชนกลุ่มเสี่ยง เพื่อให้เยาวชนเหล่านั้น ได้มองเห็นตัวตน และมองเห็นคุณค่าของตนเอง เยาวชนผู้นั้นก็จะสามารถสร้างการยอมรับนับถือทั้งจากตนเองและบุคคลรอบข้างจากความสามารถในทางที่ถูกที่ควร ที่สังคมยอมรับ นอกจากนี้การสร้าง “ความรู้สึกเป็นส่วนหนึ่งของสังคม” ให้กับเยาวชนกลุ่มเสี่ยง ก็จะทำให้เยาวชนรับรู้ถึงความมีตัวตนในสังคมหรือสังคมให้การยอมรับ มิได้ทอดทิ้งหรือมองว่าเป็นตัวปัญหา เยาวชนผู้นั้นก็จะมองเห็นคุณค่าของตนเองรวมถึงมองเห็นภาระหน้าที่ของตนเองที่มีต่อสังคม ตัวอย่างกิจกรรมเพื่อการสร้างคุณค่าในตนเองและสร้างการรับรู้ในความเป็นส่วนหนึ่งของสังคม เช่น การสอดแทรกการปรับเปลี่ยนพฤติกรรมผ่านกิจกรรมบำเพ็ญประโยชน์ อาสาสมัครช่วยเหลือสังคม ช่วยเหลือผู้ด้อยโอกาส และกิจกรรมการแสดงออกตามความสนใจของเยาวชนในทางที่สร้างสรรค์ เป็นต้น

- **สร้างสิ่งยึดเหนี่ยวจิตใจ** การสร้างสิ่งยึดเหนี่ยวจิตใจมีจุดมุ่งหมายเพื่อให้เยาวชนกลุ่มเสี่ยงได้รับรู้ว่าชีวิตยังมี “เป้าหมาย” มีทางที่จะต้องเลือกเดินจะต้องเดินทาง เพื่อฝ่าฟันไปสู่เป้าหมายที่ตั้งไว้ รวมถึงควรหลีกเลี่ยงพฤติกรรมเบี่ยงเบนต่าง ๆ ที่อาจหันเหชีวิตให้ออกจากเป้าหมายที่ตั้งไว้ โดยการจะมีเป้าหมายได้ เยาวชนจะต้องค้นพบ “ตัวตน” และเดินตาม “เส้นทาง” ที่ตนเองได้เป็นผู้เลือกไปสู่เป้าหมายที่ตั้งไว้ ซึ่งการที่จะสร้างเป้าหมายให้แก่เยาวชนกลุ่มเสี่ยงได้อาจจำเป็นต้องหา “ตัวแบบ” หรือบุคคลต้นแบบ เพื่อให้ชีวิตของบุคคลต้นแบบเป็นแรงบันดาลใจให้เยาวชนได้ค้นหาตัวตนของตนเองและมีกำลังใจในการทำกิจกรรมต่าง ๆ เพื่อให้บรรลุเป้าหมายในชีวิตตามที่ตั้งไว้ เช่น การมีนักดนตรีหรือนักกีฬาเป็นต้นแบบ เป็นต้น นอกจากเป้าหมายในชีวิตหรือบุคคลต้นแบบแล้ว สิ่งยึดเหนี่ยวจิตใจ อาจเป็น “การมีใครสักคน” เพื่อให้เยาวชนได้รับรู้ว่าชีวิตยังมีคนคอยเป็นห่วง มีคนคอยดูแลสุขภาพสำเร็จ คอยดูแลการมีชีวิตที่ดีงาม รวมถึงให้เยาวชนได้รับรู้ถึงภาระหน้าที่ของตนเองที่มีต่อ “ใครสักคน” นั้น ซึ่งจะทำให้เกิดกำลังใจและแรงบันดาลใจในการทำสิ่งที่ดี รวมถึงหลีกเลี่ยงพฤติกรรมเสี่ยงต่าง ๆ เพื่อ “ใครสักคน” ทั้งนี้ เนื่องจากเยาวชนและมนุษย์โดยทั่วไปมีความต้องการทางสังคมและความต้องการในความรักหรือเป็นส่วนหนึ่งของใครสักคน แต่เยาวชนกลุ่มเสี่ยงมักประสบปัญหาหรือขาดพร่องในความต้องการด้านนี้ โดยเฉพาะปัญหาเกี่ยวกับครอบครัว เช่น ครอบครัวแตกแยกหรือปัญหาการสื่อสารในครอบครัว จนส่งผลให้เยาวชนขาดบุคคลที่เป็นที่พึ่งทางจิตใจหรือไม่สามารถรับรู้ถึงความรัก ความห่วงใยที่บุคคลรอบข้างมีให้ได้ ฉะนั้น จำเป็นต้องเยียวยาเพื่อให้เยาวชนรับรู้ถึง “การมีใครสักคน” เพื่อเปิดรับความรัก ความห่วงใยจากบุคคลรอบข้าง หรือสร้าง “ใครสักคน” ขึ้นมาทดแทน เพื่อเป็นที่พึ่งทางจิตใจของเยาวชนที่ยังขาดพร่องอยู่ ตัวอย่างกิจกรรมเพื่อการสร้างเป้าหมาย สร้างตัวแบบ และให้เยาวชนรับรู้ถึงการมีใครสักคน เพื่อเป็นสิ่งยึดเหนี่ยวจิตใจ เช่น ค่ายปรับเปลี่ยนวิถีคิด/พฤติกรรม การให้คำปรึกษา การเป็นพี่เลี้ยง เป็นที่พึ่งการยกตัวแบบที่ใกล้เคียงกับสภาพชีวิตเยาวชนกลุ่มเสี่ยง และการทำกิจกรรมร่วมกับครอบครัว เป็นต้น

- **นำเสนอทางเลือก** เป็นการเปิดพื้นที่ทางสังคมและพื้นที่ทางโอกาสให้เยาวชนกลุ่มเสี่ยงได้ค้นหาตัวตน ค้นหาเป้าหมายในชีวิตมีทางเลือกและแสดงออกในความเป็นตัวตนนั้น โดยไม่กำหนดขอบเขตการมีชีวิตที่ดีหรือการเป็นเยาวชนที่ดี เพียงแค่การเป็นคนเรียนเก่งหรือมีอาชีพการงานที่ร่ำรวย หากแต่ชีวิตมีทางเลือกมากมายบนเส้นทางของการมีชีวิตที่ดีงามหรือการเป็นเยาวชนที่ดี ไม่มีพฤติกรรมที่เบี่ยงเบน โดยเยาวชนแต่ละคนมีความสามารถที่แตกต่างกัน เช่น มีความสามารถในการซ่อมรถ ความสามารถในการแข่งรถ ความสามารถในการเต้น ความสามารถในการวาดการ์ตูน ความสามารถในการเขียนโปรแกรมคอมพิวเตอร์ เขียนเว็บไซต์ ความสามารถในการเล่นดนตรี เล่นกีฬา เป็นต้น ซึ่งหากความสามารถเหล่านี้ได้รับการยอมรับ ได้รับโอกาส และให้การสนับสนุนส่งเสริม ก็จะเป็นทางเลือกของชีวิตที่น่าดูทางที่ดีและหลีกเลี่ยงจากพฤติกรรม

เสียงต่าง ๆ ได้ ตัวอย่างกิจกรรมการนำเสนอทางเลือกให้แก่เยาวชน เช่น กิจกรรมการแสดงออกตามความสนใจของเยาวชนในทางที่สร้างสรรค์ การพัฒนาวิคิดและการส่งเสริมอาชีพ เป็นต้น

๒. มิติปัจจัยเสี่ยง จากการดำเนินงานในมิติเยาวชน ซึ่งเป็นการดำเนินงานป้องกันและแก้ไขปัญหาพฤติกรรมเสี่ยงโดยตรงที่ตัวเยาวชน ลำดับต่อมา เป็นมิติปัจจัยเสี่ยง ซึ่งเป็นการดำเนินงานโดยตรงยังสถานที่ พื้นที่ หรือปัจจัยต่าง ๆ ที่เอื้อให้เยาวชนมีพฤติกรรมในทางที่เบี่ยงเบน หรือเป็นการขจัดปัจจัยที่มีผลทำให้เยาวชนมีพฤติกรรมไปในทางที่เสี่ยงในด้านต่าง ๆ โดยการดำเนินงานขจัดปัจจัยเสี่ยงที่สำคัญ ได้แก่ การฟื้นฟู/สร้างพลังแก่สถาบันทางสังคม การสร้างกลไกทดแทนสถาบันสังคมที่ล้มเหลว และการดำเนินการลด/ควบคุมพื้นที่เสี่ยง ซึ่งทั้งหมดมีรายละเอียด ดังนี้

- **การฟื้นฟู/สร้างพลังแก่สถาบันทางสังคม** สังคมในปัจจุบันเป็นยุคของข้อมูลข่าวสาร โดยเหตุการณ์ที่เกิดในมุมหนึ่งของโลก อาจปรากฏเป็นข่าวสารให้คนอีกซีกโลกรับทราบได้อย่างรวดเร็ว ความคิด ค่านิยม ความเชื่อ วัฒนธรรมจากประเทศต่าง ๆ จึงไหลบ่าเข้าสู่สังคมไทยอย่างรวดเร็ว ผู้คนในสังคมโดยเฉพาะเยาวชนซึ่งเป็นวัยที่เปิดกว้างต่อการเรียนรู้ จึงรับค่านิยมความเชื่อ และวัฒนธรรมจากที่ต่าง ๆ ได้โดยง่าย รวมถึงสภาพสังคมได้เปลี่ยนแปลงไปอย่างรวดเร็ว สถาบันทางสังคมต่าง ๆ ที่เคยเข้มแข็ง กลับค่อย ๆ อ่อนกำลังลงหรืออาจไม่สามารถปรับตัวทันกับการเปลี่ยนแปลงของสังคม ไม่ว่าจะเป็นสถาบันครอบครัว ศาสนา ชุมชน การศึกษา สื่อมวลชน ฯลฯ เยาวชนจึงขาดกลไกที่เข้มแข็ง ครอบคลุมและต่อเนื่อง ในการช่วยประคับประคอง หรือ สร้างภูมิคุ้มกันสำหรับการใช้ชีวิตในยุคข้อมูลข่าวสาร จึงส่งผลให้เยาวชนมีพฤติกรรมเสี่ยงต่าง ๆ ดังนั้น การดำเนินงานที่สำคัญประการหนึ่งในการป้องกันปัญหาพฤติกรรมเบี่ยงเบนในเยาวชน คือ การฟื้นฟู/สร้างพลังแก่สถาบันทางสังคมต่าง ๆ โดยเป็นการฟื้นฟู ปรับปรุงหรือส่งเสริมให้สถาบันทางสังคมต่าง ๆ มีความเข้มแข็งและสามารถปรับการดำเนินงานเพื่อให้เข้ากับยุคสมัย เข้ากับคนและสังคมที่เปลี่ยนแปลงไปได้ เพื่อให้สามารถเป็นกลไกและเป็นกำลังหลักในการประคับประคอง ดูแลเยาวชน ตัวอย่างกิจกรรมในการฟื้นฟู/สร้างพลังแก่สถาบันทางสังคม เช่น กิจกรรมสร้างความเข้มแข็งในครอบครัว การพัฒนาการสื่อสารในครอบครัว การพัฒนาความสัมพันธ์ภายในครอบครัว การส่งเสริมให้สถาบันศาสนามีส่วนร่วมในการปรับเปลี่ยนพฤติกรรมเยาวชนเสี่ยง การสร้างเสริมชุมชนเข้มแข็งเพื่อการเฝ้าระวังยาเสพติด การส่งเสริมให้สถานศึกษาเป็นแหล่งพัฒนาทักษะชีวิต ช่วยเหลือ ดูแลและให้คำแนะนำแก่เยาวชนการกอดกันและควบคุมสื่อในเชิงลบ เป็นต้น

- **การสร้างกลไกทดแทนสถาบันสังคมที่ล้มเหลว** ในการฟื้นฟู/สร้างพลังแก่สถาบันทางสังคมอาจไม่เพียงพอหรืออาจไม่ทันการณ์ต่อการป้องกันและแก้ไขปัญหาพฤติกรรมเบี่ยงเบนในเยาวชน โดยหากสถาบันทางสังคมต่าง ๆ ทั้งสถาบันครอบครัว ศาสนา ชุมชน การศึกษา สื่อมวลชน ฯลฯ ไม่สามารถเป็นสถาบันที่ดูแล ช่วยเหลือ ประคับประคอง ปรับเปลี่ยนพฤติกรรม

เยาวชนอย่างเข้มแข็งและทั่วถึงได้ จึงจำเป็นต้องแสวงหาหรือสร้างกลไกอื่นเพื่อมาเสริมบทบาทหน้าที่สถาบันทางสังคมเหล่านี้ในการช่วยป้องกันและแก้ไขปัญหาในเยาวชนกลุ่มเสี่ยง อาทิ การสร้างพี่เลี้ยง/ที่ปรึกษา สำหรับให้คำแนะนำ ปรึกษาในด้านต่าง ๆ แก่เยาวชนที่อาจไม่สามารถพูดคุย / ปรึกษากับผู้ปกครองหรือครูอาจารย์ได้ การเปิดพื้นที่การพบปะ รวมตัวของเยาวชนเพื่อมาทำกิจกรรมต่าง ๆ ในเชิงสร้างสรรค์ แทนการเข้าไปมั่วสุมตามสถานที่ต่าง ๆ เพื่อให้เป็นพื้นที่ในการแสดงออกและเพื่อให้พี่เลี้ยง/ที่ปรึกษาได้ดูแล ปรึกษาประคองอย่างใกล้ชิด

- **การดำเนินการลด/ควบคุมพื้นที่เสี่ยง** เป็นการดำเนินงานเพื่อควบคุมมิให้เกิดพื้นที่เสี่ยงในลักษณะต่าง ๆ ที่อาจเป็นปัจจัยช่วยให้เยาวชนมีพฤติกรรมในทางที่ไม่ดีได้ เช่น สถานบันเทิง/สถานบริการ ที่พักอาศัยเชิงพาณิชย์ร้านเกมส์/อินเทอร์เน็ต และโต๊ะสนุ๊กที่มีภาวะเสี่ยงตลอดจนสถานที่เล่นการพนัน ร้านค้าแผง รวมถึงพื้นที่สาธารณะและพื้นที่กรัง เป็นต้น โดยมาตรการ/กิจกรรมในการดำเนินการลด / ควบคุมพื้นที่เสี่ยงส่วนใหญ่ คือ การจัดระเบียบสังคมแบบบูรณาการ^{๕๒} การป้องปรามและการบังคับใช้กฎหมายต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้อง เพื่อควบคุมหรือขจัดภาวะเสี่ยงของแต่ละสถานที่ให้เบาบางลงหรือหมดไป

๓. **มิตিপัจจัยบวก** นอกเหนือจากการดำเนินการในมิตিপัจจัยเสี่ยง เพื่อขจัดปัจจัยหรือพื้นที่ซึ่งอาจชักจูง / นำพาให้เยาวชนมีพฤติกรรมเบี่ยงเบน รวมถึงปัญหาเสพติดแล้ว การดำเนินงานที่สำคัญซึ่งควรกระทำควบคู่กัน คือ การดำเนินงานของสถาบันทางสังคมต่างๆ เพื่อรวมเป็นภาคีหรือร่วมประสานให้เป็น “พลังแผ่นดิน” ในการป้องกัน แก้ไข ดูแลปัญหาเยาวชนของประเทศไทย มิให้มีพฤติกรรมที่เบี่ยงเบน ฉะนั้น จำเป็นต้องอาศัยการรณรงค์ประชาสัมพันธ์ เพื่อให้ภาคส่วนเหล่านี้มีความรู้ ความเข้าใจและให้การยอมรับในธรรมชาติของเยาวชน/ตัวตนของเยาวชนที่เปลี่ยนแปลงตามสภาพแวดล้อมและยุคสมัย รับรู้และเข้าใจสภาพปัญหาพฤติกรรมเบี่ยงเบนของเยาวชน ตระหนักถึงความสำคัญในการร่วมกันป้องกัน แก้ไขและดูแลเยาวชน รวมถึงให้โอกาสเยาวชนได้แสดงตัวตน ได้มีจุดยืน มีพื้นที่หรือมีส่วนร่วมกับสังคม เพื่อให้เยาวชนได้มีความภาคภูมิใจในตนเองและมีความรู้สึกเป็นส่วนหนึ่งของชุมชนหรือสังคม เพื่อลดความแปลกแยกหรือช่องว่างระหว่างเยาวชนและผู้ใหญ่

^{๕๒} แนวทางการลด/ควบคุมพื้นที่เสี่ยง โดยการจัดระเบียบสังคมแบบบูรณาการ, คำสั่ง คอ.ปส.ที่ ๑๐/๒๕๕๐, เรื่องแนวทางการจัดระเบียบสังคมแบบบูรณาการ.

การติดตามสถานะ/พฤติกรรมเยาวชนกลุ่มเสี่ยง

หลังจากดำเนินการพัฒนาและแก้ปัญหาสาเหตุในเยาวชนกลุ่มเสี่ยงในมิติต่าง ๆ แล้ว จำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องติดตามสถานะ / พฤติกรรมของเยาวชนกลุ่มเสี่ยงอย่างใกล้ชิด เพื่อช่วย ปรึกษา ปรึกษา ปรึกษา เยาวชนกลุ่มเสี่ยงให้มีภูมิคุ้มกันอย่างต่อเนื่อง สามารถเผชิญกับสภาพแวดล้อมที่ชั่ว ุยุให้มีพฤติกรรมที่เสี่ยง และเพื่อให้เยาวชนสามารถผ่านพ้นช่วงวัยไปได้ เนื่องจากการปรับเปลี่ยน พฤติกรรมเยาวชนด้วยวิธีการต่าง ๆ ทั้งค่ายปรับเปลี่ยนพฤติกรรม การจัดกิจกรรมเชิงสร้างสรรค์ การสร้างพื้นที่เชิงบวก ฯลฯ ไม่สามารถปรับเปลี่ยนความคิด ความเชื่อ ค่านิยมและพฤติกรรมของ เยาวชนได้อย่างทันทีทันใดหรือได้อย่างถาวร เนื่องจากความคิด ความเชื่อ ค่านิยมและพฤติกรรม ต่าง ๆ ของเยาวชนได้บ่มเพาะมาเป็นระยะเวลาอันยาวนาน รวมถึงมีปัจจัยเสี่ยงต่าง ๆ แวดล้อมเยาวชนอยู่ ตลอดเวลา ดังนั้น จึงจำเป็นต้องติดตามเยาวชนอย่างใกล้ชิดและต่อเนื่อง เพื่อปรึกษา ปรึกษา ปรึกษา ให้ เยาวชนกลับไปมีพฤติกรรมที่เสี่ยงอีก ตัวอย่างกิจกรรมติดตามสถานะ/พฤติกรรมเยาวชนกลุ่มเสี่ยง เช่น การเยี่ยมบ้านเยาวชนกลุ่มเสี่ยงที่ผ่านการอบรม/ค่าย/กิจกรรม การเปิดพื้นที่เพื่อให้เยาวชน ได้มาพบปะพูดคุยกับพี่เลี้ยงซึ่งทำให้สามารถติดตาม ช่วยเหลือ ดูแลเยาวชนได้อย่างใกล้ชิด และ การให้กลไกในพื้นที่ เช่น ชุมชน ฝ่ายปกครองท้องถิ่นหรือองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นติดตาม พฤติกรรมเยาวชนในพื้นที่ เป็นต้น

วิธีการที่ใช้ในการฝึกอบรมเด็กและเยาวชนในประเทศไทย

การดำเนินการแก้ปัญหาเด็กและเยาวชนโดยทั่วไปของสถานฝึกอบรมนำมาใช้ปฏิบัติใน ปัจจุบันเป็นรูปแบบบ้านผสมโรงเรียน คือ ภายในสถานฝึกและอบรมจะมีพ่อบ้านแม่บ้าน เจ้าหน้าทีอื่น ๆ ควรให้ความเอาใจใส่ดูแลอย่างใกล้ชิด และเด็กและเยาวชนได้รับความอบอุ่น เสมือนบิดามารดาที่แท้จริงเด็กจะได้รับการฝึกอบรมทั้งวิชาสามัญและวิชาชีพและการฝึกอบรม ความรู้ทักษะแขนงวิชาต่างๆ อันเห็นสมควรแก่บุคลิกภาพของเด็กและเยาวชน

สำหรับกิจกรรมต่าง ๆ ที่รัฐจัดให้มีการฝึกอบรมเด็กและเยาวชนในสถานฝึกอบรม ประกอบด้วย ๕ ประการคือ

๑. กิจกรรม รวมกลุ่ม หมายถึงการพบปะชุมนุม การจัดเป็นกลุ่มย่อยให้มีการประชุม กันเอง มีเจ้าหน้าที่เป็นผู้รับฟังหรือประชุมพร้อมเจ้าหน้าที่ ให้เด็กได้แสดงความคิดเห็นอย่างอิสระ ในการใช้ชีวิตประจำวัน เรื่องการอยู่ร่วมกัน ที่พักผ่อน ที่นอน พูดถึงปัญหาของกันและกัน เป็นต้น และมีเจ้าหน้าที่ชี้แจงเรื่องที่ทำได้และทำไม่ได้

๒. สันทนาการหรือนันทนาการบำบัด หมายถึง กลุ่มที่จัดกิจกรรมเพื่อความรื่นเรีง บันเทิงใจ ให้ทุกคนในกลุ่มได้รับความสนุกสนาน เช่น การร้องเพลงร่วมกัน การละเล่นหรือ เกมต่าง ๆ รวมทั้งกีฬากลางแจ้ง เป็นต้น

๓. การอาชีวะบำบัด หมายถึงการฝึกอบรมวิชาชีพในรูปแบบหัตถกรรมและอุตสาหกรรม เช่น ช่างตัดผม ช่างศิลป์ ช่างไฟฟ้า ช่างซ่อมจักรยานยนต์ เป็นต้น และการฝึกทักษะในการเข้ารับทำงานต่าง ๆ เช่น การใช้สายตา การเรียนรู้งาน การระบายอารมณ์ เป็นต้น

๔. การให้การศึกษ หมายถึง การให้ความรู้กับเด็กและเยาวชนความรู้ทั้งสุขภาพกาย และสุขภาพใจ ความรู้ทั่วไปและการศึกษาวิชาสามัญตั้งแต่ระดับปฐมศึกษาถึงมัธยมศึกษา และมีการกระตุ้นให้เกิดความรู้ในการใช้สื่อต่าง ๆ และป้องกันตัวจากอบายมุข เป็นต้น

๕. การสังสรรค์สังคม หมายถึง การให้เด็กและเยาวชนได้รู้จักการวางตัว ในการเข้าสังคมกลุ่มเพื่อนและกิจกรรมครอบครัว เช่น จัดงานสังสรรค์ การรับประทานอาหาร การแสดงดนตรี การจัดกิจกรรมวันสำคัญ หรือการออกกำลังทำงานบริการสังคม และการทัศนศึกษา เป็นต้น^{๕๓}

จะเห็นได้ว่า รัฐได้พยายามนำมาตรการต่าง ๆ มาใช้แก้ไขปัญหาเกี่ยวกับเยาวชนในการฝึกอบรมแก้ไขและฟื้นฟูเด็กและเยาวชนผู้ก่อปัญหาและกระทำผิด โดยมีเจ้าหน้าที่คอยดูแลเอาใจใส่อย่างใกล้ชิด ในการดูแล บำบัด แก้ไข ฟื้นฟูสงเคราะห์ช่วยเหลือเด็กและเยาวชนให้สามารถปรับทัศนคติและเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมให้เกิดขึ้นในทางที่เหมาะสมได้ มีมาตรการในการดำเนินการช่วยเหลือ ได้แก่ การฝึกอบรมทั้งวิชาสามัญและวิชาชีพและฝึกอบรมความรู้ทักษะแขนงต่าง ๆ อันเห็นสมควรและบุคลิกภาพของเด็กและเยาวชน

อย่างไรก็ตามมาตรการต่างๆ ที่รัฐหรือองค์กรที่เกี่ยวข้องได้นำมาดำเนินการแก้ไขปัญหาหรือฟื้นฟูนั้นยังไม่ประสบผลสำเร็จได้เท่าที่ควร สะท้อนให้เห็นได้จากปัญหาหรือพฤติกรรมที่ไม่พึงประสงค์ของเด็กและเยาวชนในสังคม ที่ยังคงทวีความรุนแรงขึ้น เนื่องจากการแก้ไขปัญหาที่ปลายเหตุ ไม่ตรงจุด อนึ่ง รัฐยังขาดมาตรการหรือแนวทางที่จะป้องกันปัญหาที่เกิดขึ้นชัดเจนในการป้องกันและแก้ไขปัญหาต่าง ๆ ของเยาวชนในสังคม

ดังนั้น การแก้ปัญหาสังคมหรือปัญหาเด็กและเยาวชน รัฐจะต้องศึกษาถึงทฤษฎีและสาเหตุหรือปัจจัยสำคัญที่ก่อให้เกิดปัญหา เพื่อเป็นแนวทางในการแก้ปัญหาที่เกิดขึ้น ดังนั้นนำเสนอทฤษฎีงานวิจัยเพื่อพัฒนาคุณธรรมของเยาวชน ดังนี้

ศาสตราจารย์ ดร.ดวงเดือน พันธุมาวิน ได้เสนอทฤษฎีต้นไม้อัจฉริยะ หลังจากได้วิเคราะห์พฤติกรรมที่น่าปรารถนาและพฤติกรรมที่ไม่น่าปรารถนาของคนไทยว่า มีสาเหตุทางจิตใจอะไรบ้าง โดยได้ทำการวิเคราะห์และสรุปเป็นระยะ ๆ ตั้งแต่ปี พ.ศ. ๒๕๒๓, พ.ศ. ๒๕๒๖

^{๕๓} กรมพินิจและคุ้มครองเด็กและเยาวชน, จากเว็บไซต์ www.djop.moj.go.th.

และ พ.ศ. ๒๕๒๘^{๕๔} ผลการวิจัยพบว่า บุคคลที่เป็นคนเก่ง และเป็นคนดี คือเป็นพลเมืองดี ทำงาน มีอาชีพซื่อตรง ขยันขันแข็ง และช่วยในการพัฒนาประเทศทางเศรษฐกิจและประชาธิปไตยนั้น เป็นผู้ที่มียุติลักษณะที่สำคัญ ๘ ประการ ต่อไปนี้ในระดับสูง คือ

ส่วนที่เปรียบเทียบบนเหมือนเป็นนรกของต้นไม้จริยธรรม ได้แก่

๑. สติปัญญาความเฉลียวฉลาด

๒. สุขภาพจิต

๓. ประสบการณ์ทางสังคม

ส่วนที่เปรียบเทียบบนเหมือนเป็นลำต้นของต้นไม้จริยธรรม ได้แก่

๔. ความสามารถในการใช้เหตุผลเชิงจริยธรรม

๕. ลักษณะมุ่งอนาคตและควบคุมตน

๖. ความเชื่ออำนาจในตน

๗. คุณธรรมค่านิยม และทัศนคติ

๘. แรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์

จิตลักษณะทั้ง ๘ ประการนี้เปรียบเหมือนราก และลำต้นของต้นไม้ (ประการที่ ๑-๓ เปรียบเหมือนรากของต้นไม้, และประการที่ ๔-๘ เปรียบเหมือนลำต้น) ซึ่งส่งผลให้เกิดดอกและผล นั้นหมายถึง พฤติกรรมการเป็นคนดี และเป็นคนเก่ง ซึ่งประกอบไปด้วย

ส่วนที่เปรียบเทียบบนเหมือนเป็นดอกผลของต้นไม้จริยธรรม ได้แก่

๑. พฤติกรรมสุขภาพ

๒. พฤติกรรมการขยันเรียน

๓. พฤติกรรมการทำงาน

๔. พฤติกรรมพลเมืองดี

๕. พฤติกรรมพัฒนาสังคม

โดยมีการอบรมเลี้ยงดูเป็นตัวเสริมส่งให้ดอกผลสวยงามโดดเด่นมากขึ้น ซึ่งเปรียบ เหมือนกิ่งก้านของต้นไม้ พฤติกรรมทั้ง ๕ ด้าน มีดัชนีชี้วัดอยู่ ๕ ประการ คือ

๑. ตัวชี้วัดพัฒนาการทางสติปัญญา การรู้ การคิด (ตามทฤษฎีของเพียเจท์) เช่น การรู้ การคิดขั้นรูปธรรมนั้นบุคคลมักจะแก้ไขปัญหาข้อขัดแย้งด้วยกำลังกาย และอาวุธ ส่วนผู้ที่มีการรู้ การคิดในขั้นนามธรรมนั้นจะแก้ไขปัญหาด้วยการเจรจาต่อรองตกลงโดยสันติวิธี

^{๕๔} ดวงเดือน พันธมนาวิน, ทฤษฎีต้นไม้จริยธรรม: การวิจัยและการพัฒนาบุคคล, (กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ๒๕๔๓), หน้า ๕๖-๕๗.

๒. ตัวชี้วัดพัฒนาการทางจริยธรรม (ตามทฤษฎีของโคลเบอร์ก)ซึ่งแบ่งพัฒนาการ
เหตุผลทางจริยธรรมของมนุษย์ที่จะตัดสินใจหรือไม่กระทำการใด ๆ นั้นมี ๖ ขั้นตอน

ขั้นที่ ๑ ทำเมื่อเห็นว่าตนเองได้เปรียบ

ขั้นที่ ๒ ต้องการรางวัลที่เป็นวัตถุสิ่งของ

ขั้นที่ ๓ ทำตามที่ผู้อื่นเห็นชอบ

ขั้นที่ ๔ ยึดถือกฎระเบียบ กฎหมาย

ขั้นที่ ๕ มีตนเป็นเอกเทศ และควบคุมตนเอง

ขั้นที่ ๖ ยึดอุดมคติสากล มีหิริ และ โอตตัปปะ

๓. ตัวชี้วัดความพร้อมทางจิตใจ เช่นจิตลักษณะ ๘ ประการ (ตามทฤษฎีตันไม้
จริยธรรม)

๔. ตัวชี้วัด ความเป็นศาสนิกชน เช่น ความเชื่อทางศาสนา การปฏิบัติทางศาสนาและ
วิธีการดำเนินชีวิตตามหลักศาสนา

๕. ตัวชี้วัดทางการศึกษา ได้แก่

๑. ระดับการศึกษา

๒. คุณภาพของสถานศึกษา

๓. ผลการเรียนปีสุดท้าย (ไม่ว่าจะจบในระดับชั้นใดก็ตาม)

๔. ทักษะทางภาษาไทย ซึ่งสะท้อนให้เห็นถึงความสามารถในการใช้ภาษา

และสติปัญญาของผู้ตอบ

จากแนวคิดทฤษฎีดังกล่าว ถือเป็นผลงานวิจัยด้านพฤติกรรมศาสตร์ของ ศาสตราจารย์
ดร.ดวงเดือน ซึ่งเกิดจากผลการวิจัยพฤติกรรมและจิตลักษณะของคนไทย ซึ่งได้ดำเนินการมาอย่าง
ต่อเนื่องกว่า ๒๐ ปี โดย วช. (สำนักงานคณะกรรมการวิจัยแห่งชาติ) สนับสนุนในฐานะโครงการ
แม่บท:การวิจัยและพัฒนาระบบพฤติกรรมไทยนั้น กพ.ได้นำผลวิจัยไปใช้พัฒนาพฤติกรรมของ
ข้าราชการ

อย่างไรก็ตาม ปัญหาที่เกิดขึ้นกับเด็กและเยาวชนและแนวทางแก้ปัญหา นั้น เกิดจากทิศ
ทางการพัฒนาประเทศที่มุ่งหวังความเจริญทางเศรษฐกิจและสังคม รัฐเร่งพัฒนาเศรษฐกิจและสิ่ง
อำนวยความสะดวกด้านต่าง ๆ ทางวัตถุสู่สังคมไทย ทำให้ทัศนคติของคนในสังคมให้คุณค่าและ
ความสำคัญกับการเสพบริโภคนิยมทางวัตถุมากขึ้น สังคมไทยจึงอยู่ในลักษณะปัจเจกชนนิยม เน้น
การแข่งขันแสวงหาทางวัตถุ เห็นแก่ตัวมากขึ้น ต่างคนต่างอยู่จึงมีการพึ่งพาอาศัยกันและกัน
น้อยลง

เมื่อสังคมส่วนใหญ่ให้ความสำคัญกับวัตถุ จึงทำสถาบันทางสังคมมีบทบาทน้อยในการ
พัฒนาเยาวชนและแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้น ดังจะเห็นว่า ครอบครัว มีบทบาทน้อยลงในการบ่มเพาะ

เยาวชนให้เติบโตเป็นคนดีมีคุณธรรมและมีคุณภาพ สถานศึกษา ก็ยังหล่อหลอมเด็กและเยาวชน ให้เป็นคนดีของสังคมได้ไม่เท่าทันการเปลี่ยนแปลง ด้านศาสนา ก็ยังทำหน้าที่เผยแผ่หลักธรรมสู่จิตใจของคนในสังคมได้ไม่ดีเท่าที่ควร สื่อมวลชนทางสังคมก็มุ่งผลเชิงธุรกิจมากกว่าที่จะส่งเสริมการพัฒนากระตุ้นสังคมในทางสร้างสรรค์ จึงทำให้เด็กไทยยังคงเป็นทาสของการโฆษณาชวนเชื่อ นิยมการบริโภคเกินความจำเป็น ความอ่อนแอของสถาบันสำคัญ ๆ ทางสังคมดังกล่าว เป็นต้นเหตุที่ทำให้เยาวชนไทยขาดพลังและขาดภูมิคุ้มกันที่ดี

นอกจากนั้น นโยบายการขับเคลื่อนทางสังคมไปสู่สังคมที่พึงประสงค์ รัฐก็ให้ความสำคัญด้านสังคมและด้านกายภาพมากกว่าที่จะให้ความสำคัญด้านจิตใจ จึงไม่ประสบความสำเร็จในการป้องกันแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้น เพราะการป้องกันแก้ไขปัญหาดังกล่าว รัฐไม่ได้เหลียวแลหรือให้ความสำคัญในการนำหลักธรรมทางศาสนา มาเป็นกลไกที่สำคัญที่สุดในการปรับแก้ปัญหาดังกล่าว โดยเฉพาะปัญหาของเด็กและเยาวชน หากรัฐให้การปลูกฝังศีลธรรมอย่างเพียงพอและสม่ำเสมอนอกจากจะทำให้เด็กและเยาวชนเกิดความละอายความขี้ก้อกลัวบาปได้และหันมาประพฤติความดี ก็จะกระทำความผิดน้อยลง และยังช่วยปลูกจิตสำนึกให้เด็กและเยาวชนมีความรับผิดชอบต่อตนเองและสังคม อันจะช่วยป้องกันแก้ไขปัญหาดังกล่าวในสังคม

ดังนั้น กลไกสำคัญในการแก้ปัญหายาเสพติด ถึงแม้รัฐจะออกกฎหมายที่ดี การอัดฉีดเม็ดเงินที่ดีเป็นการแก้ปัญหายาที่ปลายเหตุ การแก้ปัญหายาของรัฐก็ไม่ได้ผลเท่าที่ควร รัฐจะต้องอัดฉีดธรรมะเพื่อแก้ไขที่ใจเป็นต้นเหตุ กล่าวคือ เมื่อเยาวชนส่วนใหญ่ได้รับการศึกษาจนมีความเห็นที่ถูกต้อง มีความเชื่อมั่นมั่นบุญบาป ทำดีได้ดี ทำชั่วได้ชั่ว ก็จะเกรงกลัวบาป ไม่กล้าทำชั่วปัญหาดังกล่าวก็จะค่อย ๆ คลี่คลายไป เหตุนี้ รัฐควรให้ความสำคัญในการปลูกฝังศีลธรรมทางศาสนา ให้เข้มแข็งมากที่สุดเพื่อเด็กเหล่านั้นจะได้เจริญเติบโตเป็นสมาชิกที่ดีของสังคมในภายภาคหน้า ตามแผนการศึกษาแห่งชาติ (พ.ศ. ๒๕๔๕ – ๒๕๔๙) ได้ประกาศเจตนารมณ์ของแผนการศึกษาแห่งชาติที่จะมุ่งพัฒนา “คน” ให้เป็น “มนุษย์ที่สมบูรณ์ทั้งร่างกาย จิตใจ สติปัญญา ความรู้ คุณธรรม และวัฒนธรรมในการดำรงชีวิตสามารถอยู่ร่วมกับผู้อื่นได้อย่างมีความสุข”^{๕๕}

๒.๕ งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

งานวิจัยที่เกี่ยวข้องในการศึกษาเยาวชนกลุ่มเสี่ยงที่ดำเนินชีวิตขัดต่อหลักพุทธธรรม พระธรรมปิฎก (ป.อ.ปยุตฺโต) ได้ให้ทัศนะเรื่องศีลว่า ศีลเป็นระบบควบคุมชีวิตด้านนอก เกี่ยวกับการแสดงออกทางกายวาจา เป็นระเบียบว่าด้วยความสัมพันธ์กับสภาพแวดล้อม

^{๕๕} เกษม สุกรานนท์, รายงานการวิจัยและพัฒนาการบริหารที่มีประสิทธิภาพเพื่อพัฒนาผู้เรียนสู่วิถีชีวิตคุณธรรมนำความรู้ คัดวิเคราะห์และเศรษฐกิจพอเพียงพอ, พ.ศ. ๒๕๔๘.

โดยเฉพาะอย่างยิ่งความสัมพันธ์ระหว่างมนุษย์ด้วยกัน ศิลปินหากแยกระดับออกไปอีกเป็น ๒ ระดับ คือ

๑. ระดับทั่วไป ได้แก่ ระดับธรรม คือเป็นข้อแนะนำสั่งสอน หรือหลักความประพฤติ ที่แสดงและบัญญัติไปตามกฎธรรมชาติแห่งความดีความชั่ว

๒. ระดับเฉพาะ ได้แก่ ระดับวินัย คือ เป็นแบบแผนข้อบังคับที่บัญญัติ คือวางหรือ กำหนดขึ้นไว้สำหรับกำกับความประพฤติของสมาชิกในหมู่ชนหรือชุมชนหนึ่ง โดยสอดคล้องกับความมุ่งหมายของหมู่คณะหรือชุมชนนั้น โดยเฉพาะ^{๕๖}

สำหรับ ศิริมาลย์ ศรีใส กล่าวไว้ในงานวิจัย การศึกษาเชิงวิเคราะห์เรื่องความสัมพันธ์ ระหว่างศีลธรรมและกฎหมายในจริยศาสตร์ของคานต์ เกี่ยวกับเรื่องกฎหมายและศีลธรรมไว้ว่า

๑. สำนักความคิดทางกฎหมายฝ่ายธรรมชาติ ได้ให้ความหมายไว้ว่า กฎหมาย เป็นงานที่สร้างสรรค์จากเหตุผลซึ่งสอดคล้องกับธรรมชาติ เป็นกฎอันนิรันดร์ไม่เปลี่ยนแปลงไปตามสภาวะแวดล้อมใดๆ สิ่งใดถูกต้องก็จะถูกต้องอยู่อย่างนั้นเสมอกฎหมายจึงเป็นสิ่งที่แสดงออกถึงความยุติธรรมที่สมบูรณ์ที่สุดใน โลกมนุษย์ ซึ่งมนุษย์สามารถเข้าถึงกฎหมายอันมีอยู่แล้วในธรรมชาติได้ โดยการใช้เหตุผลเท่านั้น

๒. สำนักกฎหมายบ้านเมือง ได้ให้ความหมายไว้ว่า กฎหมาย เป็นสิ่งที่ถูกสร้างขึ้นโดยอำนาจปกครอง ไม่ว่าจะอำนาจปกครองนั้นเป็นของรัฐชาติหรือรัฐบาลก็ตาม กฎหมายต้องเป็นสิ่งที่ประชาชนให้การเคารพเชื่อฟังและปฏิบัติตามอำนาจปกครองนั้น^{๕๗} กฎหมาย เป็นกฎเกณฑ์หรือแบบแผนความประพฤติของมนุษย์ในสังคมที่มีลักษณะบังคับ ซึ่งรัฐและประชาชนยอมรับที่จะนำไปใช้เพื่อประโยชน์ของส่วนร่วมและความสงบสุขของสังคม ตามทฤษฎีของคานท์ จะเห็นได้ว่า แนวความคิดทั้งหมดตั้งอยู่บนความเชื่อที่ว่ามนุษย์สามารถเข้าถึงกฎศีลธรรมได้ และนำกฎศีลธรรมดังกล่าวมาเป็นพื้นฐานในการสร้างกฎหมาย ทำให้กฎหมายกับกฎศีลธรรมมีความสัมพันธ์กันโดยปริยาย โดยมีระบบการให้เหตุผลของมนุษย์เป็นตัวเชื่อมความสัมพันธ์ระหว่างกฎสองกฎดังกล่าว

สำหรับ พระอุบล กตปุญโญ ศึกษาเรื่อง “การศึกษาวิเคราะห์คุณค่าของศีลที่มีต่อสังคมไทย” สรุปความได้ว่า ศีลเป็นหลักประพฤติทางกาย วาจา และการเลี้ยงชีพสุจริต โดยมีเจตนาเป็นเครื่องประพฤติดวงเวียนจากสุจริต เพื่ออบรมจิตใจให้ตั้งอยู่ในกุศลธรรมทั้งหลาย การฝึกอบรมตนในทางที่มีความสัมพันธ์ระหว่างกายกับใจศีลเมื่อประพฤติตรงตามหลักการ สภาพจิตใจจะเป็นอิสระจากตัณหาคุณธรรมที่มีฐานมาจากศีล ย่อมมีคุณค่าที่รักษาและส่งเสริมคุณภาพ

^{๕๖} พระธรรมปิฎก(ป.อ.ปยุตฺโต), พุทธธรรม, หน้า ๔๓๑.

^{๕๗} เรื่องเดียวกัน, หน้า ๕.

ของจิตใจ ประโยชน์ที่ต้องการจากศีลคือ การควบคุมความประพฤติป้องกันไม่ให้ตกไปสู่ความชั่ว จิตใจสงบจากกิเลสเป็นสมาธิที่ทรงคุณค่าสนองปัญหาที่เกี่ยวเนื่องกับการกำจัดอวิชชา และความบริสุทธิ์หลุดพ้น ดังนั้น ศีลจึงเป็นหลักความประพฤติที่ต่อเนื่องกันตามเหตุผล เป็นระบบจริยธรรม เพราะผู้ปฏิบัติจะประพฤติได้ถูกต้องก็ต่อเมื่อมีความเข้าใจในระบบและเหตุผลที่เกี่ยวข้องเป็นพื้นฐานด้วยการปลูกฝังให้มีศีล ด้วยการเรียนรู้ มีสภาพแวดล้อมทางสังคมที่ดี การสั่งสอนที่ถูกต้อง นำหลักการมาประพฤติปฏิบัติอย่างต่อเนื่องด้วยความไม่ประมาท

ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ พระมหาพิชิตชัย ยมพาลไพ์ ได้ให้ทัศนะเรื่องศีล ๕ จากวิทยานิพนธ์อักษรศาสตรมหาบัณฑิต เรื่อง การศึกษาทัศนะเรื่องศีล ๕ ของชาวพุทธในสังคมไทยปัจจุบัน ศึกษาเฉพาะกรณีการฆ่าสัตว์ สรุปได้ว่า ศีล ๕ เป็นหลักปฏิบัติสากลที่ว่าด้วยการอยู่ร่วมกันของมนุษย์ชาติเป็นหลักจริยธรรมพื้นฐานของสังคมที่มีมาแต่ดั้งเดิม ดังนั้น ข้อปฏิบัติอันมีลักษณะใกล้เคียงกับศีล ๕ นี้ จึงมีปรากฏในหลักคำสอนด้านสังคมของหลายศาสนา ตั้งแต่อดีตมาถึงปัจจุบัน

สำหรับ พระมหาสารวย ญาณสวโร ศึกษาเรื่อง “การศึกษาผลกระทบจากการล่วงละเมิดศีลข้อที่ ๕ ที่มีต่อสังคมไทย” สรุปความได้ว่า ปัญหาที่มีต่อสังคมไทยมากที่สุดในปัจจุบันคือ ปัญหายาเสพติดที่ระบาดอยู่ในเรื่องนี้พระพุทธรศาสนาเป็นศาสนาที่มีเหตุผลที่ยอมรับข้อเท็จจริงคือ เป็นเพราะขาดหลักธรรมข้อปฏิบัติสำหรับมนุษย์อันเรียกว่าศีลนั้น โดยเฉพาะศีลข้อที่ ๕ ซึ่งถือว่ามีผลสำคัญมากที่สุด โดยเห็นคุณโทษว่า สุราเมรัยและของเมานั้น เป็นสิ่งที่มีอันตรายเป็นข้อห้ามโดยส่วนเดียวที่เป็นพิษร้ายแก่สังคมมีโทษทำลายล้างทั้งสุขภาพกายและสุขภาพจิต

ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ ฝน แสงสิงแก้ว และคณะ ศึกษาเรื่อง “การใช้ยาเสพติดของนักเรียนในกรุงเทพมหานคร จังหวัดนครราชสีมาและเชียงใหม่” สรุปความได้ว่า ยาเสพติดจะเป็นปัญหาในกลุ่มเด็กวัยรุ่น อายุตั้งแต่ ๑๕ ปีขึ้นไป ส่วนใหญ่ก็คือเด็กนักเรียนทั้งระดับประถมศึกษาตอนปลาย และมัธยมศึกษา ซึ่งมีวิธีการใช้ยาเสพติดที่แตกต่างกันไป สถานศึกษาเกือบทุกแห่งต้องประสบปัญหาใช้ยาเสพติดของนักเรียนนักศึกษาในสังกัด ด้วยเหตุผลที่นักศึกษาทั้งหมดอยู่ในวัยรุ่นที่คิดคะนอง ชอบแสวงหาประสบการณ์แปลกๆใหม่ๆ ซึ่งเป้าหมายของขบวนการค้ายาเสพติดที่แอบแฝงเข้าไปในโรงเรียน นับวันปัญหาการใช้ยาเสพติดในสถานศึกษายังทวีความรุนแรงเพิ่มมากขึ้น หากไม่รีบดำเนินการป้องกันและแก้ไขอย่างมีประสิทธิภาพก็จะเป็นภัยอันตรายที่บ่อนทำลายเยาวชน ซึ่งเป็นอนาคตของชาติและความเจริญก้าวหน้าของประเทศโดยส่วนรวม

ประเด็นปัญหาเสพติดได้ถูกศึกษาวิจัยโดย สุชาติ บัณฑิตกุล ศึกษาเรื่อง “ปัจจัยที่ทำให้เด็กและเยาวชนติดยาเสพติด กรณีศึกษา สถานพินิจและคุ้มครองเด็กจากภาคต่าง ๆ” สรุปความได้ว่า ปัจจัยที่ทำให้เด็กและเยาวชนติดยาเสพติดได้แก่ การมั่วสุมในอบายมุข การอบรมเลี้ยง

ของผู้ปกครอง ความต้องการค้ำทุบทุกข์การคลุกคลีกับการซื้อขายยาเสพติดและความอยากลอง สิ่ง
ที่ผู้ติดยาปรารถนามากที่สุด คือ ความรักจากพ่อแม่เรื่องลงมาคือการศึกษา สำหรับชนิตยาเสพติดที่
เยาวชนใช้นั้น แต่ละภาคมีความแตกต่างกัน ทั้งด้านปริมาณและชนิดยา

จะเห็นได้ว่าผลการวิจัยที่เกี่ยวข้องได้พบว่า ปัญหาเยาวชนดำเนินชีวิตขัดต่อหลักพุทธ
ธรรมหรือศีลข้อที่ ๕ เรื่องยาเสพติดให้โทษ ย่อมมีหลายปัจจัยที่ทำให้เยาวชนเข้าไปเกี่ยวข้องกับ
ในทางผิดศีลธรรม อาทิ ปัจจัยที่เกิดจากครอบครัว ปัจจัยที่เกิดจากสถานศึกษา และปัจจัยที่เกิดจาก
สภาพแวดล้อมที่เยาวชนอาศัย การศึกษาปัญหาหรือสาเหตุการดำเนินชีวิตของเยาวชนที่ประพฤ
ติขัดต่อหลักพุทธธรรมจึงต้องอาศัยแนวทางและปัจจัยต่างๆอย่างมีส่วนร่วมต่อไป

งานวิจัยที่เกี่ยวข้องในการพัฒนาเยาวชนกลุ่มเสี่ยงที่ดำเนินชีวิตอย่างเหมาะสมตามหลัก พุทธธรรม

ประไพศรี ช่อนกลิ่น และคณะ ได้ศึกษาเรื่อง “รูปแบบการแก้ไขปัญหาคาการใช้ยาเสพติด
ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๑-๓ ในจังหวัดเชียงใหม่” สรุปความได้ว่า รูปแบบของความ
ร่วมมือในการแก้ปัญหาคาการใช้ยาเสพติดจากสถาบัน ๓ แห่ง คือ สถาบันการศึกษา สถาบันฝ่ายการ
บำบัดรักษา และสถาบันครอบครัว ควรจะมีลักษณะการดำเนินงานในรูปแบบต่าง ๆ คือสถาบันฝ่าย
การศึกษาและฝ่ายบำบัดรักษา ร่วมมือปรึกษากัน คิดเครื่องมือในการประเมินพฤติกรรมต่าง ๆ ของ
นักเรียน จัดกิจกรรมในการแก้ไขพฤติกรรมที่เป็นปัญหาร่วมกัน เช่น ร่วมกันพิจารณาในการ
แก้ไขพฤติกรรมนักเรียน ติดตามสังเกตพฤติกรรมของนักเรียน ทั้งที่โรงเรียนและบ้าน พบปะพ่อ
แม่ ผู้ปกครอง เพื่อขอให้ผู้ปกครองยอมรับพฤติกรรมของตนบางอย่างที่เป็นสาเหตุให้บุตรหลาน
ไปใช้ยาเสพติด และรับที่จะเปลี่ยนแปลงแก้ไขพฤติกรรมนั้น ซึ่งสะท้อนความคิดเห็นความต้องการ
ของเด็กนักเรียนที่จะเสนอรูปแบบการป้องกัน และแก้ไขการใช้ยาเสพติดของนักเรียนใน
สถานศึกษา

การพัฒนาและแก้ไขปัญหาด้านการดำเนินชีวิตขัดต่อหลักพุทธธรรมนั้น ได้มีการศึกษา
หาแนวทางการพัฒนาและแก้ไขปัญหาคาโดย พันจ่าอากาศเอกบุญเพ็ง หงษา ได้ศึกษาเรื่อง “การ
ประยุกต์พุทธธรรมในหลักสูตรค่ายผู้นำเยาวชนต่อต้านยาเสพติดของกองทัพอากาศ” สรุปความได้
ว่า หลักพุทธธรรมในพระพุทศศาสนา สามารถประยุกต์ใช้ได้ในทุกกิจกรรมการป้องกันและแก้ไข
ปัญหายาเสพติด กลุ่มเป้าหมายที่เข้ารับการศึกษาอบรมส่วนใหญ่เห็นด้วยกับการนำหลักพุทธธรรมเข้า
มาปรับใช้ในกิจกรรมต่าง ๆ มีความเชื่อในเรื่องของกฎแห่งกรรม การมีกัลยาณมิตร การให้ทาน
การรักษาศีล และการเจริญภาวนาว่าเป็นแนวทางในการปฏิบัติให้ลด ละ เลิกยาเสพติดได้

สำหรับ **พระมหาไฉน ประกอบผล** ศึกษาเรื่อง “การศึกษาพุทธจริยธรรมเรื่องหน้าที่ของบุตรธิดาต่อบิดามารดา” สรุปความได้ว่า สังคมไทยอิงอาศัยวัตถุนิยมมากขึ้น สังคมที่แยกยกย่องคนดีมีคุณธรรม มีความซื่อสัตย์สุจริต คนที่ทำผิดจะถูกประณามและไม่มีใครคบหาด้วย กล่าวอีกนัยหนึ่ง ก็คือ สังคมไทยในอดีตมีการอบรมสั่งสอนในหลักคำสอนเกี่ยวกับการดำเนินชีวิตที่ดีงามหรือจริยธรรม ศีลธรรมที่ดียังมีความซื่อสัตย์ กตัญญูกตเวที แต่ในปัจจุบันมีค่านิยมทางวัตถุมากกว่าการส่งเสริมคุณค่าทางจิตใจการพัฒนาประเทศไทยระยะสิบปีที่ผ่านมาเน้นหนักในด้านเศรษฐกิจ การพัฒนาจิตใจได้รับความสนใจน้อย การเรียนการสอนในสถานศึกษาก็มุ่งเน้นการพัฒนาตัวร่างกายและสติปัญญา รวมทั้งวิชาการด้านต่าง ๆ มากกว่าการส่งเสริมสร้างด้านคุณธรรม ศีลธรรมและจริยธรรม

สำหรับ **พระครูสิทธิขุมสังฆการ (วรมธ โภธิสาร/ศรีโพธิ์วัง)** ศึกษาเรื่อง “การประยุกต์หลักพุทธธรรมเพื่อการพัฒนาเยาวชน” สรุปความได้ว่า หลักพุทธธรรมเพื่อประยุกต์ในการพัฒนาด้านคุณธรรมแก่เยาวชนตามหลักไตรสิกขา ๓ ดังต่อไปนี้

หลักศีล ประยุกต์สอนในรูปแบบปาฐกถา (หรือบรรยาย) การออกกระเบียบข้อบังคับการใช้หลักศีลบารมี การให้รางวัลแก่เยาวชนผู้ทำความดี

หลักสมาธิ ประยุกต์สอนให้เยาวชนมีสติในชีวิตและจำวัน และสอนด้วยทศบารมีในชื่อว่าด้วยวิริยะ ขันติ สัจจะ อธิษฐานะ เมตตา และอุเบกขาบารมี

หลักปัญญา ประยุกต์สอนให้เยาวชนเป็นคนดีรู้จักเหตุและผล สิ่งที่ไม่ควรทำสอนด้วยความเป็นกัลยาณมิตร ใช้อุบายวิธีในการสอบถามกระตุ้นปัญญา สอนให้รู้คุณค่าปัญญา เล่านิทานหรือเหตุการณ์ให้เกิดปัญญา สอนโดยใช้สื่อทางประเพณีท้องถิ่น และสอนโดยการสาธิตให้เยาวชนดูเป็นตัวอย่าง เพื่อเกิดปัญญารู้จริง

ซึ่งการพัฒนาเยาวชนให้ดำเนินชีวิตตามหลักพุทธธรรมถูกบูรณาการ โดยการศึกษาวิจัยของนางสาวอรุณวรรณ บุญเทียบที่พิมพ์ ศึกษาเรื่อง “การพัฒนาทักษะชีวิตของเยาวชนด้วยพุทธภาวนา:กรณีศึกษาค่ายคุณธรรมวัดอุโมงค์” สรุปความได้ว่า การอบรมตามหลักพุทธภาวนา ๔ คือ กายภาวนา ศีลภาวนา จิตภาวนา ปัญญาภาวนา โดยการแบ่งกลุ่มและธรรมบรรยาย เป็นวิธีที่มีประโยชน์ ทำให้มีความเข้าใจถึงเนื้อหาสาระได้มาก ด้านความเหมาะสมของการปฏิบัติ พบว่า มีความเหมาะสมของการฝึกมากที่สุด คือ มารยาทชาวพุทธการเข้าร่วมกิจกรรมในการฝึกอบรมพุทธภาวนา เป็นสิ่งที่ช่วยสนับสนุนให้นักเรียนได้เรียนรู้ถึงคุณค่าของอาหาร ความกตัญญู การเคารพบิดา มารดา ครู อาจารย์ เป็นที่สิ่งที่จะต้องกระทำ ส่วนด้านศีลภาวนา นักเรียนได้ฝึกฝนควบคุมตนเองให้อยู่ในกฎ กติกา ควบคุมสำรวมอินทรีย์ทั้ง ๕ ได้มาก ด้านจิตตภาวนา ได้ฝึกฝนตนเองใน

การทำสมาธิได้มากที่สุด ด้านปัญญาภาวนา มีความเข้าใจในการฟังธรรมบรรยายได้มาก มองเห็นโทษของอบายมุข ได้มองเห็นคุณค่าของการเป็นลูกที่ดี

สำหรับ พระมหาบุญจิตร กนฺตสีโล ศึกษาเรื่อง “ศึกษาวิธีการแก้ปัญหาศีลธรรมของเยาวชนตามทัศนะของพุทธทาสภิกขุ” สรุปความได้ว่า ท่านพุทธทาสภิกขุมองว่า การแก้ปัญหาศีลธรรมของเยาวชนสิ่งสำคัญคือครอบครัว ผู้ปกครอง ต้องให้เยาวชนได้รับการศึกษาอบรมที่ถูกต้อง และร่วมมือกันสร้างโอกาสให้เยาวชนได้พัฒนาสติปัญญาให้มีชีวิตอยู่ด้วยอุดมคติคือความเป็นมนุษย์ที่เต็มเปี่ยมบริบูรณ์ด้วยคุณธรรมเพื่อการปฏิบัติหน้าที่อย่างถูกต้อง และปัจจุบันสังคมกำลังบูชาวัตถุ จึงแนะนำให้ถอยหลังเข้าไปหาความถูกต้อง คือ สังคมธรรมที่มาจากการปฏิบัติทางศีลธรรม ยึดหลัก “ธัมมิกสังคมนิยม” คือ สังคมที่ประกอบด้วยธรรมะไม่มีใครเอาเปรียบใคร เป็นสังคมนิยมที่ถูกต้องเหมาะสมทั้งทางวัตถุและจิตใจ เป็นสังคมน่าปรารถนา อันธำรงไว้ซึ่งความถูกต้องคือศีลธรรมและวัฒนธรรมสืบไป

สรุปจากการศึกษางานวิจัยที่เกี่ยวข้องพบว่า ปัญหาสังคมที่เกิดขึ้นเป็นปัญหาสำคัญของการดำเนินชีวิตที่ขัดต่อหลักพุทธธรรม หรือศีลธรรม เพราะศีลธรรมเป็นระบบควบคุมชีวิตด้านนอก เกี่ยวกับการแสดงออกทางกายวาจา เป็นระเบียบว่าด้วยความสัมพันธ์กับสภาพแวดล้อม โดยเฉพาะอย่างยิ่งความสัมพันธ์ระหว่างมนุษย์ด้วยกันเพื่อความสันติสุขของมวลมนุษย์ เมื่อมนุษย์ขาดศีลธรรมปัญหาสังคมย่อมเกิดจึงส่งผลกระทบต่อการดำเนินชีวิตของมนุษย์เอง ปัญหาในสังคมเหล่านี้จึงเป็นปัญหาด้านศีลธรรม และรากฐานสำคัญของสังคมคือเยาวชน ปัญหาเยาวชนจึงเป็นปัญหาสำคัญที่สุดของสังคม และปัญหาศีลธรรมของเยาวชนที่เป็นประเด็นปัญหาในสังคมไทยมากที่สุดคือ ปัญหาการขาดศีลธรรมด้านสิ่งเสพติดให้โทษ ปัญหาเยาวชนไทยกับสิ่งเสพติดจึงกลายเป็นประเด็นปัญหาที่ภาครัฐและองค์กรต่าง ๆ ให้การสนับสนุนในการหาแนวทางแก้ปัญหาเหล่านั้น โดยเฉพาะสถาบันโรงเรียนที่จะเป็นตัวขับเคลื่อนได้ดีในการแก้ปัญหาเหล่านี้ แต่การหาแนวทางพัฒนาและแก้ปัญหาเยาวชนให้ดำเนินชีวิตตามหลักพุทธธรรม(ศีลธรรม)ได้นั้น จะต้องบูรณาการหลักพุทธธรรมในการพัฒนาและแก้ปัญหาจึงจะทำให้เกิดประสิทธิภาพมากขึ้น

บทที่ ๓

วิธีการดำเนินการศึกษาวิจัย

การศึกษาวิจัยในครั้งนี้เป็นการศึกษาเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) และทำการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพ โดยศึกษารูปแบบของ “โครงการระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน” เป็นแนวทางในการวิจัยเพื่อให้เกิดความชัดเจนของการวิจัยเรื่อง “การศึกษาและพัฒนาเยาวชนกลุ่มเสี่ยงในโรงเรียนให้ดำเนินชีวิตอย่างเหมาะสมตามหลักพุทธธรรม” โดยผู้ศึกษาวิจัยได้จัดลำดับวิธีการดำเนินการตามลำดับขั้นตอน ดังนี้

- ๓.๑ ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง
- ๓.๒ เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษา
- ๓.๓ วิธีการสร้างเครื่องมือ
- ๓.๔ การเก็บรวบรวมข้อมูล
- ๓.๕ การวิเคราะห์และสังเคราะห์ข้อมูล

๓.๑ ประชากรศึกษา

ในการศึกษาวิจัยในครั้งนี้ ผู้ศึกษาวิจัยได้เลือกสถานที่สำหรับการวิจัยโดยวิธีการสุ่มตัวอย่างแบบเจาะจง (Purposive Sampling) คือ โรงเรียนที่สังกัดกรมสามัญศึกษาที่ได้เข้าร่วมโครงการ “โครงการระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน” ได้แก่

- โรงเรียนจักรคำคณาทร
- โรงเรียนสวนบุญโญปถัมภ์
- โรงเรียนบ้านแป้นวิทยาคม
- โรงเรียนอุโมงค์วิทยาคม
- โรงเรียนเมธีวุฒิกิจ

ส่วนประชากรในการศึกษาครั้งนี้ มีกลุ่มเป้าหมายคือบุคลากรที่ทำหน้าที่เกี่ยวข้องกับงานกิจกรรมนักเรียน

๓.๒ เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษา

เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษาวิจัยครั้งนี้ เป็นแบบสัมภาษณ์กึ่งโครงสร้าง (Semi-structured Interview) โดยแยกประเด็นในการสัมภาษณ์เป็น ๒ ประเด็น คือ ประเด็นของกระบวนการศึกษาอบรมเยาวชนกลุ่มเสี่ยงในโรงเรียนด้านยาเสพติด และประเด็นแนวทางการพัฒนาเยาวชนกลุ่มเสี่ยงให้ดำเนินชีวิตอย่างถูกต้องเหมาะสมตามหลักพุทธธรรม เพื่อสัมภาษณ์บุคลากรที่เกี่ยวข้องกับงานกิจการนักเรียนในโรงเรียน เพื่อวิเคราะห์และหาแนวทางร่วมกันของกลุ่มประชากรเป้าหมาย

๓.๓ วิธีการสร้างเครื่องมือ

เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล ผู้ศึกษาวิจัยได้ดำเนินการ ดังนี้

๓.๓.๑ ศึกษาเอกสาร ตำรา และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการศึกษาและพัฒนานักเรียน (เยาวชน) ในโรงเรียนเพื่อดำเนินชีวิตอย่างเหมาะสมตามหลักพุทธธรรม และ โดยกำหนดขอบเขตในส่วนเนื้อหาประเด็นคำถาม เพื่อให้ครอบคลุมตามวัตถุประสงค์ของการวิจัยที่กำหนดไว้

๓.๓.๒ สร้างแบบสัมภาษณ์ และนำแบบสัมภาษณ์ที่สร้างขึ้นเรียบร้อยแล้วให้ที่ปรึกษางานวิจัยทำการตรวจสอบแก้ไข เพื่อความมีประสิทธิภาพของแบบสัมภาษณ์ และนำแบบสัมภาษณ์ซึ่งได้ปรับปรุงแก้ไขเรียบร้อยแล้วออกใช้ทำการเก็บรวบรวมข้อมูล

๓.๔ การเก็บรวบรวมข้อมูลวิจัย

ผู้ศึกษาวิจัยได้ดำเนินงานตามขั้นตอนต่าง ๆ ดังต่อไปนี้

๓.๔.๑ ผู้วิจัยเสนอหนังสือถึงผู้อำนวยการวิทยาลัยสงฆ์ลำพูน เพื่อขอหนังสือขอความอนุเคราะห์และสนับสนุนจากบุคลากรในโรงเรียน ในการดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูล

๓.๔.๒ ผู้วิจัยจัดส่งสำเนาหนังสือซึ่งออกโดยวิทยาลัยสงฆ์ลำพูน และกำหนดการในการดำเนินการสัมภาษณ์ เพื่อแจ้งแก่บุคลากรในโรงเรียนก่อนล่วงหน้า เพื่อสะดวกในการนัดหมายบุคลากรที่เกี่ยวข้อง

๓.๔.๓ ผู้วิจัยพร้อมคณะผู้ช่วยวิจัย เดินทางเข้าสู่สนามตามวันเวลาที่ได้นัดหมายไว้ โดยเดินทางไปถึงสนามก่อนเวลานัดล่วงหน้า เพื่อจะได้สร้างสัมพันธภาพกับผู้บริหารและบุคลากรที่เกี่ยวข้องในโรงเรียน ซึ่งสามารถจะอำนวยความสะดวกในการเก็บรวบรวมข้อมูลได้

๓.๔.๔ การสัมภาษณ์ ผู้วิจัยใช้การจดบันทึก และการบันทึกเสียงจากเครื่องบันทึกเสียงMP3

๓.๕ การวิเคราะห์และสังเคราะห์ข้อมูล

เมื่อดำเนินการรวบรวมข้อมูลเรียบร้อยแล้ว ผู้ศึกษาวิจัยมีขั้นตอนในการวิเคราะห์และสังเคราะห์ ดังนี้

๓.๕.๑ ผู้วิจัยนำข้อมูลที่ได้รวบรวมไว้ นำมาจัดแยกประเด็นจากการสัมภาษณ์ เพื่อนำมาวิเคราะห์ในการศึกษาอบรมเยาวชนกลุ่มเสี่ยงที่ดำเนินชีวิตไม่เหมาะสมขัดต่อหลักพุทธธรรมในแต่ละประเด็น

๓.๕.๒ ผู้วิจัยนำข้อมูลจากการวิเคราะห์การสัมภาษณ์มาสังเคราะห์ เพื่อศึกษาแนวทางการพัฒนาเยาวชนกลุ่มเสี่ยงให้ดำเนินชีวิตอย่างเหมาะสมตามหลักพุทธธรรม

* นิสา ชูโต,การวิจัยคุณภาพ,พิมพ์ครั้งที่ ๒,(กรุงเทพฯ:บริษัท แม็ทปอยท์ จำกัด,๒๕๔๕),หน้า ๖๕.

บทที่ ๔

การวิเคราะห์ผลการศึกษา

ผลการศึกษาวิจัยเรื่อง “การศึกษาอบรมและพัฒนาเยาวชนกลุ่มเสี่ยงในโรงเรียนให้ดำเนินชีวิตอย่างเหมาะสมตามหลักพุทธธรรม” ในครั้งนี้ ผู้ศึกษาวิจัยได้ดำเนินการเก็บข้อมูลโดยการศึกษเอกสารและการออกสัมภาษณ์เชิงลึก ตามวัตถุประสงค์ของการศึกษาวิจัย กล่าวคือ

๔.๑ เพื่อศึกษากระบวนการศึกษาอบรมเยาวชนกลุ่มเสี่ยงใน โรงเรียนที่ดำเนินชีวิตขัดต่อหลักพุทธธรรม

๔.๒ เพื่อศึกษาแนวทางการพัฒนาเยาวชนกลุ่มเสี่ยงใน โรงเรียนให้ดำเนินชีวิตอย่างเหมาะสมตามหลักพุทธธรรม

จากการดำเนินการศึกษาวิจัย ผู้ศึกษาวิจัยได้วิเคราะห์ผลการศึกษาเป็นประเด็นดังนี้

๔.๑ กระบวนการศึกษาเยาวชนกลุ่มเสี่ยงในโรงเรียนที่ดำเนินชีวิตขัดต่อหลักพุทธธรรม

๔.๑.๑ แนวคิดเกี่ยวกับกระบวนการศึกษาเยาวชนกลุ่มเสี่ยงในโรงเรียนที่ดำเนินชีวิตขัดต่อหลักพุทธธรรม

การดำเนินงานของกระบวนการศึกษาเยาวชนกลุ่มเสี่ยงใน โรงเรียนประการสำคัญนั้นขึ้นอยู่กับองค์ความรู้และแนวคิดของบุคลากรในโรงเรียน เพราะการศึกษาเยาวชนกลุ่มเสี่ยงในโรงเรียนที่ดำเนินชีวิตขัดต่อหลักพุทธธรรม หรือเยาวชนที่มีแนวโน้มเข้าไปยุ่งเกี่ยวกับยาเสพติดเป็นเรื่องละเอียดอ่อนที่บุคลากรเจ้าหน้าที่ในโรงเรียนต้องคิด วางแผน และมุ่งมั่นในการดำเนินงาน ดังนั้นแนวคิดจึงเป็นกระบวนการสำคัญต่อความเข้าใจ ความร่วมมือ และความมุ่งมั่นในการศึกษาเยาวชนกลุ่มเสี่ยง จากการสัมภาษณ์พบว่า แนวคิดเกี่ยวกับกระบวนการศึกษาเยาวชนกลุ่มเสี่ยงในโรงเรียนที่ดำเนินชีวิตขัดต่อหลักพุทธธรรมนั้น ได้วิเคราะห์เป็นประเด็นดังนี้

(ก) สภาพปัญหาของเยาวชนในการดำเนินชีวิตขัดต่อหลักพุทธธรรม(ยุ่งเกี่ยวกับยาเสพติด)

สภาพปัญหาเยาวชนในการเข้าไปยุ่งเกี่ยวกับยาเสพติดเป็นปัญหาสำคัญในสังคม และแนวโน้มของเยาวชนที่เข้าขอบข่ายของกลุ่มเสี่ยง ได้ทวีความรุนแรงขยายวงกว้างเนื่องด้วยสภาพ

การเปลี่ยนแปลงทางสังคม วิกฤตปัญหาเยาวชนในเรื่องยาเสพติดมีสาเหตุมาจากหลายปัจจัย อาทิ เช่น เยาวชนกลุ่มที่สังคมมองในเชิงลบ เยาวชนกลุ่มที่อยู่ในภาวะบริโภคนิยม และกลุ่มเยาวชนที่ต้องเผชิญปัญหาในสังคม เป็นต้น เยาวชนกลุ่มนี้มีโอกาสหรือแนวโน้มเข้ามาเกี่ยวข้องกับยาเสพติดอย่างมาก ปัญหาเยาวชนกลุ่มเสี่ยงจึงบ่งบอกถึงควมมีศีลธรรม จริยธรรมและคุณธรรม ตามแนวทางการดำเนินชีวิตตามหลักพุทธธรรม

ปัจจุบันสถาบันการศึกษาระดับมัธยมศึกษาเป็นส่วนหนึ่งของสถาบันทางสังคมที่ได้ประสบกับวิกฤตปัญหาเยาวชนที่เข้าไปยุ่งเกี่ยวกับยาเสพติด นับว่าปัญหาเหล่านี้เป็นปัญหาที่สำคัญต่อการพัฒนาสถาบันการศึกษา เพราะปัญหาเรื่องยาเสพติดได้ส่งผลกระทบต่อให้ขยายวงกว้างของปัญหาต่าง ๆ ให้เกิดขึ้นในโรงเรียน อาทิเช่น ปัญหาการทะเลาะวิวาท ปัญหาการหนีเรียน ปัญหาการออกจากโรงเรียนกลางคัน เป็นต้น สภาพปัญหาของเยาวชนกลุ่มเสี่ยงในโรงเรียนจึงกลายเป็นปัญหาที่ได้รับการแก้ไขเฉพาะในขอบเขตของโรงเรียน ซึ่งสามารถป้องกันและแก้ไขพัฒนาได้ในระดับหนึ่งเท่านั้น

(ข) สถาบันทางสังคมต่อการรับผิดชอบปัญหาเยาวชน

การรับผิดชอบต่อปัญหาเยาวชนในด้านยาเสพติดจำเป็นต้องมองมิติทางสังคมในระดับกว้าง สาเหตุของปัญหายาเสพติดในปัจจุบันเกิดจากหลายปัจจัยในสังคม สถาบันการศึกษาจึงเป็นเพียงแค่ส่วนหนึ่งของสถาบันทางสังคมที่พยายามป้องกัน แก้ไขและพัฒนาเยาวชนให้มีคุณธรรม ศีลธรรม และจริยธรรม สถาบันทางสังคมจำเป็นต้องประสานความร่วมมือเชิงรุกในการศึกษาปัญหา และหาแนวทางในการแก้ไขพัฒนาเยาวชนกลุ่มเสี่ยงในสังคม^๒ มิติทางสังคมในระดับแรกนั้นการสัมภาษณ์พบว่า แนวคิดกระบวนการของ บ้าน วัด โรงเรียน (บวร) เป็นแนวคิดที่สำคัญต่อการประสานความร่วมมือ เพราะปัญหาต่าง ๆ ของเยาวชน ซึ่งบ้านหรือครอบครัวเป็นสถาบันอันดับแรกที่จะต้องมีส่วนรับผิดชอบต่อปัญหาของเยาวชน ในส่วนของสถาบันศาสนาและสถาบันการศึกษาก็ส่วนหนึ่งในการเข้าไปศึกษาและแก้ไขพัฒนาเยาวชนให้เยาวชนเป็นคนดีมีศีลธรรม และในส่วนของสถาบันทางสังคมอื่นจำเป็นต้องสนับสนุนส่งเสริมในการพัฒนาเยาวชนเพื่อการพัฒนาสังคมต่อไป^๓

(ค) ค่านิยมทางสังคมที่มีต่อสถาบันการศึกษาในด้านการพัฒนาเยาวชน

สถาบันการศึกษาเป็นสถาบันทางสังคมที่สังคมไว้วางใจ โรงเรียนระดับมัธยมขนาดใหญ่หรือโรงเรียนระดับจังหวัดและอำเภอ เป็นสถาบันการศึกษาที่ผู้ปกครองมีความมุ่งมั่นให้บุตร

^๑ สรุปผลสัมฤทธิ์ที่สอดคล้องจากงานกิจการนักเรียนทุกโรงเรียนตัวอย่าง.

^๒ จากการสัมภาษณ์ นายวันชัย ศรีบุญเพ็ง โรงเรียนจักรคำคณาทร.

^๓ จากการสัมภาษณ์ นายปัญญา ชูเกียรติศิริ โรงเรียนอุโมงค์วิทยา.

หลานเข้ารับการศึกษา ซึ่งการเรียนการสอนเป็นปัจจัยหนึ่งในการเป็นตัวชี้วัดการเข้าเรียนของนักเรียน แต่สถาบันการศึกษาที่เป็นสถาบันทางสังคมที่คนในสังคมไว้วางใจและเชื่อมั่นมากที่สุดในการมีบทบาทป้องกัน แก้ไขและพัฒนาเยาวชน ปัญหาของเยาวชนที่มีแนวโน้มเป็นกลุ่มเสี่ยงในด้านยาเสพติด ก็เป็นประเด็นสำคัญที่คนในสังคมมองสถาบันการศึกษาว่าจะสามารถแก้ไขปัญหาเหล่านี้ได้^๔

จากการสัมภาษณ์พบว่า^๕ แนวคิดของบุคลากรในโรงเรียนมีมุมมองเกี่ยวกับสถาบันการศึกษาว่าเป็นสถาบันหนึ่งที่สามารถช่วยเหลือและดูแลเยาวชนได้ในระดับหนึ่ง โดยเฉลี่ยแล้วนักเรียน(เยาวชน) ได้ดำเนินวิถีชีวิตในโรงเรียนเพียงวันละ ๘ ชั่วโมง แต่มีวิถีชีวิตนอกโรงเรียนมากกว่า ๘ ชั่วโมง ซึ่งสถาบันการศึกษาก็เป็นเพียงมีบทบาทตามกรอบของสถานศึกษา ด้วยเหตุนี้ความเข้าใจในเรื่องพฤติกรรมเยาวชน หรือการแก้ไขปัญหาเยาวชนกลุ่มเสี่ยงจึงต้องกลับไปดูบทบาทครอบครัวและสภาพแวดล้อมทางสังคม ดังนั้นค่านิยมของคนในสังคมที่มีมุมมองต่อสถาบันการศึกษาในด้านการพัฒนาเยาวชนก็เป็นปัจจัยหนึ่งที่มีบทบาทสำคัญในการพัฒนาเยาวชน เพียงแต่คนในสังคมต้องมองหลายมิติในการเป็นส่วนหนึ่งที่จะช่วยป้องกัน แก้ไขและพัฒนาเยาวชนให้เป็นคนดี มีศีลธรรม

(ง) จรรยาบรรณวิชาชีพครูต่อการดูแลและช่วยเหลือเยาวชน^๖

การพัฒนานักเรียนให้เป็นบุคคลที่มีคุณภาพทั้งด้านร่างกาย จิตใจ สติปัญญา ความสามารถมีคุณธรรม จริยธรรม และมีวิถีชีวิตที่เป็นสุขตามที่สังคมมุ่งหวัง นับว่าเป็นบทบาทของสถานศึกษาและบุคลากรทางการศึกษาโดยตรง นอกจากจะดำเนินการด้วยการส่งเสริมสนับสนุนนักเรียนแล้ว การป้องกันและการช่วยเหลือแก้ไขปัญหาต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นกับนักเรียนก็เป็นสิ่งสำคัญประการหนึ่งของการพัฒนา บทบาทของครูหรือบุคลากรทางการศึกษาจึงเป็นสิ่งที่ปฏิบัติกันมาอย่างสม่ำเสมอและได้ดำเนินการมานานแล้วนับตั้งแต่อดีตจนได้รับการยกย่องให้เป็นปูชนียบุคคล แต่เพื่อให้ทันต่อความเปลี่ยนแปลงของยุคสมัย โดยเฉพาะการทำงานอย่างมีระบบที่มีกระบวนการทำงาน มีหลักฐานการปฏิบัติงาน มีเทคนิค วิธีการ หรือการใช้เครื่องมือต่าง ๆ เพื่อการดูแลช่วยเหลือนักเรียนแล้วความสำเร็จของงานย่อมเกิดขึ้นอย่างรวดเร็ว มีประสิทธิภาพ ผลดีย่อมเกิดขึ้นกับทุกคนทั้งทางตรงและทางอ้อม ไม่ว่าจะเป็นครู นักเรียน ผู้ปกครอง ชุมชนหรือสังคม นอกจากนี้พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พุทธศักราช ๒๕๔๒ ได้กำหนดความมุ่งหมายและ

^๔ จากการสัมภาษณ์ นายปัญญา ชูเกียรติศิริ โรงเรียนอุโมงค์วิทยาคม.

^๕ จากการสัมภาษณ์ คุณครูโรงเรียนจักรคำคณาทร.

^๖ จากการสัมภาษณ์ นายครรชิต สุขสาร โรงเรียนเมธีวุฒิก.

^๗ ผลสรุปจากการสัมภาษณ์สอดคล้องกันทุกโรงเรียนตัวอย่าง.

หลักการจัดการศึกษาต้องเป็นไปเพื่อพัฒนาคนไทยให้เป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ทั้งร่างกาย จิตใจ สติปัญญา ความรู้ และคุณธรรม มีจริยธรรมและวัฒนธรรมในการดำรงชีวิต สามารถอยู่ร่วมกับผู้อื่นได้อย่างมีความสุข (มาตรา ๖) และแนวการจัดการศึกษายังได้ให้ความสำคัญแก่ผู้เรียนทุกคน โดยยึดหลักว่าทุกคนมีความสามารถเรียนรู้และพัฒนาตนเองได้และถือว่าผู้เรียนมีความสำคัญที่สุด ต้องส่งเสริมให้ผู้เรียนพัฒนาตามธรรมชาติและเต็มตามศักยภาพ (มาตรา ๒๒) ในการจัดการศึกษา ต้องเน้นความสำคัญทั้งความรู้ คุณธรรม ในการปฏิรูปวิชาชีพครู ซึ่งเป็นการพัฒนาครูให้เป็นบุคคลที่มีความรู้ความสามารถมีคุณลักษณะที่ได้คุณภาพ และมาตรฐานวิชาชีพ ตามการประกันคุณภาพ การศึกษา กรมสามัญศึกษาด้านปัจจัย คือ ครู ที่ระบุในมาตรฐานที่ ๒ ครูมีคุณธรรม จริยธรรม คุณลักษณะที่พึงประสงค์โดยมีตัวชี้วัดที่สำคัญและเกี่ยวข้องกับบทบาทหน้าที่ของครูในการพัฒนา นักเรียนคือ การมีความรักเอื้ออาทร เอาใจใส่ ดูแลผู้เรียนอย่างสม่ำเสมอ การมีมนุษยสัมพันธ์และ สุขภาพจิตที่ดี พร้อมทั้งจะแนะนำและร่วมกันแก้ปัญหาของนักเรียน แสดงให้เห็นว่า ครูต้องพัฒนาตนเองให้เป็นครูมืออาชีพคือ นอกจากจะทำหน้าที่เป็นผู้มีความรู้ ความสามารถในการจัดการเรียน การสอนให้แก่นักเรียนแล้วยังต้องทำหน้าที่อื่น ๆ ที่เป็นการสนับสนุนหรือพัฒนาให้นักเรียนมี คุณภาพ ทั้ง ดี เก่ง มีสุขซึ่งสอดคล้องกับมาตรฐานด้านผลผลิต

กรมสุขภาพจิตและกรมสามัญศึกษา จึงตระหนักถึงความสำคัญที่จะต้องมียุทธศาสตร์ดูแล ช่วยเหลือนักเรียน เพื่อให้กระบวนการทำงานเป็นระบบมีความชัดเจน มีการประสานความร่วมมือ ของผู้เกี่ยวข้องทุกฝ่ายทั้งในโรงเรียนและนอกโรงเรียน รวมทั้งมีวิธีการ กิจกรรมและเครื่องมือต่าง ๆ ที่มีคุณภาพ ในการดูแลช่วยเหลือนักเรียนจะส่งผลให้ระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนประสบความสำเร็จ

(จ) พระพุทธศาสนากับการพัฒนาเยาวชนกลุ่มเสี่ยงในโรงเรียน

มติดการพัฒนาวัยรุ่นกลุ่มเสี่ยงในโรงเรียน เป็นมติดการดำเนินงานที่มุ่งหวังเพื่อให้ เยาวชนเกิดการพัฒนาด้านจิตใจ “ศาสนาจึงเป็นปัจจัยสำคัญในการปลูกฝังและกล่อมเกลา เยาวชนให้เป็นคนที่มีศีลธรรม จริยธรรม และคุณธรรม จากการสัมภาษณ์พบว่า โรงเรียนมีความ พึงพอใจต่อบทบาทของพระสงฆ์ในการเข้ามาปฏิบัติอย่างมีส่วนร่วมกับโรงเรียนในการพัฒนา เยาวชน ภายใต้อาณัติโครงการพระสอนศีลธรรมในโรงเรียน นอกจากการจัดการเรียนการสอน บุคลากรทางพระพุทธศาสนายังเป็นการสร้างวัฒนธรรมที่เป็นรูปแบบในการประพฤติปฏิบัติของ เยาวชนในโรงเรียนผ่านกิจกรรมต่าง ๆ

^๔ จากการสัมภาษณ์ นายปัญญา ชูเกียรติศิริ โรงเรียนอุโมงค์วิทยาาคม ,นายวันชัย ศรีบุญเพ็ง โรงเรียนจักรคำคณาทร และงานกิจการนักเรียนโรงเรียนสวนบุญโญปถัมภ์ มีความสอดคล้องกัน.

แนวคิดของสถาบันการศึกษาต่างมีมุมมองต่อพระพุทธศาสนาในเรื่องบทบาทในการพัฒนาเยาวชน ในด้านกิจกรรม^๕ ซึ่งการจัดกิจกรรมของบุคลากรทางพระพุทธศาสนาจะเป็นการจัดกิจกรรมในเชิงอบรมคุณธรรมซึ่งขาดการศึกษาปัญหาและการประเมินผล ทำให้การจัดกิจกรรมแต่ละครั้งไม่สามารถประเมินประสิทธิภาพของการดำเนินงานได้ และปัจจัยหนึ่งนอกจากบุคลากรทางพระพุทธศาสนาแล้วนั้น^๖ โรงเรียนก็เป็นปัจจัยหนึ่งที่จะต้องมีการบูรณาการหลักการของพระพุทธศาสนาเป็นแนวทางในการพัฒนาเยาวชนกลุ่มเสี่ยง เพราะจะมีบทบาทในด้านกล่อมเกลาคิดใจให้เยาวชนได้มีวิถีชีวิตอย่างมีคุณธรรม

๔.๑.๒ นโยบายของสถานศึกษาระดับมัธยมศึกษาในการศึกษาเยาวชนกลุ่มเสี่ยงในโรงเรียน

กระบวนการทำงานของสถาบันการศึกษานอกจากจะเป็นตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ และหน่วยงานที่เกี่ยวข้องแล้ว บทบาทกระบวนการของสถาบันการศึกษาในการทำงานต้องอยู่ที่นโยบายของผู้บริหารในสถาบันการศึกษานั้น ๆ เพราะนโยบายจะเป็นแนวทางปฏิบัติของบุคลากรในโรงเรียน สถาบันการศึกษาระดับมัศึกษานั้น กระบวนการศึกษาเยาวชนเป็นภาระหน้าที่สำคัญที่จะต้องดำเนินการ เพื่อที่จะต้องเข้าใจสภาพปัญหาที่เกิดขึ้น และสามารถแยกแยะนักเรียนกลุ่มเสี่ยงเพื่อป้องกัน แก้ไขและพัฒนาต่อไป จากการสัมภาษณ์พบว่า นโยบายของสถาบันการศึกษาระดับมัธยมศึกษาในการศึกษาเยาวชนกลุ่มเสี่ยงในโรงเรียน ได้วิเคราะห์เป็นประเด็นดังนี้

(ก) บทบาทของผู้บริหารต่อนโยบายการของสถาบันการศึกษา

กระบวนการศึกษาเยาวชนกลุ่มเสี่ยงในโรงเรียนเป็นการดำเนินงานในส่วนของปฏิบัติภาระหน้าที่ของบุคลากรในโรงเรียน จากการศึกษาวิจัยพบว่าผู้บริหารจะมีบทบาทสำคัญในการออกนโยบายให้บุคลากรได้ดำเนินการ อาทิเช่น การมอบหมายให้ครูที่ปรึกษาได้ดำเนินการศึกษานักเรียนในชั้นนั้น ๆ การเฝ้าระวังเยาวชนกลุ่มเสี่ยงของครูฝ่ายปกครองและกิจการนักเรียน การสรุปประเมินผลและการรายงานพฤติกรรมของนักเรียนที่ไม่สามารถแก้ไขปัญหาได้ เป็นต้น ประการสำคัญของผู้บริหารต่อบทบาทในการกำหนดนโยบายจะต้องดำเนินการตามระเบียบกฎเกณฑ์ที่มีมาตรฐานเดียวกัน จะทำให้บุคลากรในโรงเรียนได้ดำเนินการอย่างมีประสิทธิภาพ

(ข) บริบทของสถาบันการศึกษา (ขนาด และจำนวนบุคลากร)

^๕ จากการสัมภาษณ์ ครูผู้ดูแลงานกิจการนักเรียน โรงเรียนจักรคำคณาทร โรงเรียนอุโมงค์วิทยา และ โรงเรียนบ้านแป้นพิทยาคม มีความสอดคล้องกัน.

^๖ จากการสัมภาษณ์ นางสุนัญ อินดีแสน โรงเรียนจักรคำคณาทร.

กระบวนการศึกษาเยาวชนกลุ่มเสี่ยงในโรงเรียน จากการสัมภาษณ์พบว่า “บริบทของสถาบันการศึกษามีบทบาทสำคัญในการดำเนินงาน โรงเรียนมัธยมระดับจังหวัดถือได้ว่าเป็นโรงเรียนขนาดใหญ่ มีจำนวนนักเรียนมากกว่า ๓,๐๐๐ คน การที่จะดำเนินการของกระบวนการศึกษาเยาวชนจำเป็นต้องมีบุคลากรจำนวนมากในการศึกษา ปัญหาที่พบจากการสัมภาษณ์^{๑๒}พบว่าบุคลากรในการดำเนินงานด้านการศึกษาเยาวชนกลุ่มเสี่ยงไม่เพียงพอตามร้อยละของจำนวนครู ๑ ท่านต่อนักเรียนจำนวน ๒๕ คน นอกจากการปฏิบัติงานด้านการศึกษาเยาวชนแล้ว การพัฒนาเยาวชนกลุ่มเสี่ยงยังทำได้ยากเพราะจำนวนเยาวชนกลุ่มเสี่ยงได้ถูกแยกออกมาจากนักเรียนทั้งโรงเรียน จึงไม่สามารถจัดกิจกรรมหรือพัฒนาเยาวชนกลุ่มเสี่ยงได้เพียงลำพัง จะเป็นเรื่องละเอียดอ่อนต่อสภาพจิตใจของเยาวชนเอง

ขณะเดียวกันบริบทของสถาบันการศึกษาระดับมัธยมศึกษาจังหวัด ถึงแม้จะเป็นโรงเรียนขนาดใหญ่ แต่มีบุคลากรน้อย กระบวนการศึกษาเยาวชนกลุ่มเสี่ยงยังมีปัจจัยที่ทำให้เกิดประสิทธิภาพของการดำเนินงาน เนื่องจากโรงเรียนมัธยมระดับจังหวัดมีการคัดกรองจากพฤติกรรมมาส่วนหนึ่งก่อนประกาศเข้ารับการศึกษทำให้เยาวชนส่วนใหญ่มีพฤติกรรมตามที่สถาบันการศึกษาต้องการ แต่จำนวนนักเรียนก็เป็นปัจจัยสำคัญในการดำเนินการศึกษาที่ยาก เพราะเมื่อมีเยาวชนกลุ่มเสี่ยงเกิดขึ้นก็มีการขยายวงกว้างของเยาวชนกลุ่มเสี่ยงมากขึ้น เนื่องจากมีการเลียนแบบและชักชวนกันง่ายขึ้น^{๑๓}

(ก) โครงการระบบดูแล และช่วยเหลือนักเรียน

กระบวนการศึกษาเยาวชนกลุ่มเสี่ยงในโรงเรียน จากการสัมภาษณ์พบว่า “โรงเรียนมัธยมทุกแห่งได้ดำเนินการภายใต้โครงการระบบดูแลและช่วยเหลือนักเรียน เพราะระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน เป็นกระบวนการดำเนินการดูแลช่วยเหลือนักเรียนอย่างมีขั้นตอน พร้อมด้วยวิธีการและเครื่องมือการทำงานที่ชัดเจนโดยมีครูที่ปรึกษาเป็นบุคลากรหลักในการดำเนินการดังกล่าว และมีการประสานความร่วมมืออย่างใกล้ชิดกับครูที่เกี่ยวข้อง หรือบุคคลภายนอก รวมทั้งการสนับสนุนส่งเสริมจากโรงเรียน

การดูแลช่วยเหลือนักเรียน นั้นได้มีกรอบของการดำเนินงาน เช่น การส่งเสริม การป้องกัน และการแก้ปัญหา โดยมีวิธีการและเครื่องมือสำหรับครูที่ปรึกษาและบุคลากรที่เกี่ยวข้อง เป็นต้น เพื่อ

^{๑๑} จากการสัมภาษณ์ นายวันชัย ศรีบุญเพ็ง โรงเรียนจักรคำคณาทร.

^{๑๒} จากการสัมภาษณ์ ครูโรงเรียนจักรคำคณาทรและโรงเรียนสวนบุญญูปถัมภ์มีความสอดคล้องกัน.

^{๑๓} จากการสัมภาษณ์ งานกิจการนักเรียนโรงเรียนจักรคำคณาทร.

^{๑๔} ผลจากการสัมภาษณ์มีความสอดคล้องทุกโรงเรียนตัวอย่าง.

ใช้ในการดำเนินงานพัฒนานักเรียนให้มีคุณลักษณะที่พึงประสงค์และปลอดภัยจากสารเสพติด ซึ่งมีองค์ประกอบและขั้นตอนในการดำเนินงาน ดังนี้

- การรู้จักนักเรียนเป็นรายบุคคล
- การคัดกรองนักเรียน
- การส่งเสริมนักเรียน
- การป้องกันและแก้ไขปัญหา
- การส่งต่อ

แต่ละองค์ประกอบของระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนดังกล่าว มีความสำคัญ มีวิธีการ และเครื่องมือที่แตกต่างกันไป แต่มีความสัมพันธ์เกี่ยวเนื่องกันซึ่งเอื้อให้การดูแลช่วยเหลือนักเรียนของโรงเรียนเป็นระบบที่มีประสิทธิภาพ

การดำเนินการของกระบวนการศึกษาเยาวชนกลุ่มเสี่ยงภายใต้โครงการฯ นับว่าเป็นงานวิจัยของบุคลากรในโรงเรียน เพราะการดำเนินงานตามองค์ประกอบดังกล่าว ได้ศึกษาถึงสภาพปัญหา วิธีการ และแนวทางการแก้ปัญหา เช่น การศึกษาเยาวชนกลุ่มเสี่ยงผ่านขั้นการการรู้จักนักเรียนเป็นรายบุคคล ครูที่ปรึกษาจะต้องออกไปศึกษาสภาพแวดล้อมของครอบครัวนักเรียน จะต้องมีการประเมิน สะสม จะต้องสังเกต สัมภาษณ์ และสรุปประเมินผลเพื่อรายงานฝ่ายกิจการนักเรียน เป็นต้น โครงการระบบดูแลและช่วยเหลือนักเรียนจึงเป็นนโยบายหลักของสถาบันการศึกษาระดับมัธยมศึกษาที่มีประสิทธิภาพต่อการพัฒนาเยาวชน ^{๑๕}

๔.๑.๓ การดำเนินงานของกระบวนการศึกษาเยาวชนกลุ่มเสี่ยงในโรงเรียน

กระบวนการศึกษาเยาวชนในโรงเรียนนับว่าเป็นภารกิจหลักของสถาบันการศึกษาระดับมัธยมศึกษา ซึ่งแต่ละสถานศึกษาได้มีการดำเนินงานสอดคล้องและแตกต่างกัน เนื่องจากบริบทของสถานศึกษาและเยาวชนกลุ่มเสี่ยงในแต่ละด้าน การศึกษาวิจัยนี้ได้มุ่งศึกษาเยาวชนกลุ่มเสี่ยงเฉพาะด้านที่ขัดต่อหลักพุทธธรรมในเรื่องการไปยุ่งเกี่ยวกับยาเสพติด จากการสัมภาษณ์พบว่า การดำเนินงานของกระบวนการศึกษาเยาวชนกลุ่มเสี่ยงในโรงเรียน ได้วิเคราะห์เป็นประเด็นดังนี้

(ก) การควบคุมดูแลของการดำเนินงานภายใต้งานกิจการนักเรียน

การดำเนินการศึกษาเยาวชนกลุ่มเสี่ยงในโรงเรียน เป็นกระบวนการดำเนินงานที่ต้องใช้การประสานงานอย่างมีส่วนร่วมระหว่างบุคลากรในสถานศึกษา แต่กระบวนการศึกษานอกจากนโยบายของผู้บริหารสถานศึกษาแล้ว งานกิจการนักเรียนถือได้ว่าเป็นศูนย์กลางในการวางแผน

^{๑๕} จากการสัมภาษณ์ ครูโรงเรียนสวนบุญ ญูปถัมภ์ โรงเรียนอุโมงค์วิทกษาคม และโรงเรียนบ้านแป้นพิทยาคม.

งาน เก็บรวบรวมข้อมูล ที่ปรึกษาของบุคลากร และประเมินผล งานกิจการนักเรียนจึงมีบทบาทสำคัญในการบริหารจัดการกระบวนการศึกษาเยาวชนในโรงเรียน ^{๖๖}

นอกจากงานกิจการนักเรียนจะเป็นศูนย์กลางในการวางแผนในเรื่องศึกษาปัญหา แก้ไขและพัฒนา บุคลากรในสถานศึกษาสามารถเข้ามามีส่วนร่วมในการวางแผนต่าง ๆ อาทิเช่น การจัดโครงการ จัดกิจกรรม เป็นต้น นอกจากนี้บทบาทสำคัญของงานกิจการนักเรียนในกระบวนการศึกษา งานกิจการนักเรียนยังมีบทบาทสำคัญต่อสถาบันครอบครัว ในการศึกษา แก้ไขและพัฒนาเยาวชนที่เป็นบุตรหลานของครอบครัวนั้น ๆ เพราะภารกิจสำคัญ อาทิเช่น การที่ไม่สามารถแก้ไขปัญหาสาเหตุตักของนักเรียนคนไหนได้ ก็จะมีการชี้แจงและทำความเข้าใจต่อผู้ปกครอง ในการส่งต่อตัวเยาวชนเพื่อพัฒนาในองค์กรหรือหน่วยงานอื่น เป็นต้น ^{๖๗}

(ข) ภาระหน้าที่หลักของบุคลากรในโรงเรียน

การดำเนินงานของกระบวนการศึกษาเยาวชนกลุ่มเสี่ยงในโรงเรียน ได้ถูกแบ่งภาระหน้าที่ให้บุคลากรในโรงเรียน ซึ่งบุคลากรหรือครูจะได้รับผิดชอบนักเรียนในอัตรา ครู ๑ ท่านต่อนักเรียนจำนวน ๒๕ คน เพื่อศึกษานักเรียนตั้งแต่พฤติกรรม ครอบครัว สภาพแวดล้อมทั้งสังคมภายนอกและโรงเรียน เป็นต้น ^{๖๘} การดำเนินงานระหว่างครูกับนักเรียนจะมีความใกล้ชิดกัน ดังนั้นในการคัดกรองเยาวชนกลุ่มเสี่ยงจึงเป็นภาระหน้าที่ที่อยู่ภายใต้ภารกิจหลักของครู ครูจึงเป็นบุคลากรในโรงเรียนที่มีความเข้าใจต่อเยาวชนในโรงเรียนเป็นอย่างดี เพราะได้ดำเนินงานตามองค์ประกอบหรือขั้นตอน อาทิเช่น การคัดกรองนักเรียน ครูผู้รับผิดชอบนักเรียนจะมีความเข้าใจในตัวนักเรียนว่ามีเข้าข่ายกลุ่มเสี่ยงอะไรบ้าง เมื่อประเมินตัวนักเรียนแล้ว ก็จะมีการส่งรายงานต่องานกิจการนักเรียนพร้อมทั้งมีกระบวนการป้องกัน แก้ไขและพัฒนา ^{๖๙}

กระบวนการศึกษาเยาวชนกลุ่มเสี่ยงในโรงเรียนภายใต้การดำเนินงานของบุคลากรที่รับภาระหน้าที่ในการศึกษา งานกิจการนักเรียนจะมีความเข้าใจต่อผลรายงานของตัวนักเรียนมากที่สุด เพราะบุคลากรในโรงเรียนจะต้องรายงานการประเมินผลต่องานกิจการนักเรียน เพื่อเป็นข้อมูลในการศึกษาแนวทางในการป้องกัน แก้ไขและพัฒนาต่อไป

(ค) การศึกษาวิจัยในชั้นเรียนของบุคลากรในโรงเรียน

^{๖๖} จากการสัมภาษณ์ นายวันชัย ศรีบุญเพ็ง โรงเรียนจักรคำคณาทร และครูโรงเรียนอุโมงค์วิทยาคม.

^{๖๗} ผลจากการสัมภาษณ์สอดคล้องกันทุกโรงเรียนตัวอย่าง.

^{๖๘} จากการสัมภาษณ์ ครูโรงเรียนจักรคำคณาทร และโรงเรียนส่วนบุญโญปถัมภ์.

^{๖๙} ผลจากการสัมภาษณ์สอดคล้องกันทุกโรงเรียน.

นอกจากการดำเนินงานของกระบวนการศึกษาเยาวชนกลุ่มเสี่ยง จากการสัมภาษณ์พบว่า ^{๒๐} บุคลากรในโรงเรียนหรือครูนอกจากภาระหน้าที่ในการศึกษานักเรียนเป็นรายบุคคล ครูยังมีหน้าที่ในการจัดการเรียนการสอนในรายวิชาที่รับผิดชอบ สภาพแวดล้อมในการจัดการเรียนการสอนยังทำให้ครูได้ใช้เครื่องมือในการสังเกต สัมภาษณ์ตัวนักเรียน เพื่อเก็บข้อมูลและสังเคราะห์ข้อมูลจากการศึกษาเป็นรายบุคคลแล้ว นับว่าบุคลากรในโรงเรียนยังต้องมีกระบวนการในการวิจัยในชั้นเรียนเพื่อเชื่อมโยงข้อมูลที่ได้รับจากกระบวนการศึกษาเยาวชนกลุ่มเสี่ยงเป็นรายบุคคล

การศึกษาวิจัยในชั้นเรียนของบุคลากรในโรงเรียนยังเป็นวิธีการดำเนินงานที่ศึกษาและแก้ไข พัฒนา ไปด้วย ทำให้ตัวของบุคลากรในโรงเรียนใช้ความสามารถ เทคนิคต่าง ๆ ในการจัดการกระบวนการเรียนการสอนที่มีแนวทางในการพัฒนาเยาวชนกลุ่มเสี่ยงให้เปลี่ยนพฤติกรรมได้ในระดับหนึ่ง ^{๒๑}

(ง) การจัดกิจกรรมเพื่อศึกษาและพัฒนาเยาวชน

กระบวนการศึกษาและพัฒนาเยาวชนกลุ่มเสี่ยงในโรงเรียน เครื่องมือที่สำคัญและใช้บ่อยมากที่สุดคือกิจกรรม การจัดกิจกรรมในโรงเรียนจะเป็นตัวชี้วัดและบ่งบอกถึงการศึกษาและพัฒนาได้เป็นอย่างดี บุคลากรในโรงเรียนจึงต้องอาศัยองค์ความรู้และเทคนิควิธีการต่าง ๆ ในการจัดกิจกรรมที่สร้างเสริมการศึกษาและพัฒนาเยาวชนกลุ่มเสี่ยงในโรงเรียน จากการสัมภาษณ์พบว่า ^{๒๒}การจัดกิจกรรมเพื่อศึกษาและพัฒนาเยาวชนในโรงเรียนนั้น มีประสิทธิภาพต่อการเชื่อมโยงข้อมูลจากการศึกษาเยาวชนรายบุคคล แต่การจัดกิจกรรมต้องอาศัยเทคนิคการสังเกตของบุคลากร เช่น กิจกรรมการอบรมคุณธรรมทุกวันศุกร์ หรือกิจกรรมละลายพฤติกรรมของวิทยากรอื่นในโรงเรียน ครูจำเป็นต้องศึกษาและสังเกตเยาวชนที่เข้าข่ายกลุ่มเสี่ยงจากข้อมูลที่ได้ทำการศึกษาเพื่อประเมินพฤติกรรมที่มีผลต่อการป้องกัน แก้ไขและพัฒนาเยาวชน

จากการจัดกิจกรรมต่าง ๆ จากการสัมภาษณ์พบว่า ^{๒๓}การจัดกิจกรรมแต่ละครั้งไม่สามารถจัดกิจกรรมเฉพาะตัวนักเรียนที่เข้าข่ายกลุ่มเสี่ยงเพราะจะทำให้ส่งผลกระทบต่อจิตใจนักเรียนกลุ่มนี้ จำเป็นต้องจัดกิจกรรมรวมกัน ดังนั้นการประเมินหรือการสังเกตของครูจะยากต่อการศึกษาและพัฒนา อีกประการสำคัญการจัดกิจกรรมที่มีประสิทธิภาพและสามารถปรับเปลี่ยน

^{๒๐} จากการสัมภาษณ์ นางสุนัญช อินตะเสน โรงเรียนจักรคำคณาทรและครูโรงเรียนบ้านแป้นพิทยาคม.

^{๒๑} จากการสัมภาษณ์ ครูโรงเรียนอุโมงค์พิทยาคม และโรงเรียนสวนบุญโญปถัมภ์.

^{๒๒} จากการสัมภาษณ์ งานกิจการนักเรียนโรงเรียนจักรคำคณาทร โรงเรียนอุโมงค์พิทยาคม โรงเรียนเมธีวุฒิกุลและโรงเรียนสวนบุญโญปถัมภ์.

^{๒๓} จากการสัมภาษณ์ นายวันชัย ศรีบุญเพ็ง โรงเรียนจักรคำคณาทร.

พฤติกรรมเยาวชนได้ จำเป็นต้องจัดกิจกรรมที่มีความถี่หรือจัดกิจกรรมบ่อย ๆ เพื่อปลูกฝังและ
 กลุ่มเกลาให้เยาวชนให้ดำเนินวิถีชีวิตอย่างมีคุณธรรมได้

๔.๑.๔ การวิเคราะห์และการประเมินผลจากกระบวนการศึกษาเยาวชนกลุ่มเสี่ยงใน โรงเรียน

กระบวนการศึกษาเยาวชนกลุ่มเสี่ยงใน โรงเรียนสู่การดำเนินงานในแต่ละโรงเรียนเพื่อ
 ศึกษาและพัฒนาเยาวชนให้เป็นคนดีมีศีลธรรม จริยธรรม และคุณธรรม แต่การดำเนินงานที่มี
 ประสิทธิภาพนั้นจำเป็นต้องมีกระบวนการวิเคราะห์และประเมินผลอย่างมีประสิทธิภาพ เพื่อข้อมูล
 ในการป้องกัน แก้ไข และพัฒนา จากการสัมภาษณ์พบว่า การวิเคราะห์และการประเมินผลจาก
 การบวนการศึกษาเยาวชนกลุ่มเสี่ยงใน โรงเรียน ได้วิเคราะห์เป็นประเด็นดังนี้

(ก) การเก็บรวบรวมข้อมูลจากกระบวนการศึกษาเยาวชนในโรงเรียน

การดำเนินงานของกระบวนการศึกษาเยาวชนกลุ่มเสี่ยงใน โรงเรียน ซึ่งการเก็บรวบรวม
 ข้อมูลเบื้องต้นครูผู้รับผิดชอบตัวนักเรียนจะเป็นผู้รวบรวมข้อมูล การเก็บรวบรวมข้อมูลจากครูจะมี
 การเก็บรวบรวมข้อมูลมาโดยตลอด เพราะต้องอาศัยกิจกรรมการเรียนการสอน พฤติกรรมต่างๆที่
 เกิดจากการสังเกตของครูผู้รับผิดชอบ จากนั้นจะมีการรายงานผลการดำเนินงานต่องานกิจการ
 นักเรียนเพื่อเก็บรวบรวมข้อมูลจากการศึกษาเยาวชนกลุ่มเสี่ยง งานกิจกรรมนักเรียนจึงเป็น
 ศูนย์กลางในการเก็บรวบรวมข้อมูลต่างเพื่อวิเคราะห์ สังเคราะห์ในการบูรณาการต่อการแก้ไขและ
 พัฒนาต่อไป ^{๒๔}

(ข) การวิเคราะห์ข้อมูลของเยาวชนที่มีแนวโน้มเป็นกลุ่มเสี่ยงจัดต่อหลักพุทธธรรมด้าน ยาเสพติด

ข้อมูลจากการดำเนินการของกระบวนการศึกษาเยาวชน ได้ถูกรวบรวมข้อมูลไว้กับครู
 และงานกิจการนักเรียน การสัมภาษณ์พบว่า ^{๒๕} การวิเคราะห์ข้อมูลของเยาวชนที่มีแนวโน้มเป็น
 กลุ่มเสี่ยงนั้นเกิดจากดุลพินิจของครูที่ปรึกษาส่วนหนึ่งในการวิเคราะห์ข้อมูลจากการศึกษาเยาวชน
 เพราะมีเครื่องมือและการมีส่วนร่วมระหว่างนักเรียน ในส่วนของกิจการนักเรียนจะเป็นส่วนหนึ่ง
 ในการวิเคราะห์ข้อมูลรองจากครูผู้รับผิดชอบในดูแลและช่วยเหลือนักเรียน

การวิเคราะห์ข้อมูลของเยาวชนที่มีแนวโน้มเป็นกลุ่มเสี่ยงนั้นเป็นเรื่องละเอียดอ่อน
 ต้องอาศัยข้อมูลอย่างละเอียด เพราะบางทีจากการศึกษาเยี่ยมชมครอบครัวพบว่าสภาพแวดล้อมใน

^{๒๔} ผลจากการสัมภาษณ์มีความสอดคล้องกันทุกโรงเรียนตัวอย่าง.

^{๒๕} จากการสัมภาษณ์ ครู โรงเรียนอุโมงค์วิทยาคม และ โรงเรียนบ้านแป้นพิทยาคม.

ครอบครัวได้รับการเอาใจใส่ดูแลเป็นอย่างดี^{๒๖} แต่พฤติกรรมในห้องเรียนมักจะมีพฤติกรรมหนีเรียนและมั่วสุมตามห้องน้ำ ข้อมูลเหล่านี้ต้องอาศัยตัวบุคลากรหรือคุณครูในการวิเคราะห์ข้อมูลอย่างละเอียด และอีกประการสำคัญในการวิเคราะห์กลุ่มเสี่ยงของเยาวชน หากวิเคราะห์ข้อมูลที่ไม่เป็นความจริงจะทำให้การดำเนินงานในขั้นต่อไปไม่มีประสิทธิภาพ และทำให้ตัวของนักเรียนกลุ่มนั้นมีพฤติกรรมที่รุนแรงขึ้น จากการสัมภาษณ์ยังพบว่า^{๒๗} การศึกษาวิเคราะห์ข้อมูลที่มีประสิทธิภาพจะต้องมีการสัมมนากลุ่มย่อยของบุคลากรในโรงเรียน เพื่อนำข้อมูลต่าง ๆ มาวิเคราะห์และเชื่อมโยงร่วมกัน เพื่อให้ข้อมูลเหล่านั้นมีประสิทธิภาพต่อการป้องกัน แก้ไข และพัฒนาเยาวชนต่อไป^{๒๘}

(ค) การป้องกันและพัฒนาผ่านกิจกรรมของโรงเรียน

การป้องกันและพัฒนาเยาวชนกลุ่มเสี่ยงเป็นภารกิจหลักที่จำเป็นต้องทำอยู่แล้ว แต่จากการสัมภาษณ์พบว่า^{๒๙} กิจกรรมของโรงเรียนที่จัดขึ้นจะเป็นกิจกรรมที่มีนักเรียนทั้งหมดเข้าร่วม ไม่มีการแบ่งแยกนักเรียนกลุ่มเสี่ยง เพื่อป้องกันผลกระทบต่อจิตใจของนักเรียน

การป้องกันและพัฒนาเยาวชนผ่านกิจกรรมของโรงเรียน ทางบุคลากรในโรงเรียนจะมีแผนงานในการจัดกิจกรรมเพื่อวัตถุประสงค์ต่าง ๆ โดยเฉพาะหากมีการวิเคราะห์ข้อมูลหรือพบปัญหารุนแรง อาทิเช่น มีนักเรียนเสพยาเสพติดในโรงเรียนจำนวนหนึ่งซึ่งขาดการแก้ไข จะมีการติดต่อประสานงานทางหน่วยงานที่เกี่ยวข้องต่อการป้องกันและแก้ไข ให้เข้ามามีส่วนร่วมกับโรงเรียนในการให้ความรู้และการห้ามปรามต่อนักเรียน เป็นต้น จากการสัมภาษณ์ยังพบว่า^{๓๐} การป้องกันและพัฒนาที่มีประสิทธิภาพที่สุดจำเป็นต้องมีหน่วยงานองค์กรต่าง ๆ ที่มีความเชี่ยวชาญได้ดำเนินเข้ามามีส่วนร่วมในการจัดกิจกรรม จะทำให้มีประสิทธิภาพมากขึ้น

๔.๑.๕ ประโยชน์จากการดำเนินการศึกษาเยาวชนกลุ่มเสี่ยงในโรงเรียน

กระบวนการศึกษาเยาวชนกลุ่มเสี่ยงในโรงเรียน นอกจากจะเป็นการศึกษาเพื่อความเข้าใจแล้ว ยังเป็นการหาแนวทางในการป้องกัน แก้ไขและพัฒนา การดำเนินงานในด้านการศึกษาเยาวชนเป็นกระบวนการทำงานที่มีส่วนร่วมของบุคลากรในสถานศึกษา เพื่อประโยชน์จากการ

^{๒๖} จากการสัมภาษณ์ครู โรงเรียนจักรคำคณาทร.

^{๒๗} จากการสัมภาษณ์ครูแต่ละ โรงเรียนตัวอย่างต่างสอดคล้องกัน.

^{๒๘} นายปัญญา ชูเกียรติศิริ โรงเรียนอุโมงค์วิทยาคม.

^{๒๙} จากการสัมภาษณ์งานกิจการนักเรียน โรงเรียนจักรคำคณาทร โรงเรียนอุโมงค์วิทยาคม และโรงเรียนเมธีวุฒิกร.

^{๓๐} นายปัญญา ชูเกียรติศิริ โรงเรียนอุโมงค์วิทยาคม และครูโรงเรียนจักรคำคณาทร.

ดำเนินงานในการพัฒนาเยาวชน จากการสัมภาษณ์พบว่า ประโยชน์จากการดำเนินการศึกษาเยาวชนกลุ่มเสี่ยงในโรงเรียน ได้วิเคราะห์เป็นประเด็นดังนี้

(ก) บทบาทของบุคลากรของโรงเรียนกับนักเรียน

การศึกษาเยาวชนเป็นกระบวนการแสวงหาข้อมูลเพื่อความเข้าใจต่อนักเรียนให้มากที่สุด กระบวนการศึกษาเยาวชนจึงทำให้ครูกับนักเรียนมีความใกล้ชิดกัน จากองค์ประกอบหรือขั้นตอนการดำเนินงาน การดำเนินงานในลักษณะนี้ทำให้บุคลากรของโรงเรียนหรือครูสามารถใช้เทคนิคและความสามารถของตนเองในการวิเคราะห์และประเมินผลขณะการศึกษา แก้ไขและพัฒนา ได้ด้วยตนเอง ทั้งยังสามารถนำมาบูรณาการในการจัดการเรียนการสอนได้ จากการสัมภาษณ์ยังพบว่า ^{๓๑}ตัวของนักเรียนจากความใกล้ชิดและร่วมกิจกรรมต่าง ๆ ทำให้บทบาทของครูเปรียบเสมือนผู้ปกครองของนักเรียนในการให้คำปรึกษาและหาแนวทางแก้ปัญหา กระบวนการศึกษาเยาวชนกลุ่มเสี่ยงในโรงเรียนจึงมีบทบาททั้งครูและนักเรียนในการพัฒนาต่อไป

(ข) การดำเนินงานเป็นระบบกระบวนการที่มีประสิทธิภาพต่อการแก้ไขและพัฒนา

กระบวนการศึกษาเยาวชนกลุ่มเสี่ยง จากการสัมภาษณ์พบว่า ^{๓๒}ปัจจัยสำคัญที่ทำให้การดำเนินงานเกิดประโยชน์สูงสุดคือระบบกระบวนการที่มีประสิทธิภาพ การบริหารจัดการของบุคลากรผู้เกี่ยวข้องในโรงเรียนต่อการเก็บรวบรวมข้อมูล วิเคราะห์ ประเมินผล และหาแนวทางแก้ไขพัฒนาอย่างเป็นระบบ จะทำให้ความมีประสิทธิภาพต่อการดำเนินงาน จากการสัมภาษณ์พบว่า ^{๓๓}การดำเนินงานที่เป็นระบบกระบวนการในโรงเรียนปัจจัยสำคัญคือการวางแผนงานของผู้บริหาร ที่จะมีการบริหารจัดการหรือมีนโยบายอย่างไรให้กระบวนการดำเนินงานมีระบบมีขั้นตอน เมื่อมีระบบกระบวนการในการดำเนินงาน จะทำให้การแก้ไขและพัฒนาที่มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น

(ค) การกำหนดนโยบายและกิจกรรมต่างๆในโรงเรียน

กระบวนการศึกษาเยาวชนกลุ่มเสี่ยงในโรงเรียน จากการสัมภาษณ์พบว่า ^{๓๔}การดำเนินงานดังกล่าวยังเป็นตัวชี้วัดในการกำหนดนโยบายและกิจกรรมต่างๆในโรงเรียนที่สอดคล้องกับประเด็นปัญหา สามารถสะท้อนปัญหาจากข้อมูลการศึกษาเยาวชนเพื่อเป็นแนวทางในการ

^{๓๑} จากการสัมภาษณ์ นางสุนัญชัช อินตะเสน โรงเรียนจักรคำคณาทร และ นายปัญญา ชูเกียรติศิริ โรงเรียนอุโมงค์วิทยาคม.

^{๓๒} จากการสัมภาษณ์ ครูโรงเรียนจักรคำคณาทร ครูโรงเรียนสวนบุญโญปถัมภ์ และครูโรงเรียนเมธีวุฒิกร.

^{๓๓} จากการสัมภาษณ์ นายวันชัย ศรีบุญเพ็ง โรงเรียนจักรคำคณาทร.

^{๓๔} นายปัญญา ชูเกียรติศิริ โรงเรียนอุโมงค์วิทยาคม.

พัฒนาให้มีประสิทธิภาพ การกำหนดนโยบายและกิจกรรมต่าง ๆ ใน โรงเรียน จึงมีประโยชน์ต่อการบริหารจัดการในโรงเรียนอย่างยิ่ง

๔.๑.๖ ปัญหาการดำเนินการการศึกษาเยาวชนกลุ่มเสี่ยงในโรงเรียน

กระบวนการศึกษาเยาวชนกลุ่มเสี่ยงใน โรงเรียนภายใต้โครงการหรือกิจกรรมต่าง ๆ ของสถานศึกษา นับว่าเป็นกระบวนการที่ประโยชน์และมีบทบาทสำคัญในการพัฒนาเยาวชนให้ เป็นคนมีศีลธรรมที่ดำเนินชีวิตตามหลักพุทธธรรม กระบวนการศึกษาที่มีประสิทธิภาพมากขึ้น คือ กระบวนการศึกษาที่มีการวิเคราะห์ถึงสภาพปัญหาในการดำเนินงานเพื่อนำมาเป็นแนวทางในการ ปรับปรุงแก้ไขกระบวนการดำเนินงานให้มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น จากการสัมภาษณ์พบว่า ปัญหาการ ดำเนินการการศึกษาเยาวชนกลุ่มเสี่ยงในโรงเรียน ได้วิเคราะห์เป็นประเด็นดังนี้

(ก) บริบทของสถานศึกษา

ปัญหาการดำเนินงานของกระบวนการศึกษาเยาวชนกลุ่มเสี่ยงในโรงเรียน จากการ สัมภาษณ์พบว่า ^{๓๕} บริบทของโรงเรียนเป็นปัจจัยสำคัญของปัญหาการดำเนินงาน ซึ่งบริบทของ โรงเรียน อาทิเช่น จำนวนนักเรียน สภาพแวดล้อมของโรงเรียน การบริหารจัดการ และบุคลากร ของโรงเรียน เป็นต้น ปัจจัยในด้านจำนวนนักเรียน พบว่าโรงเรียนที่จำนวนนักเรียนมากกว่า ๒,๐๐๐ คน จะส่งผลในการดำเนินงานของกระบวนการศึกษาเยาวชนอย่างไม่ทั่วถึง ปัจจัยในเรื่อง การบริหารจัดการของผู้บริหารที่ไม่มีนโยบายหรือแผนงานที่ชัดเจนจะทำให้การดำเนินงานไม่มี ประสิทธิภาพ ปัจจัยด้านบุคลากรของโรงเรียนพบว่าหากบุคลากรมีจำนวนไม่พอต่ออัตราในการ ดำเนินงานจะทำให้ไม่สามารถเก็บข้อมูลได้อย่างทั่วถึง และจากการสัมภาษณ์ยังพบว่า ^{๓๖} บริบท ของโรงเรียนในด้าน โรงเรียนระดับตำบลกับระดับจังหวัดจะมีบริบทต่างกันในการคัดกรอง นักเรียน ทำให้โรงเรียนขนาดเล็กหรือระดับตำบลจะต้องมีกระบวนการศึกษาเยาวชนที่ค่อนข้างจะ ครอบคลุมและละเอียดมากที่สุด

(ข) บุคลากรของสถานศึกษา

การดำเนินงานของกระบวนการศึกษาเยาวชนกลุ่มเสี่ยงจะมีประสิทธิภาพได้ ต้องขึ้นอยู่กับ ปัจจัยในด้านบุคลากร ทีมงานจึงเป็นปัจจัยสำคัญในการประสานความร่วมมือในการศึกษา และ สถานศึกษาจะมีกรอบหรือขอบเขตภาระหน้าที่ของบุคลากร จากการสัมภาษณ์พบว่า ^{๓๗} บุคลากร จำนวนหนึ่งให้ความสนใจและมุ่งมั่นในการศึกษาเฉพาะขอบเขตหรือภาระหน้าที่ของตนเอง ไม่ได้

^{๓๕} จากการสัมภาษณ์ครู โรงเรียนจักรคำคณาทร.

^{๓๖} จากการสัมภาษณ์ครู โรงเรียนอุโมงค์วิทยาคม และโรงเรียนบ้านแป้นพิทยาคม.

^{๓๗} จากการสัมภาษณ์ ขอสงวนชื่อผู้สัมภาษณ์.

ดำเนินงานอย่างมีประสิทธิภาพ ซึ่งทำให้ข้อมูลบางอย่างในการวิเคราะห์และประเมินผลเป็นไปอย่างไม่มีประสิทธิภาพ ปัญหาในด้านบุคลากรของสถานศึกษาจึงเป็นประเด็นสำคัญในกระบวนการศึกษาเยาวชนกลุ่มเสี่ยงในโรงเรียน

(ข) ครอบครัวยังขาดการยอมรับต่อพฤติกรรมของเยาวชน

การดำเนินงานของกระบวนการศึกษาเยาวชนกลุ่มเสี่ยงในโรงเรียนจำเป็นต้องประสานความร่วมมือระหว่างครอบครัวและโรงเรียน กระบวนการศึกษาของโรงเรียนได้ศึกษาและเก็บข้อมูลตามองค์ประกอบและขั้นตอน สามารถนำมาวิเคราะห์และแยกแยะกลุ่มของนักเรียนที่มีแนวโน้มเข้าข่ายของของกลุ่มเสี่ยง จากการสัมภาษณ์พบว่า^{๓๘} ปัญหาในการดำเนินงาน ป้องกันแก้ไขและพัฒนา ปัจจัยหนึ่งคือครอบครัวของนักเรียนกับการยอมรับต่อพฤติกรรมบุตรหลานของตนเอง ทำให้เกิดข้อขัดแย้งหรือการเจรจาตกลงระหว่างผู้ปกครองและโรงเรียน ส่งผลกระทบต่อบุคลากรในโรงเรียนในการดำเนินงานในด้านการพัฒนาเยาวชนอย่างมาก

(ค) เครื่องมือและวิธีการของกระบวนการศึกษา

เครื่องมือและวิธีการของกระบวนการศึกษาเป็นแบบแผนของกระบวนการศึกษาเยาวชนกลุ่มเสี่ยงในโรงเรียน จากการสัมภาษณ์พบว่า^{๓๙} การสร้างเครื่องมือและมีรูปแบบของวิธีการในการศึกษาที่เป็นมาตรฐานและมีประสิทธิภาพจะทำให้การดำเนินงานประสบความสำเร็จ อาทิ เช่น แบบสัมภาษณ์ แบบสังเกต แบบทะเบียนสะสม และแบบประเมินพฤติกรรม เป็นต้น ปัญหาที่ส่งผลต่อการดำเนินงานคือ การไม่มีเครื่องมือและรูปแบบของวิธีการศึกษาเลย จึงทำให้บุคลากรในสถานศึกษาส่วนหนึ่งไม่สามารถดำเนินงานอย่างมีประสิทธิภาพได้

๔.๒ แนวทางการพัฒนาเยาวชนกลุ่มเสี่ยงในโรงเรียนให้ดำเนินชีวิตอย่างเหมาะสมตามหลักพุทธธรรม

๔.๒.๑ การศึกษาและการทำความเข้าใจสภาพปัญหาและเยาวชนกลุ่มเสี่ยง

แนวทางการพัฒนาเยาวชนกลุ่มเสี่ยงในโรงเรียนให้ดำเนินชีวิตอย่างเหมาะสมตามหลักพุทธธรรมหรือการดำเนินงานแก้ไขปัญหายาเสพติดโดยเฉพาะเยาวชนกลุ่มเสี่ยง จะไม่สามารถบรรลุผลสัมฤทธิ์ได้ หากกระทำโดยไร้เป้าหมาย ไร้หลักในการดำเนินการ หรือดำเนินการโดยขาดความเข้าใจในสภาพปัญหา ความต้องการ ลักษณะของเยาวชน ตลอดจนบริบทในพื้นที่

^{๓๘} จากการสัมภาษณ์ ขอสงวนชื่อผู้สัมภาษณ์.

^{๓๙} จากการสัมภาษณ์ ครูโรงเรียนจักรคำคณาทร โรงเรียนส่วนบุญโญปถัมภ์ และโรงเรียนเมธีวุฒิกร.

ดังนั้นลำดับแรกในการดำเนินงานพัฒนาเยาวชนกลุ่มเสี่ยงจึงจำเป็นต้องเข้าใจสภาพปัญหาและลักษณะ/ธรรมชาติของเยาวชนเสียก่อน เพื่อให้สามารถดำเนินงานที่ส่งผลกระทบต่อเป้าหมายได้อย่างแท้จริง จากการสัมภาษณ์พบว่าการศึกษาและการทำความเข้าใจสภาพปัญหาและเยาวชนกลุ่มเสี่ยงได้วิเคราะห์ตามประเด็นดังนี้

(ก) กระบวนการศึกษาวัฒนธรรมย่อยของเยาวชนกลุ่มเสี่ยง

แนวทางการพัฒนาเยาวชนกลุ่มเสี่ยงในด้านกระบวนการศึกษาวัฒนธรรมย่อยของเยาวชนกลุ่มเสี่ยง จากการสัมภาษณ์พบว่า “กระบวนการศึกษาวัฒนธรรมย่อยเป็นแนวทางการพัฒนา เพื่อสร้างความเข้าใจในธรรมชาติและลักษณะของเยาวชนกลุ่มเสี่ยงในแง่มุมต่าง ๆ อย่างลุ่มลึกและรอบด้าน เนื่องจากพฤติกรรมเบี่ยงเบนในการเข้าไปยุ่งเกี่ยวกับยาเสพติดในเยาวชนมีลักษณะซับซ้อน บุคลากรในสถานศึกษาหรือผู้ที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาจำเป็นต้องศึกษาวัฒนธรรมย่อยของเยาวชนกลุ่มเสี่ยงใน โรงเรียนแต่ละกลุ่มและวัฒนธรรมนอกสถานศึกษาในแต่ละพื้นที่ เพื่อให้เข้าใจกลุ่มเป้าหมายในการดำเนินงานอย่างแท้จริง โดยเฉพาะกลุ่มวัฒนธรรมในสถานศึกษา ยังมีลักษณะที่แตกต่างกันมาก ภายใต้บทบาทของเพื่อนที่รับวัฒนธรรมจากสังคมนอกสถานศึกษาเข้ามา ดังนั้นแนวทางในการศึกษาเพื่อพัฒนาเยาวชนกลุ่มเสี่ยงควรเป็นวิธีการที่ละเอียด สามารถเข้าถึงข้อมูลและตัวตนของเยาวชนได้อย่างลึกซึ้ง โดยสามารถประยุกต์กระบวนการวิจัยเพื่อศึกษาวัฒนธรรมกลุ่มย่อยของเยาวชนอย่างแท้จริง

(ข) การสำรวจข้อมูลเยาวชนกลุ่มเสี่ยงจากกระบวนการศึกษาเยาวชนกลุ่มเสี่ยง

แนวทางการพัฒนาเยาวชนกลุ่มเสี่ยงในด้านการสำรวจข้อมูลเยาวชนกลุ่มเสี่ยงจากกระบวนการศึกษาเยาวชนกลุ่มเสี่ยง จากการสัมภาษณ์พบว่า “กระบวนการศึกษาที่โรงเรียนได้ดำเนินการภายใต้โครงการระบบดูแลและช่วยเหลือนักเรียนสามารถนำมาประยุกต์เป็นแนวทางในการพัฒนาเยาวชนกลุ่มเสี่ยงได้ในระดับหนึ่ง แต่กระบวนการศึกษาที่จะมีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้นจำเป็นต้องมีข้อมูลอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้อง ซึ่งเป็นการสำรวจข้อมูลเพื่อให้เข้าใจสภาพปัญหาที่เกิดขึ้นในเชิงปริมาณ โดยจะทำให้ทราบถึงลักษณะและขนาดของปัญหาสำหรับนำไปวางแผน กำหนดเป้าหมายในการปฏิบัติการ และใช้สำหรับติดตามประเมินผลการดำเนินงานตามข้อมูลต่าง ๆ ที่ควรสำรวจ

เมื่อมีการสำรวจข้อมูลเยาวชนกลุ่มเสี่ยงจำเป็นต้องมีการวิเคราะห์ข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่างของเยาวชนกลุ่มเสี่ยงในโรงเรียน ซึ่งจะช่วยให้ค้นพบคำตอบหรือเกิดความรู้ที่จำเป็น

^{๕๐} จากการสัมภาษณ์ นายปัญญา ชูเกียรติศิริ โรงเรียนอุโมงค์วิทยาคม และครู โรงเรียนจักรคำคณาทร.

^{๕๑} จากการสัมภาษณ์ นายวันชัย ศรีบุญเพ็ง โรงเรียนจักรคำคณาทร.

สำหรับนำไปประยุกต์ใช้สำหรับการดำเนินงานต่อไป การสำรวจข้อมูลและการวิเคราะห์ข้อมูลเยาวชนกลุ่มเสี่ยงนั้น บุคลากรในสถานศึกษาจำเป็นต้องมีผู้เชี่ยวชาญเฉพาะด้านมาให้ความรู้เพื่อที่จะสามารถวิเคราะห์และหาแนวทางในการพัฒนาเยาวชนกลุ่มเสี่ยงได้^{๔๒}

(ค) การสร้างความเข้าใจต่อบุคลากรของโรงเรียนในการศึกษาและพัฒนาเยาวชนกลุ่มเสี่ยง แนวทางการพัฒนาเยาวชนกลุ่มเสี่ยงในด้านการสร้างความเข้าใจต่อบุคลากรของโรงเรียนในการศึกษาและพัฒนาเยาวชนกลุ่มเสี่ยง จากการสัมภาษณ์พบว่า “๓” การจะพัฒนาเยาวชนกลุ่มเสี่ยงให้ดำเนินชีวิตตามหลักพุทธธรรมได้นั้น จะต้องมีการบูรณาการหรือวิธีการสำคัญในการสร้างความเข้าใจต่อบุคลากรของโรงเรียน เพื่อเป็นแรงจูงใจและความมุ่งมั่นในการศึกษาและพัฒนาเยาวชนกลุ่มเสี่ยง จากการสัมภาษณ์พบว่า “๔” การสร้างความเข้าใจต่อบุคลากรปัจจัยแรกนั้นผู้บริหารหรือผู้ที่เกี่ยวข้องจำเป็นต้องมีนโยบายหรือแผนงานในการประสานความร่วมมือในสถานศึกษา ปัจจัยประการรองลงมาคือการแบ่งภาระหน้าที่และขอบข่ายการดำเนินงานที่ชัดเจนเป็นมาตรฐานจะทำให้การดำเนินงานมีประสิทธิภาพ

นอกจากประเด็นการสร้างความเข้าใจในส่วนของการบริหารจัดการในสถานศึกษา จากการสัมภาษณ์พบว่า “๕” การสร้างองค์ความรู้จากผู้เชี่ยวชาญของหน่วยงานต่าง ๆ อาทิเช่น การอบรมแนวทางการพัฒนาเยาวชนกลุ่มเสี่ยงยาเสพติดจากหน่วยงานป้องกันยาเสพติดระดับจังหวัด เป็นต้น เพื่อพัฒนาองค์ความรู้และแนวทางการศึกษาและพัฒนาของบุคลากรในสถานศึกษาให้เชี่ยวชาญยิ่งขึ้น

๔.๒.๒ กระบวนการดำเนินงานเพื่อแก้ไขปัญหาและพัฒนาเยาวชนกลุ่มเสี่ยง

การพัฒนาเยาวชนกลุ่มเสี่ยงใน โรงเรียนให้ดำเนินชีวิตอย่างเหมาะสมตามหลักพุทธธรรม จำเป็นต้องมีกระบวนการดำเนินงานที่ครอบคลุมการดำเนินงานต่าง ๆ เพื่อสามารถหาแนวทางในการแก้ไขปัญหาและพัฒนาเยาวชน จากการสัมภาษณ์พบว่า กระบวนการดำเนินงานเพื่อแก้ไขปัญหาและพัฒนาเยาวชนกลุ่มเสี่ยง ได้วิเคราะห์ตามประเด็นดังนี้

(ก) มิติเยาวชน

^{๔๒} จากการสัมภาษณ์ที่มีความสอดคล้อง ครู โรงเรียนอุโมงค์วิทยาคมและโรงเรียนบ้านแป้นพิทยาคม.

^{๔๓} จากการสัมภาษณ์ นางสุณิษา อินตะเสน โรงเรียนจักรคำคณาทร.

^{๔๔} ผลจากการสัมภาษณ์มีความสอดคล้องกันทุกโรงเรียนตัวอย่าง.

^{๔๕} จากการสัมภาษณ์ นายปัญญา ชูเกียรติศิริ โรงเรียนอุโมงค์วิทยาคม.

กระบวนการดำเนินงานเพื่อแก้ไขปัญหาและพัฒนาเยาวชนกลุ่มเสี่ยง จากการสัมภาษณ์พบว่า “^{๖๖}แนวทางประการแรกต้องเริ่มพัฒนาในมิติเยาวชน โดยการแทรกแซงพฤติกรรมเสี่ยงกับตัวเยาวชนโดยตรง เพื่อให้เยาวชนกลุ่มเสี่ยงเกิดภูมิคุ้มกันและทักษะชีวิตในการป้องกันยาเสพติด รวมถึงมีทัศนคติค่านิยมและพฤติกรรมที่ห่างจากพฤติกรรมเสี่ยงหรือพฤติกรรมเบี่ยงเบนต่าง ๆ โดยวิธีการดำเนินงานสามารถทำได้หลากหลายวิธี เช่น ค่ายปรับเปลี่ยนพฤติกรรม ค่ายพัฒนาคุณธรรม จริยธรรม การสอดแทรกการปรับเปลี่ยนพฤติกรรมผ่านกิจกรรมบำเพ็ญประโยชน์ ช่วยเหลือสังคมและกิจกรรมการแสดงออกตามความสนใจของเยาวชนในทางที่สร้างสรรค์ การเป็นที่ฟัง/ที่ปรึกษา/ที่ปรึกษา เพื่อช่วยเหลือให้คำปรึกษา/คำแนะนำต่าง ๆ การพัฒนาวิถีคิดและการส่งเสริมอาชีพ เป็นต้น โดยวิธีการเหล่านี้สามารถปรับเปลี่ยนและเลือกใช้ได้ตามสภาพปัญหา ศักยภาพการดำเนินงานและบริบทในพื้นที่ อย่างไรก็ตาม วิธีการ/กิจกรรมต่าง ๆ เพื่อแทรกแซงและปรับเปลี่ยนพฤติกรรมเยาวชน

จากการสัมภาษณ์พบว่า “^{๖๗}แนวทางการลดและควบคุมพื้นที่เสี่ยงโดยการจัดระเบียบสังคมแบบบูรณาการของ สอ.ปส. ยังสามารถนำมาประยุกต์ในการพัฒนาเยาวชนกลุ่มเสี่ยงในโรงเรียนได้ ในมิติเยาวชนได้ อาทิเช่น การประทับประคอง/เฝ้าระวัง เพื่อให้เยาวชนกลุ่มเสี่ยงสามารถผ่านพ้นช่วงวัยไปได้ เนื่องจากตามธรรมชาติของวัยรุ่น ประเด็นการสร้างคุณค่าในตนเองที่เยาวชนตามธรรมชาติโดยทั่วไปต้องการมีศักดิ์ศรี ได้รับการยกย่องนับถือทั้งจากตนเองและผู้อื่น ฉะนั้นการช่วยแสวงหาคูณค่าหรือแสวงหาตัวตนให้กับเยาวชนกลุ่มเสี่ยง เพื่อให้เยาวชนเหล่านั้นได้มองเห็นตัวตนและมองเห็นคุณค่าของตนเอง ประเด็นการสร้างสิ่งยึดเหนี่ยวจิตใจ การสร้างจุดมุ่งหมายเพื่อให้เยาวชนกลุ่มเสี่ยงได้รับรู้ว่าชีวิตยังมีเป้าหมาย มีทางที่จะต้องเลือกเดินจะต้องเดินทาง ฉะนั้นจำเป็นต้องเฝ้าระวังเพื่อให้เยาวชนรับรู้ถึงการมีใครสักคน เพื่อเปิดรับความรัก ความห่วงใยจากบุคคลรอบข้าง เพื่อเป็นที่พึ่งทางจิตใจของเยาวชนที่ยังขาดพร่องอยู่ และประเด็นนำเสนอทางเลือก เป็นการเปิดพื้นที่ทางสังคมและพื้นที่ทางโอกาสให้เยาวชนกลุ่มเสี่ยงได้ค้นหาตัวเอง หากแต่ชีวิตมีทางเลือกมากมายบนเส้นทางของการมีชีวิตที่ดีตามตามหลักพุทธธรรมจะเป็นเยาวชนที่ดี ไม่มีพฤติกรรมที่เบี่ยงเบน เป็นต้น

(ข) มิติปัจจัยเสี่ยง

จากแนวทางการดำเนินงานในมิติเยาวชนที่จะสามารถพัฒนาเยาวชนกลุ่มเสี่ยงในโรงเรียนให้ดำเนินชีวิตอย่างเหมาะสมตามหลักพุทธธรรม จากการสัมภาษณ์พบว่า “^{๖๘}มิติปัจจัย

^{๖๖} จากการสัมภาษณ์ ครูโรงเรียนอุโมงค์วิทยาคม โรงเรียนเมธีวุฒิกร และโรงเรียนจักรคำคณาทร.

^{๖๗} จากการสัมภาษณ์ครูโรงเรียนจักรคำคณาทร.

^{๖๘} ผลจากการสัมภาษณ์มีความสอดคล้องกันทุกโรงเรียนตัวอย่าง.

เสี่ยงจะเป็นแนวทางสนับสนุนการพัฒนาเยาวชนกลุ่มเสี่ยงได้ เพราะเป็นการดำเนินงาน โดยตรงยังสถานที่ พื้นที่ หรือปัจจัยต่าง ๆ ที่เอื้อให้เยาวชนในโรงเรียนมีพฤติกรรมในทางเป็ยงเบน หรือเป็นการจัดปัจจัยที่มีผลทำให้เยาวชนในโรงเรียนมีพฤติกรรมไปในทางที่เสี่ยงในด้านต่าง ๆ โดยมีแนวทางในการพัฒนาได้แก่

การฟื้นฟู/สร้างพลังแก่สถาบันทางสังคม โดยเป็นการฟื้นฟู ปรับปรุงหรือส่งเสริมให้สถาบันทางสังคมต่าง ๆ มีความเข้มแข็งและสามารถปรับการดำเนินงานเพื่อให้เข้ากับยุคสมัย เข้ากับการเปลี่ยนแปลงได้ เพื่อให้สามารถเป็นกลไกและเป็นกำลังหลักในการระคับประคอง ดูแลเยาวชน เช่น กิจกรรมสร้างความเข้มแข็งในครอบครัว การพัฒนาการสื่อสารในโรงเรียน การส่งเสริมให้สถาบันศาสนามีส่วนร่วมในการปรับเปลี่ยนพฤติกรรมเยาวชนกลุ่มเสี่ยง เป็นต้น

การสร้างกลไกทดแทนสถาบันสังคมที่ล้มเหลว เป็นแนวทางที่สามารถนำมาประยุกต์ในการพัฒนาเยาวชนกลุ่มเสี่ยง เพราะการสร้างพลังแก่สถาบันทางสังคมอาจไม่เพียงพอหรืออาจไม่ทันต่อสถานการณ์ในการป้องกันและแก้ไขพฤติกรรมเป็ยงเบนในเยาวชน จึงจำเป็นต้องแสวงหาหรือสร้างกลไกอื่นเพื่อมาเสริมบทบาทหน้าที่สถาบันทางสังคมเหล่านี้ในการช่วยป้องกันและแก้ไขปัญหาในเยาวชนกลุ่มเสี่ยง อาทิเช่น การสร้างที่ปรึกษาสำหรับให้คำแนะนำเฉพาะด้านยาเสพติด เพื่อเปิดพื้นที่การพบปะ การรวมตัวของเยาวชนเพื่อมาทำกิจกรรมต่าง ๆ ในเชิงสร้างสรรค์

การดำเนินการลดควบคุมพื้นที่เสี่ยง เป็นการดำเนินงานเพื่อควบคุมมิให้เกิดพื้นที่เสี่ยงในลักษณะต่าง ๆ ที่อาจเป็นปัจจัยยั่วยุให้เยาวชนในโรงเรียนมีพฤติกรรมในทางที่ไม่ดี เช่น การชักชวนของเพื่อน อินเทอร์เน็ต เป็นต้น โดยการป้องปรามและออกกฎระเบียบในโรงเรียน เพื่อควบคุมหรือจัดภาวะเสี่ยงของแต่ละสถานที่ในโรงเรียน

(ค) มิตรณรงค์ประชาสัมพันธ

จากแนวทางการพัฒนาเยาวชนกลุ่มเสี่ยงในมิติปัจจัยเสี่ยง จากการสัมภาษณ์พบว่า ^{๔๘} มิตรณรงค์ประชาสัมพันธจำเป็นต้องดำเนินการควบคู่กัน คือ สถาบันทางสังคมต่าง ๆ เพื่อรวมเป็นภาคีหรือร่วมประสานให้เป็นพลังการแก้ไขและพัฒนา ฉะนั้นจำเป็นต้องอาศัยการรณรงค์ประชาสัมพันธเพื่อให้ภาคส่วนเหล่านี้มีความรู้ ความเข้าใจและให้การยอมรับในธรรมชาติของเยาวชน และตัวตนของเยาวชนที่เปลี่ยนแปลงตามสภาพแวดล้อมและยุคสมัย จากการสัมภาษณ์ยังพบว่า ^{๔๙} มิตรณรงค์ประชาสัมพันธไม่ได้มีขอบเขตเฉพาะในโรงเรียน จำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องมีการรณรงค์ประชาสัมพันธนอกสถานศึกษา และการรณรงค์ประชาสัมพันธในโรงเรียนที่จะมี

^{๔๘} จากการสัมภาษณ์ครูโรงเรียนอุโมงค์วิทยาคม และโรงเรียนจักรคำคณาทร.

^{๔๙} จากการสัมภาษณ์ครูโรงเรียนเมธีวุฒิกร.

ประสิทธิภาพนั้น จำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องดำเนินการบ่อยครั้งเพื่อปลูกฝังและกล่อมเกลาเยาวชนให้ดำเนินชีวิตตามหลักพุทธธรรมต่อไป

๔.๒.๓ กระบวนวิธีในการพัฒนาเยาวชนกลุ่มเสี่ยงให้ดำเนินชีวิตตามหลักพุทธธรรม

แนวทางการพัฒนาเยาวชนกลุ่มเสี่ยงให้ดำเนินชีวิตตามหลักพุทธธรรมจำเป็นจะต้องมีแนวทางของกระบวนวิธีในการพัฒนา จากการสัมภาษณ์พบว่า กระบวนวิธีต่าง ๆ ที่บุคลากรในโรงเรียนได้เสนอแนะและให้แนวคิด เพื่อนำไปประยุกต์ใช้เป็นหลักการปฏิบัติในสถานศึกษา ได้วิเคราะห์ตามประเด็นภายใต้วิธีการฝึกฝนเยาวชนตามแนวพุทธธรรม ดังนี้

(ก) กระบวนวิธีละมุนละม่อม

แนวทางการพัฒนาเยาวชนกลุ่มเสี่ยงให้เป็นกลุ่มดีในกระบวนแรกนั้น จากการสัมภาษณ์พบว่า “กระบวนวิธีละมุนละม่อมเป็นวิธีเบื้องต้นที่จะสามารถขัดเกลาจิตใจเยาวชนให้ปรับเปลี่ยนพฤติกรรม ก่อนที่จะมีภาวะกลุ่มเสี่ยงมากขึ้น กระบวนวิธีละมุนละม่อมต้องอาศัยการดำเนินงานของบุคลากรในโรงเรียน ที่จะมุ่งมั่นในการดำเนินงาน เพราะกระบวนวิธีละมุนละม่อมเป็นการสอนให้เยาวชนได้เรียนรู้และเข้าใจถึงคุณค่าของความถูกต้องและรู้ผลของการปฏิบัติตนที่ดี อาทิเช่น การปลูกฝังในเรื่องการปฏิบัติตนให้ห่างไกลยาเสพติด การบูรณาการกับการเรียนการสอนในเรื่องโทษของยาเสพติด เป็นต้น กระบวนวิธีเหล่านี้ต้องอาศัยความต่อเนื่องในการดำเนินงาน เพื่อย้ำเตือนและปลูกฝังให้เยาวชนได้ปรับเปลี่ยนทัศนคติที่จะส่งผลให้เกิดการปรับเปลี่ยนพฤติกรรมที่ดีขึ้น

(ข) กระบวนวิธีรุนแรง

จากแนวทางของกระบวนวิธีละมุนละม่อมเพื่อพัฒนาเยาวชนกลุ่มเสี่ยงในโรงเรียน จากการสัมภาษณ์พบว่า กระบวนวิธีรุนแรงจะเป็นปัจจัยหนึ่งในการส่งเสริมให้เยาวชนในโรงเรียนปรับเปลี่ยนพฤติกรรมที่ดีได้ กระบวนวิธีรุนแรงเป็นการนำกฎระเบียบในโรงเรียนมาบูรณาการกับการเรียนการสอนและการปลูกฝังเยาวชนในโรงเรียน ให้รู้ถึงโทษภัยของยาเสพติดและการลงโทษตามกฎระเบียบของโรงเรียน อาทิเช่น การปลูกฝังในเรื่องกฎระเบียบของโรงเรียน หากจับได้ว่าไปยุ่งเกี่ยวกับยาเสพติดจะมีการลงโทษเป็นขั้นตอนตามกฎระเบียบ เป็นต้น จากการสัมภาษณ์ยังพบว่า^{๔๒}ถึงแม้ว่าการกล่อมเกลาเยาวชนโดยการลงโทษยังเป็นวิธีการที่ส่งผลกระทบในด้านจิตใจของเยาวชน แต่การกล่อมเกลาให้รู้ถึงโทษของพฤติกรรมเยาวชนที่เข้าไปยุ่งเกี่ยวกับยาเสพติด และให้รู้

^{๔๑} จากการสัมภาษณ์ครูมีความสอดคล้องกัน ๓ โรงเรียน แต่ขอสงวนชื่อผู้ให้สัมภาษณ์.

^{๔๒} จากการสัมภาษณ์ครูมีความสอดคล้องกัน ๑ โรงเรียน แต่ขอสงวนชื่อผู้ให้สัมภาษณ์.

โทษของกฎระเบียบโรงเรียน จะช่วยให้เกิดกระบวนการพัฒนาในด้านทัศนคติแล้วทำให้พฤติกรรมของเยาวชนเปลี่ยนไปในทางที่ดีได้

(ค) กระบวนการวิธีปล่อยไปเป็นตามระเบียบกติกาของสังคม

กระบวนการพัฒนาเยาวชนกลุ่มเสี่ยงในโรงเรียนประการสุดท้าย จากการสัมภาษณ์พบว่า ^{๕๓} ภายใต้โครงการระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนจะมีขั้นตอนที่สอดคล้องกันคือ การส่งต่อนักเรียน เมื่อสถานศึกษาใช้กระบวนการวิธีทั้งละมุนละม่อมและกระบวนการวิธีรุนแรงแล้ว ไม่สามารถป้อง แก้ไข และพัฒนาเยาวชนกลุ่มเสี่ยงได้เฉพาะตัวบุคคล จำเป็นจะต้องใช้กระบวนการวิธีปล่อยไปเป็นตามระเบียบกติกาของสังคม อาทิเช่น การเข้ารับการบำบัดของหน่วยงานอื่น การรับโทษตามกฎหมาย เป็นต้น จากการสัมภาษณ์ยังพบว่า กระบวนการวิธีนี้อาจจะไม่ใช้กระบวนการวิธีที่ผลส่งต่อนักเรียนตามหลักของจิตวิทยา แต่สถานศึกษาจำเป็นต้องใช้กระบวนการวิธีนี้เนื่องด้วยการพัฒนาเยาวชนกลุ่มเสี่ยงเป็นเพียงนักเรียนกลุ่มหนึ่งในโรงเรียนเท่านั้น ถือได้ว่าเป็นส่วนน้อยของจำนวนนักเรียนทั้งหมด

๔.๒.๔ การมีส่วนร่วมของครอบครัว วัด หน่วยงาน องค์กร และโรงเรียน

แนวทางการพัฒนาเยาวชนกลุ่มเสี่ยงในโรงเรียนไม่ได้มีขอบเขตการพัฒนาเฉพาะตัวบุคลากรในสถานศึกษาที่จะต้องรับภาระหน้าที่ในการดำเนินกระบวนการพัฒนาเพียงอย่างเดียว การดำเนินงานเพื่อพัฒนาเยาวชนกลุ่มเสี่ยงมีปัจจัยต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้อง และเป็นเรื่องละเอียดอ่อน จึงจำเป็นต้องมีการดำเนินงานอย่างมีส่วนร่วมจึงจะทำให้การดำเนินมีประสิทธิภาพ จากการสัมภาษณ์พบว่า การมีส่วนร่วมของครอบครัว วัด หน่วยงาน องค์กร และ โรงเรียน ได้วิเคราะห์เป็นประเด็นดังนี้

(ก) เครื่องมือในการประเมินพฤติกรรมต่าง ๆ ของเยาวชน

จากการดำเนินงานของกระบวนการศึกษาและพัฒนาเยาวชนในโรงเรียนภายใต้โครงการระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน ได้อาศัยเครื่องมือตามระเบียบขั้นตอนในการดำเนินงาน อาทิเช่น การใช้ทะเบียนสะสม แบบสัมภาษณ์ แบบสอบถาม แบบสังเกต เป็นต้น เครื่องมือเหล่านี้สามารถดำเนินการตามกระบวนการศึกษามาโดยตลอด แต่การพัฒนาเยาวชนกลุ่มเสี่ยงในโรงเรียนนั้นยังไม่มีเครื่องมือในการประเมินพฤติกรรมนักเรียนในโรงเรียนว่ามีประสิทธิภาพน้อยแค่ไหนในการดำเนินงานพัฒนา จากการสัมภาษณ์พบว่า ^{๕๔} เครื่องมือในการประเมินพฤติกรรมต่าง ๆ ของเยาวชน เป็นเครื่องมือที่สำคัญในการประเมินผลจากการดำเนินงานในด้านพัฒนา จากการ

^{๕๓} จากการสัมภาษณ์ ขอสงวนชื่อผู้ให้สัมภาษณ์.

^{๕๔} จากการสัมภาษณ์ มีความสอดคล้องกันทุกโรงเรียนตัวอย่าง.

ดำเนินงานด้านพัฒนาทางโรงเรียนไม่สามารถแบ่งกลุ่มเยาวชนเฉพาะกลุ่มเสี่ยงมาเพื่อพัฒนาอย่าง เดี่ยวไม่ได้ จะต้องมิกิจกรรมหรือ โครงการแบบรวมในการดำเนินงานด้านการพัฒนา เมื่อ ดำเนินการสิ้นสุดแล้ว การประเมินผลหรือการประเมินพฤติกรรมของเยาวชนไม่สามารถวิเคราะห์ หรือรายงานได้ การสัมภาษณ์พบว่า แนวทางในการสร้างเครื่องมือจะต้องมีส่วนร่วมระหว่าง ครอบครัว และหน่วยงานต่าง ๆ เพราะจำเป็นต้องนำเครื่องมือเหล่านี้ไปใช้ในการประสานความ ร่วมมือในการประเมินผลจากการดำเนินงานด้านการพัฒนา ^{๕๕}

(ข) จัดกิจกรรมร่วมกันในโรงเรียนในการแก้ไขพฤติกรรมของเยาวชน

แนวทางในการแก้ไขและพัฒนาเยาวชนกลุ่มเสี่ยงด้านยาเสพติดในโรงเรียน เครื่องมือ ในการพัฒนาเยาวชนที่มีประสิทธิภาพมากที่สุดคือการจัดกิจกรรม จากการสัมภาษณ์พบว่า ^{๕๖} การ จัดกิจกรรมเพื่อพัฒนาเยาวชนกลุ่มด้านยาเสพติดไม่สามารถดำเนินการเฉพาะเยาวชนกลุ่มเสี่ยงเพียง อย่างเดียว เพราะการแบ่งแยกเยาวชนกลุ่มดีและกลุ่มเสี่ยงเป็นเรื่องละเอียดอ่อนและอาจส่งผล กระทบต่อจิตใจเยาวชนได้ จึงจำเป็นต้องจัดกิจกรรมร่วมกันในโรงเรียน เช่น โครงการอบรม คุณธรรมในโรงเรียน กิจกรรมละลายพฤติกรรมเยาวชน เป็นต้น จากการสัมภาษณ์พบว่า ^{๕๗} การจัด กิจกรรมร่วมกันของนักเรียนในโรงเรียนบุคลากรในโรงเรียนจะต้องศึกษาวิเคราะห์หรือวางแผน ของกิจกรรมเหล่านั้น หากเลือกกิจกรรมที่ไม่สามารถปรับเปลี่ยนพฤติกรรมเยาวชนกลุ่มเสี่ยงให้ดีขึ้น อาจจะทำให้เกิดการขยายวงกว้างของปัญหาได้ นอกจากการจัดกิจกรรมร่วมกันจะดูเหมือนว่า สามารถแก้ปัญหาในเรื่องแบ่งกลุ่มของเยาวชน การประเมินหรือสังเกตพฤติกรรมของเยาวชนจะทำให้ ได้ยากกว่าการแบ่งกลุ่มเสี่ยงในการจัดกิจกรรม การประเมินพฤติกรรมเยาวชนในการจัดกิจกรรม ร่วมกัน จะต้องอาศัยบุคลากรของโรงเรียนในการประเมินพฤติกรรมของเยาวชน

จากการสัมภาษณ์พบว่า ^{๕๘} การจัดกิจกรรมร่วมกันเพื่อแก้ไขปัญหาของเยาวชนกลุ่ม เสี่ยง สถานศึกษาจำเป็นต้องปรึกษาหรือประสานความร่วมมือจากองค์กร หรือหน่วยงานที่ เชี่ยวชาญในด้านนี้โดยเฉพาะ เพราะจะทำให้การดำเนินมีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น

(ค) ติดตามสังเกตพฤติกรรมของเยาวชนทั้งโรงเรียนและบ้าน

การแก้ไขและพัฒนาเยาวชนกลุ่มเสี่ยงด้านยาเสพติดในโรงเรียน จากการสัมภาษณ์ พบว่า ^{๕๙} การติดตามสังเกตพฤติกรรมของเยาวชนเป็นแนวทางที่สำคัญในการประเมินผลจากการ

^{๕๕} จากการสัมภาษณ์ ครูโรงเรียนจักรคำคณาทร และโรงเรียนสวนบุญญูปถัมภ์.

^{๕๖} จากการสัมภาษณ์ครูโรงเรียนอุโมงค์วิทยาคม โรงเรียนจักรคำคณาทร และโรงเรียนบ้านแป้น พิตยาคม.

^{๕๗} จากการสัมภาษณ์ นายปัญญา ชูเกียรติศิริ โรงเรียนอุโมงค์วิทยาคม.

^{๕๘} จากการสัมภาษณ์ ครูโรงเรียนอุโมงค์วิทยาคม และโรงเรียนจักรคำคณาทร.

พัฒนาแก้ไข การสังเกตพฤติกรรมของเยาวชน จะต้องเลือกสังเกตเฉพาะเยาวชนกลุ่มเสี่ยง โดยจะต้องสังเกตพฤติกรรมของเยาวชนในโรงเรียนในเชิงลึก ซึ่งจำเป็นอย่างยิ่งที่บุคลากรในโรงเรียนจะต้องมีการบันทึกข้อมูลจากการสังเกตและร่วมกันในการวิเคราะห์หรือประเมินผลของพฤติกรรมเยาวชนในโรงเรียน เพื่อร่วมหาแนวทางในการพัฒนาเยาวชนระดับต่อไป จากการสัมภาษณ์ยังพบว่า การติดตามสังเกตพฤติกรรมของเยาวชนนอกสถานศึกษาโดยเฉพาะบ้านของเยาวชน จะเป็นปัจจัยสำคัญในการประเมินผลของเยาวชน เพราะในสถานศึกษาจะมีกรอบหรือขอบเขตในด้านกฎระเบียบ และเวลา จึงทำให้การดำเนินงานในโรงเรียนเป็นไปตามภาระหน้าที่ที่บุคลากรจะต้องรับผิดชอบ แต่การสังเกตพฤติกรรมของเยาวชนนอกสถานศึกษาจะทำให้ดูยาก จากการสัมภาษณ์พบว่า แนวทางในการสังเกตพฤติกรรมของเยาวชนจะต้องมีส่วนร่วมทุกภาคส่วนในสังคม โดยเฉพาะครอบครัวของเยาวชน จะต้องพร้อมที่จะเปิดพื้นที่และยอมรับพฤติกรรมของบุตรหลานของตนเอง และสามารถบันทึกการสังเกตพฤติกรรมของเยาวชนได้ เพื่อเป็นแนวทางในการประเมินผลและหาแนวทางในการพัฒนาเยาวชนต่อไป

(ง) การสร้างความเข้าใจระหว่างโรงเรียนกับครอบครัวในการยอมรับพฤติกรรมของเยาวชน

แนวทางในการพัฒนาเยาวชนกลุ่มเสี่ยงในโรงเรียนให้ดำเนินชีวิตอย่างเหมาะสมตามหลักพุทธธรรมนั้น นอกจากกระบวนการศึกษาและการดำเนินการด้านพัฒนานั้น ปัจจัยสำคัญจากการสัมภาษณ์พบว่า ^{๖๐}ปัญหาในการแก้ไขและพัฒนาเยาวชนกลุ่มเสี่ยงดำเนินการเกิดข้อขัดแย้งระหว่างโรงเรียนกับครอบครัว เนื่องจากบางครอบครัวไม่สามารถยอมรับพฤติกรรมของบุตรหลานตนเองได้ เนื่องจากความสัมพันธ์หรือความใกล้ชิดระหว่างครอบครัวกับบุตรหลานของตนเอง แนวทางในการพัฒนาเยาวชนกลุ่มเสี่ยงนั้น สถานศึกษาจะต้องหาแนวทางผ่านกิจกรรมต่าง ๆ ในโรงเรียนโดยมีผู้ปกครองเข้ามามีส่วนร่วมของกิจกรรม เช่น สัมมนาผู้ปกครอง เป็นต้น เพื่อเป็นการสร้างความเข้าใจระหว่างโรงเรียนกับครอบครัวให้เกิดการมีส่วนร่วมในการป้องกัน แก้ไข และพัฒนา จากการสัมภาษณ์ยังพบว่า หากครอบครัวยอมรับพฤติกรรมของบุตรหลานของตนเองได้ จะสามารถเปิดพื้นที่ในการมีส่วนร่วมของการศึกษาพฤติกรรมของเยาวชน และมีส่วนร่วมในการดำเนินงานด้านพัฒนาเยาวชนได้เป็นอย่างดี

(จ) การมีส่วนร่วมขององค์กรและหน่วยงานในการแก้ไขและพัฒนาเยาวชนกลุ่มเสี่ยงในโรงเรียน

^{๕๕} จากการสัมภาษณ์ มีความสอดคล้องกันทุกโรงเรียนตัวอย่าง.

^{๖๐} จากการสัมภาษณ์ ครู ๒ ท่าน ขอสงวนชื่อผู้ให้สัมภาษณ์.

แนวทางการแก้ไขและพัฒนาเยาวชนกลุ่มเสี่ยง จากการสัมภาษณ์พบว่า ^{๖๐}การดำเนินงานด้านการพัฒนาเชิงรุกในโรงเรียนจำเป็นต้องมีองค์และหน่วยงานเข้ามามีส่วนร่วม เช่น หน่วยงานด้านการป้องกันยาเสพติด สถานีตำรวจ โรงพยาบาล เป็นต้น เข้ามามีส่วนร่วมตั้งแต่การวางแผนกระบวนการศึกษา การวางแผนด้านการพัฒนา และร่วมจัดกิจกรรมต่างๆในโรงเรียน เพื่อเป็นการป้องปรามเยาวชน และที่ปรึกษาของบุคลากรในสถานศึกษา เพื่อให้การดำเนินงานมีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น

๔.๒.๕ บทบาทของพระสงฆ์กับการมีส่วนร่วมในการพัฒนาเยาวชนกลุ่มเสี่ยงในโรงเรียน

การพัฒนาเยาวชนให้ดำเนินชีวิตอย่างเหมาะสมตามหลักพุทธธรรม เป็นการดำเนินแนวทางพัฒนาเพื่อให้เยาวชนเปลี่ยนพฤติกรรมที่มีแนวโน้มในด้านยาเสพติด หรือเยาวชนกลุ่มเสี่ยงให้กลับมามีชีวิตตามเบญจศีลเบญจธรรม เป็นคนดีมีศีลธรรม จริยธรรมและคุณธรรม การดำเนินงานเหล่านี้จำเป็นต้องมีองค์การของพระพุทธศาสนาบนพื้นฐานของสถาบันสงฆ์ในการเข้ามามีส่วนร่วมในการพัฒนาเยาวชนกลุ่มเสี่ยงในโรงเรียน จากการสัมภาษณ์พบว่า บทบาทของพระสงฆ์กับการมีส่วนร่วมในการพัฒนาเยาวชนกลุ่มเสี่ยงในโรงเรียน ได้วิเคราะห์เป็นประเด็นดังนี้

(ก) บุคลากรทางสถาบันสงฆ์ต่อบทบาทการพัฒนาเยาวชนในโรงเรียน

ปัจจุบันสถาบันสงฆ์ได้ส่งบุคลากรส่วนหนึ่งเข้าไปมีส่วนร่วมในการจัดการเรียนการสอนในโรงเรียน ภายใต้โครงการพระสอนศีลธรรมในโรงเรียน ได้ดำเนินการจัดการเรียนสอนและจัดกิจกรรมเพื่อพัฒนาเยาวชนให้เป็นคนดีมีศีลธรรม ซึ่งแนวทางการแก้ไขและพัฒนาเยาวชนกลุ่มเสี่ยงในโรงเรียนให้เป็นคนดีมีศีลธรรมได้นั้น จากการสัมภาษณ์พบว่า ^{๖๑}บุคลากรทางสถาบันสงฆ์หรือพระสงฆ์มีบทบาทสำคัญในการพัฒนาเยาวชนในโรงเรียน การที่พระสงฆ์มีบทบาทในการมีส่วนร่วมในการเรื่องแก้ไขป้องกันและจัดกิจกรรมต่าง ๆ ในโรงเรียน ทำให้เกิดวัฒนธรรมที่สามารถกล่อมเกลาจิตใจเยาวชนในโรงเรียนได้มาก แนวทางการพัฒนาเยาวชนกลุ่มเสี่ยงที่จะมีประสิทธิภาพภายใต้การดำเนินงานของพระสงฆ์ พระสงฆ์จะต้องมีความถี่ในการเข้ามามีส่วนร่วมของโรงเรียน เช่น การจัดโครงการหรือกิจกรรมสร้างเสริมคุณธรรม การจัดกิจกรรมวันสำคัญในโรงเรียน การจัดโครงการวันพระในโรงเรียน เป็นต้น จะต้องจัดกิจกรรม

^{๖๐} จากการสัมภาษณ์ ครู โรงเรียนจักรคำคณาทร และ โรงเรียนอุโมงค์วิทยาคม.

^{๖๑} จากการสัมภาษณ์ นางสุนัญญ์ อินต๊ะเสน โรงเรียนจักรคำคณาทร และ นายปัญญา ชูเกียรติศิริ โรงเรียนอุโมงค์วิทยาคม.

อย่างต่อเนื่อง จากการสัมภาษณ์ยังพบว่า ^{๖๓}บทบาทของพระสงฆ์ปัจจุบันในเรื่องวิชาการ สามารถเข้ามามีส่วนร่วมกับบุคลากรในโรงเรียนในการวางแผน วิเคราะห์ประเมินผล เพื่อหาแนวทางร่วมในการแก้ไขและพัฒนาเยาวชนกลุ่มเสี่ยงให้ดำเนินชีวิตอย่างเหมาะสมตามหลักพุทธธรรมได้

(ข) การขัดเกลาพฤติกรรมเยาวชนภายใต้การจัดกิจกรรมทางพระพุทธศาสนา

แนวทางการพัฒนาเยาวชนกลุ่มเสี่ยงให้ดำเนินชีวิตอย่างเหมาะสมตามหลักพุทธธรรม จากการสัมภาษณ์พบว่า ^{๖๔}กิจกรรมทางพระพุทธศาสนาเป็นเครื่องมือสำคัญที่มีบทบาทต่อการพัฒนาเยาวชนให้มีศีลธรรม จริยธรรม และคุณธรรมมากยิ่งขึ้น เนื่องด้วยสถานะภาพทางศาสนาของเยาวชนในโรงเรียนส่วนใหญ่นับถือพระพุทธศาสนา และได้ถูกปลูกฝังกล่อมเกลาจากสถาบันทางสังคมมาตั้งแต่เด็ก การที่พระสงฆ์หรือบุคลากรในสถานศึกษาสามารถบูรณาการกิจกรรมทางพระพุทธศาสนากับการเรียนการสอนในโรงเรียนจะทำให้เกิดกระบวนการขัดเกลาพฤติกรรมเยาวชนได้ จากการสัมภาษณ์ยังพบว่า ^{๖๕}กิจกรรมทางพระพุทธศาสนาที่จะมีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้นจำเป็นต้องดำเนินการอย่างต่อเนื่องและให้บทบาทของพระสงฆ์เข้ามามีส่วนร่วมในการจัดกิจกรรม เช่น กิจกรรมวันพระในโรงเรียน กิจกรรมปฏิบัติธรรมทุกวันศุกร์ในช่วงเทศกาลเข้าพรรษา เป็นต้น กิจกรรมทางพุทธศาสนาเหล่านี้จะเป็นประเพณี วัฒนธรรมที่ถูกปลูกฝังให้เยาวชนในโรงเรียนมีพฤติกรรมในการเข้าร่วม แล้วการขัดเกลาในด้านจิตใจและการเปลี่ยนพฤติกรรมจะเป็นผลจากการดำเนินงานด้านกิจกรรมทางพระพุทธศาสนา

(ค) นโยบายของสถานศึกษากับการมีส่วนร่วมกับพระสงฆ์

บทบาทของพระสงฆ์กับการมีส่วนร่วมในการพัฒนาเยาวชนให้ดำเนินชีวิตตามหลักพุทธธรรม นับว่าเป็นบทบาทสำคัญยิ่ง จากการสัมภาษณ์พบว่า ^{๖๖}เมื่อพระสงฆ์พร้อมเข้ามามีส่วนร่วมกับสถานศึกษานโยบายของสถานศึกษาจะต้องมีแนวทางในการเปิดพื้นที่ให้พระสงฆ์เข้ามามีบทบาท อาทิเช่น การจัดกิจกรรม การจัดการเรียนการสอน เป็นต้น สถานศึกษาจะต้องมีกรอบระยะเวลาที่เหมาะสมในการเปิดพื้นที่ให้พระสงฆ์เข้ามามีบทบาทในการจัดกิจกรรมต่าง ๆ นอกจากนี้มีนโยบายที่ให้โอกาสพระสงฆ์เข้ามามีส่วนร่วมแล้วก็ต้องสนับสนุนส่งเสริมกิจกรรมต่าง ๆ ให้มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น

^{๖๓} จากการสัมภาษณ์ นายวันชัย ศรีบุญเพ็ง โรงเรียนจักรคำคณาทร.

^{๖๔} จากการสัมภาษณ์ นายปัญญา ชูเกียรติศิริ โรงเรียนอุโมงค์วิทยาคม และครูโรงเรียนบ้านแป้นพิทยาคม.

^{๖๕} จากการสัมภาษณ์ งานกิจการนักเรียน โรงเรียนจักรคำคณาทร.

^{๖๖} จากการสัมภาษณ์ มีความสอดคล้องกันทุกโรงเรียนตัวอย่าง.

บทที่ ๕

บทสรุป อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ

๕.๑ บทสรุป

จากผลการศึกษากระบวนการศึกษาอบรมเยาวชนกลุ่มเสี่ยงในโรงเรียนที่ดำเนินชีวิตขัดต่อหลักพุทธธรรม พบว่า กระบวนการศึกษาอบรมเยาวชนกลุ่มเสี่ยงในโรงเรียนที่ดำเนินชีวิตขัดต่อหลักพุทธธรรม หรือการเข้าไปยุ่งเกี่ยวกับยาเสพติดนั้น บุคลากรในโรงเรียนมีแนวคิดต่อกระบวนการศึกษาเยาวชนกลุ่มเสี่ยง เนื่องจากสภาพปัญหาของเยาวชนที่มีแนวโน้มเข้าไปยุ่งเกี่ยวกับยาเสพติดขยายวงกว้างมากขึ้น เป็นปัญหาสำคัญทุกสถาบันการศึกษา การรับมือกับปัญหานี้ของเยาวชนกลุ่มเสี่ยงในโรงเรียนที่ดำเนินชีวิตขัดต่อหลักพุทธธรรมในด้านเบญจศีลเบญจธรรมในเรื่องการละเว้นต่อสิ่งเสพติดทุกชนิด สถาบันทางสังคมจำเป็นต้องรับมือร่วมกันในมิติ บ้าน วัด โรงเรียน เพราะในปัจจุบันค่านิยมทางสังคมที่ทัศนคติให้สถาบันการศึกษาเป็นศูนย์กลางป้องกันแก้ไข และพัฒนาเยาวชน เป็นการผลักรับมือรับมือให้สถานศึกษาหรือโรงเรียน ในการดูแลและช่วยเหลือนักเรียน แต่ในความเป็นจริงแล้วการดำเนินชีวิตของเยาวชนในโรงเรียนเป็นเพียงหนึ่งในสามของการดำเนินชีวิตในสังคม ครอบครัวจึงเป็นสถาบันแรกที่จะต้องเปิดพื้นที่ในการรับมือกับปัญหาเยาวชน ซึ่งในส่วนของสถาบันการศึกษาภายใต้การดำเนินงานของบุคลากรในสถานศึกษา มีจรรยาบรรณในวิชาชีพครูในการมุ่งมั่นพัฒนาเยาวชนให้เป็นบุคคลที่มีคุณภาพทั้งด้านร่างกาย จิตใจ สติปัญญา ความสามารถ มีคุณธรรม จริยธรรม และมีวิถีชีวิตที่เป็นสุขตามที่สังคมมุ่งหวัง บุคลากรในสถานศึกษาจะได้ดำเนินการภายใต้โครงการระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนมาโดยตลอด และแนวคิดของบุคลากรที่มีมุมมองต่อพระพุทธศาสนาในกระบวนการศึกษาเยาวชนกลุ่มเสี่ยงในด้านการบูรณาการของกิจกรรมทางศาสนา เป็นปัจจัยหนึ่งที่จะทำให้กระบวนการศึกษาและพัฒนาเยาวชนได้อย่างมีประสิทธิภาพ

กระบวนการศึกษาอบรมเยาวชนกลุ่มเสี่ยงในโรงเรียนยังต้องดำเนินการภายใต้นโยบายของสถานศึกษา ซึ่งความเป็นจริงแล้วบทบาทของสถานศึกษาตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องแล้ว นโยบายของสถานศึกษายังขึ้นอยู่กับบทบาทของผู้บริหาร เพราะนโยบายจะเป็นแผนการดำเนินงานและกรอบการดำเนินงานของบุคลากรในโรงเรียน จาก

นโยบายของผู้บริหารที่เป็นปัจจัยในกระบวนการศึกษาแล้ว บริบทของสถานบันการศึกษาในด้านขนาดและจำนวนบุคลากรยังเป็นปัจจัยต่อกระบวนการศึกษาเยาวชนกลุ่มเสี่ยง สถานศึกษาที่มีขนาดใหญ่จำนวนนักเรียนที่มากกว่าจำนวนการรับพิศชอบของบุคลากร จะทำให้กระบวนการศึกษามีประสิทธิผลน้อยลง กระบวนการศึกษาเยาวชนกลุ่มเสี่ยงในโรงเรียนจึงได้ดำเนินการภายใต้โครงการระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน ซึ่งดำเนินการตามขั้นตอนตั้งแต่ การรู้จัก การคัดกรอง การส่งเสริม การป้องกันแก้ไขปัญหาและการส่งต่อ การดำเนินงานของสถานศึกษาจึงกระบวนการศึกษาในเชิงงานวิจัย

กระบวนการศึกษาอบรมเยาวชนกลุ่มเสี่ยงในโรงเรียนได้ดำเนินการภายใต้การควบคุมดูแลของงานกิจการนักเรียน งานกิจการนักเรียนจะเป็นเป็นศูนย์กลางในการเก็บรวบรวมข้อมูล วิเคราะห์ข้อมูล ประเมินผลและหาแนวทางในการศึกษาต่อไป การเป็นศูนย์กลางของงานกิจการนักเรียนจะมีการแบ่งภาระหน้าที่หลักของบุคลากรในโรงเรียนในการรับพิศชอบนักเรียนเพื่อดำเนินงานของกระบวนการศึกษา นับว่าบุคลากรในโรงเรียนทุกท่านได้ดำเนินงานศึกษาภายใต้กระบวนการวิจัยในชั้นเรียน ที่พยายามศึกษาเยาวชนกลุ่มเสี่ยง เพื่อร่วมหาแนวทางป้องกัน แก้ไขและพัฒนาเยาวชนในโรงเรียน เครื่องมือที่บุคลากรต่างให้ความสำคัญคือการจัดกิจกรรมในสถานศึกษาจะเป็นเครื่องมือที่สามารถศึกษาและพัฒนาเยาวชนในโรงเรียนได้ เพราะการเข้าร่วมกิจกรรมของนักเรียนจะทำให้การวิเคราะห์ข้อมูลสามารถอธิบายได้อย่างเป็นรูปธรรมทั้งในด้านพฤติกรรม และจิตใจของเยาวชน

การวิเคราะห์และการประเมินผลนับว่าเป็นปัจจัยที่สำคัญต่อกระบวนการศึกษาอบรมเยาวชนกลุ่มเสี่ยงในโรงเรียน บุคลากรในสถานศึกษาจึงมีหน้าที่ในการเก็บรวบรวมข้อมูลทุกมิติของเยาวชนที่ดำเนินชีวิตทั้งในสถานศึกษาและสังคมภายนอก การเก็บรวบรวมข้อมูลจากกระบวนการศึกษาเยาวชนยังต้องดำเนินการในการวิเคราะห์ข้อมูล ซึ่งเป็นเรื่องที่ละเอียดอ่อนและต้องดำเนินการอย่างมีประสิทธิภาพ สิ่งที่บุคลากรในโรงเรียนมีความสนใจมากที่สุดคือการสัมมนาแลกเปลี่ยนเรียนรู้ในเรื่องการวิเคราะห์ข้อมูล เพื่อจะทำให้เป็นแนวทางในการป้องกันและพัฒนาเยาวชนกลุ่มเสี่ยงในโรงเรียน

บุคลากรในสถานศึกษาจึงมีมุมมองเกี่ยวกับประโยชน์จากการดำเนินของกระบวนการศึกษาอบรมเยาวชนกลุ่มเสี่ยง เนื่องจากกระบวนการศึกษาเหล่านี้จะทำให้บทบาทของครูกับนักเรียนมีความใกล้ชิดกัน ครูจะสามารถดำเนินการวิเคราะห์ ป้องกัน แก้ไขและพัฒนาได้ด้วยตนเอง และกระบวนการศึกษาอบรมเยาวชนยังเป็นประโยชน์ต่อแผนงานของนโยบายสถานศึกษาที่จะดำเนินการอย่างไรให้เกิดการพัฒนาเยาวชนและพัฒนาโรงเรียนภายใต้วิสัยทัศน์ของสถานศึกษา จากการดำเนินกระบวนการศึกษาเยาวชนกลุ่มเสี่ยงในโรงเรียน พบว่าปัญหาที่เป็น

ปัจจัยส่งผลต่อการดำเนินงาน ได้แก่บริบทของสถานศึกษา สถานศึกษาระดับจังหวัด อำเภอ และ ตำบล มีกระบวนการคัดกรองนักเรียนเข้ารับการศึกษาที่ต่างกันทำให้เป็นปัจจัยต่อปัญหาในการดำเนินงาน ปัญหาปัจจัยด้านครอบครัวในการยอมรับพฤติกรรมของบุตรหลานยังเป็นปัญหาที่สถานศึกษาต้องหาวิธีการในการสร้างความเข้าใจ และปัญหาปัจจัยด้านเครื่องมือและวิธีการของกระบวนการศึกษาจะต้องมีการศึกษาและหาแนวทางในการสร้างเครื่องมือและวิธีการที่มีประสิทธิภาพ เพราะจะทำให้กระบวนการศึกษาอบรมเยาวชนกลุ่มเสี่ยงมีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น

การศึกษาในด้านแนวทางการพัฒนาเยาวชนกลุ่มเสี่ยงในโรงเรียนให้ดำเนินชีวิตอย่างเหมาะสมตามหลักพุทธธรรม การศึกษาพบว่า แนวทางเบื้องต้นของการพัฒนาเยาวชนกลุ่มเสี่ยงในโรงเรียน บุคลากรในสถานศึกษาและผู้เกี่ยวข้องต้องศึกษาและทำความเข้าใจต่อสภาพปัญหาเยาวชนกลุ่มเสี่ยง จะต้องศึกษาวัฒนธรรมย่อยของเยาวชนกลุ่มเสี่ยงอย่างลุ่มลึกและรอบด้านทั้งพฤติกรรมและสภาพแวดล้อมที่เกิดขึ้น แนวทางการศึกษาวัฒนธรรมย่อยของเยาวชนกลุ่มเสี่ยงจะต้องมีการสำรวจข้อมูลเพื่อนำไปวิเคราะห์ผล เนื่องจากสภาพปัญหาในเรื่องการเข้าไปยุ่งเกี่ยวกับยาเสพติดเป็นเรื่องที่ละเอียดอ่อน การศึกษาวัฒนธรรมย่อยและการสำรวจข้อมูลจากซึ่งเป็นแนวทางในการพัฒนา ปัจจัยสำคัญที่จะทำให้มีประสิทธิภาพต่อการพัฒนาต้องสร้างความเข้าใจต่อบุคลากรในสถานศึกษาตั้งแต่การกำหนดนโยบายจากผู้บริหารของสถานศึกษา การวางแผนงาน การวางกรอบและมีมาตรฐานในการดำเนินงาน นอกจากนี้ยังต้องสร้างความเข้าใจโดยการสร้างองค์ความรู้ของบุคลากรจากผู้เชี่ยวชาญนอกสถานศึกษาเพื่อพัฒนาบุคลากรในการดำเนินงานด้านการพัฒนาเยาวชนที่มีประสิทธิภาพ

แนวทางการพัฒนาเยาวชนกลุ่มเสี่ยงในโรงเรียนให้ดำเนินชีวิตตามหลักพุทธธรรมหรือการละเว้นจากยาเสพติดนั้น กระบวนการดำเนินงานเพื่อป้องกัน แก้ไขและพัฒนา มีแนวทางโดยจะต้องดำเนินการตามมิติต่าง กล่าวคือ การดำเนินงานด้านการพัฒนาในมิติเยาวชนที่จะต้องเข้าไปแทรกแซงพฤติกรรมเสี่ยงกับตัวเยาวชน โดยตรงภายใต้กิจกรรมต่าง ๆ เช่น การประทับประคอง เยียวยา การสร้างคุณค่าในตนเอง การสร้างจุดหมายให้เยาวชนกลุ่มเสี่ยง เป็นต้น การดำเนินงานด้านการพัฒนาในมิติปัจจัยเสี่ยง ที่จะต้องดำเนินการโดยตรงยังสถานที่ พื้นที่หรือปัจจัยต่าง ๆ ที่เอื้อให้เยาวชนมีพฤติกรรมที่เบี่ยงเบน ภายใต้การดำเนินงานเพื่อฟื้นฟูสร้างพลังแก่สถาบันทางสังคม การสร้างกลไกทดแทนสถาบันสังคมที่ล้มเหลว และการดำเนินการลดควบคุมพื้นที่เสี่ยง การดำเนินงานด้านการพัฒนาในมิติวัฒนธรรมประชาสัมพันธ์ ที่จะต้องมีภาคีทางสังคมในการมีส่วนร่วมอาศัยการณรงค์เพื่อเสริมสร้างองค์ความรู้ต่อบุคลากรในสถานศึกษา นอกสถานศึกษาและเยาวชนกลุ่มเสี่ยง เพื่อให้เกิดความเข้าใจต่อแนวทางการดำเนินงานอย่างถูกต้อง

กระบวนการวิธีในการพัฒนาเยาวชนกลุ่มเสี่ยงให้ดำเนินชีวิตอย่างเหมาะสมตามหลักพุทธธรรม เป็นแนวทางในการพัฒนาเยาวชนอีกประเด็นหนึ่งเพราะกระบวนการวิธีในการพัฒนาสามารถนำไปประยุกต์ใช้ได้ ซึ่งกระบวนการวิธีประกอบด้วย กระบวนการวิธีละมุนละม่อมที่สามารถขัดเกลาจิตใจเยาวชนให้เปลี่ยนพฤติกรรม โดยการปลูกฝังแนวคิดแก่เยาวชน กระบวนการวิธีรุนแรงคือการใช้บทลงโทษของกฎระเบียบมาเป็นเครื่องมือในการพัฒนาเยาวชน กระบวนการวิธีปล่อยไปเป็นตามระเบียบกติกาสังคมคือการดำเนินงานป้องกัน แก้ไขและพัฒนาแล้วไม่สามารถทำให้เยาวชนกลุ่มเสี่ยงดีขึ้นจำเป็นต้องมีการส่งต่อเพื่อให้กฎระเบียบทางสังคมเข้ามาจัดการดูแล

การมีส่วนร่วมของครอบครัว วัด หน่วยงาน องค์กรและโรงเรียน เป็นแนวทางการพัฒนาเยาวชนกลุ่มเสี่ยงที่มีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น โดยการดำเนินงานที่อาศัยเครื่องมือในการประเมินพฤติกรรมต่าง ๆ ของเยาวชน นอกจากบุคลากรในสถานศึกษาครอบครัว และสถาบันทางสังคมจะเป็นจะต้องมีเครื่องมือเข้ามามีส่วนร่วมในการศึกษาหาแนวทางร่วมกัน เช่นการสังเกตพฤติกรรมของเยาวชนในครอบครัว หรือการเข้าร่วมกิจกรรมทางศาสนา เป็นต้น นอกจากการมีส่วนร่วมในการใช้เครื่องมือเพื่อศึกษาเยาวชนกลุ่มเสี่ยงแล้ว การจัดกิจกรรมร่วมกันระหว่างสถาบันสังคมต่าง ๆ เข้ามามีส่วนร่วมจัดกิจกรรมในสถานศึกษาจะทำให้เกิดการแลกเปลี่ยนเรียนรู้และหาแนวทางพัฒนาร่วมกัน การมีส่วนร่วมของครอบครัวต่อการพัฒนาเยาวชนยังเป็นปัจจัยสำคัญที่ครอบครัวจำเป็นต้องเข้าใจและยอมรับพฤติกรรมของบุตรหลานตนเอง เพื่อเปิดพื้นที่ในการศึกษาและพัฒนาร่วมกันระหว่างครอบครัวและโรงเรียน นอกจากนั้นองค์กรหน่วยงานต่าง ๆ ที่มีเกี่ยวข้องหรือมีความเชี่ยวชาญเฉพาะด้านต้องเข้ามามีส่วนร่วมในการวางแผนตั้งแต่การศึกษาและพัฒนาเยาวชนกลุ่มเสี่ยงเพื่อให้มีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น

แนวทางการพัฒนาเยาวชนกลุ่มเสี่ยง สถานศึกษามีแนวคิดเกี่ยวกับบทบาทของพระสงฆ์กับการพัฒนาเยาวชนกลุ่มเสี่ยงในโรงเรียน ในการเป็นแนวทางการพัฒนาอีกปัจจัยหนึ่งที่สำคัญเพราะพระสงฆ์ถือว่าเป็นบุคลากรขององค์กรพระพุทธศาสนาที่มีความเชี่ยวชาญและเกี่ยวข้องต่อการปลูกฝังและขัดเกลาจิตใจเยาวชนมาโดยตลอด ปัจจุบันบทบาทพระสงฆ์ส่วนหนึ่งไปดำเนินการเชิงรุกเพื่อจัดกิจกรรมและจัดการเรียนการสอนในโรงเรียน แนวทางที่พระสงฆ์จะมีบทบาทสำคัญในการพัฒนาเยาวชนคือการบูรณาการกิจกรรมทางพุทธศาสนาเข้าไปดำเนินการในโรงเรียน และจำเป็นต้องดำเนินการอย่างต่อเนื่องเพื่อให้เกิดประเพณีวัฒนธรรมในโรงเรียนที่ทำให้เยาวชนสร้างความสัมพันธ์อันดีต่อศาสนา เมื่อพระสงฆ์พร้อมที่จะมีบทบาทเชิงรุกในการพัฒนาในโรงเรียนผู้บริหารโรงเรียนจำเป็นต้องมีนโยบายและแผนงานที่ส่งเสริมและสนับสนุนของการดำเนินงานจากบุคลากรทางสถาบันศาสนา เพื่อเป็นอีกแนวทางหนึ่งในการพัฒนาเยาวชนให้ดำเนินชีวิตตามหลักพุทธธรรม

๕.๒ อภิปรายผล

การศึกษาพบว่า กระบวนการศึกษาอบรมเยาวชนกลุ่มเสี่ยงในโรงเรียนที่ดำเนินชีวิตขัดต่อหลักพุทธธรรมเป็นกระบวนการที่อาศัยแนวคิดและองค์ความรู้ของบุคลากรในโรงเรียน โดยเฉพาะการมีจรรยาบรรณวิชาชีพและแนวคิดต่อปัญหาเยาวชนกลุ่มเสี่ยงด้านยาเสพติดเป็นประเด็นปัญหาสำคัญในโรงเรียน ทั้งยังมีแนวคิดต่อสถาบันทางสังคม บ้าน วัด โรงเรียน ที่เป็นส่วนสำคัญในการมีส่วนร่วมของกระบวนการศึกษาเยาวชน แต่สถานศึกษาก็เป็นส่วนสำคัญในการดำเนินการของกระบวนการศึกษาเยาวชนกลุ่มเสี่ยง นโยบายของผู้บริหารโรงเรียนจึงเป็นปัจจัยสำคัญ และยังมีปัจจัยอื่น ๆ รองลงมาเช่น บริบทของโรงเรียนในด้านขนาดและจำนวนบุคลากร ปัจจัยในการดำเนินงานภายใต้โครงการระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน นอกจากนี้ปัจจัยเหล่านี้แล้ว การดำเนินงานภายใต้การควบคุมดูแลงานกิจการนักเรียนยังเป็นศูนย์กลางในการเก็บรวบรวมข้อมูลต่าง ๆ จากกระบวนการศึกษาเยาวชน เพราะบุคลากรในโรงเรียนเป็นผู้ขับเคลื่อนกระบวนการศึกษาหรือการดำเนินงานวิจัยนักเรียนในโรงเรียนที่มีเครื่องมือเข้ามาช่วยในการศึกษาเยาวชน เพื่อที่จะเก็บรวบรวมข้อมูล เพื่อรายงานงานกิจการนักเรียนในการวิเคราะห์ ประเมินผลเพื่อหาแนวทางป้องกัน แก้ไขและพัฒนาเยาวชน กระบวนการศึกษาอบรมเยาวชนกลุ่มเสี่ยงในโรงเรียนจึงมีมุมมองต่อการวิเคราะห์และการประเมินผล เนื่องจากบุคลากรในโรงเรียนมีส่วนเกี่ยวข้องกับการเก็บรวบรวมข้อมูลทุกมิติของเยาวชนที่ดำเนินชีวิตทั้งในโรงเรียนและนอกโรงเรียน การวิเคราะห์และการประเมินผลที่มีประสิทธิภาพจึงต้องมีส่วนร่วมของบุคลากรในรูปแบบสัมมนาเพื่อแลกเปลี่ยนเรียนรู้ของผลการศึกษาเยาวชน กระบวนการศึกษาเยาวชนกลุ่มเสี่ยงนับว่ามีประโยชน์ต่อบุคลากรในโรงเรียนที่มีความใกล้ชิดต่อนักเรียนและสามารถป้องกัน แก้ไขและพัฒนาได้ด้วยตนเอง ทั้งยังมีประโยชน์ต่อนโยบายของโรงเรียนและการกำหนดทิศทางในการพัฒนาโรงเรียนได้เป็นดี แต่การดำเนินงานของกระบวนการศึกษาเยาวชนยังพบประเด็นปัญหาต่าง ๆ ได้แก่ บริบทของโรงเรียนในด้านการคัดกรองนักเรียนเข้ารับการศึกษา ครอบครัวยุติธรรมของการยอมรับพฤติกรรมของบุตรหลาน และเครื่องมือที่มีประสิทธิภาพ ประเด็นปัญหาเหล่านี้เกิดจากการดำเนินการของกระบวนการศึกษาที่จะต้องได้รับการแก้ไขและปรับปรุงต่อไป

กระบวนการศึกษาอบรมเยาวชนกลุ่มเสี่ยงในโรงเรียนที่ดำเนินชีวิตขัดต่อหลักพุทธธรรม เป็นประเด็นสำคัญที่ทำให้เกิดแนวทางการพัฒนาเยาวชนกลุ่มเสี่ยงในโรงเรียนให้ดำเนินชีวิตอย่างเหมาะสมตามหลักพุทธธรรม แนวทางการพัฒนาเยาวชนกลุ่มเสี่ยงพบว่าแนวทางเบื้องต้นต้องมีการศึกษาและทำความเข้าใจต่อสภาพปัญหาเยาวชนกลุ่มเสี่ยง ได้แก่ การศึกษาวัฒนธรรมย่อยของเยาวชนกลุ่มเสี่ยง การสำรวจข้อมูลจากการศึกษาวัฒนธรรมย่อยของเยาวชนกลุ่มเสี่ยง การสร้าง

ความเข้าใจต่อบุคลากรในโรงเรียนตั้งแต่ต้น โยบายของโรงเรียนตลอดจนการวางกรอบที่มีมาตรฐานของโรงเรียน และการสร้างความเข้าใจของบุคลากรในโรงเรียนต่อการศึกษาเยาวชนกลุ่มเสี่ยงจากบุคลากรผู้เชี่ยวชาญเฉพาะด้าน จากประเด็นรูปแบบของแนวทางการพัฒนาเยาวชนกลุ่มเสี่ยง กระบวนวิธีในการพัฒนาเยาวชนกลุ่มเสี่ยงยังเป็นแนวทางการพัฒนาเยาวชนกลุ่มเสี่ยงให้ดำเนินชีวิตตามหลักพุทธธรรมได้ ได้แก่ กระบวนวิธีละมุนละม่อม กระบวนการวิธีรุนแรง และกระบวนวิธีปล่อยไปเป็นตามระเบียบกติกาสังคม ซึ่งเป็นกระบวนวิธีที่สามารถนำไปประยุกต์ใช้ได้ นอกจากนี้ปัจจัยของกระบวนวิธีที่เป็นแนวทางการพัฒนา การมีส่วนร่วมของครอบครัว วัตถุประสงค์หน่วยงาน องค์กรอื่นและโรงเรียน ที่จะต้องดำเนินการอย่างมีส่วนร่วมที่อาศัยเครื่องมือในการศึกษาและพัฒนาเยาวชนกลุ่มเสี่ยง การมีส่วนร่วมของสถาบันทางสังคมยังรวมไปถึงการจัดกิจกรรมร่วมกันทั้งในโรงเรียนและนอกโรงเรียน ปัจจัยสำคัญที่จำดำเนินการตามแนวทางการพัฒนานี้ได้ยังต้องอาศัยการเปิดพื้นที่ของครอบครัวที่จะยอมรับพฤติกรรมของเยาวชนที่เป็นบุตรหลานของตนเอง เพื่อให้โรงเรียนและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องเข้ามามีส่วนร่วมในการป้องกัน แก้ไขและพัฒนา มุมมองของโรงเรียนต่อแนวทางการพัฒนาเยาวชนกลุ่มเสี่ยงในโรงเรียนให้ดำเนินชีวิตอย่างเหมาะสมตามหลักพุทธธรรม ให้ความสำคัญต่อบทบาทของพระสงฆ์กับการพัฒนาเยาวชนที่จะมีแนวทางการดำเนินงานภายใต้กิจกรรมทางพระพุทธศาสนา และเป็นการดำเนินงานอย่างต่อเนื่องเพื่อสร้างประเพณีวัฒนธรรมให้เกิดขึ้นในโรงเรียน เมื่อพระสงฆ์เข้ามามีบทบาทการประสานความร่วมมือในการพัฒนาเยาวชน นโยบายผู้บริหารและบุคลากรในโรงเรียนจะต้องสนับสนุนและส่งเสริมการดำเนินงานต่าง ๆ เพื่อให้การพัฒนาเยาวชนให้ดำเนินชีวิตตามหลักพุทธธรรมอย่างมีประสิทธิภาพต่อไป

๕.๓ ข้อเสนอแนะ

การศึกษาในครั้งนี้เป็นการศึกษาถึงกระบวนการศึกษาอบรมและแนวทางการพัฒนาเยาวชนกลุ่มเสี่ยงในโรงเรียนให้ดำเนินชีวิตอย่างเหมาะสมตามหลักพุทธธรรม ผู้ศึกษาวิจัยจึงขอเสนอแนะ ดังนี้

๕.๓.๑ การศึกษาวิจัยครั้งนี้เป็นการศึกษาถึงกระบวนการศึกษาอบรมและแนวทางในการพัฒนาเยาวชน พบว่ากระบวนศึกษาอบรมมีความสำคัญในการแก้ปัญหาเยาวชนกลุ่มเสี่ยงในโรงเรียน การศึกษาวิจัยพบว่า นโยบายและโครงสร้างของสถานศึกษาเป็นปัจจัยแรกที่จะสามารถดำเนินการของกระบวนพัฒนาเยาวชนในโรงเรียนให้ดำเนินชีวิตอย่างเหมาะสมตามหลักพุทธธรรม

การแก้ปัญหาและการพัฒนาเยาวชนในโรงเรียนผู้บริหารสถานศึกษาจึงควรให้ความสำคัญของการกำหนดนโยบาย และการวางแผนงานของการดำเนินกระบวนการพัฒนาเยาวชนในโรงเรียนต่อไป

๕.๑.๒ การศึกษาวิจัยในครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ โดยการสัมภาษณ์บุคลากรในโรงเรียนจำนวน ๕ โรงเรียน ทำให้ผลการวิจัยในประเด็นและแนวทางต่าง ๆ ต้องขึ้นอยู่กับบริบทของโรงเรียนต่าง ๆ ดังนั้นสถานศึกษาต่าง ๆ สามารถนำกระบวนการและแนวทางการพัฒนาของการวิจัยครั้งนี้ไปประยุกต์ใช้ให้เกิดประสิทธิภาพได้

๕.๑.๓ การศึกษาวิจัยถึง กระบวนการศึกษาอบรมและพัฒนาเยาวชนกลุ่มเสี่ยงในโรงเรียนให้ดำเนินชีวิตอย่างเหมาะสมตามหลักพุทธธรรม พบว่าการมีส่วนร่วมของสังคมมีส่วนสำคัญในการดำเนินการ และสถาบันทางพุทธศาสนาภายใต้บุคลากร (พระสงฆ์) เป็นปัจจัยที่มีความสำคัญมากที่สุดในการแก้ปัญหาและพัฒนาเยาวชน ดังนั้นควรมีการศึกษาบทบาทของพระสงฆ์ต่อการนำหลักพุทธธรรมในการพัฒนาเยาวชน เพื่อจะได้ทราบถึงจุดเด่น จุดด้อย และแนวทางการเสริมสร้างสถาบันทางพระพุทธศาสนาให้มีประสิทธิภาพต่อไป

บรรณานุกรม

หนังสืออ้างอิง

มหาวิทยาลัยราชภัฏวไลยอลงกรณ์. พระไตรปิฎกภาษาบาลี ฉบับมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย ๒๕๐๐.

กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๑๕.

_____. พระไตรปิฎกภาษาไทย ฉบับมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๑๕.

ดวงเดือน พันธุมนาวิน. ทฤษฎีต้นไม้อจริยธรรม: การวิจัยและการพัฒนาบุคคล. กรุงเทพมหานคร.

โรงพิมพ์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย. ๒๕๔๑.

ทัศนีย์ ทองสว่าง. สังคมไทย, ๒๕๔๐

_____. สังคมไทย. กรุงเทพมหานคร. โอ.เอส.พรีนติ้ง เฮ้าส์. ๒๕๑๗.

ประเวศ วะสี. พระสงฆ์และศาสนิกชนจะปฏิบัติได้อย่างไร. กรุงเทพมหานคร. สำนักพิมพ์มูลนิธิโกมลคีมทอง. ๒๕๑๐.

ปกรณ์ คุณารักษ์. ปัญหาสังคม. ขอนแก่น คลังนานาวิทยา. ๒๕๔๖

พระเทพเวที (ประยุทธ์ ปยุตโต). พุทธศาสตร์กับการแนะแนว. พิมพ์ครั้งที่ ๑. กรุงเทพมหานคร.

สมาคมแนะแนวแห่งประเทศไทย. ๒๕๑๔.

พระธรรมโกศาจารย์ (พุทธทาสภิกขุ). ยุทธธรรมสำหรับเยาวชน. กรุงเทพมหานคร. สำนักพิมพ์สุภาพใจ. ๒๕๕๐.

พระธรรมปิฎก (ป.อ. ปยุตโต). ศาสนาและเยาวชน. กรุงเทพมหานคร. มูลนิธิพุทธธรรม. ๒๕๑๕.

_____. พุทธธรรม ฉบับปรับปรุงและขยายความ. พิมพ์ครั้งที่ ๕.

กรุงเทพมหานคร. มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย. ๒๕๔๑.

พระพรหมมัลลาจารย์ (หลวงปู่ปัญญานันทภิกขุ). ธรรมสำหรับเด็ก. กรุงเทพมหานคร. ธรรมสภา. ๒๕๑๐.

พระราชวรมุนี (ประยุทธ์ ปยุตโต). การศึกษา: เครื่องมือพัฒนาที่ยังต้องพัฒนา. ศึกษาศาสตร์ปริทัศน์. ๒๕๑๐.

_____. สถาบันสงฆ์กับสังคมไทย. กรุงเทพมหานคร. สำนักพิมพ์มูลนิธิโกมลคีมทอง. ๒๕๑๗

พุทธทาสภิกขุ. การสังคมสงเคราะห์ส่วนที่ยังขาดอยู่. นนทบุรี พิมพ์ดี. ๒๕๑๗.

_____ . **ธรรมเนียม ชุมทรัพย์ทางปัญญา**. สวนโมกขพลาราม ไซยา. สำนักพิมพ์สุขภาพใจ. ๒๕๑๗.

_____ . **เยาวชนกับศีลธรรม**. กรุงเทพมหานคร. ชรรมทาน. ๒๕๒๒.

พุทธสมาคมแห่งประเทศไทยในพระบรมราชูปถัมภ์. **แผนปฏิบัติการเกี่ยวกับการส่งเสริม**

พระพุทธศาสนาและการพัฒนาจิตใจ. กรุงเทพมหานคร. สมชายการพิมพ์. ๒๕๔๐.

ไพโรจน์ อยู่มณเฑียร. **วาทะธรรมว่าด้วยศีลธรรม(พุทธทาสภิกขุ)**. กรุงเทพมหานคร. บริษัท ออฟเซ็ท ครีเอชั่น จำกัด. ๒๕๔๕.

ภัทรพร ศิริกาญจน. **เอกสารวิชาการเรื่อง สามทศวรรษของการพัฒนามนุษย์ สังคม และเศรษฐกิจไทย**. กรุงเทพมหานคร. มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์. ๒๕๓๑.

มันเกียรติ โกศลนิตติวงษ์. **พุทธธรรม:ทฤษฎีและเทคนิคการให้คำปรึกษา**. กรุงเทพมหานคร. สุวีริยาสาส์น. ๒๕๔๑.

รุ่ง แก้วแดง. **ธรรมสำหรับครู:พุทธทาสภิกขุ**. กรุงเทพมหานคร. กรมการศาสนา. ๒๕๔๗

สุพัฒนา สุภาพ. **สังคมและวัฒนธรรมไทย ค่านิยม:ครอบครัว:ศาสนา:ประเพณี**. พิมพ์ครั้งที่ ๑๑. กรุงเทพมหานคร. ไทยวัฒนาพานิช. ๒๕๔๓.

วิชา มหาคุณ. **บทบาทสถานพินิจและคุ้มครองเด็กและเยาวชนที่กระทำผิดและกฏแห่งปักกิ่ง**.

เอกสารประกอบการสัมมนาเชิงปฏิบัติการ สำนักงานส่งเสริมงานตุลาการ กระทรวงยุติธรรม. ๒๕๔๐.

สมเด็จพระมหาสมณเจ้า กรมพระยาวชิรญาณวโรรส. **บาลีไวยากรณ์ วจีวิภาค ภาคที่ ๒**. พิมพ์ครั้งที่ ๔๘. กรุงเทพมหานคร. มหามกุฏราชวิทยาลัย. ๒๕๔๗

สมพงษ์ จิตระดับ. **เด็กไทยพันธุ์ใหม่เติบโตมาจากวัตุนิยม** เพศเสรี ยาเสพติด. ม.ป.ท.. ๒๕๔๕.

สมพร เพทสิทธา. **การควบคุมทางสังคม**. กรุงเทพมหานคร. สมชายการพิมพ์. ๒๕๔๐.

สานิตย์ บุญชู. **คู่มือฝึกอบรมการวางแผนพัฒนาชนบท**. ปัตตานี. มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ วิทยาเขตปัตตานี. ๒๕๓๐.

สำนักงานกองทุนสนับสนุนการส่งเสริมสุขภาพ. **โครงการติดตามสภาวะการณ์เด็กและเยาวชน**. ๒๕๕๐.

สำนักนายกรัฐมนตรี. **พระราชบัญญัติคุ้มครองเด็ก พ.ศ. ๒๕๔๖**. ประกาศเมื่อ ๒๔ กันยายน ๒๕๔๖

สุขุม เฉลยทรัพย์. **มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนดุสิต**, ๑ เม.ย. ๒๕๕๐.

สุลัดภัย ศิวรักษ์. **ศาสนากับสังคมไทย**. กรุงเทพมหานคร. พลพณิชการพิมพ์. ๒๕๒๕

สุเทพ สุวีรางกูร. **คณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย**, ๒๕๕๐.

เสฐียรพงษ์ วรรณปก. การปลูกฝังจริยธรรมในแนวทางการพัฒนาค่านิยมและคุณธรรมของ
เยาวชนในปัจจุบัน. กรุงเทพมหานคร. พี.เอ.ดีฟวิง. ๒๕๓๓.

เสริน ปุณณะหิตานนท์. การกระทำผิดในสังคม สังคมวิทยาอาชญากรรมและพฤติกรรมเบี่ยงเบน.
กรุงเทพมหานคร. บริษัทเดอะบิสซิเนสเพรส จำกัด. ๒๕๒๓.

เสวลักษณ์ สิงห์โกวินท์ และกมล อุดลพันธุ์. การพัฒนาบุคคล. กรุงเทพมหานคร. ออฟเซ็ทโปร
ดักชั่น. ๒๕๒๕.

อัญชลี บุรณกานนท์และคณะ. สภาพการณ์ปัจจุบันของเด็กเยาวชนและครอบครัวและข้อเสนอแนะ
เชิงนโยบาย. กรุงเทพมหานคร. มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์. ๒๕๔๖.

ข้อมูลงานวิจัย

เกษม สุภรานนท์. รายงานการวิจัยและพัฒนาการบริหารที่มีประสิทธิภาพเพื่อพัฒนาผู้เรียนสู่วิถี
ชีวิตคุณธรรมนำความรู้ คิดวิเคราะห์และเศรษฐกิจพอเพียง. ๒๕๔๘.

ดร.วันทนีย์ จันทร์เอี่ยมและคณะ. โครงการวิจัยเชิงปฏิบัติการเพื่อพัฒนาองค์ความรู้ในการจัดการ
ปัญหาและพัฒนาเยาวชนโดยกระบวนการมีส่วนร่วมของเยาวชนและชุมชน
กรณีศึกษาการจัดการปัญหายาเสพติด:พื้นที่เชียงใหม่. กรุงเทพมหานคร. ม.ปท.
๒๕๔๖.

ทิชากร กันทะ. แนวทางการป้องกันการติดยาเสพติดในโรงเรียนมัธยมศึกษา. ๒๕๕๐.

นงคราญ ณรงค์ศักดิ์. การดำเนินงานป้องกันยาเสพติดของผู้บริหารโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัด
กรมสามัญศึกษา จังหวัดเชียงราย. ๒๕๔๕.

บุญเพ็ง หงษา. กระประยุกต์พุทธธรรมในหลักสูตรค่ายผู้นำเยาวชนต่อต้านยาเสพติดของ
กองทัพอากาศ. มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย. ๒๕๕๐.

ปนัดดา เพ็ชรสิงห์. อบรมมุขที่มีความสัมพันธ์กับการหนีโรงเรียนของนักเรียนวัยรุ่นใน
กรุงเทพมหานคร. วิทยานิพนธ์ปริญญาสังคมศาสตรมหาบัณฑิต,(สาขาวิชาอาชญาวิทยา
และงานยุติธรรม:บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหิดล,๒๕๓๐.

ฝน แสงสิงแก้ว และคณะ. การใช้ยาเสพติดของนักเรียนในกรุงเทพมหานคร จังหวัดนครราชสีมา
และเชียงใหม่. ๒๕๑๗.

พระครูสุขุมสังฆการ(วรเมธ โปธิสาโร/ศรีโพธิ์วัง). การประยุกต์หลักพุทธธรรมเพื่อการพัฒนา
เยาวชน. มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย. ๒๕๔๗.

พระมหาไฉน ประกอบผล. การศึกษาหลักพุทธจริยธรรมเรื่องหน้าที่ของบุตรธิดาต่อบิดามารดา.

มหาวิทยาลัยมหิดล. ๒๕๔๔.

พระมหาเดชศักดิ์ ชีรปัญญา. จริยศึกษาเพื่อพัฒนาจริยธรรมแก่นักเรียนตามหลักคำสอนทาง

พระพุทธศาสนา. มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย. ๒๕๔๗.

พระมหาบุญจิตร กนฺตสีโล(คำมา). ศึกษาวิธีการแก้ปัญหาศีลธรรมของเยาวชนตามทัศนะของพุทธ
ทาสภิกขุ. มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย. ๒๕๕๑.

พระมหาบุญเพียร บุญญวิริโย(แก้ววงศ์น้อย). แนวคิดและวิธีการขัดเกลาทางสังคมในสถาบัน
ครอบครัวตามแนวพระพุทธศาสนา. วิทยานิพนธ์ปริญญาพุทธศาสตรมหาบัณฑิต.
มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย. ๒๕๔๔.

พระมหาสมควร ธมฺมธีโร(สายงาม). บทบาทผู้ปกครองในการอบรมศีลธรรมและจริยธรรมแก่เด็ก
ก่อนเกณฑ์ของศูนย์พัฒนาเด็กก่อนเกณฑ์ วัดพรหมสุวรรณสามัคคี เขตบางแค
กรุงเทพมหานคร. มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย. ๒๕๔๗.

พระมหาสำรวย ฉญาณส์โร. การศึกษาผลกระทบจากการล่วงละเมิดศีลข้อที่ ๕ ที่มีต่อสังคมไทย.
มหาวิทยาลัยจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย. ๒๕๔๒.

พระอุบล กตปัญญา. การศึกษาวิเคราะห์คุณค่าของศีลที่ไม่ต่อสังคมไทย. มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลง
กรณราชวิทยาลัย. ๒๕๓๗.

มูลนิธิภูมิพลังชุมชนไทย สาขาภาคเหนือตอนบน. การศึกษารูปแบบวัฒนธรรมย่อยและกลไกการมี
ส่วนร่วมของเครือข่ายกลุ่มเด็กและเยาวชนนอกสถานศึกษาในพื้นที่ชุมชนเมืองและ
พื้นที่เสี่ยงเพื่อการป้องกันและแก้ไขปัญหาเสพติด. ๒๕๕๑.

วุฒิภาพ ภาพยนตร์. ความประพฤติผิดความรู้และความคิดเห็นเกี่ยวกับยาเสพติดของนักเรียน
มัธยมศึกษา. ๒๕๕๐.

อรุณวรรณ บุญเทียบทิมมพร. การพัฒนาทักษะชีวิตของเยาวชนด้วยพุทธทวาทะกรณีศึกษาค่าย
คุณธรรมวัดอูมอ้งค์. มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย. ๒๕๕๐.

ภาคผนวก

ภาคผนวก ก.
บทความการวิจัย

ภาคผนวก ข.

กิจกรรมที่เกี่ยวข้องกับการนำผลการนำผลจากโครงการวิจัยไปใช้ประโยชน์

ภาคผนวก ค.

ตารางเปรียบเทียบวัตถุประสงค์ กิจกรรมที่วางแผนไว้และ
กิจกรรมที่ได้ดำเนินการมาและผลที่ได้รับของโครงการ

ภาคผนวก ง.

แบบสอบถาม

ภาคผนวก ฉ.
แบบสรุปโครงการวิจัย

การศึกษาอบรมและพัฒนาเยาวชนกลุ่มเสี่ยงในโรงเรียนให้ดำเนินชีวิต
อย่างเหมาะสมตามหลักพุทธธรรม
Training and development of the school risky youth for a proper living in
line with the Buddha dhamma.

พระมหาไกรสร โชติปัญญา
(น.ธ.เอก,ป.ธ.๓, พธ.บ.,ร.บ,ร.ม,)
Phramaha Kaison Sotipanyo

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาลัยสงฆ์ลำพูน
Mahachulalongkornrajavidyalaya University, Lamphunbuddist college

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษากระบวนการศึกษาอบรมเยาวชนกลุ่มเสี่ยงในโรงเรียนที่ดำเนินชีวิตขัดต่อหลักพุทธธรรม และเพื่อศึกษาแนวทางการพัฒนาเยาวชนกลุ่มเสี่ยงในโรงเรียนให้ดำเนินชีวิตอย่างเหมาะสมตามหลักพุทธธรรม ในการวิจัยได้ใช้ระเบียบวิธีการวิจัยเชิงคุณภาพโดยการเก็บรวบรวมข้อมูลจากการสัมภาษณ์เชิงลึกจากบุคลากรที่เกี่ยวข้องกับงานกิจการนักเรียนของโรงเรียนมัธยมศึกษาจำนวน ๕ แห่ง ในอำเภอเมืองลำพูน

จากผลการศึกษาพบว่า การศึกษาอบรมเยาวชนกลุ่มเสี่ยงในโรงเรียนที่ดำเนินชีวิตขัดต่อหลักพุทธธรรมเป็นกระบวนการที่บุคลากรในโรงเรียนได้ตระหนักต่อสภาพปัญหาเยาวชนกลุ่มเสี่ยงด้านยาเสพติดในโรงเรียน นับว่าเป็นปัญหาที่จะต้องอาศัยสถาบันทางสังคมโดยเฉพาะสถาบันทางพระพุทธศาสนาได้เข้ามามีส่วนร่วมในกระบวนการศึกษา กระบวนการศึกษาเยาวชนกลุ่มเสี่ยงมีปัจจัยที่ส่งผลต่อการดำเนินการ ได้แก่ นโยบายของผู้บริหาร บริบทของโรงเรียน และการมีส่วนร่วมเพื่อหาแนวทางป้องกัน แก้ไขและพัฒนาเยาวชน ในส่วนการดำเนินงานพบประเด็นปัญหาในกระบวนการศึกษาเยาวชน ได้แก่ ครอบคลุมในการยอมรับพฤติกรรมของบุตรหลาน และเครื่องมือที่มีประสิทธิภาพในการศึกษา ส่วนของแนวทางการพัฒนาเยาวชนกลุ่มเสี่ยงในโรงเรียนให้ดำเนินชีวิตอย่างเหมาะสมตามหลักพุทธธรรม ประการสำคัญในส่วนของบุคลากรในโรงเรียนจะต้องมีการศึกษาวัฒนธรรมย่อยของเยาวชนกลุ่มเสี่ยง และกระบวนการในการพัฒนาเยาวชนกลุ่มเสี่ยง

ได้แก่ กระทบวิธีละมุนละม่อม วิธีรุนแรง และวิธีปล่อยให้เป็นตามระเบียบกติกาของสังคม แนวทางการพัฒนาเยาวชนจะต้องดำเนินการภายใต้การมีส่วนร่วมของสถาบันทางสังคม โดยเฉพาะครอบครัวเป็นสถาบันหลักในการมีส่วนร่วมป้องกัน แก้ไขและพัฒนาเยาวชน และบทบาทของพระสงฆ์มีความสำคัญในการดำเนินการภายใต้กิจกรรมทางพระพุทธศาสนาที่ต่อเนื่องในการปลูกฝังและขัดเกลาเยาวชนให้ดำเนินชีวิตอย่างเหมาะสมตามหลักพุทธธรรม เป็นคนดีมีศีลธรรม จริยธรรมและคุณธรรมต่อไป

ABSTRACT

The purposes of this research was to study the process of training and development of the school risky youth in living was against the line with Buddha Dhamma, and for studying the way how to train and develop the school risky youth for a proper living in line with the Buddha Dhamma. In working this research by using the quantity research procedure, by collecting the data from doing a profound interview the school activity personal of five secondaries level school in Amphur Moung Lamphun.

The results of studying problems are the training and development of the school risky youth in living are against the line with Buddha Dhamma, These are the personal processes in the school have realized to the drugs risky youth problems conditions in school. They are the problems that should have to depend on the social institution, especially the Buddhism institution should have been interested in the educational process. The risky youth educational process have an element to the work proceeded in orderly, such as the policy of the administrators, the objective of school, and the co-operating to find the way how to protect and develop the youth. In working have some problems in the youth educational process such as the family in accepted behavior of their children, and the efficiency instrument in educational. The way how to develop the school risky youth for a proper living in line with the Buddha Dhamma. The main fractions, the personals in school would have to study the minor culture of the risky youth, such as gentle means processing, harsh means process, and the way how to let them go along the social system. The trend of the youth development would have to work together with the co-operating of the social institute especially, the family is the main institute in protecting

and youth development, also the role of the monks. Are the main part in working under the Buddhism activity to be succeeded in youth implant character in appropriate living in the line with Buddha Dhamma, They would be good conduct and good virtue in living.

บทนำ

กระแสความเปลี่ยนแปลงแห่งโลกาภิวัตน์ ส่งผลให้เยาวชนสังคมไทยขาดคุณธรรม ศีลธรรมและจริยธรรม ทั้งที่สังคมไทยมีภูมิคุ้มกันทางพุทธศาสนามาช้านาน สิ่งที่น่าเป็นห่วงคือ มิติทางวัฒนธรรม และศีลธรรม ถูกทำลายไป อันสะท้อนให้เห็นว่าสังคมไทยกำลังขาดวิสัยทัศน์ด้าน พุทธธรรมที่ช่วยป้องกันให้บรรดาเยาวชนมีความปลอดภัยในเรื่องศีลธรรม สถานการณ์เยาวชนใน สังคมไทยจึงเป็นวิกฤตเยาวชน เป็นปัญหาระดับชาติในการฟื้นฟูให้เยาวชนไทยกลับมาเป็นบุคคลผู้ มีคุณธรรม ศีลธรรมและจริยธรรม ที่นับว่าเป็นอนาคตของการพัฒนาประเทศและความสันติสุข ของสังคมไทย จำเป็นต้องมีส่วนร่วมทุกภาคส่วนในการแก้ปัญหาวิกฤติเยาวชน ความร่วมมือ ระหว่างสถาบันสงฆ์กับสถาบันการศึกษานับว่าเป็นแนวทางสำคัญยิ่งในการแก้ปัญหาวิกฤตเยาวชน ไทยให้เป็นคนมีศีลธรรม คุณธรรมและจริยธรรม การแก้ปัญหาวิกฤตเยาวชนขาดศีลธรรมในด้ว นการละเว้นยาเสพติด จำเป็นอย่างยิ่งในการมีส่วนร่วมระหว่างสถานศึกษาและพระสงฆ์ในการหา แนวทางในการป้องกัน แก้ไขและพัฒนาเยาวชนที่เกิดขึ้น ซึ่งสถานศึกษาบางแห่งมีกระบวนการใน การศึกษาปัญหาเยาวชนและแก้ไขปัญหาเยาวชนขาดศีลธรรม คุณธรรมและจริยธรรมให้ดำเนินชีวิต ตามหลักพุทธธรรมได้อย่างมีประสิทธิภาพ และสถานศึกษาบางแห่งก็ไม่สามารถแก้ปัญหาเยาวชน ได้ สถานศึกษาในฐานะเป็นสถาบันหนึ่งในการเป็นส่วนสำคัญในการแก้วิกฤตเยาวชน หาก สถานศึกษาแต่ละแห่งมีกระบวนการอย่างเป็นระบบในการศึกษา แก้ไขและพัฒนาเยาวชนให้ ดำเนินชีวิตตามหลักพุทธธรรมได้อย่างมีประสิทธิภาพและเป็นแนวทางเดียวกัน ปัญหาเยาวชนขาด ศีลธรรม คุณธรรมและจริยธรรมใน โรงเรียนจะลดลง ทั้งยังเป็นการฟื้นฟูเยาวชนไทยมีศีลธรรม กลับคืนมา

การศึกษาวิจัยเรื่องนี้เกิดมาจากผู้วิจัยในฐานะบทบาทของพระสงฆ์มีความสนใจที่จะศึกษา และพัฒนาเยาวชนในโรงเรียนระดับมัธยม ในอำเภอเมือง จังหวัดลำพูน เนื่องด้วยบริบทบริบท ของชุมชนในอำเภอเมืองลำพูนเป็นแหล่งอุตสาหกรรมที่ใหญ่ที่สุดในภาคเหนือ หน่วยงานองค์กร ภาครัฐมียุทธศาสตร์การพัฒนาและขยายแหล่งอุตสาหกรรมมากขึ้น จึงทำให้เกิดการอพยพและย้าย แรงงานจากจังหวัดต่าง ๆ ของประเทศไทยเข้ามาอาศัยอยู่ในชุมชนอำเภอเมืองลำพูน นอกจากนั้น แล้วเกิดการขยายพื้นที่บริการด้านความบันเทิงไปทั่วอำเภอเมืองลำพูน จึงเป็นแหล่งมั่วสุมของ

แรงงานและเยาวชนในจังหวัดลำพูน ซึ่งจะศึกษาถึงกระบวนการศึกษาเยาวชนกลุ่มเสี่ยงในโรงเรียนที่ดำเนินชีวิตขัดต่อหลักพุทธธรรม และศึกษาแนวทางการพัฒนาเยาวชนกลุ่มเสี่ยงเหล่านั้นให้ดำเนินชีวิตอย่างเหมาะสมตามหลักพุทธธรรม เพื่อวิเคราะห์และนำเสนอแนวทางถึงกระบวนการศึกษา ป้องกัน แก้ไขและพัฒนาเยาวชนกลุ่มเสี่ยงในโรงเรียน ที่เป็นองค์ความรู้ในการนำไปประยุกต์ใช้ที่เหมาะสมของสถาบันการศึกษาและสถาบันทางสังคมอื่น เพื่อให้เยาวชนดำเนินชีวิตอย่างเหมาะสมตามหลักพุทธธรรมอย่างยั่งยืนต่อไป

เครื่องมือและวิธีการศึกษา

ในการศึกษาวิจัยเรื่องนี้ เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) ที่ใช้วิธีการเก็บรวบรวม วิเคราะห์และสังเคราะห์ข้อมูลในเชิงคุณภาพเพื่อให้ได้ข้อมูลที่สอดคล้องกับการศึกษา โดยมีวิธีการศึกษาใน ๒ รูปแบบ คือ ๑) การศึกษาในเชิงเอกสารเพื่อค้นหาข้อมูลเกี่ยวกับการศึกษาและพัฒนานักเรียน(เยาวชน)ในโรงเรียนเพื่อดำเนินชีวิตอย่างเหมาะสมตามหลักพุทธธรรม รวมทั้งแนวคิดทฤษฎีที่เกี่ยวข้อง ๒) การศึกษาภาคสนามจากการสัมภาษณ์แบบกึ่งโครงสร้าง (Semi - structured Interview) โดยแยกประเด็นในการสัมภาษณ์เป็น ๒ ประเด็น คือ ประเด็นของกระบวนการศึกษาอบรมเยาวชนกลุ่มเสี่ยงในโรงเรียนด้านยาเสพติด และประเด็นแนวทางการพัฒนาเยาวชนกลุ่มเสี่ยงให้ดำเนินชีวิตอย่างถูกต้องเหมาะสมตามหลักพุทธธรรม บุคลากรที่ทำหน้าที่เกี่ยวข้องกับงานกิจกรรมนักเรียนในโรงเรียน ทั้งนี้เพื่อทราบถึงกระบวนการศึกษาอบรมและแนวทางการพัฒนาเยาวชนในโรงเรียนนั้นๆ

ประชากรและกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษา คณะผู้ศึกษาวิจัยใช้วิธีการสุ่มตัวอย่างแบบเจาะจง (Purposive Sampling) คือ โรงเรียนที่สังกัดกรมสามัญศึกษาที่ได้เข้าร่วมโครงการ “โครงการระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน” จำนวน ๕ โรงเรียน ได้แก่ โรงเรียนจักรคำคณาทร, โรงเรียนสวนบุญบุญอุปถัมภ์, โรงเรียนบ้านแป้นวิทยาคม, โรงเรียนอุโมงค์วิทยาคม และโรงเรียนเมธีวุฒิกร ส่วนประชากรในการศึกษาครั้งนี้ มีกลุ่มเป้าหมายคือบุคลากรที่ทำหน้าที่เกี่ยวข้องกับงานกิจกรรมนักเรียน

ผลการศึกษา

จากผลการศึกษากระบวนการศึกษาอบรมเยาวชนกลุ่มเสี่ยงในโรงเรียนที่ดำเนินชีวิตขัดต่อหลักพุทธธรรม พบว่า กระบวนการศึกษาอบรมเยาวชนกลุ่มเสี่ยงในโรงเรียนที่ดำเนินชีวิตขัด

ต่อหลักพุทธธรรม หรือการเข้าไปยุ่งเกี่ยวกับยาเสพติดนั้น บุคลากรในโรงเรียนมีแนวคิดต่อกระบวนการศึกษาเยาวชนกลุ่มเสี่ยง เนื่องด้วยสภาพปัญหาของเยาวชนที่มีแนวโน้มเข้าไปยุ่งเกี่ยวกับยาเสพติดขยายวงกว้างมากขึ้น เป็นปัญหาสำคัญทุกสถาบันการศึกษา การรับผิดชอบต่อสภาพปัญหาเยาวชนกลุ่มในโรงเรียนที่ดำเนินชีวิตขัดต่อหลักพุทธธรรมในด้านเบญจศีลเบญจธรรมในเรื่องการละเว้นต่อสิ่งเสพติดทุกชนิด สถาบันทางสังคมจำเป็นต้องรับผิดชอบร่วมกันในมิติ บ้าน วัด โรงเรียน เพราะในปัจจุบันค่านิยมทางสังคมที่ทัศนคติให้สถาบันการศึกษาเป็นศูนย์กลางป้องกันแก้ไข และพัฒนาเยาวชน เป็นการผลักภาระรับผิดชอบให้สถานศึกษาหรือโรงเรียน ในการดูแลและช่วยเหลือนักเรียน แต่ในความเป็นจริงแล้วการดำเนินชีวิตของเยาวชนในโรงเรียนเป็นเพียงแค่มิติหนึ่งในสามของการดำเนินชีวิตในสังคม ครอบครัวจึงเป็นสถาบันแรกที่จะต้องเปิดพื้นที่ในการรับผิดชอบต่อปัญหาเยาวชน ซึ่งในส่วนของสถาบันการศึกษาภายใต้การดำเนินงานของบุคลากรในสถานศึกษา มีจรรยาบรรณในวิชาชีพครูในการมุ่งมั่นพัฒนาเยาวชนให้เป็นบุคคลที่มีคุณภาพทั้งด้านร่างกาย จิตใจ สติปัญญา ความสามารถ มีคุณธรรม จริยธรรม และมีวิถีชีวิตที่เป็นสุขตามที่สังคมมุ่งหวัง บุคลากรในสถานศึกษายังได้ดำเนินการภายใต้โครงการระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนมาโดยตลอด และแนวคิดของบุคลากรที่มีมุมมองต่อพระพุทธศาสนาในกระบวนการศึกษาอบรมเยาวชนกลุ่มเสี่ยงในด้านการบูรณาการของกิจกรรมทางศาสนา เป็นปัจจัยหนึ่งที่จะทำให้กระบวนการศึกษาและพัฒนาเยาวชนได้อย่างมีประสิทธิภาพ

กระบวนการศึกษาอบรมเยาวชนกลุ่มเสี่ยงในโรงเรียนยังต้องดำเนินการภายใต้นโยบายของสถานศึกษา ซึ่งความเป็นจริงแล้วบทบาทของสถานศึกษาตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องแล้ว นโยบายของสถานศึกษายังขึ้นอยู่กับบทบาทของผู้บริหาร เพราะนโยบายจะเป็นแผนการดำเนินงานและกรอบการดำเนินงานของบุคลากรในโรงเรียน จากนโยบายของผู้บริหารที่เป็นปัจจัยในกระบวนการศึกษาแล้ว บริบทของสถาบันการศึกษาในด้านขนาดและจำนวนบุคลากรยังเป็นปัจจัยต่อกระบวนการศึกษาอบรมเยาวชนกลุ่มเสี่ยง สถานศึกษาที่มีขนาดใหญ่จำนวนนักเรียนที่มากกว่าจำนวนการรับผิดชอบของบุคลากร จะทำให้กระบวนการศึกษามีประสิทธิผลน้อยลง กระบวนการศึกษาเยาวชนกลุ่มเสี่ยงในโรงเรียนจึงได้ดำเนินการภายใต้โครงการระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน ซึ่งดำเนินการตามขั้นตอนตั้งแต่ การรู้จัก การคัดกรอง การส่งเสริม การป้องกันแก้ไขปัญหาและการส่งต่อ การดำเนินงานของสถานศึกษาจึงกระบวนการศึกษาในเชิงงานวิจัย

กระบวนการศึกษาอบรมเยาวชนกลุ่มเสี่ยงในโรงเรียนได้ดำเนินการภายใต้การควบคุมดูแลของงานกิจการนักเรียน งานกิจการนักเรียนจะเป็นเป็นศูนย์กลางในการเก็บรวบรวมข้อมูล วิเคราะห์ข้อมูล ประเมินผลและหาแนวทางในการศึกษาต่อไป การเป็นศูนย์กลางของงาน

กิจกรรมนักเรียนจะมีการแบ่งภาระหน้าที่หลักของบุคลากรในโรงเรียนในการรับผิดชอบนักเรียนเพื่อดำเนินงานของกระบวนการศึกษา นับว่าบุคลากรในโรงเรียนทุกท่านได้ดำเนินงานศึกษาภายใต้กระบวนการวิจัยในชั้นเรียน ที่พยายามศึกษาเยาวชนกลุ่มเสี่ยง เพื่อร่วมหาแนวทางป้องกัน แก้ไข และพัฒนาเยาวชนในโรงเรียน เครื่องมือที่บุคลากรต่างให้ความสำคัญคือการจัดกิจกรรมในสถานศึกษาจะเป็นเครื่องมือที่สามารถศึกษาและพัฒนาเยาวชนในโรงเรียนได้ เพราะการเข้าร่วมกิจกรรมของนักเรียนจะทำให้การวิเคราะห์ข้อมูลสามารถอธิบายได้อย่างเป็นรูปธรรมทั้งในด้านพฤติกรรม และจิตใจของเยาวชน

การวิเคราะห์และการประเมินผลนับว่าเป็นปัจจัยที่สำคัญต่อกระบวนการศึกษาอบรมเยาวชนกลุ่มเสี่ยงในโรงเรียน บุคลากรในสถานศึกษาจึงมีหน้าที่ในการเก็บรวบรวมข้อมูลทุกมิติของเยาวชนที่ดำเนินชีวิตทั้งในสถานศึกษาและสังคมภายนอก การเก็บรวบรวมข้อมูลจากกระบวนการศึกษาเยาวชนยังต้องดำเนินการในการวิเคราะห์ข้อมูล ซึ่งเป็นเรื่องที่ละเอียดอ่อนและต้องดำเนินการอย่างมีประสิทธิภาพ สิ่งที่บุคลากรในโรงเรียนมีความสนใจมากที่สุดคือการสัมมนาแลกเปลี่ยนเรียนรู้ในเรื่องการวิเคราะห์ข้อมูล เพื่อจะทำให้เป็นแนวทางในการป้องกันและพัฒนาเยาวชนกลุ่มเสี่ยงในโรงเรียน

บุคลากรในสถานศึกษาจึงมีมุมมองเกี่ยวกับประโยชน์จากการดำเนินของกระบวนการศึกษาอบรมเยาวชนกลุ่มเสี่ยง เนื่องจากกระบวนการศึกษาเหล่านี้จะทำให้บทบาทของครูกับนักเรียนมีความใกล้ชิดกัน ครูจะสามารถดำเนินการวิเคราะห์ ป้องกัน แก้ไขและพัฒนาได้ด้วยตนเอง และกระบวนการศึกษาเยาวชนยังเป็นประโยชน์ต่อแผนงานของนโยบายสถานศึกษา ที่จะดำเนินการอย่างไรให้เกิดการพัฒนาเยาวชนและพัฒนาโรงเรียนภายใต้วิสัยทัศน์ของสถานศึกษา จากการดำเนินกระบวนการศึกษาเยาวชนกลุ่มเสี่ยงในโรงเรียน พบว่าปัญหาที่เป็นปัจจัยส่งผลกระทบต่อการทำงาน ได้แก่บริบทของสถานศึกษา สถานศึกษาระดับจังหวัด อำเภอ และตำบล มีกระบวนการคัดกรองนักเรียนเข้ารับการศึกษาที่ต่างกันทำให้เป็นปัจจัยต่อปัญหาในการดำเนินงาน ปัญหาปัจจัยด้านครอบครัวในการยอมรับพฤติกรรมของบุตรหลานยังเป็นปัญหาที่สถานศึกษาต้องหาวิธีการในการสร้างความเข้าใจ และปัญหาปัจจัยด้านเครื่องมือและวิธีการของกระบวนการศึกษา จะต้องมีการศึกษาและหาแนวทางในการสร้างเครื่องมือและวิธีการที่มีประสิทธิภาพ เพราะจะทำให้กระบวนการศึกษาอบรมเยาวชนกลุ่มเสี่ยงมีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น

การศึกษาในด้านแนวทางการพัฒนาเยาวชนกลุ่มเสี่ยงในโรงเรียนให้ดำเนินชีวิตอย่างเหมาะสมตามหลักพุทธธรรม การศึกษาพบว่า แนวทางเบื้องต้นของการพัฒนาเยาวชนกลุ่มเสี่ยงในโรงเรียน บุคลากรในสถานศึกษาและผู้เกี่ยวข้องต้องศึกษาและทำความเข้าใจต่อสภาพปัญหาเยาวชนกลุ่มเสี่ยง จะต้องศึกษาวัฒนธรรมย่อยของเยาวชนกลุ่มเสี่ยงอย่างลุ่มลึกและรอบด้านทั้ง

พฤติกรรมและสภาพแวดล้อมที่เกิดขึ้น แนวทางการศึกษาวัฒนธรรมกลุ่มย่อยของเยาวชนกลุ่มเสี่ยง จะต้องมีการสำรวจข้อมูลเพื่อนำไปวิเคราะห์ผล เนื่องจากสภาพปัญหาในเรื่องการเข้าไปยุ่งเกี่ยวกับ ยาเสพติดเป็นเรื่องที่ละเอียดอ่อน การศึกษาวัฒนธรรมย่อยและการสำรวจข้อมูลจากซึ่งเป็น แนวทางในการพัฒนา ปัจจัยสำคัญที่จะทำให้มีประสิทธิภาพต่อการพัฒนาต้องสร้างความเข้าใจต่อบุคลากรในสถานศึกษาตั้งแต่การกำหนดนโยบายจากผู้บริหารของสถานศึกษา การวางแผนงาน การวางกรอบและมีมาตรฐานในการดำเนินงาน นอกจากนี้ยังต้องสร้างความเข้าใจโดยการสร้าง องค์ความรู้ของบุคลากรจากผู้เชี่ยวชาญนอกสถานศึกษาเพื่อพัฒนาบุคลากรในการดำเนินงานด้าน การพัฒนาเยาวชนที่มีประสิทธิภาพ

แนวทางการพัฒนาเยาวชนกลุ่มเสี่ยงในโรงเรียนให้ดำเนินชีวิตตามหลักพุทธธรรมหรือ การละเว้นจากยาเสพติดนั้น กระบวนการดำเนินงานเพื่อป้องกัน แก้ไขและพัฒนา มีแนวทางโดย จะต้องดำเนินการตามมิติต่าง กล่าวคือ การดำเนินงานด้านการพัฒนาในมิติเยาวชนที่จะต้องเข้าไป แทรกแซงพฤติกรรมเสี่ยงกับตัวเยาวชน โดยตรงภายใต้กิจกรรมต่าง ๆ เช่น การประทับประคอง เยียวยา การสร้างคุณค่าในตนเอง การสร้างจุดหมายให้เยาวชนกลุ่มเสี่ยง เป็นต้น การดำเนินงาน ด้านการพัฒนาในมิติปัจจัยเสี่ยง ที่จะต้องดำเนินการโดยตรงยังสถานที่ พื้นที่หรือปัจจัยต่าง ๆ ที่ เอื้อให้เยาวชนมีพฤติกรรมที่เบี่ยงเบน ภายใต้การดำเนินงานเพื่อฟื้นฟูสร้างพลังแก่สถาบันทาง สังคม การสร้างกลไกทดแทนสถาบันสังคมที่ล้มเหลว และการดำเนินการลดควบคุมพื้นที่เสี่ยง การดำเนินงานด้านการพัฒนาในมิติวัฒนธรรมประชาสัมพันธ์ ที่จะต้องมีภาคีทางสังคมในการมีส่วนร่วม รับผิดชอบต่อสังคมเพื่อเสริมสร้างองค์ความรู้ต่อบุคลากรในสถานศึกษา นอกสถานศึกษาและ เยาวชนกลุ่มเสี่ยง เพื่อให้เกิดความเข้าใจต่อแนวทางการดำเนินงานอย่างถูกต้อง

กระบวนการในการพัฒนาเยาวชนกลุ่มเสี่ยงให้ดำเนินชีวิตอย่างเหมาะสมตามหลักพุทธ ธรรม เป็นแนวทางในการพัฒนาเยาวชนอีกประเด็นหนึ่งเพราะกระบวนการในการพัฒนาสามารถ นำไปประยุกต์ใช้ได้ ซึ่งกระบวนการประกอบด้วย กระบวนการละมุนละม่อมที่สามารถขัดเกลา จิตใจเยาวชนให้เปลี่ยนพฤติกรรมโดยการปลูกฝังแนวคิดแก่เยาวชน กระบวนการวิธีรุนแรงคือการใช้ บทลงโทษของกฎระเบียบมาเป็นเครื่องมือในการพัฒนาเยาวชน กระบวนการวิธีปล่อยไปเป็นตาม ระเบียบกติกาของสังคมคือการดำเนินงานป้องกัน แก้ไขและพัฒนาแล้วไม่สามารถทำให้เยาวชน กลุ่มเสี่ยงดีขึ้นจำเป็นต้องมีการส่งต่อเพื่อให้กฎระเบียบทางสังคมเข้ามาจัดการดูแล

การมีส่วนร่วมของครอบครัว วัด หน่วยงาน องค์กรและโรงเรียน เป็นแนวทางการ พัฒนาเยาวชนกลุ่มเสี่ยงที่มีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น โดยการดำเนินงานที่อาศัยเครื่องมือในการ ประเมินพฤติกรรมต่าง ๆ ของเยาวชน นอกจากบุคลากรในสถานศึกษาครอบครัว และสถาบันทาง สังคมจะเป็นจะต้องมีเครื่องมือเข้ามามีส่วนร่วมในการศึกษาหาแนวทางร่วมกัน เช่นการสังเกต

พฤติกรรมของเยาวชนในครอบครัว หรือการเข้าร่วมกิจกรรมทางศาสนา เป็นต้น นอกจากการมีส่วนร่วมในการใช้เครื่องมือเพื่อศึกษาเยาวชนกลุ่มเสี่ยงแล้ว การจัดกิจกรรมร่วมกันระหว่างสถาบันสังคมต่าง ๆ เข้ามามีส่วนร่วมจัดกิจกรรมในสถานศึกษาจะทำให้เกิดการแลกเปลี่ยนเรียนรู้และหาแนวทางพัฒนาร่วมกัน การมีส่วนร่วมของครอบครัวต่อการพัฒนาเยาวชนยังเป็นปัจจัยสำคัญที่ครอบครัวจำเป็นต้องเข้าใจและยอมรับพฤติกรรมของบุตรหลานตนเอง เพื่อเปิดพื้นที่ในการศึกษาและพัฒนาร่วมกันระหว่างครอบครัวและโรงเรียน นอกจากนี้องค์กรหน่วยงานต่าง ๆ ที่มีเกี่ยวข้องหรือมีความเชี่ยวชาญเฉพาะด้านต้องเข้ามามีส่วนร่วมในการวางแผนตั้งแต่การศึกษาและพัฒนาเยาวชนกลุ่มเสี่ยงเพื่อให้มีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น

แนวทางการพัฒนาเยาวชนกลุ่มเสี่ยง สถานศึกษามีแนวคิดเกี่ยวกับบทบาทของพระสงฆ์กับการพัฒนาเยาวชนกลุ่มเสี่ยงในโรงเรียน ในการเป็นแนวทางการพัฒนาอีกปัจจัยหนึ่งที่สำคัญ เพราะพระสงฆ์ถือว่าเป็นบุคลากรขององค์กรพระพุทธศาสนาที่มีความเชี่ยวชาญและเกี่ยวข้องต่อการปลูกฝังและขัดเกลาจิตใจเยาวชนมาโดยตลอด ปัจจุบันบทบาทพระสงฆ์ส่วนหนึ่งไปดำเนินการเชิงรุกเพื่อจัดกิจกรรมและจัดการเรียนการสอนในโรงเรียน แนวทางที่พระสงฆ์จะมีบทบาทสำคัญในการพัฒนาเยาวชนคือการบูรณาการกิจกรรมทางพุทธศาสนาเข้าไปดำเนินการในโรงเรียน และจำเป็นต้องดำเนินการอย่างต่อเนื่องเพื่อให้เกิดประเพณีวัฒนธรรมในโรงเรียนที่ทำให้เยาวชนสร้างความสัมพันธ์อันดีต่อศาสนา เมื่อพระสงฆ์พร้อมที่จะมีบทบาทเชิงรุกในการพัฒนาในโรงเรียน ผู้บริหารโรงเรียนจำเป็นต้องมีนโยบายและแผนงานที่ส่งเสริมและสนับสนุนของการดำเนินงานจากบุคลากรทางสถาบันศาสนา เพื่อเป็นอีกแนวทางหนึ่งในการพัฒนาเยาวชนให้ดำเนินชีวิตตามหลักพุทธธรรม

อภิปรายผล

การศึกษาพบว่า กระบวนการศึกษาอบรมเยาวชนกลุ่มเสี่ยงในโรงเรียนที่ดำเนินชีวิตขัดต่อหลักพุทธธรรมเป็นกระบวนการที่อาศัยแนวคิดและองค์ความรู้ของบุคลากรในโรงเรียน โดยเฉพาะการมีจรรยาบรรณวิชาชีพและแนวคิดต่อปัญหาเยาวชนกลุ่มเสี่ยงด้านยาเสพติดเป็นประเด็นปัญหาสำคัญในโรงเรียน ทั้งยังมีแนวคิดต่อสถาบันทางสังคม บ้าน วัด โรงเรียน ที่เป็นส่วนสำคัญในการมีส่วนร่วมของกระบวนการศึกษาอบรมเยาวชน แต่สถานศึกษาก็เป็นส่วนสำคัญในการดำเนินการของกระบวนการศึกษาเยาวชนกลุ่มเสี่ยง นโยบายของผู้บริหารโรงเรียนจึงเป็นปัจจัยสำคัญ และยังมีปัจจัยอื่น ๆ รองลงมาเช่น บริบทของโรงเรียนในด้านขนาดและจำนวนบุคลากร ปัจจัยในการดำเนินการดำเนินงานภายใต้โครงการระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน นอกจากปัจจัยเหล่านี้แล้ว

การดำเนินงานภายใต้การควบคุมดูแลงานกิจการนักเรียนยังเป็นศูนย์กลางในการเก็บรวบรวมข้อมูลต่าง ๆ จากกระบวนการศึกษาอบรมเยาวชน เพราะบุคลากรในโรงเรียนเป็นผู้ขับเคลื่อนกระบวนการศึกษาหรือการดำเนินงานวิจัยนักเรียนในโรงเรียนที่มีเครื่องมือเข้ามาช่วยในการศึกษาเยาวชน เพื่อที่จะเก็บรวบรวมข้อมูล เพื่อรายงานงานกิจการนักเรียนในการวิเคราะห์ ประเมินผล เพื่อหาแนวทางป้องกัน แก้ไขและพัฒนาเยาวชน กระบวนการศึกษาอบรมเยาวชนกลุ่มเสี่ยงในโรงเรียนจึงมีมุมมองต่อการวิเคราะห์และการประเมินผล เนื่องจากบุคลากรในโรงเรียนมีส่วนเกี่ยวข้องกับการเก็บรวบรวมข้อมูลทุกมิติของเยาวชนที่ดำเนินชีวิตทั้งในโรงเรียนและนอกโรงเรียน การวิเคราะห์และการประเมินผลที่มีประสิทธิภาพจึงต้องมีส่วนร่วมของบุคลากรในรูปแบบสัมมนา เพื่อแลกเปลี่ยนเรียนรู้ของผลการศึกษาเยาวชน กระบวนการศึกษาอบรมเยาวชนกลุ่มเสี่ยงนับว่ามีประโยชน์ต่อบุคลากรในโรงเรียนที่มีความใกล้ชิดต่อนักเรียนและสามารถป้องกัน แก้ไขและพัฒนาได้ด้วยตนเอง ทั้งยังมีประโยชน์ต่อนโยบายของโรงเรียนและการกำหนดทิศทางในการพัฒนาโรงเรียนได้เป็นดี แต่การดำเนินงานของกระบวนการศึกษาอบรมเยาวชนยังพบประเด็นปัญหาต่าง ๆ ได้แก่ บริบทของโรงเรียนในด้านการคัดกรองนักเรียนเข้ารับการศึกษา ครอบครัวยุคใหม่ในการยอมรับพฤติกรรมของบุตรหลาน และเครื่องมือที่มีประสิทธิภาพ ประเด็นปัญหาเหล่านี้เกิดจากการดำเนินการของกระบวนการศึกษาอบรมที่จะต้องได้รับการแก้ไขและปรับปรุงต่อไป

กระบวนการศึกษาอบรมเยาวชนกลุ่มเสี่ยงในโรงเรียนที่ดำเนินชีวิตสอดคล้องต่อหลักพุทธธรรมเป็นประเด็นสำคัญที่ทำให้เกิดแนวทางการพัฒนาเยาวชนกลุ่มเสี่ยงในโรงเรียนให้ดำเนินชีวิตอย่างเหมาะสมตามหลักพุทธธรรม แนวทางการพัฒนาเยาวชนกลุ่มเสี่ยงพบว่าแนวทางเบื้องต้นต้องมีการศึกษาและทำความเข้าใจต่อสภาพปัญหาเยาวชนกลุ่มเสี่ยงได้แก่ การศึกษาวัฒนธรรมย่อยของเยาวชนกลุ่มเสี่ยง การสำรวจข้อมูลจากการศึกษาวัฒนธรรมย่อยของเยาวชนกลุ่มเสี่ยง การสร้างความเข้าใจต่อบุคลากรในโรงเรียนตั้งแต่ต้นนโยบายของโรงเรียนตลอดจนการวางกรอบที่มีมาตรฐานของโรงเรียน และการสร้างความเข้าใจของบุคลากรในโรงเรียนต่อการศึกษาเยาวชนกลุ่มเสี่ยงจากบุคลากรผู้เชี่ยวชาญเฉพาะด้าน จากประเด็นรูปแบบของแนวทางการพัฒนาเยาวชนกลุ่มเสี่ยง กระบวนการวิธีในการพัฒนาเยาวชนกลุ่มเสี่ยงยังเป็นแนวทางการพัฒนาเยาวชนกลุ่มเสี่ยงให้ดำเนินชีวิตตามหลักพุทธธรรมได้ ได้แก่กระบวนการวิธีละมุนละม่อม กระบวนการวิธีรุนแรง และกระบวนการวิธีปล่อยไปเป็นตามระเบียบกติกาสังคม ซึ่งเป็นกระบวนการที่สามารถนำไปประยุกต์ใช้ได้ นอกจากนี้ปัจจัยของกระบวนการวิธีที่เป็นแนวทางการพัฒนา การมีส่วนร่วมของครอบครัว หน่วยงาน องค์กรอื่นและโรงเรียน ที่จะต้องดำเนินการอย่างมีส่วนร่วมที่อาศัยเครื่องมือในการศึกษาและพัฒนาเยาวชนกลุ่มเสี่ยง การมีส่วนร่วมของสถาบันทางสังคมยังรวมไปถึงการจัดกิจกรรมร่วมกันทั้งในโรงเรียนและนอกโรงเรียน ปัจจัยสำคัญที่จำดำเนินการตามแนวทางการ

พัฒนานี้ได้ยังต้องอาศัยการเปิดพื้นที่ของครอบครัวที่จะยอมรับพฤติกรรมของเยาวชนที่เป็นบุตรหลายของตนเอง เพื่อให้โรงเรียนและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องเข้ามามีส่วนร่วมในการป้องกัน แก้ไข และพัฒนา มุมมองของโรงเรียนต่อแนวทางการพัฒนาเยาวชนกลุ่มเสี่ยงในโรงเรียนให้ดำเนินชีวิตอย่างเหมาะสมตามหลักพุทธธรรม ให้ความสำคัญต่อบทบาทของพระสงฆ์กับการพัฒนาเยาวชนที่จะมีแนวทางการดำเนินงานภายใต้กิจกรรมทางพระพุทธศาสนา และเป็นการดำเนินงานอย่างต่อเนื่องเพื่อสร้างประเพณีวัฒนธรรมให้เกิดขึ้นในโรงเรียน เมื่อพระสงฆ์เข้ามามีบทบาทการประสานความร่วมมือในการพัฒนาเยาวชน นโยบายผู้บริหารและบุคลากรในโรงเรียนจะต้องสนับสนุนและส่งเสริมการดำเนินงานต่าง ๆ เพื่อให้การพัฒนาเยาวชนให้ดำเนินชีวิตตามหลักพุทธธรรมอย่างมีประสิทธิภาพต่อไป

ข้อเสนอแนะ

การศึกษาในครั้งนี้เป็นการศึกษาถึงกระบวนการศึกษาอบรมและแนวทางการพัฒนาเยาวชนกลุ่มเสี่ยงในโรงเรียนให้ดำเนินชีวิตอย่างเหมาะสมตามหลักพุทธธรรม ผู้ศึกษาวิจัยจึงขอเสนอแนะ ดังนี้

๑. การศึกษาวิจัยครั้งนี้เป็นการศึกษาถึงกระบวนการศึกษาอบรมและแนวทางในการพัฒนาเยาวชน พบว่ากระบวนการศึกษาอบรมมีความสำคัญในการแก้ปัญหาเยาวชนกลุ่มเสี่ยงในโรงเรียน การศึกษาวิจัยพบว่า นโยบายและโครงสร้างของสถานศึกษาเป็นปัจจัยแรกที่จะสามารถดำเนินการของกระบวนการพัฒนาเยาวชนในโรงเรียนให้ดำเนินชีวิตอย่างเหมาะสมตามหลักพุทธธรรม การแก้ปัญหาและการพัฒนาเยาวชนในโรงเรียนผู้บริหารสถานศึกษาจึงควรให้ความสำคัญของการกำหนดนโยบาย และการวางแผนงานของการดำเนินกระบวนการพัฒนาเยาวชนในโรงเรียนต่อไป

๒. การศึกษาวิจัยในครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ โดยการสัมภาษณ์บุคลากรในโรงเรียนจำนวน ๕ โรงเรียน ทำให้ผลการวิจัยในประเด็นและแนวทางต่าง ๆ ต้องขึ้นอยู่กับบริบทของโรงเรียนต่าง ๆ ดังนั้นสถานศึกษาต่าง ๆ สามารถนำกระบวนการและแนวทางการพัฒนาของการวิจัยครั้งนี้ไปประยุกต์ใช้ให้เกิดประสิทธิภาพได้

๓. การศึกษาวิจัยถึง กระบวนการศึกษาอบรมและพัฒนาเยาวชนกลุ่มเสี่ยงในโรงเรียนให้ดำเนินชีวิตอย่างเหมาะสมตามหลักพุทธธรรม พบว่าการมีส่วนร่วมของสังคมมีส่วนสำคัญในการดำเนินการ และสถาบันทางพุทธศาสนาภายใต้บุคลากร (พระสงฆ์) เป็นปัจจัยที่มีความสำคัญมากที่สุดในการแก้ปัญหาและพัฒนาเยาวชน ดังนั้นควรมีการศึกษาบทบาทของพระสงฆ์ต่อการนำ

หลักพุทธธรรมในการพัฒนาเยาวชน เพื่อจะได้ทราบถึงจุดเด่น จุดด้อย และแนวทางการเสริมสร้างสถาบันทางพระพุทธศาสนาให้มีประสิทธิภาพต่อไป

กิตติกรรมประกาศ

การศึกษาวิจัยครั้งนี้ได้รับทุนสนับสนุนจากสถาบันวิจัยพุทธศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย เป็นทุนสนับสนุนการวิจัยประจำปีงบประมาณ ๒๕๕๒ ภายใต้แผนงานวิจัยของสำนักงานคณะกรรมการวิจัยแห่งชาติ (วช.) งานวิจัยนี้ได้รับการดำเนินการวิจัยโดยผู้วิจัยจากมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาลัยสงฆ์ลำพูน ในการนี้ผู้วิจัยได้ทำการศึกษากระบวนการศึกษาอบรมและแนวทางการพัฒนาเยาวชนกลุ่มเสี่ยงในโรงเรียนให้ดำเนินชีวิตอย่างเหมาะสมตามหลักพุทธธรรม ของโรงเรียนมัธยมในเขตอำเภอเมืองลำพูน

ผู้วิจัยขอขอบคุณคณะกรรมการวิจัยแห่งสถาบันวิจัยพุทธศาสตร์ ที่ได้พิจารณาให้ทุนอุดหนุนการวิจัยเรื่องนี้ ขอขอบคุณผู้บริหารของมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาลัยสงฆ์ลำพูน ที่ได้ให้โอกาสให้เกิดการวิจัยครั้งนี้ ขอขอบคุณที่ปรึกษางานวิจัยที่ได้ให้คำแนะนำและข้อคิดเห็นที่เป็นประโยชน์ต่อการดำเนินงานวิจัย ขอขอบคุณบุคลากรในโรงเรียนมัธยมศึกษาทุกท่าน ที่เกี่ยวข้องกับการวิจัยในการให้ข้อมูลการวิจัยในครั้งนี้ จากการให้ความร่วมมือในการทำงานของทุกฝ่ายทำให้งานวิจัยครั้งนี้สำเร็จลงด้วยดี และผู้วิจัยหวังว่าจะได้รับข้อเสนอแนะอันจะเป็นประโยชน์ในการพัฒนาการศึกษางานวิจัยต่อไป

เอกสารอ้างอิง

หนังสืออ้างอิง

ดวงเดือน พันธมนาวิน. **ทฤษฎีต้นไม้อจริยธรรม: การวิจัยและการพัฒนาบุคคล**. กรุงเทพมหานคร.

โรงพิมพ์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย. ๒๕๔๓.

ทัศนีย์ ทองสว่าง. **สังคมไทย**, ๒๕๔๐.

_____. **สังคมไทย**. กรุงเทพมหานคร. โอ.เอส.พรีนติ้ง เฮ้าส์. ๒๕๓๗.

ประเวศ วะสี. **พระสงฆ์และศาสนิกชนจะก้าวชาติได้อย่างไร**. กรุงเทพมหานคร. สำนักพิมพ์มูลนิธิ

โกมกิมทอง. ๒๕๓๐.

ผศ.ปกรณ คุนารักษ์. **ปัญหาสังคม**. ขอนแก่น คลังนานาวิทยา. ๒๕๔๖.

พระเทพเวที(ประยุทธ์ ปยุตโต). **พุทธศาสตร์กับการแนะแนว**. พิมพ์ครั้งที่ ๓. กรุงเทพมหานคร.

สมาคมแนะแนวแห่งประเทศไทย. ๒๕๓๔.

พระธรรมโกศาจารย์(พุทธทาสภิกขุ). **ยูวธรรมสำหรับเยาวชน**. กรุงเทพมหานคร. สำนักพิมพ์สุภาพ
ใจ. ๒๕๕๐.

พระธรรมปิฎก (ป.อ.ปยุตฺโต). **ศาสนาและเยาวชน**. กรุงเทพมหานคร. มูลนิธิพุทธธรรม. ๒๕๓๕.

_____. **พุทธธรรม ฉบับปรับปรุงและขยายความ**. พิมพ์ครั้งที่ ๕.

กรุงเทพมหานคร. มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย. ๒๕๔๓.

พระพรหมมัลลาคจารย์(หลวงพ่อบุญญานันทภิกขุ). **ธรรมสำหรับเด็ก**. กรุงเทพมหานคร. ธรรมสภา.

๒๕๓๐.

พระราชวรมุนี (ประยูร ปยุตฺโต), **การศึกษา:เครื่องมือพัฒนาที่ยังต้องพัฒนา**. ศึกษาศาสตร์
ปริทัศน์. ๒๕๓๐.

_____. **สถาบันสงฆ์กับสังคมไทย**. กรุงเทพมหานคร. สำนักพิมพ์มูลนิธิโกมลคีมทอง.

๒๕๓๗

พุทธทาสภิกขุ. **การสังคมสงเคราะห์ส่วนที่ยังขาดอยู่**. นนทบุรี พิมพ์ดี. ๒๕๓๗.

_____. **ธรรมโฆษณ์ ขุมทรัพย์ทางปัญญา**. สวนโมกขพลาราม ไชยา. สำนักพิมพ์สุภาพ
ใจ. ๒๕๑๗.

_____. **เยาวชนกับศีลธรรม**. กรุงเทพมหานคร. ธรรมทาน. ๒๕๒๒.

พุทธสมาคมแห่งประเทศไทยในพระบรมราชูปถัมภ์. **แผนปฏิบัติการเกี่ยวกับการส่งเสริม**

พระพุทธศาสนาและการพัฒนาจิตใจ. กรุงเทพมหานคร. สมชายการพิมพ์. ๒๕๔๐.

ไพโรจน์ อยู่มณเฑียร. **วาทะธรรมว่าด้วยศีลธรรม(พุทธทาสภิกขุ)**. กรุงเทพมหานคร. บริษัท ออฟ
เซ็ท ครีเอชั่น จำกัด. ๒๕๔๕.

ภัทรพร ศิริกาญจน. **เอกสารวิชาการเรื่อง สามทศวรรษของการพัฒนามนุษย์ สังคม และเศรษฐกิจ
ไทย**. กรุงเทพมหานคร. มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์. ๒๕๓๑.

มันเกียรติ โกศลนริวัตินษ์. **พุทธธรรม:ทฤษฎีและเทคนิคการให้คำปรึกษา**. กรุงเทพมหานคร.

สุวีริยาสาส์น. ๒๕๔๑.

รศ.สุพัฒนา สุภาพ. **สังคมและวัฒนธรรมไทย ค่านิยม:ครอบครัว:ศาสนา:ประเพณี**. พิมพ์ครั้งที่

๑๑. กรุงเทพมหานคร. ไทยวัฒนาพานิช. ๒๕๔๓.

รุ่ง แก้วแดง. **ธรรมสำหรับครู:พุทธทาสภิกขุ**. กรุงเทพมหานคร. กรมการศาสนา. ๒๕๔๗.

วิชา มหาคุณ. **บทบาทสถานพินิจและคุ้มครองเด็กและเยาวชนที่กระทำผิดและกฏแห่งปักกิ่ง**.

เอกสารประกอบการสัมมนาเชิงปฏิบัติการ สำนักงานส่งเสริมงานตุลาการ กระทรวง
ยุติธรรม. ๒๕๔๐.

สมเด็จพระมหาสมณเจ้า กรมพระยาวชิรญาณวโรรส. บาลีไวยากรณ์ วจีวิภาค ภาคที่ ๒. พิมพ์ครั้งที่ ๔๘. กรุงเทพมหานคร. มหามกุฏราชวิทยาลัย. ๒๕๔๗.

สมพงษ์ จิตระดับ. เด็กไทยพันธุ์ใหม่เติบโตมาจากวัตุนิยม เพศเสรี ยาเสพติด. ม.ป.ท.. ๒๕๔๕.

สมพร เพทสิทธา. การควบคุมทางสังคม. กรุงเทพมหานคร. สมชายการพิมพ์. ๒๕๔๐.

สานิตย์ บุญชู. คู่มือฝึกอบรมการวางแผนพัฒนาชนบท. ปัตตานี. มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ วิทยาเขตปัตตานี. ๒๕๓๐.

สำนักงานกองทุนสนับสนุนการสร้างเสริมสุขภาพ. โครงการติดตามสภาวะการณ์เด็กและเยาวชน. ๒๕๕๐.

สำนักนายกรัฐมนตรื. พระราชบัญญัติคุ้มครองเด็ก พ.ศ. ๒๕๔๖. ประกาศเมื่อ ๒๔ กันยายน ๒๕๔๖.

สุลักษ์ ศิวรักษ์. ศาสนากับสังคมไทย. กรุงเทพมหานคร. พลพันธ์การพิมพ์. ๒๕๒๕.

เสถียรพงษ์ วรรณปก. การปลูกฝังจริยธรรมในแนวทางการพัฒนาค่านิยมและคุณธรรมของเยาวชนในปัจจุบัน. กรุงเทพมหานคร. พี.เอ.อีฟวิ้ง. ๒๕๓๓.

เสริน ปุณณะหิตานนท์. การกระทำผิดในสังคม สังคมวิทยาอาชญากรรมและพฤติกรรมเบี่ยงเบน. กรุงเทพมหานคร. บริษัทเดอะบิสซิเนสเพรส จำกัด. ๒๕๒๓.

เสาวลักษณ์ สิงห์โกวินท์ และกมล อุดลพันธ์. การพัฒนาบุคคล. กรุงเทพมหานคร. ออฟเซ็ทโปรดักชั่น. ๒๕๒๕.

อัญชลี บุรณกานนท์ และคณะ. สภาวะการณ์ปัจจุบันของเด็กเยาวชนและครอบครัวและข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย. กรุงเทพมหานคร. มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์. ๒๕๔๖.

งานวิจัยอ้างอิง

เกษม สุภรานนท์. รายงานการวิจัยและพัฒนาการบริหารที่มีประสิทธิภาพเพื่อพัฒนาผู้เรียนสู่วิถีชีวิตคุณธรรมนำความรู้ คิดวิเคราะห์และเศรษฐกิจพอเพียง. ๒๕๔๘.

ดร.วันทนีย์ จันทร์เอี่ยมและคณะ. โครงการวิจัยเชิงปฏิบัติการเพื่อพัฒนาองค์ความรู้ในการจัดการปัญหาและพัฒนาเยาวชนโดยกระบวนการมีส่วนร่วมของเยาวชนและชุมชน กรณีศึกษาการจัดการปัญหาเสพติด:พื้นที่เชียงใหม่. กรุงเทพมหานคร. ม.ป.ท. ๒๕๔๖.

ทิชากร กันหะ. แนวทางการป้องกันการติดยาเสพติดในโรงเรียนมัธยมศึกษา. ๒๕๕๐.

นงคราญ ณรงค์ศักดิ์. การดำเนินงานป้องกันยาเสพติดของผู้บริหารโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดกรมสามัญศึกษา จังหวัดเชียงราย. ๒๕๔๕.

- บุญเพ็ง หงษา. **กระปรยุคต์พุทธธรรมในหลักสูตรคำผู้นำเยาวชนต่อต้านยาเสพติดของ กองทัพอากาศ. มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย. ๒๕๕๐.**
- ฝน แสงสิงแก้ว และคณะ. **การใช้ยาเสพติดของนักเรียนในกรุงเทพมหานคร จังหวัดนครราชสีมา และเชียงใหม่. ๒๕๑๗.**
- พระครูสุขุมสังฆการ(วรเมธ โปธิสโร/ศรีโพธิ์วัง). **การประยุกต์หลักพุทธธรรมเพื่อการพัฒนา เยาวชน. มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย. ๒๕๔๗.**
- พระมหาเดชศักดิ์ ธีรบุญโญ. **จริยศึกษาเพื่อพัฒนาจริยธรรมแก่นักเรียนตามหลักคำสอนทาง พระพุทธศาสนา. มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย. ๒๕๔๗.**
- พระมหาบุญจิตร กนฺตสีโล(คำมา). **ศึกษาวิธีการแก้ปัญหาศีลธรรมของเยาวชนตามทัศนะของพุทธ ทาสภิกขุ. มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย. ๒๕๕๑.**
- พระมหาสมควร ธมฺมธีโร(สายงาม). **บทบาทผู้ปกครองในการอบรมศีลธรรมและจริยธรรมแก่เด็ก ก่อนเกณฑ์ของศูนย์พัฒนาเด็กก่อนเกณฑ์ วัดพรหมสุวรรณสามัคคี เขตบางแค กรุงเทพมหานคร. มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย. ๒๕๔๓.**
- พระมหาสำรวย ญาณส่วโร. **การศึกษาผลกระทบจากการล่วงละเมิดศีลข้อที่ ๕ ที่มีต่อสังคมไทย. มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย. ๒๕๔๒.**
- พระอุบล กตบุญโญ. **การศึกษาวิเคราะห์คุณค่าของศีลที่ไม่ต่อสังคมไทย. มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลง กรณราชวิทยาลัย. ๒๕๓๗.**
- มูลนิธิภูมิพลังชุมชนไทย สาขาภาคเหนือตอนบน. **การศึกษารูปแบบวัฒนธรรมย่อยและกลไกการมี ส่วนร่วมของเครือข่ายกลุ่มเด็กและเยาวชนนอกสถานศึกษาในพื้นที่ชุมชนเมืองและ พื้นที่เสี่ยงเพื่อการป้องกันและแก้ไขปัญหาเสพติด. ๒๕๕๑.**
- วุฒิภาพ ภาพยนตร์. **ความประพฤติดิถีความรู้และความคิดเห็นเกี่ยวกับยาเสพติดของนักเรียน มัธยมศึกษา. ๒๕๕๐.**
- อรุณวรรณ บุญเทียบทิมมพร. **การพัฒนาทักษะชีวิตของเยาวชนด้วยพุทธทวาทะ:กรณีศึกษาค่าย คุณธรรมวัดอุโมงค์. มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย. ๒๕๕๐.**

กิจกรรมด้านการเรียนการสอนในสถาบันการศึกษา

- สามารถนำกระบวนการศึกษาวิจัยไปประยุกต์ใช้ในการเรียนการสอนในรายวิชา เช่น วิชาพระพุทธศาสนากับการศึกษา รายวิชารัฐศาสตร์สำหรับครู รายวิชารัฐศาสตร์ตามแนวพระพุทธศาสนา และรัฐประศาสนศาสตร์สำหรับครู ในระดับปริญญาตรี ของมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
- สามารถนำผลการศึกษาไปสะท้อนข้อมูลให้กับ โรงเรียนต่าง ๆ ที่ได้ศึกษาวิจัย เพื่อแลกเปลี่ยนความคิดเห็นและแนวทางการนำไปประยุกต์ใช้ในการพัฒนาเยาวชนต่อไป
- สามารถนำผลการศึกษาเป็นเนื้อหาหนึ่งในการปฐมนิเทศนิสิตที่ออกปฏิบัติการสอน ฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู คณะครูศาสตร์ และนิสิตที่ออกปฏิบัติงานเพื่อสังคม คณะสังคมศาสตร์ เพื่อนำไปเป็นแนวทางการดำเนินงานต่อไป
- สามารถนำผลการศึกษาไปวิเคราะห์ร่วมกับสถานศึกษาต่าง ๆ ในจังหวัดลำพูนเพื่อหาแนวทางร่วมในการหารูปแบบการพัฒนาที่มีประสิทธิภาพมากขึ้น โดยความร่วมมือของมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาลัยสงฆ์ลำพูน

กิจกรรมด้านการพัฒนาและส่งเสริมบทบาทของพระสงฆ์และโรงเรียน

- สามารถพัฒนาโครงการส่งเสริมบทบาทพระสงฆ์ในระดับจังหวัด เพื่ออบรมให้ความรู้เกี่ยวกับการเข้าไปมีส่วนร่วมของชุมชน และโรงเรียน ในการแก้ไขและพัฒนาเยาวชนต่อไป
- สามารถนำผลการศึกษาเป็นกระบวนการหนึ่งในหลักสูตรอบรมพระสอนศีลธรรมในโรงเรียน เพื่อเป็นการนำแนวทางไปประยุกต์ใช้กับการเรียนการสอน
- สามารถพัฒนาต่อยอดการศึกษาวิจัยของพระสงฆ์ในบทบาทต่าง ๆ เช่น คณะกรรมการสถานศึกษา พระสอนศีลธรรมในโรงเรียน และนิสิตปฏิบัติการสอนในโรงเรียน

กิจกรรมด้านวิชาการ

- มีการสัมมนาระหว่างสถานศึกษาต่าง ๆ ในจังหวัด โดยมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาลัยสงฆ์ลำพูน เพื่อเสริมสร้างบทบาทมหาวิทยาลัยสงฆ์กับสถานศึกษา เพื่อวิเคราะห์กระบวนการศึกษาอบรมและพัฒนาเยาวชนให้ดำเนินชีวิตอย่างเหมาะสมตามหลักพุทธธรรม
- มีการศึกษาร่วมกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้องเพื่อวิเคราะห์และหาแนวทางร่วมกัน ทั้งยังศึกษาวิจัยเพิ่มเติมเพื่อพัฒนารูปแบบการศึกษาอบรมและพัฒนาเยาวชนให้มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น

**ตารางเปรียบเทียบวัตถุประสงค์ กิจกรรมที่วางแผนไว้
และกิจกรรมที่ได้ดำเนินการมาและผลที่ได้รับของโครงการ**

กิจกรรม	ผลที่ได้รับ	บรรลุ วัตถุประสงค์	โดยทำให้
๑.ศึกษาข้อมูลจากโรงเรียนต่าง ๆ ที่เป็นกลุ่มเป้าหมาย	ทราบถึงข้อมูลพื้นฐานของโรงเรียน จุดเด่นและกระบวนการดำเนินงานเกี่ยวกับการพัฒนา นักเรียน จำนวนบุคลากรและนักเรียนในโรงเรียน	ข้อที่ ๑	ทำให้สามารถวิเคราะห์ถึงกระบวนการศึกษาอบรมเยาวชนในโรงเรียนนั้นๆ ทั้งประเด็นปัญหาและแนวทางการแก้ไข
๒. ศึกษาเอกสาร ตำรา แนวคิด ทฤษฎีที่เกี่ยวข้อง	ทราบถึงกระบวนการการแก้ไขพัฒนานักเรียนในสถานศึกษา และทราบถึงแนวคิดทฤษฎีที่สามารถนำมาใช้ในการศึกษาวิจัย	ข้อที่ ๑-๒	ทำให้สามารถดำเนินการศึกษาวิจัยทั้งการสัมภาษณ์ การวิเคราะห์ และสังเคราะห์เพื่อได้ข้อมูลในเชิงคุณภาพ
๓. การเก็บข้อมูลด้วยแบบสัมภาษณ์/สัมภาษณ์บุคลากรเกี่ยวกับการงานกิจการนักเรียนของโรงเรียน	ทราบถึงข้อมูลความคิดเห็นของบุคลากรในโรงเรียนเกี่ยวกับกระบวนการศึกษาอบรมเยาวชนและแนวทางการพัฒนาเยาวชนในดำเนินชีวิตอย่างเหมาะสมตามหลักพุทธธรรม	ข้อที่ ๑-๒	ทำให้เกิดการคิดวิเคราะห์หาจุดเด่นจุดด้อยของการศึกษาอบรมและหาแนวทางร่วมกันเพื่อสร้างกระบวนการพัฒนานักเรียนในโรงเรียน ทั้งยังสร้างเครือข่ายความร่วมมือระหว่างพระสงฆ์กับโรงเรียนในการร่วมส่งเสริมพัฒนาเยาวชน
๔.การวิเคราะห์สังเคราะห์ข้อมูล	ได้ทราบถึงกระบวนการศึกษาอบรมและพัฒนาเยาวชนของแนวคิดบุคลากรในแต่ละโรงเรียนเพื่อวิเคราะห์และสังเคราะห์เรียบเรียงให้เป็นข้อมูลที่สามารถนำไปใช้ประโยชน์ได้	ข้อที่ ๑-๒	ทำให้เกิดรูปแบบการศึกษาอบรมและพัฒนาเยาวชนที่สามารถนำไปต่อยอดการส่งเสริมพัฒนาอย่างมีส่วนร่วมของสถาบันทางสังคม

<p>๕. ข้อเสนอแนะอื่น</p>	<p>ทราบถึงจุดเด่นจุดด้อยในบริบทต่างๆของโรงเรียน อาทิเช่น บุคลากร ขนาด โรงเรียน จำนวนนักเรียน และนโยบายของโรงเรียน ทั้งยังทราบถึงข้อเสนอทั้งในเชิงนโยบายและระดับปฏิบัติเกี่ยวกับบทบาทของสถาบันทางพระพุทธศาสนาในการเข้าไปมีส่วนร่วมพัฒนาเยาวชนทั้งในและนอกสถานศึกษา</p>	<p>ข้อที่ ๑-๒</p>	<p>ทำให้ได้ข้อเสนอแนะต่อโรงเรียนต่าง ๆและหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ทั้งยังมีส่วนในการหาแนวทางร่วมกันในมิติของสถาบันพระสงฆ์ในรูปแบบโครงการและกิจกรรมต่างๆ</p>
<p>๖. รายงานฉบับสมบูรณ์</p>	<p>ได้รายงานฉบับสมบูรณ์ที่สามารถตอบวัตถุประสงค์ของโครงการวิจัยทั้ง ๒ ข้อคือ</p> <p>๑. เพื่อศึกษากระบวนการศึกษาอบรมเยาวชนกลุ่มเสี่ยงในโรงเรียนที่ดำเนินชีวิตขัดต่อหลักพุทธธรรม</p> <p>๒. เพื่อศึกษาแนวทางการพัฒนาเยาวชนกลุ่มเสี่ยงในโรงเรียนให้ดำเนินชีวิตอย่างเหมาะสมตามหลักพุทธธรรม</p>	<p>ข้อ ๑-๒</p>	<p>ได้รายงานวิจัยที่มีคุณค่าสามารถตอบวัตถุประสงค์ของการวิจัย สามารถนำไปประยุกต์ใช้ในการส่งเสริมกระบวนการศึกษาอบรมและพัฒนาเยาวชนให้ดำเนินชีวิตอย่างเหมาะสมตามหลักพุทธธรรมต่อไป</p>

แบบสัมภาษณ์กึ่งโครงสร้าง (Semi - structured Interview)
โครงการวิจัย “การศึกษาอบรมและพัฒนาเยาวชนกลุ่มเสี่ยงในโรงเรียนให้ดำเนินชีวิต
อย่างเหมาะสมตามหลักพุทธธรรม

ข้อมูลทั่วไป

- ๑.๑. โรงเรียน.....
- ๑.๒ ข้อมูลส่วนตัว
- ชื่อ.....
- ตำแหน่ง
- งานที่รับผิดชอบ.....
- สัมภาษณ์วันที่

ประเด็นที่ ๑ กระบวนการศึกษาอบรมเยาวชนกลุ่มเสี่ยงในโรงเรียนที่ดำเนินชีวิตสอดคล้องหลักพุทธธรรม

- ๑.๑ ท่านมีแนวคิดเกี่ยวกับการศึกษาอบรมเยาวชนกลุ่มเสี่ยง(ด้านยาเสพติด)ในโรงเรียนอย่างไร ?
- ๑.๒ นโยบายและการบริหารจัดการของสถานศึกษาระดับมัธยมศึกษาในการศึกษาเยาวชนกลุ่มเสี่ยงในโรงเรียนมีส่วนในการศึกษาอบรมเยาวชนกลุ่มเสี่ยงมากน้อยแค่ไหน ?
- ๑.๓ การดำเนินงานของกระบวนการศึกษาอบรมเยาวชนกลุ่มเสี่ยงในโรงเรียนของท่านเป็นอย่างไร ?
- ๑.๔ การวิเคราะห์และการประเมินผลจากกระบวนการศึกษาเยาวชนกลุ่มเสี่ยงในโรงเรียนมีความสำคัญมากน้อยเพียงใด ?
- ๑.๕ จากการดำเนินการศึกษาอบรมเยาวชนกลุ่มเสี่ยงในโรงเรียนมีประโยชน์อย่างไร
- ๑.๖ อุปสรรคปัญหาการดำเนินการการศึกษาอบรมเยาวชนกลุ่มเสี่ยงในโรงเรียนเป็นอย่างไร ?
- ๑.๗ ฯลฯ

ประเด็นที่ ๒ แนวทางการพัฒนาเยาวชนกลุ่มเสี่ยงในโรงเรียนให้ดำเนินชีวิตอย่างเหมาะสมตามหลักพุทธธรรม

๒.๑ การศึกษาและการทำความเข้าใจสภาพปัญหาและเยาวชนกลุ่มเสี่ยงควรเป็นอย่างไร ?

๒.๒ กระบวนการดำเนินงานเพื่อแก้ไขปัญหาและพัฒนาเยาวชนกลุ่มเสี่ยงควรเป็นอย่างไร ?

๒.๓ กระบวนวิธีในการพัฒนาเยาวชนกลุ่มเสี่ยงให้ดำเนินชีวิตอย่างมีศีลธรรมควรเป็นอย่างไร ?

๒.๔ การมีส่วนร่วมของครอบครัว วัด หน่วยงาน องค์กร และโรงเรียนมีความจำเป็นมากน้อยแค่ไหน เพราะเหตุใด ?

๒.๕ สถาบันพระพุทธศาสนา(พระสงฆ์)กับการมีส่วนร่วมในการพัฒนาเยาวชนกลุ่มเสี่ยงในโรงเรียนควรมีบทบาทอย่างไร ?

๒.๖ ฯลฯ

สรุปโครงการวิจัย

สัญญาเลขที่	ว.๐๖๐/๒๕๕๒
ชื่อโครงการ	การศึกษาอบรมและพัฒนาเยาวชนกลุ่มเสี่ยงในโรงเรียนให้ดำเนินชีวิตอย่างเหมาะสมตามหลักพุทธธรรม
หัวหน้าโครงการ	พระมหาไกรสร โชติปัญญา มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาลัยสงฆ์ลำพูน โทรศัพท์ ๐๘-๖๑๕๓-๕๓๕๘ Email : ksavong@hotmail.com
ความเป็นมาและความสำคัญ	
<p>กระแสความเปลี่ยนแปลงแห่งโลกาภิวัตน์ ส่งผลให้เยาวชนสังคมไทยขาดคุณธรรม ศีลธรรมและจริยธรรม ทั้งที่สังคมไทยมีภูมิคุ้มกันทางพุทธศาสนามาช้านาน สิ่งที่น่าเป็นห่วงคือ มิติทางวัฒนธรรม และศีลธรรม ถูกทำลายไป อันสะท้อนให้เห็นว่าสังคมไทยกำลังขาดวัฒนธรรมด้าน พุทธธรรมที่ช่วยป้องกันให้บรรดาเยาวชนมีความปลอดภัยในเรื่องศีลธรรม สถานการณ์เยาวชนใน สังคมไทยจึงเป็นวิกฤตเยาวชน เป็นปัญหาระดับชาติในการฟื้นฟูให้เยาวชนไทยกลับมาเป็นบุคคลผู้ มีคุณธรรม ศีลธรรมและจริยธรรม ที่นับว่าเป็นอนาคตของการพัฒนาประเทศและความสันติสุขของ สังคมไทย จำเป็นต้องมีส่วนร่วมทุกภาคส่วนในการแก้ปัญหาวิกฤติเยาวชน ความร่วมมือระหว่าง สถาบันสงฆ์กับสถาบันการศึกษานับว่าเป็นแนวทางสำคัญยิ่งในการแก้ปัญหาวิกฤตเยาวชนไทยให้ เป็นคนมีศีลธรรม คุณธรรมและจริยธรรม การแก้ปัญหาวิกฤตเยาวชนขาดศีลธรรมในด้านการละเว้น ยาเสพติด จำเป็นอย่างยิ่งในการมีส่วนร่วมระหว่างสถานศึกษาและพระสงฆ์ในการหาแนวทางใน การป้องกัน แก้ไขและพัฒนาเยาวชนที่เกิดขึ้น ซึ่งสถานศึกษาบางแห่งมีกระบวนการในการศึกษา ปัญหาเยาวชนและแก้ไขปัญหาเยาวชนขาดศีลธรรม คุณธรรมและจริยธรรมให้ดำเนินชีวิตตามหลัก พุทธธรรมได้อย่างมีประสิทธิภาพ และสถานศึกษาบางแห่งก็ไม่สามารถแก้ปัญหาเยาวชนได้ สถานศึกษาในฐานะเป็นสถาบันหนึ่งในการเป็นส่วนสำคัญในการแก้วิกฤตเยาวชน หากสถานศึกษา แต่ละแห่งมีกระบวนการอย่างเป็นระบบในการศึกษา แก้ปัญหาและพัฒนาเยาวชนให้ดำเนินชีวิต ตามหลักพุทธธรรมได้อย่างมีประสิทธิภาพและเป็นแนวทางเดียวกัน ปัญหาเยาวชนขาดศีลธรรม คุณธรรมและจริยธรรมในโรงเรียนจะลดลง ทั้งยังเป็นการฟื้นฟูเยาวชนไทยมีศีลธรรมกลับคืนมา</p> <p>การศึกษาวิจัยเรื่องนี้เกิดมาจากผู้วิจัยในฐานะบทบาทของพระสงฆ์ที่มีความสนที่ที่จะศึกษา และพัฒนาเยาวชนในโรงเรียนระดับมัธยม ในอำเภอเมือง จังหวัดลำพูน เนื่องด้วยบริบทบริบทของ ชุมชนในอำเภอเมืองลำพูนเป็นแหล่งอุตสาหกรรมที่ใหญ่ที่สุดในภาคเหนือ หน่วยงานองค์กรภาครัฐ มียุทธศาสตร์การพัฒนาและขยายแหล่งอุตสาหกรรมมากขึ้น จึงทำให้เกิดการอพยพและย้ายแรงงาน</p>	

<p>จากจังหวัดต่าง ๆ ของประเทศไทยเข้ามาอาศัยอยู่ในชุมชนอำเภอเมืองลำพูน นอกจากนั้นแล้วเกิดการขยายพื้นที่บริการด้านความบันเทิงไปทั่วอำเภอเมืองลำพูน จึงเป็นแหล่งมั่วสุมของแรงงานและเยาวชนในจังหวัดลำพูน ซึ่งจะศึกษาถึงกระบวนการศึกษาเยาวชนกลุ่มเสี่ยงในโรงเรียนที่ดำเนินชีวิตขัดต่อหลักพุทธธรรม และศึกษาแนวทางการพัฒนาเยาวชนกลุ่มเสี่ยงเหล่านั้นให้ดำเนินชีวิตอย่างเหมาะสมตามหลักพุทธธรรม เพื่อวิเคราะห์และนำเสนอแนวทางถึงกระบวนการศึกษา ป้องกันแก้ไขและพัฒนาเยาวชนกลุ่มเสี่ยงในโรงเรียน ที่เป็นองค์ความรู้ในการนำไปประยุกต์ใช้อย่างเหมาะสมของสถาบันการศึกษาและสถาบันทางสังคมอื่น เพื่อให้เยาวชนดำเนินชีวิตอย่างเหมาะสมตามหลักพุทธธรรมอย่างยั่งยืนต่อไป</p>
<p>วัตถุประสงค์โครงการ</p> <p>๑) เพื่อศึกษากระบวนการศึกษาอบรมเยาวชนกลุ่มเสี่ยงในโรงเรียนที่ดำเนินชีวิตขัดต่อหลักพุทธธรรม</p> <p>๒) เพื่อศึกษาแนวทางการพัฒนาเยาวชนกลุ่มเสี่ยงในโรงเรียนให้ดำเนินชีวิตอย่างเหมาะสมตามหลักพุทธธรรม</p>
<p>ผลการวิจัย</p> <p>จากผลการศึกษากระบวนการศึกษาอบรมเยาวชนกลุ่มเสี่ยงในโรงเรียนที่ดำเนินชีวิตขัดต่อหลักพุทธธรรม พบว่า กระบวนการศึกษาอบรมเยาวชนกลุ่มเสี่ยงในโรงเรียนที่ดำเนินชีวิตขัดต่อหลักพุทธธรรม หรือการเข้าไปยุ่งเกี่ยวกับยาเสพติดนั้น บุคลากรในโรงเรียนมีแนวคิดต่อกระบวนการศึกษาเยาวชนกลุ่มเสี่ยง เนื่องด้วยสภาพปัญหาของเยาวชนที่มีแนวโน้มเข้าไปยุ่งเกี่ยวกับยาเสพติดขยายวงกว้างมากขึ้น เป็นปัญหาสำคัญทุกสถาบันการศึกษา การรับผิดชอบต่อสภาพปัญหาเยาวชนกลุ่มในโรงเรียนที่ดำเนินชีวิตขัดต่อหลักพุทธธรรมในด้านเบญจศีลเบญจธรรมในเรื่องการละเว้นต่อสิ่งเสพติดทุกชนิด สถาบันทางสังคมจำเป็นต้องรับผิดชอบร่วมกันในมิติ บ้าน วัด โรงเรียน เพราะในปัจจุบันค่านิยมทางสังคมที่ทัศนคติให้สถาบันการศึกษาเป็นศูนย์การป้องกันแก้ไขและพัฒนาเยาวชน เป็นการผลักภาระรับผิดชอบให้สถานศึกษาหรือโรงเรียน ในการดูแลและช่วยเหลือนักเรียน แต่ในความเป็นจริงแล้วการดำเนินชีวิตของเยาวชนในโรงเรียนเป็นเพียงแค่หนึ่งในสามของการดำเนินชีวิตในสังคม ครอบครัวจึงเป็นสถาบันแรกที่จะต้องเปิดพื้นที่ในการรับผิดชอบต่อปัญหาเยาวชน ซึ่งในส่วนของสถาบันศึกษาภายใต้การดำเนินงานของบุคลากรในสถานศึกษา มีจรรยาบรรณในวิชาชีพครูในการมุ่งมั่นพัฒนาเยาวชนให้เป็นบุคคลที่มีคุณภาพทั้งด้านร่างกาย จิตใจ สติปัญญา ความสามารถ มีคุณธรรม จริยธรรม และมีวิถีชีวิตที่เป็นสุขตามที่สังคมมุ่งหวัง บุคลากรในสถานศึกษายังได้ดำเนินการภายใต้โครงการระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนมาโดยตลอด และแนวคิดของบุคลากรที่มีมุมมองต่อพระพุทธศาสนาในกระบวนการศึกษาอบรมเยาวชนกลุ่ม</p>

เสี่ยงในด้านการบูรณาการของกิจกรรมทางศาสนา เป็นปัจจัยหนึ่งที่จะทำให้กระบวนการศึกษาและพัฒนาเยาวชนได้อย่างมีประสิทธิภาพ

กระบวนการศึกษาอบรมเยาวชนกลุ่มเสี่ยงในโรงเรียนยังต้องดำเนินการภายใต้ นโยบายของสถานศึกษา ซึ่งความเป็นจริงแล้วบทบาทของสถานศึกษาตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ และหน่วยงานที่เกี่ยวข้องแล้ว นโยบายของสถานศึกษายังขึ้นอยู่กับบทบาทของผู้บริหาร เพราะนโยบายจะเป็นแผนการดำเนินงานและกรอบการดำเนินงานของบุคลากรในโรงเรียน จากนโยบายของผู้บริหารที่เป็นปัจจัยในกระบวนการศึกษาแล้ว บริบทของสถานบันการศึกษาในด้านขนาดและจำนวนบุคลากรยังเป็นปัจจัยต่อกระบวนการศึกษาอบรมเยาวชนกลุ่มเสี่ยง สถานศึกษาที่มีขนาดใหญ่จำนวนนักเรียนที่มากกว่าจำนวนการรับผิดชอบของบุคลากร จะทำให้กระบวนการศึกษามีประสิทธิภาพน้อยลง กระบวนการศึกษาเยาวชนกลุ่มเสี่ยงในโรงเรียนจึงได้ดำเนินการภายใต้โครงการระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน ซึ่งดำเนินการตามขั้นตอนตั้งแต่ การรู้จัก การคัดกรอง การส่งเสริม การป้องกันแก้ไขปัญหาและการส่งต่อ การดำเนินงานของสถานศึกษาจึงกระบวนการศึกษาในเชิงงานวิจัย

กระบวนการศึกษาอบรมเยาวชนกลุ่มเสี่ยงใน โรงเรียน ได้ดำเนินการภายใต้การควบคุมดูแลของงานกิจการนักเรียน งานกิจการนักเรียนจะเป็นเป็นศูนย์กลางในการเก็บรวบรวมข้อมูล วิเคราะห์ข้อมูล ประเมินผลและหาแนวทางในการศึกษาต่อไป การเป็นศูนย์กลางของงานกิจการนักเรียนจะมีการแบ่งภาระหน้าที่หลักของบุคลากรในโรงเรียนในการรับผิดชอบนักเรียนเพื่อดำเนินงานของกระบวนการศึกษา นับว่าบุคลากรในโรงเรียนทุกท่านได้ดำเนินงานศึกษาภายใต้กระบวนการวิจัยในชั้นเรียน ที่พยายามศึกษาเยาวชนกลุ่มเสี่ยง เพื่อร่วมหาแนวทางป้องกัน แก้ไขและพัฒนาเยาวชนใน โรงเรียน เครื่องมือที่บุคลากรต่างให้ความสำคัญคือการจัดกิจกรรมในสถานศึกษาจะเป็นเครื่องมือที่สามารถศึกษาและพัฒนาเยาวชนในโรงเรียนได้ เพราะการเข้าร่วมกิจกรรมของนักเรียนจะทำให้การวิเคราะห์ข้อมูลสามารถอธิบายได้อย่างเป็นรูปธรรมทั้งในด้านพฤติกรรม และจิตใจของเยาวชน

การวิเคราะห์และการประเมินผลนับว่าเป็นปัจจัยที่สำคัญต่อกระบวนการศึกษาอบรมเยาวชนกลุ่มเสี่ยงในโรงเรียน บุคลากรในสถานศึกษาจึงมีหน้าที่ในการเก็บรวบรวมข้อมูลทุกมิติของเยาวชนที่ดำเนินชีวิตทั้งในสถานศึกษาและสังคมภายนอก การเก็บรวบรวมข้อมูลจากกระบวนการศึกษาเยาวชนยังต้องดำเนินการในการวิเคราะห์ข้อมูล ซึ่งเป็นเรื่องทีละเอียดอ่อนและต้องดำเนินการอย่างมีประสิทธิภาพ สิ่งที่บุคลากรในโรงเรียนมีความสนใจมากที่สุดคือการสัมมนาแลกเปลี่ยนเรียนรู้ในเรื่องการวิเคราะห์ข้อมูล เพื่อจะทำให้เป็นแนวทางในการป้องกันและพัฒนาเยาวชนกลุ่มเสี่ยงในโรงเรียน

บุคลากรในสถานศึกษาจึงมีมุมมองเกี่ยวกับประโยชน์จากการดำเนินของกระบวนการศึกษาอบรมเยาวชนกลุ่มเสี่ยง เนื่องจากกระบวนการศึกษาเหล่านี้จะทำให้บทบาทของครูกับนักเรียนมีความใกล้ชิดกัน ครูจะสามารถดำเนินการวิเคราะห์ ป้องกัน แก้ไขและพัฒนาได้ด้วยตนเอง และกระบวนการศึกษาเยาวชนยังเป็นประโยชน์ต่อแผนงานของนโยบายสถานศึกษา ที่จะดำเนินการอย่างไรให้เกิดการพัฒนาเยาวชนและพัฒนาโรงเรียนภายใต้วิสัยทัศน์ของสถานศึกษา จากการดำเนินกระบวนการศึกษาเยาวชนกลุ่มเสี่ยงในโรงเรียน พบว่าปัญหาที่เป็นปัจจัยส่งผลต่อการดำเนินงานได้แก่บริบทของสถานศึกษา สถานศึกษาระดับจังหวัด อำเภอ และตำบล มีกระบวนการคัดกรองนักเรียนเข้ารับการศึกษาที่ต่างกันทำให้เป็นปัจจัยต่อปัญหาในการดำเนินงาน ปัญหาปัจจัยด้านครอบครัวในการยอมรับพฤติกรรมของบุตรหลานยังเป็นปัญหาที่สถานศึกษาต้องหาวิธีการในการสร้างความเข้าใจ และปัญหาปัจจัยด้านเครื่องมือและวิธีการของกระบวนการศึกษาจะต้องมีการศึกษาและหาแนวทางในการสร้างเครื่องมือและวิธีการที่มีประสิทธิภาพ เพราะจะทำให้กระบวนการศึกษาอบรมเยาวชนกลุ่มเสี่ยงมีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น

การศึกษาในด้านแนวทางการพัฒนาเยาวชนกลุ่มเสี่ยงในโรงเรียนให้ดำเนินชีวิตอย่างเหมาะสมตามหลักพุทธธรรม การศึกษาพบว่า แนวทางเบื้องต้นของการพัฒนาเยาวชนกลุ่มเสี่ยงในโรงเรียน บุคลากรในสถานศึกษาและผู้เกี่ยวข้องต้องศึกษาและทำความเข้าใจต่อสภาพปัญหาเยาวชนกลุ่มเสี่ยง จะต้องศึกษาวัฒนธรรมย่อยของเยาวชนกลุ่มเสี่ยงอย่างลุ่มลึกและรอบด้านทั้งพฤติกรรมและสภาพแวดล้อมที่เกิดขึ้น แนวทางการศึกษาวัฒนธรรมย่อยของเยาวชนกลุ่มเสี่ยงจะต้องมีการสำรวจข้อมูลเพื่อนำไปวิเคราะห์ผล เนื่องจากสภาพปัญหาในเรื่องการเข้าไปยุ่งเกี่ยวกับยาเสพติดเป็นเรื่องที่ละเอียดอ่อน การศึกษาวัฒนธรรมย่อยและการสำรวจข้อมูลจากซึ่งเป็นแนวทางในการพัฒนา ปัจจัยสำคัญที่จะทำให้มีประสิทธิภาพต่อการพัฒนาต้องสร้างความเข้าใจต่อบุคลากรในสถานศึกษาตั้งแต่การกำหนดนโยบายจากผู้บริหารของสถานศึกษา การวางแผนงาน การวางกรอบและมีมาตรฐานในการดำเนินงาน นอกจากนี้ยังต้องสร้างความเข้าใจโดยการสร้างองค์ความรู้ของบุคลากรจากผู้เชี่ยวชาญนอกสถานศึกษาเพื่อพัฒนาบุคลากรในการดำเนินงานด้านการพัฒนาเยาวชนที่มีประสิทธิภาพ

แนวทางการพัฒนาเยาวชนกลุ่มเสี่ยงในโรงเรียนให้ดำเนินชีวิตตามหลักพุทธธรรมหรือการละเว้นจากยาเสพติดนั้น กระบวนการดำเนินงานเพื่อป้องกัน แก้ไขและพัฒนา มีแนวทางโดยจะต้องดำเนินการตามมิติต่าง กล่าวคือ การดำเนินงานด้านการพัฒนาในมิติเยาวชนที่จะต้องเข้าไปแทรกแซงพฤติกรรมเสี่ยงกับตัวเยาวชนโดยตรงภายใต้กิจกรรมต่าง ๆ เช่น การปรับประคับประคองเยียวยา การสร้างคุณค่าในตนเอง การสร้างจุดหมายให้เยาวชนกลุ่มเสี่ยง เป็นต้น การดำเนินงานด้านการพัฒนาในมิติปัจจัยเสี่ยง ที่จะต้องดำเนินการโดยตรงยังสถานที่ พื้นที่หรือปัจจัยต่าง ๆ ที่เอื้อ

ให้เยาวชนมีพฤติกรรมที่เบี่ยงเบน ภายใต้การดำเนินงานเพื่อฟื้นฟูสร้างพลังแก่สถาบันทางสังคม การสร้างกลไกทดแทนสถาบันสังคมที่ล้มเหลว และการดำเนินการลดควบคุมพื้นที่เสี่ยง การดำเนินงานด้านการพัฒนาในมิติตรณรงค์ประชาสัมพันธ์ ที่จะต้องมีภาคีทางสังคมในการมีส่วนร่วม อาศัยการรณรงค์เพื่อเสริมสร้างองค์ความรู้ต่อบุคลากรในสถานศึกษา นอกสถานศึกษาและเยาวชน กลุ่มเสี่ยง เพื่อให้เกิดความเข้าใจต่อแนวทางการดำเนินงานอย่างถูกต้อง

กระบวนการในการพัฒนาเยาวชนกลุ่มเสี่ยงให้ดำเนินชีวิตอย่างเหมาะสมตามหลักพุทธธรรม เป็นแนวทางในการพัฒนาเยาวชนอีกประเด็นหนึ่งเพราะกระบวนการในการพัฒนาสามารถนำไปประยุกต์ใช้ได้ ซึ่งกระบวนการประกอบด้วย กระบวนการตระหนุละม่อมที่สามารถขัดเกลาจิตใจเยาวชนให้เปลี่ยนพฤติกรรมโดยการปลูกฝังแนวคิดแก่เยาวชน กระบวนการเรียนรู้แรงคือการใช้บทลงโทษของกฎระเบียบมาเป็นเครื่องมือในการพัฒนาเยาวชน กระบวนการปล่อยไปเป็นตามระเบียบกติกาของสังคมคือการดำเนินงานป้องกัน แก้ไขและพัฒนาแล้วไม่สามารถทำให้เยาวชนกลุ่มเสี่ยงดีขึ้นจำเป็นต้องมีการส่งต่อเพื่อให้กฎระเบียบทางสังคมเข้ามาจัดการดูแล

การมีส่วนร่วมของครอบครัว วัด หน่วยงาน องค์กรและโรงเรียน เป็นแนวทางการพัฒนาเยาวชนกลุ่มเสี่ยงที่มีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น โดยการดำเนินงานที่อาศัยเครื่องมือในการประเมินพฤติกรรมต่าง ๆ ของเยาวชน นอกจากบุคลากรในสถานศึกษาครอบครัว และสถาบันทางสังคมจะเป็นจะต้องมีเครื่องมือเข้ามามีส่วนร่วมในการศึกษาหาแนวทางร่วมกัน เช่นการสังเกตพฤติกรรมของเยาวชนในครอบครัว หรือการเข้าร่วมกิจกรรมทางศาสนา เป็นต้น นอกจากการมีส่วนร่วมในการใช้เครื่องมือเพื่อศึกษาเยาวชนกลุ่มเสี่ยงแล้ว การจัดกิจกรรมร่วมกันระหว่างสถาบันสังคมต่าง ๆ เข้ามามีส่วนร่วมจัดกิจกรรมในสถานศึกษาจะทำให้เกิดการแลกเปลี่ยนเรียนรู้และหาแนวทางพัฒนาร่วมกัน การมีส่วนร่วมของครอบครัวต่อการพัฒนาเยาวชนยังเป็นปัจจัยสำคัญที่ครอบครัวจำเป็นต้องเข้าใจและยอมรับพฤติกรรมของบุตรหลานตนเอง เพื่อเปิดพื้นที่ในการศึกษาและพัฒนาาร่วมกันระหว่างครอบครัวและโรงเรียน นอกจากนั้นองค์กรหน่วยงานต่าง ๆ ที่มีเกี่ยวข้องหรือมีความเชี่ยวชาญเฉพาะด้านต้องเข้ามามีส่วนร่วมในการวางแผนตั้งแต่การศึกษาและพัฒนาเยาวชนกลุ่มเสี่ยงเพื่อให้มีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น

แนวทางการพัฒนาเยาวชนกลุ่มเสี่ยง สถานศึกษามีแนวคิดเกี่ยวกับบทบาทของพระสงฆ์กับการพัฒนาเยาวชนกลุ่มเสี่ยงในโรงเรียน ในการเป็นแนวทางการพัฒนาอีกปัจจัยหนึ่งที่สำคัญ เพราะพระสงฆ์ถือว่าเป็นบุคลากรขององค์กรพระพุทธศาสนาที่มีความเชี่ยวชาญและเกี่ยวข้องต่อการปลูกฝังและขัดเกลาจิตใจเยาวชนมาโดยตลอด ปัจจุบันบทบาทพระสงฆ์ส่วนหนึ่งไปดำเนินการเชิงรุกเพื่อจัดกิจกรรมและจัดการเรียนการสอนในโรงเรียน แนวทางที่พระสงฆ์จะมีบทบาทสำคัญในการพัฒนาเยาวชนคือการบูรณาการกิจกรรมทางพุทธศาสนาเข้าไปดำเนินการในโรงเรียน และ

จำเป็นต้องดำเนินการอย่างต่อเนื่องเพื่อให้เกิดประเพณีวัฒนธรรมในโรงเรียนที่ทำให้เยาวชนสร้าง ความสัมพันธ์อันดีต่อศาสนา เมื่อพระสงฆ์พร้อมที่จะมีบทบาทเชิงรุกในการพัฒนาในโรงเรียน ผู้บริหารโรงเรียนจำเป็นต้องมีนโยบายและแผนงานที่ส่งเสริมและสนับสนุนของการดำเนินงานจาก บุคลากรทางสถาบันศาสนา เพื่อเป็นอีกแนวทางหนึ่งในการพัฒนาเยาวชนให้ดำเนินชีวิตตามหลัก พุทธธรรม

การนำผลงานวิจัยไปใช้ประโยชน์

- สามารถนำกระบวนการศึกษาวิจัยไปประยุกต์ใช้ในการเรียนการสอนในรายวิชา เช่น วิชาพระพุทธศาสนากับการศึกษา รายวิชารัฐศาสตร์สำหรับครู รายวิชารัฐศาสตร์ตามแนว พระพุทธศาสนา และรัฐประศาสนศาสตร์สำหรับครู ในระดับปริญญาตรี ของมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

- สามารถนำผลการศึกษาไปสะท้อนข้อมูลให้กับโรงเรียนต่าง ๆ ที่ได้ศึกษาวิจัย เพื่อ แลกเปลี่ยนความคิดเห็นและแนวทางการนำไปประยุกต์ใช้ในการพัฒนาเยาวชนต่อไป

- สามารถนำผลการศึกษาเป็นเนื้อหาหนึ่งในการปฐมนิเทศนิสิตที่ออกปฏิบัติการสอน ฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู คณะครูศาสตร์ และนิสิตที่ออกปฏิบัติงานเพื่อสังคม คณะสังคมศาสตร์ เพื่อนำไปเป็นแนวทางการดำเนินงานต่อไป

- สามารถนำผลการศึกษาไปวิเคราะห์ร่วมกับสถานศึกษาต่าง ๆ ในจังหวัดลำพูนเพื่อหา แนวทางร่วมในการหารูปแบบการพัฒนาที่มีประสิทธิภาพมากขึ้น โดยความร่วมมือของ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาลัยสงฆ์ลำพูน

การประชาสัมพันธ์

มีการประชาสัมพันธ์กิจกรรมและผลงานวิจัยทางอินเทอร์เน็ต <http://www.mculp.ac.th> ส่วนการประชาสัมพันธ์ทางสิ่งพิมพ์อยู่ในระหว่างดำเนิน

ประวัติผู้วิจัย

ชื่อ – นามสกุล	พระมหาไกรสร โชติปัญญา (แสนวงศ์)
ตำแหน่งปัจจุบัน	อาจารย์ประจำมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาลัยสงฆ์ลำพูน สาขาวิชารัฐศาสตร์ คณะสังคมศาสตร์
สถานที่ติดต่อ	สำนักงานวิทยาลัยสงฆ์ลำพูน มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราช- วิทยาลัย โทร. ๐๘-๖๑๕๓-๕๓๕๘
ประวัติการศึกษา	ป.ช. ๑, น.ช.เอก, พช.บ.(สังคมศึกษา), ร.บ.(เทคนิคและทฤษฎี ๗) ร.ม.(สหวิทยาการเพื่อการพัฒนาท้องถิ่น)
ประสบการณ์การวิจัย	

๑. การจัดการเรียนรู้ภายใต้กระบวนการทำงานกลุ่ม โดยเน้นการนำเสนอ งานใน
ห้องเรียนตามประเด็นคำถามปลายเปิด เพื่อส่งเสริมการคิดวิเคราะห์เชิงบูรณาการ
๒. บทบาทพระสงฆ์กับการพัฒนาชุมชน ตำบลอุโมงค์ อำเภอเมือง จังหวัดลำพูน
๓. การมีส่วนร่วมในการพัฒนาชุมชนตามหลักพุทธธรรม บ้านป่าก่อ ตำบลตะเคียนปม
อำเภอทุ่งหัวช้าง จังหวัดลำพูน